

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 30.04.2004
COM(2004)334 τελικό

ΠΡΑΣΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ

**σχετικά με την προσέγγιση, την αμοιβαία αναγνώριση και την εκτέλεση ποινικών
κυρώσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση**

(υποβληθεν από την Επιτροπή)

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση καθόρισε ως στόχο να παρέχει στους πολίτες υψηλό επίπεδο προστασίας εντός ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (άρθρο 29 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση). Στα πλαίσια της προοπτικής αυτής, η Επιτροπή θεωρεί ότι πρέπει να εξετάσει εάν οι εθνικές διαφορές στον τομέα των ποινικών κυρώσεων αποτελούν φραγμό για την υλοποίηση του στόχου αυτού. Εξάλλου, θα πρέπει να εξετάσει εάν οι διαφορές αυτές θέτουν προβλήματα στη δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, πράγμα που συνεπάγεται ότι πρέπει πρώτα να εντοπισθούν οι φραγμοί στην εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης, που σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε πρέπει να καταστεί «ο ακρογωνιαίος λίθος» της λειτουργίας της Ένωσης στον τομέα της δικαιοσύνης και πρέπει να επιτρέψει, κατά κανόνα, την ευκολότερη εκτέλεση σε ένα κράτος μέλος των κυρώσεων που επιβλήθηκαν σε ένα άλλο.

Το παρόν έγγραφο αποτελεί μία προσπάθεια για έναν πρώτο προβληματισμό που θα πρέπει να επιτρέψει, σε ένα δεύτερο στάδιο, να ληφθεί απόφαση, βάσει των αντιδράσεων και των σχολίων στο παρόν Πράσινο Βιβλίο, σχετικά με τη χρησιμότητα και τη σκοπιμότητα μιας νομοθετικής πρότασης που ενδεχομένως και σε κάποιο βαθμό θα κατέληγε, από τη μία πλευρά σε μία προσέγγιση των κανόνων που εφαρμόζονται στις ποινικές κυρώσεις εν γένει και από την άλλη πλευρά στην αμοιβαία αναγνώριση των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων και των εναλλακτικών ποινών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

Η Επιτροπή θέτει μία σειρά ερωτημάτων σχετικά με τα προβλήματα που θεωρεί ως σημαντικότερα στο πλαίσιο της υλοποίησης ενός πραγματικού χώρου δικαιοσύνης.

Η Επιτροπή θα επιθυμούσε να λάβει αιτιολογημένες απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά από όλους τους ενδιαφερομένους. Οι τελευταίοι αυτοί μπορούν, εφόσον το επιθυμούν, να διατυπώσουν σχόλια σχετικά με άλλες πτυχές των εν λόγω θεμάτων, ανεξαρτήτως του αν περιλαμβάνονται στο έγγραφο ή όχι. Οι απαντήσεις στα ερωτήματα, καθώς και οποιαδήποτε άλλα σχόλια, θα πρέπει να αποσταλούν **το αργότερο μέχρι της 31ης Ιουλίου 2004** στην ακόλουθη διεύθυνση:

**Commission européenne
Direction générale Justice et Affaires intérieures, Unité D.3
B-1049 Bruxelles**

Φαξ: +32 2 296.76.34

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: JAI-justicepenale@cec.eu.int

Για να διευκολυνθεί η διαχείριση του φακέλου, οι ενδιαφερόμενοι που κοινοποιούν τις απαντήσεις και τα σχόλια τους με διάφορα μέσα (για παράδειγμα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και σε έντυπη μορφή) παρακαλούνται να αναφέρουν, ενδεχομένως, ότι το ίδιο έγγραφο έχει ήδη αποσταλεί στην Επιτροπή. Οι ενδιαφερόμενοι που επιθυμούν να σχολιάσουν το παρόν Πράσινο Βιβλίο οφείλουν να υποβάλουν πληροφορίες σχετικά με τα συμφέροντα που εκπροσωπούν και σχετικά με το βαθμό της εκπροσώπησης αυτής.

Η παρούσα διαβούλευση καθώς και οι απαντήσεις και τα σχόλια που θα υποβληθούν θα δημοσιευθούν στο δικτυακό τόπο της Επιτροπής : http://europa.eu.int/comm/justice_home/news_consulting_public_en.htm, εκτός εάν ο συντάκτης τους το αρνείται ρητά.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Στόχοι του Πράσινου Βιβλίου.....	2
Διαβούλευση όλων των ενδιαφερομένων μερών.....	2
1. Εισαγωγή.....	9
1.1. Στόχοι της προσέγγισης.....	12
1.2. Στόχοι της αμοιβαίας αναγνώρισης.....	15
1.3. Μέθοδος και δομή του Πράσινου Βιβλίου.....	17
2. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	18
2.1. Προσέγγιση των κυρώσεων.....	18
2.1.1. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.....	18
2.1.2. Το πρόγραμμα δράσης της Βιέννης.....	18
2.1.3. Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε.....	19
2.1.4. Θεσπισθέντα ή υπό διαπραγμάτευση μέσα.....	19
2.1.5. Κυρώσεις στερητικές της ελευθερίας.....	19
2.1.6. Χρηματικές κυρώσεις.....	23
2.1.7. Εκπτώσεις.....	24
2.1.8. Δήμευση.....	24
2.1.9. Κυρώσεις έναντι νομικών προσώπων.....	25
2.1.10. Εναλλακτικές κυρώσεις.....	27
2.1.11. Εκτέλεση των ποινικών κυρώσεων.....	28
2.1.12. Συμπεράσματα.....	29
2.2. Αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση των ποινικών κυρώσεων σε άλλο κράτος μέλος.....	31
2.2.1. Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης.....	31
2.2.2. Αναγνώριση των χρηματικών κυρώσεων.....	31
2.2.3. Αναγνώριση των αποφάσεων δήμευσης.....	32
2.2.4. Αναγνώριση των αποφάσεων έκπτωσης δικαιωμάτων.....	32
2.2.5. Συμφωνίες που συνάφθηκαν μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας (ΕΠΣ).....	33
2.2.6. Συμπεράσματα.....	34

3.	ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ: ΕΘΝΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ.....	35
3.1.	Πολύ μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών.....	35
3.1.1.	Κανόνες του γενικού ποινικού δικαίου.....	35
3.1.1.1.	Οι αρχές στον τομέα της άσκησης διώξεων: νομιμότητα ή σκοπιμότητα.....	35
3.1.1.2.	Διακριτική ευχέρεια του ποινικού δικαστή.....	36
3.1.1.3.	Βαθμός συμμετοχής. Συνεργία.....	36
3.1.1.4.	Βαθμός εκτέλεσης. Απόπειρα.....	36
3.1.1.5.	Επιβαρυντικές και ελαφρυντικές περιστάσεις.....	37
3.1.1.6.	Μια ειδική περίπτωση: η υποτροπή.....	37
3.1.1.7.	Συρροή αξιόποινων πράξεων.....	38
3.1.2.	Κυρώσεις στερητικές της ελευθερίας.....	39
3.1.3.	Χρηματικές κυρώσεις.....	40
3.1.4.	Εκπτώσεις.....	41
3.1.5.	Δήμευση.....	41
3.1.6.	Κυρώσεις έναντι νομικών προσώπων.....	42
3.1.7.	Εναλλακτικές κυρώσεις.....	42
3.1.8.	Εκτέλεση των ποινικών κυρώσεων.....	43
3.2.	Ένα ατελές σύνολο μέσων αμοιβαίας αναγνώρισης.....	45
3.2.1.	Αμοιβαία αναγνώριση των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων.....	45
3.2.1.1.	Ευρωπαϊκή σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη διεθνή ισχύ των ποινικών αποφάσεων της 28ης Μαΐου 1970.....	45
3.2.1.2.	Σύμβαση μεταξύ των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την εκτέλεση των αλλοδαπών ποινικών δικαστικών αποφάσεων της 13ης Νοεμβρίου 1991.....	47
3.2.1.3.	Η συνθήκη της 26ης Σεπτεμβρίου 1968 μεταξύ του Βελγίου, των Κάτω Χωρών και του Λουξεμβούργου για την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις.....	49
3.2.1.4.	Το πρότυπο συνεργασίας μεταξύ των σκανδιναβικών χωρών.....	50
3.2.1.5.	Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη μεταφορά καταδίκων της 21ης Μαρτίου 1983.....	51
3.2.1.6.	Πρόσθετο πρωτόκολλο του Συμβουλίου της Ευρώπης στη Σύμβαση για τη μεταφορά των καταδίκων της 18ης Δεκεμβρίου 1997.....	54

3.2.1.7.	Συμφωνία σχετικά με την εφαρμογή, μεταξύ των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη μεταφορά καταδίκων της 25ης Μαΐου 1987	55
3.2.2.	Αναγνώριση των αποφάσεων για τη χορήγηση αναστολής ή υπό όρο απόλυσης ή για την επιβολή εναλλακτικών μορφών έκτισης των ποινών	55
3.2.2.1.	Περιγραφή και εντοπισμός του προβλήματος.	55
3.2.2.2.	Υπάρχοντα μέσα.	56
3.2.3.	Αναγνώριση των αποφάσεων έκπτωσης δικαιωμάτων.....	59
3.2.4.	Συμπεράσματα	59
4.	ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	61
4.1.	Προσέγγιση των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων και των εναλλακτικών ποινών	61
4.1.1.	Κανόνες του Γενικού Ποινικού Δικαίου.....	62
4.1.1.1.	Νομιμότητα/Σκοπιμότητα.....	62
4.1.1.2.	Διακριτική ευχέρεια του ποινικού δικαστή.....	63
4.1.1.3.	Βαθμός συμμετοχής. Συνέργεια.....	63
4.1.1.4.	Επιβαρυντικές και ελαφρυντικές περιστάσεις.	63
4.1.1.5.	Η υποτροπή	64
4.1.1.6.	Συρροή αξιόποινων πράξεων	66
4.1.2.	Στερητικές της ελευθερίας κυρώσεις.....	66
4.1.3.	Χρηματικές κυρώσεις	67
4.1.4.	Εκπτώσεις.	68
4.1.5.	Δημεύσεις.....	68
4.1.6.	Νομικά πρόσωπα.....	68
4.1.7.	Εναλλακτικές κυρώσεις	70
4.1.8.	Εκτέλεση των κυρώσεων	71
4.2.	Αναγνώριση και εκτέλεση των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων και των εναλλακτικών κυρώσεων σε άλλο κράτος μέλος.....	74
4.2.1.	Πεδίο εφαρμογής πιθανών ρυθμίσεων στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	76
4.2.1.1.	Προσωπικό πεδίο εφαρμογής.....	76
4.2.1.2.	Υλικό πεδίο εφαρμογής	77
4.2.2.	Όροι για την αναγνώριση.....	78

4.2.2.1. Δικαίωμα πρωτοβουλίας για τη διαδικασία αναγνώρισης.....	78
4.2.2.2. Λόγοι άρνησης	78
4.2.2.3. Εξουσία του κράτους εκτέλεσης να προσαρμόσει την κύρωση (στερητική της ελευθερίας ή εναλλακτική) που εκδόθηκε από το κράτος απόφασης.....	82
4.2.2.4. Συμμετοχή του καταδίκου.....	84
4.2.2.5. Συμμετοχή του θύματος	85
4.2.3. Διαδικαστικά ερωτήματα και πρακτικές λεπτομέρειες για την εφαρμογή της αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων και της μεταφοράς φυλακισθέντων	85
4.2.3.1. Προθεσμίες.....	85
4.2.3.2. Επιστροφή των δαπανών που βαρύνουν το κράτος εκτέλεσης των κυρώσεων.....	86
4.2.4. Κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ του κράτους απόφασης και του κράτους εκτέλεσης	87
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I Καταγραφή και συγκριτική ανάλυση της νομοθεσίας των κρατών μελών σχετικά με τις λεπτομέρειες εκτέλεσης των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων που επιβάλλονται στο πλαίσιο απόφασης.....	
1. ΑΝΑΣΤΟΛΗ.....	89
2. ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΑΝΑΒΟΛΗ ΑΠΑΓΓΕΛΙΑΣ ΠΟΙΝΗΣ	90
3. ΗΜΙΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗ.....	91
4. ΤΜΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΤΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ («ΚΡΑΤΗΣΗ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ»).....	92
5. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ.....	94
6. ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ.....	96
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II Καταγραφή και συγκριτική ανάλυση της νομοθεσίας των κρατών μελών για τις εναλλακτικές κυρώσεις.....	
1. ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑ.....	99
2. ΠΟΙΝΙΚΗ ΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ.....	101
3. ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ.....	105
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III Καταγραφή και συγκριτική ανάλυση της νομοθεσίας των κρατών μελών για την εκτέλεση των ποινικών κυρώσεων.....	
1. ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ	110
2. ΗΜΙΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗ.....	111
3. ΠΡΟΩΡΗ ΑΠΟΛΥΣΗ.....	111
4. ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ	114
5. ΑΜΝΗΣΤΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΗ.....	114

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV Πίνακας όλων των ερωτημάτων 115

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) προβλέπει στο άρθρο 31, στοιχείο ε) «την προοδευτική θέσπιση μέτρων για τον καθορισμό ελάχιστων κανόνων ως προς τα στοιχεία της αντικειμενικής υποστάσεως των αξιόποινων πράξεων και τις ποινές» σε ορισμένους τομείς. Η προσέγγιση αυτή επιβεβαιώνεται στο πρόγραμμα δράσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής όσον αφορά την άριστη δυνατή εφαρμογή των διατάξεων της συνθήκης του Άμστερνταμ για τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης¹ (Πρόγραμμα δράσης της Βιέννης), καθώς και στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε² (παράγραφος 48).

Η προσέγγιση των ποινικών κυρώσεων συμβάλλει επίσης, από τη μία πλευρά, στην εξασφάλιση της συμβατότητας των κανόνων που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη, όπως προβλέπεται στο άρθρο 31, παράγραφος 1, στοιχείο γ), στο βαθμό που είναι αναγκαίο, για τη διευκόλυνση της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και από την άλλη πλευρά, στη διευκόλυνση και επιτάχυνση της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων υπουργείων και των δικαστικών αρχών ή αντίστοιχων αρμόδιων αρχών των κρατών μελών, σε σχέση με την εκτέλεση αποφάσεων, σύμφωνα με το άρθρο 31, παράγραφος 1, στοιχείο α).

Για την εκτέλεση της εντολής αυτής, έχουν ήδη εγκριθεί από το Συμβούλιο ορισμένα νομοθετικά μέσα (αποφάσεις-πλαίσια), όσον αφορά την απάτη στα μέσα πληρωμής πλην των μετρητών, την παραχάραξη του ευρώ, τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, την τρομοκρατία, το έγκλημα κατά του περιβάλλοντος, την εμπορία ανθρώπων, τη δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα και την παράνομη είσοδο και διαμονή. Άλλα μέσα συζητούνται στα πλαίσια του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όπως οι προτάσεις για αποφάσεις-πλαίσια του Συμβουλίου σχετικά με τη ρύπανση που προκαλείται από τα πλοία ή τον ρατσισμό και την ξενοφοβία³. Οι αποφάσεις-πλαίσια στοχεύουν στην προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Οι αποφάσεις-πλαίσια δεσμεύουν τα κράτη μέλη ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα αλλά αφήνουν στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών την επιλογή του τύπου και των μέσων⁴.

Όσον αφορά τις κυρώσεις, καθορίστηκαν οι προς εκτέλεση ποινές. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την εναρμόνιση των κυρώσεων ήταν τουλάχιστον να θεσπιστούν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινές και όλο και περισσότερο να καθορίζεται το ελάχιστο όριο της ανώτατης ποινής.⁵ Η προσέγγιση αυτή, που περιορίζεται στη στερητική της ελευθερίας ποινή, οδηγεί από απόψεως Επιτροπής σε μία ελάχιστη προσέγγιση που μπορεί να αποδειχθεί ανεπαρκής για την υλοποίηση των προαναφερθέντων

---

¹ ΕΕ C 19 της 23.1.1999, σελίδα 1. Βλέπε επίσης σημείο 2.1.2.

² Βλέπε διεύθυνση: http://ue.eu.int/el/Info/eurocouncil/index_el.htm

³ Βλέπε σημείο 2.1.5.

⁴ Άρθρο 34 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁵ Πάντως, η κοινή δράση που εκδόθηκε από το Συμβούλιο στις 21 Δεκεμβρίου 1998, σχετικά με την ποινικοποίηση της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν προβλέπει ελάχιστο επίπεδο ποινής.

στόχων. Η Επιτροπή θα ανταποκρινόταν σε μία ανάγκη να εντοπισθούν οι τομείς στους οποίους θα αιτιολογείτο μία ανάληψη δράσης σε επίπεδο Ένωσης.

Εξάλλου, πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι οι δράσεις που αναλήφθηκαν από την Επιτροπή βάσει της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν επηρεάζουν τις αρμοδιότητές της ως προς την υλοποίηση των στόχων που προβλέπονται στο άρθρο 2 της συνθήκης ΕΚ, για να επιβληθεί η θέσπιση κυρώσεων εκ μέρους των κρατών μελών, ενδεχομένως, ποινικών κυρώσεων, σε εθνικό επίπεδο, όταν αυτό αποδεικνύεται απαραίτητο για την επίτευξη ενός κοινοτικού στόχου. Μεταξύ των τομέων αυτών, μπορεί να αναφερθεί, για παράδειγμα, η προστασία του περιβάλλοντος, περιλαμβανομένης της απαγόρευσης των παράνομων απορρίψεων από πλοία ή της κοινής πολιτικής αλιείας.

Πέραν της ποινής φυλάκισης, υπάρχει ένα ευρύ φάσμα κυρώσεων που προβλέπονται στα ποινικά συστήματα των κρατών μελών. Εξάλλου, ακόμα και αν καθοριστεί η ίδια επιβολή ποινής για μια αξιόποινη πράξη, υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις στους γενικούς κανόνες του ποινικού δικαίου των κρατών μελών, που οδηγούν σε διαφορές μεταξύ της επιβληθείσας και της εκτελεσθείσας ποινής.

Το εν λόγω Πράσινο Βιβλίο περιέχει συγκριτική ανάλυση της νομοθεσίας των κρατών μελών. Η κατάσταση των προσχωρουσών χωρών δεν λήφθηκε υπόψη κατά την παρούσα φάση, δεδομένου ότι οι μελέτες που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνησή του δεν επεκτείνονταν στη νομοθεσία όλων αυτών των χωρών. Στο πλαίσιο της διαβούλευσης που ξεκίνησε από το Πράσινο Βιβλίο, οι προσχωρούσες χώρες θα έχουν ασφαλώς κάθε ευχέρεια να εκφράσουν την άποψή τους. Εξάλλου, η Επιτροπή θα τις καλέσει να της στείλουν τις συνεισφορές τους ώστε να συμπληρώσει τις πληροφορίες που διαθέτει σχετικά με τη νομοθεσία τους σε θέματα που καλύπτονται από το Πράσινο Βιβλίο.

Στο πλαίσιο αυτό, μπορούμε να αναρωτηθούμε, όσον αφορά την αποτελεσματικότητα, εάν η κύρωση πράγματι εκτελείται και εάν η εκτέλεση αυτή έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα, για να επαναλάβουμε τις γνωστές έννοιες που επιβλήθηκαν μετά την υπόθεση του «ελληνο-γιουγκοσλαβικού καλαμποκιού»⁶ και που αποτελούν τη βάση του συστήματος προσέγγισης των κυρώσεων που θεσπίστηκε στα κείμενα τα οποία εκδόθηκαν στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα. Συμπερασματικά, η κύρωση αποτελεί το τελικό αποτέλεσμα μιας σύνθετης εξίσωσης που παρουσιάζει εξαιρετικά υψηλό αριθμό μεταβλητών : θεωρητικά θα έπρεπε να παρεμβαίνει σε όλους τους παράγοντες για να υπάρχει εγγύηση για ισότιμη κύρωση από τη μία έννομη τάξη στην άλλη.

Πάντως, πρέπει να συμφωνήσουμε ότι δεν τίθεται ζήτημα ταυτόχρονης και βραχυπρόθεσμης εναρμόνισης όλων των οικείων παραγόντων στον τομέα αυτό και η Επιτροπή προφανώς δεν έχει την πρόθεση να προτείνει την ενιαία εφαρμογή του συνόλου των ποινικών κυρώσεων στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό δεν είναι ούτε επιθυμητό ούτε προβλέψιμο από νομική άποψη.

---

⁶ ΕΔΕΚ, απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 1989, *Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας*, υπόθεση 68/88, Συλ.1989, σ. 2965.

Οι διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών στον τομέα των κυρώσεων είναι αρκετά μεγάλες. Αυτό ερμηνεύεται για λόγους ιστορικούς, πολιτιστικούς και νομικούς που συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με τα νομικά συστήματα, τα οποία εξελίχθηκαν συν τω χρόνω και αποτελούν την έκφραση του τρόπου με τον οποίο τα κράτη αντιμετώπισαν και ανταποκρίθηκαν στα θεμελιώδη ζητήματα που απορρέουν από τον τομέα του ποινικού δικαίου. Τα συστήματα αυτά παρουσιάζουν μία εσωτερική συνοχή και η τροποποίηση κανόνων χωρίς να ληφθεί υπόψη το σύνολο, κινδυνεύει να προκαλέσει στρεβλώσεις.

Αντίθετα, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, πρέπει να επικεντρωθούμε στους τομείς όπου έχει εντοπιστεί μία ανάγκη, σε συνάρτηση με τους στόχους που καθορίσαμε και τις διαθέσιμες νομικές βάσεις. Κατά συνέπεια, πρόκειται κυρίως για τον προσδιορισμό των επιζήμιων διαφορών στον τομέα των κυρώσεων και των ενδεχόμενων ορίων που θα έπρεπε να επιβληθούν για τη διασφάλιση της υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης.

Όσον αφορά το σχέδιο Συντάγματος⁷, το άρθρο I-41, που αφορά την εφαρμογή του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης προβλέπει, στην πρώτη του παράγραφο ότι η Ένωση συγκροτεί το χώρο αυτό:

- με τη θέσπιση ευρωπαϊκών νόμων και ευρωπαϊκών νόμων-πλαίσια με στόχο, ενδεχομένως, την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών, στους τομείς που απαριθμούνται στο μέρος III του Συντάγματος·

- ευνοώντας την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών, ιδίως με την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών και εξωδικαστικών αποφάσεων·

- με την επιχειρησιακή συνεργασία του συνόλου των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών.

Εξάλλου, το μέρος III του σχεδίου Συντάγματος, στο τμήμα σχετικά με τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις (άρθρο III-171) διευκρινίζει ότι η εν λόγω συνεργασία θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών και περιλαμβάνει την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών σε ορισμένους τομείς. Ως προς αυτό, το άρθρο III-172 προβλέπει ότι ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο *«μπορεί να θεσπίζει ελάχιστους κανόνες για τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων σε τομείς ιδιαίτερα σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, η οποία απορρέει κυρίως από τη φύση ή τις επιπτώσεις αυτών των αδικημάτων ή λόγω της ειδικής ανάγκης να καταπολεμούνται σε κοινή βάση»*.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου III-171 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο στοιχείο δ) του σχεδίου Συντάγματος, ένας νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει μέτρα για: *«τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των δικαστικών ή άλλων ισοδύναμων αρχών των κρατών μελών κατά την άσκηση ποινικών διώξεων και την εκτέλεση αποφάσεων»*. Εξάλλου, το Συμβούλιο δύναται, αποφαινόμενο ομόφωνα και μετά την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να εκδώσει μία ευρωπαϊκή απόφαση που θα προσδιορίζει και άλλους τομείς εγκληματικότητας (άρθρο III-172 παράγραφος 1 τρίτο εδάφιο).

---

⁷ Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://european-convention.eu.int/>.

Όταν η προσέγγιση κανόνων του ποινικού δικαίου αποδεικνύεται αναγκαία για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής μιας πολιτικής της Ένωσης σε τομέα ο οποίος έχει καταστεί αντικείμενο μέτρων εναρμόνισης, ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει ελάχιστους κανόνες σχετικούς με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον εν λόγω τομέα (βλέπε άρθρο III-172 (2)).

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου III-173 του σχεδίου Συντάγματος, ο ευρωπαϊκός νόμος ή ο νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει μέτρα ενθάρρυνσης και στήριξης της δράσης των κρατών μελών στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο των διαδικασιών εκτέλεσης των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων και των εναλλακτικών κυρώσεων (βλέπε **παραρτήματα I και II**). Πάντως, αυτή η νομική βάση δεν επιτρέπει την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

1.1. Στόχοι της προσέγγισης.

Η προσέγγιση στον τομέα των ποινικών κυρώσεων θα μπορούσε να έχει πολλούς στόχους οι οποίοι συνδυάζονται μεταξύ τους:

- Κατ' αρχάς, θεσπίζοντας κοινό αξιόποινο και κυρώσεις έναντι ορισμένων μορφών εγκληματικότητας, η Ένωση θα έστελνε ένα συμβολικό μήνυμα. Η προσέγγιση των κυρώσεων θα συνέβαλε στο να δοθεί στους πολίτες ένα κοινό αίσθημα δικαιοσύνης, που αποτελεί έναν από τους όρους της εφαρμογής του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.⁸ Εξάλλου, θα σήμαινε σαφώς ότι ορισμένες συμπεριφορές είναι απαράδεκτες και τιμωρούνται με αντίστοιχο τρόπο. Για παράδειγμα, μπορούμε να αναφέρουμε την καταστολή της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών. Η προσέγγιση που αφορά το αξιόποινο μιας συμπεριφοράς καθώς και το επίπεδο της κύρωσης που συνδέεται με αυτή οδηγεί σε μία αποτελεσματική και ίση προστασία των πολιτών σε ολόκληρη την επικράτεια της Ένωσης έναντι ενός φαινομένου που αντίκειται στις αρχές και τις κοινές αξίες των κρατών μελών.

- Εξάλλου, το φυσικό επακόλουθο ενός ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης θα ήταν οι ίδιες εγκληματικές συμπεριφορές να υπόκεινται σε κινδύνους αντίστοιχων κυρώσεων για τον δράστη, ανεξαρτήτως του τόπου διάπραξης της αξιόποινης πράξης στην Ένωση. Η προσέγγιση των νομοθεσιών αποτελεί κατά συνέπεια έναν αυτόνομο στόχο, στους τομείς που κρίθηκαν ως τομείς προτεραιότητας και προσδιορίστηκαν κατά τον τρόπο αυτό. Κάποιος βαθμός προσέγγισης των διατάξεων του ουσιαστικού ποινικού δικαίου είναι απαραίτητος λαμβανομένου υπόψη ιδίως του γεγονότος ότι ορισμένες μορφές εγκληματικότητας έχουν διακρατική διάσταση και ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να τις αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά, ενεργώντας μεμονωμένα.

- Ελάχιστοι κανόνες της Ένωσης συμβάλλουν επίσης στο να αποτρέψουν τους δράστες αξιόποινων πράξεων (ή τουλάχιστον ορισμένες κατηγορίες δραστών, όπως για παράδειγμα εκείνοι του οργανωμένου εγκλήματος) να επωφελούνται του γεγονότος ότι οι ποινές παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις αναλόγως των κρατών και να μετακινούνται από το ένα κράτος στο άλλο προκειμένου να αποφεύγουν τις ποινικές διώξεις ή την εκτέλεση ποινών. Τα

---

⁸ Βλέπε σημείο 15 του προγράμματος δράσης της Βιέννης.

συμπεράσματα του Τάμπερε (σημείο αριθ. 5) υπογραμμίζουν ότι οι δράστες αξιόποινων πράξεων δεν θα πρέπει να είναι σε θέση, με οποιοδήποτε μέσο, να επωφελούνται των διαφορών μεταξύ των δικαστικών συστημάτων των κρατών μελών. Αυτό ισχύει ειδικότερα στο πλαίσιο των οικονομικών εγκλημάτων.

- Οι συζητήσεις στα πλαίσια του Συμβουλίου σχετικά με το σχέδιο απόφασης-πλαisiού όσον αφορά την αρχή « ne bis in idem » απέδειξαν επίσης ότι η εφαρμογή της αρχής που περιέχεται στο άρθρο 50 του Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ένωσης θα είναι ευκολότερα αποδεκτή εάν οι επιβληθείσες ποινές είναι συγκρίσιμες και εάν πράγματι εκτελούνται.

- Εάν το επίπεδο των επιβληθεισών ποινών ρύθμιζε την εφαρμογή ορισμένων μηχανισμών δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, αυτό δεν ισχύει πλέον καθόλου μετά την έκδοση μέσων που βασίζονται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.

- Υπάρχει επίσης μία σχέση, όπως αναφέρεται στο άρθρο III-172 παράγραφος 2 του σχεδίου Συντάγματος, μεταξύ της προσέγγισης του ποινικού δικαίου και της αποτελεσματικής εφαρμογής μιας πολιτικής της Ένωσης σε τομέα ο οποίος έχει καταστεί αντικείμενο μέτρων εναρμόνισης. Για παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί η προστασία του περιβάλλοντος, η ασφάλεια της εργασίας ή επίσης οι οικονομικές και χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, ως τομείς όπου το ποινικό δίκαιο θα μπορούσε να συμβάλλει στο να υπάρξουν εγγυήσεις για την τήρηση μιας πολιτικής της Ένωσης.

- Τέλος, η προσέγγιση των κανόνων του ποινικού δικαίου σχετικά με τις κυρώσεις και την εκτέλεσή τους συμβάλλει στη διευκόλυνση της αποδοχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων, εφόσον ενισχύει την αμοιβαία εμπιστοσύνη. Πάντως, η προσέγγιση δεν αποτελεί όρο «sine qua non» της αμοιβαίας αναγνώρισης· πρόκειται κυρίως για δύο συμπληρωματικούς μηχανισμούς που επιτρέπουν την ολοκλήρωση της υλοποίησης του ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης. Έτσι θα μπορούσε να διευκολυνθεί η συμβατότητα των κανόνων που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 31 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΕ και από την άλλη πλευρά, η συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών όσον αφορά την εκτέλεση των αποφάσεων - άρθρο 31 παράγραφος 1 στοιχείο α) της συνθήκης ΕΕ - θα βελτιωνόταν επίσης. Οι συμβατοί όροι εκτέλεσης των ποινών μεταξύ των κρατών μελών θα ενίσχυαν την επανένταξη των προσώπων, επιτρέποντάς τους να εκτίσουν την ποινή τους σε ένα κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο της καταδίκης.

Πάντως, οποιαδήποτε δράση που θα είχε ως στόχο μία προσέγγιση των ποινικών κυρώσεων πρέπει επίσης να πληροί τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Το πρωτόκολλο για την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας που προσαρτήθηκε στη συνθήκη ΕΚ από τη συνθήκη του Άμστερνταμ, περιέχει τις κατευθυντήριες γραμμές εφαρμογής των εν λόγω αρχών. Αιτιολογεί μία δράση της Κοινότητας όταν πρόκειται για διακρατικά θέματα, όταν μία δράση αποκλειστικά σε εθνικό επίπεδο ή η απουσία δράσης της Κοινότητας θα αντέκειτο στις απαιτήσεις της συνθήκης ή επίσης, όταν μία δράση που διεξάγεται σε κοινοτικό επίπεδο θα παρουσίαζε προφανή πλεονεκτήματα λόγω των διαστάσεων της ή των αποτελεσμάτων της.

Δυνάμει του άρθρου 2 της συνθήκης ΕΕ, οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές εφαρμόζονται στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της Ένωσης. Για την υλοποίηση του στόχου της δημιουργίας ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως καθορίζεται από τη συνθήκη, οποιαδήποτε προσπάθεια προσέγγισης στον τομέα της επιβολής και της εκτέλεσης των ποινών αιτιολογείται στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν

μπορούν να πραγματοποιηθούν με ικανοποιητικό τρόπο εκ μέρους των κρατών μελών και κατά συνέπεια πρέπει, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να πραγματοποιηθούν καλύτερα σε επίπεδο Ένωσης. Για την επίτευξη των στόχων αυτών, τα προβλεπόμενα μέτρα προσέγγισης θα μπορούσαν να αναφερθούν σε διάφορες πτυχές των κυρώσεων που αντιστοιχούν, κατά κάποιον τρόπο, σε τέσσερα θέματα:

- (1) ποιες κυρώσεις επιτρέπει το ποινικό δίκαιο να επιβληθούν;
- (2) πώς διώκονται οι αξιόποινες πράξεις ;
- (3) πώς επιβάλλονται οι κυρώσεις;
- (4) πώς εκτελούνται οι επιβληθείσες κυρώσεις;

Η Επιτροπή θεωρεί ότι θα πρέπει να εξεταστεί το σύνολο του θέματος και όχι μόνον η προσέγγιση των επιβληθεισών ποινών. Πράγματι, δεν επαρκεί, για παράδειγμα, το να καθοριστούν αντίστοιχες χρηματικές ποινές στα κράτη μέλη, εφόσον αφ' ης στιγμής επιβληθούν, οι κυρώσεις εκτελούνται, αναλόγως της χώρας με πιο εύκαμπτο ή πιο αυστηρό τρόπο. Η επιλογή μιας κύρωσης συνεπάγεται υποχρεωτικά την επιλογή της διαδικασίας εκτέλεσης της εν λόγω κύρωσης.

Μία συνεκτική πολιτική σχετικά με τις ποινικές κυρώσεις στην Ένωση, θα πρέπει κατά συνέπεια τουλάχιστον⁹ να ασχοληθεί με τις ακόλουθες τέσσερις πτυχές, επιφυλασσομένης

---

⁹ Προς υπόμνηση, επί της ουσίας, το σύνολο των ακόλουθων παραγόντων που επηρεάζει τις ποινικές κυρώσεις:

- το είδος των κυρώσεων που προβλέπονται στον νόμο (κυρώσεις στερητικές της ελευθερίας ή χρηματικές κυρώσεις, εκπτώσεις δικαιωμάτων, δημεύσεις, «άτυπες κυρώσεις» στον τομέα της αποκαταστατικής δικαιοσύνης· δυνατότητα να συνδυαστούν διάφορα είδη κυρώσεων· επίπεδο των διαφόρων ειδών ποινών)·
- το σύστημα των διώξεων (υποχρεωτικές ή προαιρετικές διώξεις που βασίζονται στην αρχή της σκοπιμότητας· μέθοδοι συνεργασίας μεταξύ του τριγώνου που αποτελείται από την αστυνομία, τις αρχές δίωξης και τα δικαστήρια· ο ρόλος των θυμάτων στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας· διακριτική ευχέρεια και εξουσίες λήψης αποφάσεων της αστυνομίας·
- τις ιδιαιτερότητες της ποινικής διαδικασίας (ύπαρξη ή όχι συστήματος της αποκαταστατικής δικαιοσύνης όπως η ποινική μεσολάβηση μεταξύ του θύματος και του δράστη της αξιόποινης πράξης· καταβολή των ποσών που προορίζονται για το κοινωνικό σύνολο· συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης· κοινωνικής εργασίας προϋποθέσεις επιλεξιμότητας)·
- την επιβολή κυρώσεων (πρακτική και παραδόσεις σχετικά με την απαγγελία ποινών· διακριτική ευχέρεια του ατόμου που αποφασίζει, εφαρμογή επιβαρυντικών ή ελαφρυντικών περιστάσεων, εφαρμογή εννοιών απόπειρας/συμμετοχής/προμελέτης του πλημμελήματος/κακουργήματος, προσφυγή σε ποινές άνευ όρων (εν όλω ή εν μέρει) υπό όρο, περιλαμβανομένης της διάρκειας των περιόδων δοκιμασίας·
- την εκτέλεση των κυρώσεων (περιλαμβανομένης της δυνατότητας αναστολής ή αναβολής της απαγγελίας ποινής και μείωσης της ποινής ή απαλλαγής από την ποινή)·
- τα πρόστιμα: δυνατότητα επιβολής ποινής του τύπου «ημερήσιο πρόστιμο» και η καταβολή σε δόσεις ή η φυλάκιση σε περίπτωση μη καταβολής·
- τις στερητικές της ελευθερίας κυρώσεις: τα πρότυπα σχετικά με τα κελιά, τη μεταχείριση των κρατουμένων, τη δυνατότητα αμοιβής της εργασίας των κρατουμένων· τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης· την κανονιστική ρύθμιση για την πρόωρη απόλυση (υπό όρο ή όχι), περιλαμβανομένης της αμνηστίας και της χάρις.

κατά το παρόν στάδιο της δυνατότητας ή της σκοπιμότητας ανάληψης δράσης της Ένωσης για κάθε ένα από τα ακόλουθα σημεία:

(1) το επίπεδο των ποινών και το φάσμα των διαθέσιμων κυρώσεων (για παράδειγμα, ποινές στερητικές της ελευθερίας, εναλλακτικές της φυλάκισης ποινές, χρηματικές κυρώσεις κλπ.)·

(2) οι ισχύοντες κανόνες στον τομέα των διώξεων (για παράδειγμα, η αρχή της νομιμότητας/σκοπιμότητας των διώξεων, οι προτεραιότητες στον τομέα της πολιτικής κατά της εγκληματικότητας...)·

(3) οι κανόνες του γενικού ποινικού δικαίου (για παράδειγμα η συμμετοχή, η απόπειρα, η συνεργία, η ηθική αυτουργία, οι επιβαρυντικές και ελαφρυντικές περιστάσεις, η υποτροπή κλπ)·

(4) οι κανόνες και οι πρακτικές στον τομέα της εκτέλεσης των ποινών (για παράδειγμα, οι διάφορες μορφές υπό όρο απόλυσης, οι μειώσεις των ποινών, η αμνηστία, η χάρη, η αποκατάσταση, η παρέμβαση των δικαστικών ή άλλων αρχών στην εκτέλεση της ποινής, τα μέτρα εξατομίκευσης της ποινής ενόψει της επανένταξης κλπ).

Για την ολοκλήρωση του προβληματισμού σχετικά με τα ζητήματα αυτά, η Επιτροπή θα λάβει επίσης υπόψη τα αποτελέσματα μιας μελέτης, που δημοσιεύτηκε πρόσφατα σχετικά με την «εναρμόνιση των ποινικών κυρώσεων στην Ευρώπη»¹⁰, που διεξάχθηκε από τη μεικτή ερευνητική μονάδα συγκριτικού δικαίου του Παρισιού. Η μελέτη, που χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Grotius, επικεντρώνεται από τη μία πλευρά, στη σκοπιμότητα μιας προσέγγισης των γενικών κανόνων του ποινικού δικαίου σχετικά με την επιβολή κυρώσεων και από την άλλη πλευρά, στους κανόνες που πλαισιώνουν την εκτέλεση των ποινών. Τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν για την περαιτέρω διευκρίνιση, σε ένα μεταγενέστερο στάδιο, των ζητημάτων για τα οποία θα μπορούσε να προβλεφθεί μία δράση σε επίπεδο της Ένωσης.

1.2. Στόχοι της αμοιβαίας αναγνώρισης

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 παράγραφος 1 στοιχείο α) της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η από κοινού δράση για τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα εξής: «διευκόλυνση και επιτάχυνση της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων υπουργείων και των δικαστικών αρχών ή αντίστοιχων αρμόδιων αρχών των κρατών μελών [...] σε σχέση με τη διεξαγωγή δικών και την εκτέλεση αποφάσεων». Η διάταξη αυτή, που εισήχθη μέσω της συνθήκης του Άμστερνταμ,¹¹ δεν αναφέρει την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης σύμφωνα με την οποία οι αποφάσεις των δικαστικών αρχών ενός κράτους μέλους (κράτος μέλος απόφασης) αναγνωρίζονται και – εφόσον είναι απαραίτητο – εκτελούνται σε άλλο κράτος μέλος (κράτος εκτέλεσης).

¹⁰ « Η εναρμόνιση των ποινικών κυρώσεων στην Ευρώπη». Dir: M. Delmas-Marty, G. Giudicelli-Delage, E. Lambert-Abdelgawad. Εταιρεία συγκριτικής νομοθεσίας. Συλλογή των μεικτών ερευνητικών μονάδων (MEM) συγκριτικού δικαίου του Παρισιού (Paris I- CNRS, τόμος V), Παρίσι, 2003.

¹¹ Υπογράφηκε στις 2 Οκτωβρίου 1997 με έναρξη ισχύος την 1η Μαΐου 1999.

Στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Κάρντιφ, της 15ης και 16ης Ιουνίου 1998 έγινε για πρώτη φορά μνεία της έννοιας αυτής, που ήταν συνδεδεμένη με την ενιαία αγορά, και ζητήθηκε από το Συμβούλιο να καθορίσει σε ποιο βαθμό η έννοια αυτή θα έπρεπε να επεκταθεί στις αποφάσεις των δικαστηρίων των κρατών μελών¹².

Όπως αναφέρθηκε στο σημείο 45 στ) του σχεδίου δράσης, που ενέκριναν το Συμβούλιο και η Επιτροπή στις 12 Δεκεμβρίου 1998, σχετικά με την άριστη δυνατή εφαρμογή των διατάξεων της συνθήκης του Άμστερνταμ για τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, η ιδέα της αμοιβαίας αναγνώρισης επαναλήφθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε του Οκτωβρίου 1999, που θεώρησε ότι έπρεπε να καταστεί «ο ακρογωνιαίος λίθος της δικαστικής συνεργασίας τόσο σε αστικές όσο και σε ποινικές υποθέσεις στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (σημεία 33 έως 37). Σύμφωνα με τη δήλωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε, «η αυξημένη αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και η αναγκαία προσέγγιση των νομοθεσιών θα διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ των αρχών και τη δικαστική προστασία των ατομικών δικαιωμάτων». Κατά συνέπεια, η αμοιβαία αναγνώριση δεν θα παρείχε εγγυήσεις μόνον για την εφαρμογή των αποφάσεων, αλλά επίσης για την εφαρμογή τους με γνώμονα την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων. Ως παράδειγμα, η αναγνώριση και η εκτέλεση μιας απόφασης σε ένα άλλο κράτος μέλος θα μπορούσε επίσης να επιδιώκεται εφόσον επιτρέπει καλύτερη κοινωνική επανένταξη του δράστη του αδικήματος.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε ζήτησε από το Συμβούλιο και την Επιτροπή να εκδώσει ένα πρόγραμμα μέτρων που προορίζονται για την υλοποίηση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης¹³.

Στην ανακοίνωσή της, της 26ης Ιουλίου 2000, προς το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των οριστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις¹⁴, η Επιτροπή πρότεινε βασικές κατευθύνσεις για τα θέματα αυτά.

Οι κατευθύνσεις αυτές στη συνέχεια διευκρινίστηκαν σε ένα «πρόγραμμα μέτρων για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων»¹⁵. Το πρόγραμμα αυτό υπογραμμίζει ότι η αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων αποτελεί παράγοντα ασφάλειας του δικαίου στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο βαθμό που εγγυάται ότι μία απόφαση που εκδίδεται σε ένα κράτος μέλος δεν αμφισβητείται σε ένα άλλο κράτος μέλος. Εξάλλου σημειώνεται ότι η εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων προϋποθέτει μία αμοιβαία εμπιστοσύνη των κρατών μελών στα αντίστοιχα συστήματά τους ποινικής δικαιοσύνης. Η εμπιστοσύνη αυτή στηρίζεται ιδίως στην κοινή βάση που έγκειται στη δέσμευσή τους ως προς τις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της τήρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών καθώς και του κράτους δικαίου. Εξάλλου, η αμοιβαία αναγνώριση διευκολύνεται από την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών, όπως αποδεικνύει η εμπειρία της συνεργασίας μεταξύ των σκανδιναβικών χωρών (βλέπε σημείο 3.2.1.4.).

---

¹² Συμπέρασμα αριθ. 39 της Προεδρίας.

¹³ Συμπέρασμα αριθ. 37 της Προεδρίας.

¹⁴ COM(2000) 495 τελικό.

¹⁵ EE C 12, της 15.1.2001, σ. 10.

Το σχέδιο Συντάγματος πιστοποιεί αυτή τη μέθοδο και αυτή την προσέγγιση. Το άρθρο III-171 προβλέπει κατά τον τρόπο αυτό ότι η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ένωση «*θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών και περιλαμβάνει την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών [...].*»

1.3. Μέθοδος και δομή του Πράσινου Βιβλίου.

Ξεκινώντας από μία επισκόπηση των μέτρων που λήφθηκαν σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της προσέγγισης, της αμοιβαίας αναγνώρισης και της εκτέλεσης των ποινικών κυρώσεων σε άλλο κράτος μέλος (κεφάλαιο II), το Πράσινο Βιβλίο στη συνέχεια προβαίνει σε απολογισμό της κατάστασης των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τις γενικές αρχές του ποινικού δικαίου, τις κυρώσεις και την εκτέλεσή τους καθώς και τις διεθνείς συμφωνίες που συνάφθηκαν από τα κράτη μέλη στον τομέα αυτό (κεφάλαιο III, όπως συμπληρώνεται με τα **παραρτήματα I, II και III**).

Στο τελευταίο τμήμα (κεφάλαιο IV), εντοπίζονται τα προβλήματα που υφίστανται παρά την έκδοση ορισμένων μέτρων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της εναρμόνισης και της αμοιβαίας αναγνώρισης καθώς και η σύναψη διεθνών συμφωνιών εκ μέρους των κρατών μελών. Το τμήμα αυτό θα αποδείξει, μέσω παραδειγμάτων, τους πραγματικούς ή δυνητικούς φραγμούς σε νομικό και πρακτικό επίπεδο για την υλοποίηση του χώρου δικαιοσύνης. Με βάση την ανάλυση αυτή, το εν λόγω κεφάλαιο στη συνέχεια θα εξετάσει τις ανάγκες ανάληψης δράσης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης που η Επιτροπή καθορίζει κατά την παρούσα φάση, δυνάμει των νομικών δυνατοτήτων για την υλοποίηση των στόχων. Το κεφάλαιο αυτό περιορίζεται στην εξέταση της αμοιβαίας αναγνώρισης των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων (περιλαμβανομένων των λεπτομερειών εκτέλεσής τους) και των εναλλακτικών ποινών. Πράγματι, συζητούνται στα πλαίσια του Συμβουλίου πρωτοβουλίες όσον αφορά την αναγνώριση των χρηματικών κυρώσεων και των αποφάσεων δήμευσης. Όσον αφορά τις αποφάσεις έκπτωσης δικαιωμάτων, η Επιτροπή θα επανέλθει στο θέμα αυτό με μία χωριστή ανακοίνωση. Οι αντιδράσεις στο Πράσινο Βιβλίο και ειδικότερα οι απαντήσεις στα ερωτήματα που τίθενται στο εν λόγω κεφάλαιο (βλέπε **παράρτημα IV** που συνοψίζει όλα τα ερωτήματα), θα επιτρέψουν να προστεθούν, καταργηθούν ή τροποποιηθούν οι υπάρχουσες ανάγκες.

2. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1. Προσέγγιση των κυρώσεων.

2.1.1. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τη συνθήκη της Νίκαιας, με έναρξη ισχύος τον Φεβρουάριο του 2003, αναθέτει στην Ένωση την υλοποίηση του στόχου της παροχής στους πολίτες υψηλού επιπέδου προστασίας εντός ενός χώρου ελευθερίας ασφάλειας και δικαιοσύνης (άρθρο 29). Σύμφωνα με τη συνθήκη, ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται, μεταξύ άλλων, χάρη στην προσέγγιση, όπου είναι αναγκαίο, των κανόνων σε ποινικές υποθέσεις στα κράτη μέλη. Ειδικότερα, το άρθρο 31 παράγραφος 1 στοιχείο ε) προβλέπει την προοδευτική θέσπιση «μέτρων για τον καθορισμό ελάχιστων κανόνων ως προς τα στοιχεία της αντικειμενικής υποστάσεως των αξιόποινων πράξεων και τις ποινές στους τομείς της οργανωμένης εγκληματικότητας, της τρομοκρατίας και της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών».

Βάσει της συνθήκης του Μάαστριχ, υπήρχε ήδη δέσμευση για την προσέγγιση. Μέσω κοινών δράσεων καθορίστηκε κοινό αξιόποινο σε τομείς όπως ο ρατσισμός και η ξενοφοβία¹⁶ ή η συμμετοχή σε παράνομη εγκληματική οργάνωση¹⁷, αλλά δεν διευκρινίστηκε καθόλου στα μέσα αυτά το επίπεδο των κυρώσεων.

2.1.2. Το πρόγραμμα δράσης της Βιέννης.

Το πρόγραμμα δράσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής όσον αφορά την άριστη δυνατή εφαρμογή των διατάξεων της συνθήκης του Άμστερνταμ για τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης¹⁸, αναφέρεται στο σημείο 46 στην προσέγγιση των κανόνων ποινικού δικαίου των κρατών μελών, εντός δύο και πέντε ετών μετά την έναρξη ισχύος της συνθήκης, σχετικά με ορισμένες αξιόποινες πράξεις.

Ειδικότερα επισημαίνονται οι μορφές συμπεριφοράς στον τομέα του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας και του λαθρεμπορίου ναρκωτικών, για τις οποίες είναι επείγον και αναγκαίο να θεσπιστούν μέτρα για την καθιέρωση ελάχιστων κανόνων σχετικά με τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασής τους και τις εφαρμοστέες κυρώσεις και εάν χρειάζεται, να εκπονηθούν άλλα μέτρα. Προτεραιότητα για την εξέταση αυτή, σύμφωνα με το πρόγραμμα δράσης και στο βαθμό που συνδέονται με το οργανωμένο έγκλημα, την τρομοκρατία και το λαθρεμπόριο ναρκωτικών, θα μπορούσαν να έχουν οι αξιόποινες πράξεις της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, η παράβαση της νομοθεσίας για τα ναρκωτικά, η δωροδοκία, η απάτη μέσω υπολογιστών, οι αξιόποινες πράξεις που διαπράττονται από τρομοκράτες, οι αξιόποινες πράξεις κατά του περιβάλλοντος, οι αξιόποινες πράξεις που διαπράττονται μέσω του Διαδικτύου και η νομιμοποίηση εσόδων

¹⁶ EE L 185, της 24.7.1996, σ. 5.

¹⁷ EE L 351 της 29.12.1998, σ. 1.

¹⁸ EE C 19 της 23.1.1999, σ. 1.

από παράνομες δραστηριότητες που συνδέεται με αυτές τις ποικίλες μορφές εγκληματικότητας.

2.1.3. Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε του Οκτωβρίου 1999, στην παράγραφο 48 των συμπερασμάτων του, θεώρησε ότι: «όσον αφορά τα εθνικά ποινικά δίκαια, οι προσπάθειες να συμφωνηθούν κοινοί ορισμοί, κατηγορίες και κυρώσεις θα πρέπει να εστιαστούν σε πρώτη φάση σε περιορισμένο αριθμό τομέων ιδιαίτερης σημασίας, όπως το οικονομικό έγκλημα (νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, διαφθορά, παραχάραξη του ευρώ), το λαθρεμπόριο ναρκωτικών, η εμπορία ανθρώπων, ιδίως δε η εκμετάλλευση γυναικών, η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών, η εγκληματικότητα υψηλής τεχνολογίας και η περιβαλλοντική εγκληματικότητα».

Υπάρχει λοιπόν υποχρέωση να προβούμε σε μία προσέγγιση των κυρώσεων, η οποία απορρέει τόσο από την ίδια τη συνθήκη και το πρόγραμμα δράσης της Βιέννης, όσο και από την πολιτική βούληση των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων που εκφράστηκε στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε.

2.1.4. Θεσπισθέντα ή υπό διαπραγμάτευση μέσα.

Όλοι οι τομείς που αναφέρθηκαν στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το πρόγραμμα δράσης της Βιέννης και τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε, απετέλεσαν ήδη αντικείμενο πρωτοβουλιών των κρατών μελών ή προτάσεων της Επιτροπής που θεσπίστηκαν ή βρίσκονται στο στάδιο της διαπραγμάτευσης. Αναφέρονται στη συνέχεια σε συνάρτηση με το είδος των προβλεπόμενων ποινών:

2.1.5. Κυρώσεις στερητικές της ελευθερίας.

Ο τύπος που χρησιμοποιήθηκε για την εναρμόνιση των εφαρμοστέων κυρώσεων ήταν το να θεσπιστούν τουλάχιστον αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινές και όλο και περισσότερο να καθορίζεται το ελάχιστο όριο της μέγιστης ποινής. Τα θεσπισθέντα μέσα είναι:

- Η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της 29ης Μαΐου 2000 για ενίσχυση της προστασίας από την παραχάραξη ενόψει της εισαγωγής του ευρώ με την επιβολή ποινών και άλλων κυρώσεων¹⁹ προβλέπει αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις, περιλαμβανομένων και στερητικών της ελευθερίας ποινών για τις οποίες χωρεί έκδοση. Για ορισμένες συμπεριφορές που καλύπτονται από το μέσο, προβλέπονται ποινές στερητικές της ελευθερίας, η μέγιστη των οποίων δεν θα είναι κατώτερη των οκτώ ετών.
- Η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, για την καταπολέμηση της απάτης και της πλαστογραφίας που αφορούν τα μέσα πληρωμής πλην των

---

¹⁹ ΕΕ L 140 της 14.6.2000, σ. 1

μετρητών²⁰ προβλέπει ποινικές κυρώσεις αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές όπου περιλαμβάνονται, στις σοβαρές τουλάχιστον περιπτώσεις, στερητικές της ελευθερίας ποινές που δύνανται να δικαιολογήσουν έκδοση.

- Η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2001, για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος²¹ προβλέπει ότι το έγκλημα του ξεπλύματος χρημάτων θα τιμωρείται με ποινές στερητικές της ελευθερίας, με μέγιστη διάρκεια ποινής όχι μικρότερη από τέσσερα έτη.
- Η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2002, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας²² προβλέπει αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις που είναι δυνατόν να προκαλέσουν έκδοση. Οι αξιόποινες αυτές πράξεις, όταν συντρέχει η συγκεκριμένη τρομοκρατική πρόθεση, επισύρουν ποινές στερητικές της ελευθερίας αυστηρότερες από εκείνες που προβλέπει το εθνικό δίκαιο για τις ίδιες αξιόποινες πράξεις όταν δεν συντρέχει η συγκεκριμένη πρόθεση. Οι αξιόποινες πράξεις που συνδέονται με τη συμμετοχή στις δραστηριότητες τρομοκρατικής ομάδας, επισύρουν ποινές στερητικές της ελευθερίας, οι μέγιστες των οποίων δεν μπορούν να είναι μικρότερες από οκτώ έτη για τη συμμετοχή στις δραστηριότητες των ομάδων αυτών και δεκαπέντε έτη για τη διεύθυνση τρομοκρατικής ομάδας.
- Η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της 19ης Ιουλίου 2002, για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων²³ προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε οι προβλεπόμενες αξιόποινες πράξεις να τιμωρούνται με ποινικές κυρώσεις αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές που θα είναι δυνατό να αποτελέσουν βάση έκδοσης.
- Η οδηγία 2002/90/EK του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2002 και η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της 28ης Νοεμβρίου 2002 για την ενίσχυση του ποινικού πλαισίου, για την πρόληψη της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής²⁴ προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσει ότι οι προβλεπόμενες αξιόποινες πράξεις επισύρουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις, που είναι δυνατό να συνεπάγονται έκδοση.
- Η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003 σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου²⁵ προβλέπει

---

²⁰ EE L 149 της 2.6.2001, σ. 1.

²¹ EE L 182 της 5.7.2001, σ. 1.

²² EE L 164 της 22.6.2002, σ. 3.

²³ EE L 203 της 1.8.2002, σ. 1.

²⁴ EE L 328 της 5.12.2002, σελίδες 1 και 17.

²⁵ EE L 29 της 5.2.2003, σ. 55. Η Επιτροπή άσκησε προσφυγή κατά του Συμβουλίου ενώπιον του Δικαστηρίου. Η προσφυγή αυτή στοχεύει στο να αναγνωριστεί ότι η απόφαση-πλαίσιο καταπατά την κοινοτική αρμοδιότητα διότι επιβάλλει στα κράτη μέλη να προβλέπουν κυρώσεις, ενδεχομένως, ποινικές, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο για την επίτευξη ενός κοινοτικού στόχου.

αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις που δύνανται, τουλάχιστον στις σοβαρότερες περιπτώσεις να συνεπάγονται έκδοση. Για τα φυσικά πρόσωπα, προβλέπεται επίσης η έκπτωση του δικαιώματος άσκησης δραστηριότητας που προϋποθέτει επίσημη έγκριση.

- Η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, για την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα²⁶ προβλέπει αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις. Για τέτοιου είδους συμπεριφορές, το ανώτατο επίπεδο της στερητικής της ελευθερίας ποινής θα πρέπει να κυμαίνεται τουλάχιστον μεταξύ ενός και τριών ετών.
- Η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας²⁷ προβλέπει ποινικές κυρώσεις των οποίων το ανώτατο όριο θα κυμαίνεται τουλάχιστον μεταξύ ενός και τριών ετών στερητικής της ελευθερίας ποινής.

Αντίθετα, η κοινή δράση που θεσπίστηκε από το Συμβούλιο στις 21 Δεκεμβρίου 1998²⁸, σχετικά με το αξιόπιστο της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση, στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν προβλέπει ελάχιστο επίπεδο ποινής.

Άλλα μέσα είναι υπό συζήτηση:

- Πρόταση απόφασης-πλαισίου του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων διατάξεων σχετικά με τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων και τις ποινές που ισχύουν στον τομέα της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών²⁹. Μία πολιτική συμφωνία συνάφθηκε στο πλαίσιο του Συμβουλίου ΔΕΥ της 27ης και 28ης Νοεμβρίου 2003.
- Πρόταση απόφασης-πλαισίου του Συμβουλίου για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας³⁰, η οποία προβλέπει αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις. Για ορισμένες συμπεριφορές, το μέγιστο επίπεδο της στερητικής της ελευθερίας ποινής πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ τουλάχιστον ενός και τριών ετών.

---

²⁶ EE L 192 της 31.7.2003, σ. 54.

²⁷ EE L 13 της 20.1.2004, σ. 44.

²⁸ EE L 351 της 29.12.1998, σ. 1.

²⁹ Πρόταση για απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων διατάξεων σχετικά με τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων και τις ποινές που ισχύουν στον τομέα της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών που υποβλήθηκε από την Επιτροπή στις 23 Μαΐου 2001, COM(2001) 259, EE C 270 E της 25.9.2001, σ. 144.

³⁰ Πρόταση απόφασης-πλαισίου του Συμβουλίου για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας που υποβλήθηκε από την Επιτροπή στις 29 Νοεμβρίου 2001· COM(2001) 664, EE C 75 E, της 26.3.2002, σ. 269.

- Πρόταση απόφασης-πλαisiού του Συμβουλίου για τις επιθέσεις κατά των συστημάτων πληροφοριών³¹, η οποία προβλέπει αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις. Για ορισμένες συμπεριφορές, το μέγιστο επίπεδο της στερητικής της ελευθερίας ποινής πρέπει να κυμαίνεται τουλάχιστον μεταξύ ενός και τριών ετών. Μία πολιτική συμφωνία καταχωρίστηκε στο πλαίσιο του Συμβουλίου ΔΕΥ της 27ης και 28ης Φεβρουαρίου 2003.
- Σχέδιο απόφασης-πλαisiού του Συμβουλίου σχετικά με την πρόληψη και καταστολή της εμπορίας ανθρωπίνων οργάνων και ιστών³².
- Πρόταση απόφασης-πλαisiού του Συμβουλίου για την ενίσχυση του ποινικού πλαisiού καταστολής της ρύπανσης από πλοία³³, η οποία προβλέπει ποινές φυλάκισης πέντε έως δέκα ετών τουλάχιστον στις σοβαρότερες περιπτώσεις, καθώς και ποινικά ή μη ποινικά πρόστιμα. Οι διαπραγματεύσεις σχετικά με την πρόταση αυτή ξεκίνησαν στα πλαίσια του Συμβουλίου.

Η δήλωση του Συμβουλίου που είναι προσαρτημένη στην απόφαση-πλαίσιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών³⁴, που εκδόθηκε στις 13 Ιουνίου 2002, καλεί για τη συνέχιση της εναρμόνισης αυτής σε συνάρτηση με τις αξιόποινες πράξεις που προβλέπονται στο άρθρο 2 παράγραφος 2 της απόφασης-πλαisiού³⁵, που δεν απετέλεσαν αντικείμενο προσέγγισης σε επίπεδο της Ένωσης. Πάντως, η δήλωση αυτή δεν απαλλάσσει από την εξέταση της αναγκαιότητας κατά περίπτωση όσον αφορά τη συνέχιση της εναρμόνισης δυνάμει των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Όσον αφορά το επίπεδο των ποινών, μετά από προβληματισμό που διεξάχθηκε κατά τη διάρκεια της βελγικής και ισπανικής προεδρίας, **το Συμβούλιο ΔΕΥ της 25ης και 26ης Απριλίου 2002 εξέδωσε συμπεράσματα που καθορίζουν την προσέγγιση που πρέπει να ακολουθηθεί στον τομέα της εναρμόνισης των ποινών, ιδίως με τη θέσπιση ψαλίδας που θα στοχεύει στο καθορισμό του **ελάχιστου της μέγιστης εφαρμοστέας ποινής**, ήτοι:**

- επίπεδο 1: ποινές των οποίων το ανώτατο όριο κυμαίνεται τουλάχιστον μεταξύ 1 και 3 ετών στέρησης της ελευθερίας·
- επίπεδο 2: ποινές των οποίων το ανώτατο όριο κυμαίνεται τουλάχιστον μεταξύ 2 και 5 ετών στέρησης της ελευθερίας·
- επίπεδο 3: ποινές των οποίων το ανώτατο όριο κυμαίνεται τουλάχιστον μεταξύ 5 και 10 ετών στέρησης της ελευθερίας·

³¹ Πρόταση απόφασης-πλαisiού του Συμβουλίου για τις επιθέσεις κατά των συστημάτων πληροφοριών που υποβλήθηκε από την Επιτροπή στις 19 Απριλίου 2002· ΕΕ C 203 E της 27.8.2002, σ. 109.

³² Πρωτοβουλία της Ελληνικής Δημοκρατίας για την έκδοση της απόφασης-πλαisiού του Συμβουλίου σχετικά με την πρόληψη και καταστολή της εμπορίας ανθρωπίνων οργάνων και ιστών ΕΕ C 100, της 26.4.2003, σ. 27.

³³ COM(2003) 227 της 2.5.2003.

³⁴ ΕΕ L 190 της 18.7.2002, σ. 1.

³⁵ Το άρθρο 2 παράγραφος 2 της απόφασης αναφέρεται σε κατάλογο 32 αξιόποινων πράξεων.

- επίπεδο 4: ποινές των οποίων το ανώτατο όριο υπερβαίνει τα 10 έτη στέρησης της ελευθερίας.

Το κείμενο των συμπερασμάτων προβλέπει ρητά τη δυνατότητα υπέρβασης του επιπέδου 4 κάτω από ιδιαίτερες περιστάσεις. Για παράδειγμα, η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2002 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας³⁶ προβλέπει μέγιστες στερητικές της ελευθερίας ποινές που δεν μπορούν να είναι κατώτερες από 15 έτη για την διεύθυνση τρομοκρατικής ομάδας.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η ύπαρξη ψαλίδας είναι καθαρά οπτική: στην πραγματικότητα, μόνο το όριο κάθε επιπέδου θεωρείται κατάλληλο, εφόσον πρόκειται για ένα ανώτατο όριο που πρέπει να ανέρχεται σε διάστημα τουλάχιστον 1, 2, 5 και 10 ετών αντίστοιχα.

Αντίθετα, κανένα μέσο της Ένωσης δεν επιτρέπει να καθοριστεί **ελάχιστο όριο ποινής**. Πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η *δήλωση αριθ. 8 της συνθήκης του Άμστερνταμ* ορίζει ότι ένα κράτος μέλος που δεν προβλέπει ελάχιστες ποινές δεν υποχρεούται να τις θεσπίσει.

Όσον αφορά τις λεπτομέρειες εκτέλεσης των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων (όπως για παράδειγμα η αναστολή, η αναστολή και η αναβολή απαγγελίας ποινής, η ημιελεύθερη διαβίωση, η τμηματική έκτιση της ποινής, η ηλεκτρονική επιτήρηση και ο κατ' οίκον περιορισμός) πρέπει να σημειωθεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θέσπισε σχετική νομοθεσία.

2.1.6. Χρηματικές κυρώσεις.

Όπως διαπιστώθηκε προηγουμένως, μέχρι στιγμής, το διάβημα σχετικά με την προσέγγιση των κυρώσεων στο επίπεδο της Ένωσης περιορίζεται στη στερητική της ελευθερίας ποινή.

Πάντως, η Επιτροπή, στην πρότασή της για απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου για την ενίσχυση του ποινικού πλαισίου καταστολής της ρύπανσης από πλοία³⁷, προτείνει μία κλίμακα που καθορίζει το ελάχιστο επίπεδο των ποινών μέγιστων προστίμων που μπορούν να επιβληθούν, κατ' εφαρμογή της πρότασης οδηγίας την οποία συμπληρώνει³⁸, στα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για τη διάπραξη αξιόποινων πράξεων που καλύπτονται από την ίδια οδηγία. Η Επιτροπή θεώρησε ότι για αυτό το είδος των αξιόποινων πράξεων, η ποινή του προστίμου θα ήταν καταλληλότερη από τις στερητικές της ελευθερίας ποινές.

Προβλέπονται δύο επίπεδα κυρώσεων. Το πρώτο, από 1 έως 10% του κύκλου εργασιών, αφορά τις περιπτώσεις που δεν οδηγούν αναγκαστικά στην απαγγελία ποινών φυλάκισης κατ' εφαρμογή της οδηγίας. Το δεύτερο, από 10 έως 20% του κύκλου εργασιών, αφορά τις σοβαρότερες περιπτώσεις, που δύνανται να οδηγήσουν σε απαγγελία ποινών φυλάκισης κατ' εφαρμογή της οδηγίας.

---

³⁶ ΕΕ L 164 της 22.6.2002, σ. 3.

³⁷ Βλέπει ανωτέρω, σημείο 2.1.5.

³⁸ Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τη ρύπανση από πλοία και την εισαγωγή κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένων ποινικών κυρώσεων, για αδικήματα ρύπανσης (COM(2003)92 τελικό της 5.3.2003).

Πάντως θα μπορούσαν να προβλεφθούν και άλλα κριτήρια εναρμόνισης τα οποία αυτή τη στιγμή είναι υπό συζήτηση στο πλαίσιο του Συμβουλίου. Για παράδειγμα, το κριτήριο της έκτασης της προκληθείσας ζημίας (της ρύπανσης στη συγκεκριμένη περίπτωση) που δεν είναι πιθανό να επιλεγεί, λαμβανομένου υπόψη ότι θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μία μορφή ενθάρρυνσης για μικρότερης έκτασης ζημίες ή επίσης το κριτήριο του καθορισμού ενός ελάχιστου ποσού προστίμου, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα να ανέλθει το ποσό αυτό στα 2/3 της αξίας του μεταφερόμενου φορτίου ή στο ναύλο που αποτελεί τη βάση της αξιόποινης πράξης. Συνεχίζονται οι συζητήσεις σχετικά με το μέσο αυτό στα πλαίσια του Συμβουλίου.

2.1.7. *Εκπτώσεις.*

Στα πλαίσια του παρόντος Πράσινου Βιβλίου, ως έκπτωση νοείται μία στερητική ή περιοριστική των δικαιωμάτων ποινή ή ένα προληπτικό μέτρο μέσω του οποίου ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο, για μία περιορισμένη ή απεριόριστη χρονική περίοδο, απαγορεύεται να ασκεί ορισμένα δικαιώματα, να κατέχει ένα συγκεκριμένο λειτούργημα, να ασκεί μια δραστηριότητα, να παρίσταται σε ορισμένους χώρους ή να πραγματοποιεί ορισμένες πράξεις.

Στο επίπεδο της Ένωσης, ορισμένες αποφάσεις-πλαίσια που θεσπίστηκαν ή πρόκειται να θεσπιστούν προβλέπουν τη δυνατότητα επιβολής εκπτώσεων στην άσκηση ορισμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Έτσι, η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου για την καταστολή της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής³⁹ προβλέπει τη δυνατότητα απαγόρευσης της απευθείας ή μέσω τρίτου προσώπου άσκησης της επαγγελματικής δραστηριότητας επ' ευκαιρία της οποίας διεπράχθη η αξιόποινη πράξη.

Η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν μέτρα για να διασφαλίσουν ότι σε ένα πρόσωπο που έχει καταδικαστεί για μία από τις αξιόποινες πράξεις που καλύπτονται από το μέσο, μπορεί προσωρινά ή οριστικά να απαγορευθεί η άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με την εποπτεία παιδιών. Η απόφαση-πλαίσιο για την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα περιέχει μία διάταξη που υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν μέτρα ώστε σε ένα πρόσωπο που έχει καταδικαστεί σε ενεργητική ή παθητική δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα, να μπορεί να απαγορευθεί η άσκηση μιας αντίστοιχης επαγγελματικής δραστηριότητας εφόσον πληρούνται ορισμένοι όροι.

2.1.8. *Δήμευση.*

Το μέτρο δήμευσης αποτελεί αντικείμενο κάποιας προσέγγισης στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2001 σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος,⁴⁰ προβλέπει ότι, εφόσον το έγκλημα τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή ή μέτρο ασφαλείας μεγίστης διάρκειας άνω του ενός έτους, τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρήσουν επιφυλάξεις για το άρθρο 2 της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990 για το ξέπλυμα, την έρευνα, την

³⁹ Άρθρο 1 παράγραφος 2, ΕΕ L 328 της 5.12.2002, σ. 1.

⁴⁰ ΕΕ L 182 της 5.7.2001, σ. 1. άρθρο 1 και 3.

κατάσχεση και τη δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες⁴¹. Η τελευταία αυτή διάταξη προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε η νομοθεσία και οι διαδικασίες του όσον αφορά τη δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος να επιτρέπουν επίσης, τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων αξίας αντίστοιχης προς εκείνη των εν λόγω προϊόντων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εκδώσουν τα απαραίτητα μέτρα για να συμμορφωθούν προς τις διατάξεις της απόφασης-πλαίσιο το αργότερο μέχρι της 31ης Δεκεμβρίου 2002. Η Επιτροπή θα υποβάλει σύντομα έκθεση σχετικά με την εφαρμογή εκ μέρους των κρατών μελών της απόφασης-πλαίσιο.

Η εν λόγω απόφαση-πλαίσιο εφαρμόζεται κατά συνέπεια με οριζόντιο τρόπο, στο βαθμό που η παράβαση τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας ή με μέτρο ασφάλειας μέγιστης διάρκειας άνω του ενός έτους. Πάντως, άλλα τομεακά μέσα προβλέπουν επίσης ειδικές διατάξεις σχετικά με τη δήμευση, ήτοι: η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου για την καταστολή της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής⁴² και η πρόταση απόφασης-πλαίσιο για τη θέσπιση των ελάχιστων διατάξεων σχετικά με τα συστατικά στοιχεία ποινικών παραβάσεων και κυρώσεων που εφαρμόζονται στον τομέα της διακίνησης ναρκωτικών⁴³.

Τον Αύγουστο του 2002, η Δανία υπέβαλε μία πρωτοβουλία ενόψει της θέσπισης μιας απόφασης-πλαίσιο του Συμβουλίου σχετικά με τη δήμευση των οργάνων και προϊόντων εγκλήματος⁴⁴ θεωρώντας ότι τα μέσα που υπήρχαν στον τομέα αυτό δεν συνέβαλαν ικανοποιητικά στη διασφάλιση μιας αποτελεσματικής διασυνοριακής συνεργασίας στον τομέα της δήμευσης, εφόσον ορισμένα κράτη μέλη εξακολουθούσαν να μην είναι σε θέση να δημεύσουν τα προϊόντα όλων των αξιόποινων πράξεων που συνεπάγονταν στερητικές της ελευθερίας ποινές διάρκειας άνω του ενός έτους.

Στα πλαίσια του Συμβουλίου ΔΕΥ του Δεκεμβρίου 2002 επιτεύχθηκε μία πολιτική συμφωνία σε σχέση με το μέσο αυτό με στόχο την προσέγγιση των νομοθεσιών σχετικά με την ποινή ή το μέτρο δήμευσης. Το μέσο αυτό στοχεύει να επιτρέψει τη δήμευση μέσων και προϊόντων εγκλήματος που προέρχονται από ποινικά αδικήματα τα οποία συνεπάγονται ποινή στερητική της ελευθερίας ανώτατης διάρκειας ενός έτους ή αγαθών των οποίων η αξία αντιστοιχεί στα προϊόντα αυτά. Με το μέσο σημειώνεται πρόοδος σε σχέση με την απόφαση-πλαίσιο του 2001, εφόσον περιέχει επίσης διευρυμένη εξουσία δήμευσης έναντι μιας σειράς αξιόποινων πράξεων.

2.1.9. Κυρώσεις έναντι νομικών προσώπων.

Από τη θέσπιση το 1997 του δευτέρου πρωτοκόλλου της σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁴⁵, που προέβλεπε

---

⁴¹ Συνθήκες του Συμβουλίου της Ευρώπης αριθ. 141. Ανοικτή σε υπογραφή στις 8 Νοεμβρίου 1990, έναρξη ισχύος 1η Σεπτεμβρίου 1993, διαθέσιμη στη διεύθυνση <http://conventions.coe.int>

⁴² Άρθρο 1, παράγραφος 2, ΕΕ L 328 της 5.12.2002, σ. 17.

⁴³ Άρθρο 4, ΕΕ C 270 Ε της 25.9.2001, σ. 144.

⁴⁴ Πρωτοβουλία του Βασιλείου της Δανίας για την έκδοση απόφασης-πλαίσιο του Συμβουλίου για τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων εγκλήματος: ΕΕ C 184, 2.8.2002, σ. 3.

⁴⁵ ΕΕ C 221 της 19.7.1997, σελίδα 11.

ότι κάθε κράτος μέλος όφειλε να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει ότι τα νομικά πρόσωπα θα μπορούν να είναι υπεύθυνα για περιπτώσεις απάτης, ενεργού δωροδοκίας και ξεπλύματος χρημάτων, πολλά νομοθετικά μέσα που βασίζονται στον τίτλο VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που εκδόθηκαν ή πρόκειται να εκδοθούν, περιέχουν αυτό το είδος των διατάξεων που υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε τα νομικά πρόσωπα να μπορούν να θεωρούνται υπεύθυνα για τις αναφερόμενες στο μέσο αξιόποινες πράξεις, και να προβλέπουν κυρώσεις.

Τα μέσα αυτά δεν υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να θεσπίζουν ποινική ευθύνη για τα νομικά πρόσωπα – η ευθύνη αυτή μπορεί να είναι διοικητική - λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων δεν αναγνωρίζεται σε όλα τα κράτη μέλη. Η ευθύνη των νομικών προσώπων δεν είναι γενική αλλά περιορίζεται σε συγκεκριμένες αξιόποινες πράξεις και οι κυρώσεις που προβλέπονται πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές, περιλαμβανομένων των ποινικών ή μη ποινικών προστίμων. Κατά τον τρόπο αυτό μπορούν να επιβληθούν και άλλες κυρώσεις, ιδίως μέτρα αποκλεισμού οποιουδήποτε πλεονεκτήματος ή ενίσχυσης εκ μέρους των κρατικών αρχών, μέτρα προσωρινής ή διαρκούς απαγόρευσης άσκησης μιας εμπορικής δραστηριότητας, θέση υπό δικαστική εποπτεία και λύση με δικαστική απόφαση⁴⁶.

Η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου σχετικά με την εμπορία ανθρώπων και η απόφαση-πλαίσιο σχετικά με την σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών και την παιδική πορνογραφία καθώς και η πρόταση απόφασης-πλαισίου σχετικά με τη διακίνηση ναρκωτικών προβλέπουν επίσης το προσωρινό ή οριστικό κλείσιμο εγκαταστάσεων που χρησίμευσαν για τη διάπραξη της αξιόποινης πράξης.

Μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι κάθε φορά που σε επίπεδο της Ένωσης πραγματοποιείται μία προσέγγιση των στοιχείων της αντικειμενικής υπόστασης των αξιόποινων πράξεων σε έναν ιδιαίτερο τομέα, αυτό συνοδεύεται από μία προσέγγιση των κυρώσεων που επιβάλλονται στα φυσικά και νομικά πρόσωπα.

Από την άλλη πλευρά, τα οριζόντια μέσα σχετικά με τη δήμευση και σχετικά με την αναγνώριση των προστίμων εφαρμόζονται επίσης σε νομικά πρόσωπα, ακόμη και για μη εναρμονισμένες αξιόποινες πράξεις.

---

⁴⁶ Βλέπε απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της απάτης και της πλαστογράφησης που αφορούν τα μέσα πληρωμής πλην των μετρητών (άρθρα 7 και 8) απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου για ενίσχυση της προστασίας από την παραχάραξη ενόψει της εισαγωγής του ευρώ με την επιβολή ποινών (άρθρα 8 και 9)· απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (άρθρα 4 και 5)· απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου για την παράνομη είσοδο, διέλευση και διαμονή (άρθρα 2 και 3)· απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (άρθρα 7 και 8)· απόφαση-πλαίσιο για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας (άρθρα 6 και 7)· πρόταση απόφασης-πλαισίου για την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών (άρθρα 7 και 8)· πρόταση απόφασης-πλαισίου για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας (άρθρα 9 και 10)· πρόταση απόφασης-πλαισίου για την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα (άρθρα 6 και 7) και πρόταση απόφασης-πλαισίου του Συμβουλίου για τις επιθέσεις κατά των συστημάτων πληροφοριών (άρθρα 9 και 10).

2.1.10. Εναλλακτικές κυρώσεις.

Έχοντας υπόψη τις σημαντικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ του ποινικού δικαίου των κρατών μελών, ιδίως όσον αφορά την ταξινόμηση των ποινών σε κύριες⁴⁷, συμπληρωματικές⁴⁸ ή παρεπόμενες⁴⁹, δεν είναι παράξενο να διαπιστώνουμε ότι ο όρος «εναλλακτική κύρωση ή ποινή» δεν ερμηνεύεται με τον ίδιο τρόπο στα κράτη μέλη. Για παράδειγμα, στη Γαλλία, η εναλλακτική ποινή ή η ποινή υποκατάστασης είναι εκείνη που ο εθνικός νόμος επιτρέπει στον δικαστή να επιβάλλει εις αντικατάσταση μιας ή περισσότερων κύριων ποινών. Οι εναλλακτικές ποινές συνίστανται σε ποινές στερητικές ή περιοριστικές των δικαιωμάτων που απαριθμούνται στο άρθρο 131-6 του γαλλικού ποινικού κώδικα⁵⁰, η κοινωφελής εργασία ή η επιβολή ημερησίου προστίμου. Αντίθετα, στη Γερμανία, η επιβολή ημερησίου προστίμου αποτελεί κύρια ποινή διότι είναι ο μόνος τρόπος για τον υπολογισμό των προστίμων⁵¹ και στο Βέλγιο η κοινωφελής εργασία εισήχθη πρόσφατα ως κύρια ποινή (βλέπε παρακάτω).

Για να αποφύγουμε τη σύγχυση λόγω της σύνθετης σύγκρισης των ταξινομήσεων σύμφωνα με τα 15 συστήματα ποινικού δικαίου των κρατών μελών, υποδεικνύεται ο ακόλουθος ορισμός: στο πλαίσιο του παρόντος Πράσινου Βιβλίου νοούνται ως «εναλλακτικές κυρώσεις» οι κυρώσεις που επιβάλλονται σε φυσικά πρόσωπα ή γίνονται δεκτές από αυτά στα πλαίσια διαδικασιών ποινικής μεσολάβησης ή ποινικού συμβιβασμού, οι οποίες δεν είναι ούτε στερητικές της ελευθερίας κυρώσεις (ή διαδικασίες εκτέλεσης των κυρώσεων αυτών) ούτε πρόστιμα, δημεύσεις ή εκπτώσεις δικαιώματος.⁵²

Ο ορισμός αυτός ισοδυναμεί κυρίως με τον αγγλικό όρο: «community sanctions» (κυρώσεις και μέτρα που εφαρμόζονται στο πλαίσιο του κοινωνικού συνόλου) για τον οποίο η σύσταση αριθ. R (92) 16 της επιτροπής υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τους ευρωπαϊκούς κανόνες για τις κυρώσεις και τα μέτρα που εφαρμόζονται στο πλαίσιο κοινωφελούς εργασίας—που προβλέπει ένα σύνολο εναλλακτικών της φυλάκισης μέτρων –

---

⁴⁷ Στα περισσότερα κράτη μέλη υπάρχουν δύο κύριες ποινές, η στερητική της ελευθερίας ποινή και το πρόστιμο που οι νομοθέτες των κρατών μελών προβλέπουν εναλλακτικά ή σωρευτικά.

⁴⁸ Στο γαλλικό δίκαιο, η συμπληρωματική ποινή είναι εκείνη την οποία μπορεί να προσθέσει ο δικαστής στην κύρια ποινή όταν το κείμενο που προβλέπει την αξιόποινη πράξη το προβλέπει επίσης ρητά.

⁴⁹ Πρόκειται για ποινές που απορρέουν αυτοδικαίως από την καταδίκη και που εφαρμόζονται κατά συνέπεια από κοινού με την κύρια ποινή, σε ορισμένα κράτη μέλη (για παράδειγμα στη Γαλλία) χωρίς να αποφαίνεται επ' αυτών ο δικαστής.

⁵⁰ 1) Η αναστολή της άδειας οδήγησης· 2) η απαγόρευση της οδήγησης ορισμένων οχημάτων· 3) η ακύρωση της άδειας οδήγησης· 4) η δήμευση ενός ή περισσότερων οχημάτων που ανήκουν στον κατάδικο· 5) η ακινητοποίηση ενός ή περισσότερων οχημάτων που ανήκουν στον κατάδικο· 6) η απαγόρευση κατοχής ή οπλοφορίας, για διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών, όπλου που υπόκειται σε άδεια· 7) η δήμευση ενός ή περισσότερων όπλων των οποίων ο κατάδικος είναι κύριος ή των οποίων έχει την ελεύθερη διάθεση· 8) η αφαίρεση της άδειας κυνηγιού· 9) η απαγόρευση της έκδοσης επιταγών· 10) η δήμευση του αντικειμένου που χρησίμευσε ή προοριζόταν για τη διάπραξη αξιόποινης πράξης ή του αντικειμένου που αποτελεί προϊόν εγκλήματος· 11) η απαγόρευση άσκησης μιας επαγγελματικής ή κοινωνικής δραστηριότητας εφόσον οι διευκολύνσεις που παρέχει η δραστηριότητα αυτή χρησιμοποιήθηκαν σκοπίμως για την προετοιμασία ή τη διάπραξη της αξιόποινης πράξης.

⁵¹ « Tagessatzsystem » του άρθρου 40 του γερμανικού ποινικού κώδικα (StGB).

⁵² Έστω και εάν υπάρχουν ορισμένα κράτη μέλη στα οποία οι εκπτώσεις δικαιωμάτων περιλαμβάνονται μεταξύ των εναλλακτικών κυρώσεων.

δίνει στο παράρτημά της, τον ακόλουθο ορισμό: «*Η έννοια "κυρώσεων και μέτρων που εφαρμόζονται στο πλαίσιο του κοινωνικού συνόλου" αναφέρεται σε κυρώσεις και μέτρα που διατηρούν τον κατάδικο μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο και συνεπάγονται κάποιο περιορισμό της ελευθερίας του με την επιβολή όρων και/ή υποχρεώσεων και τα οποία εκτελούνται από τους προβλεπόμενους οργανισμούς βάσει των ισχυουσών νομικών διατάξεων. Η έννοια αυτή καθορίζει τις κυρώσεις που αποφασίστηκαν από ένα δικαστήριο ή ένα δικαστή και τα μέτρα που λήφθηκαν πριν από την απόφαση που επιβάλλει την κύρωση ή στη θέση μιας τέτοιας απόφασης, καθώς επίσης και τις κυρώσεις που συνίστανται σε κανόνα εκτέλεσης μιας ποινής φυλάκισης εκτός ενός σωφρονιστικού καταστήματος.*»⁵³

Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, πρέπει να διαπιστωθεί ότι δεν υπάρχει νομοθεσία που να αναφέρεται σε εναλλακτικές κυρώσεις.

2.1.11. Εκτέλεση των ποινικών κυρώσεων

Σύμφωνα με το άρθρο 31 πρώτη παράγραφος στοιχείο γ) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η από κοινού δράση για τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, «*την εξασφάλιση της συμβατότητας των κανόνων που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη, στο βαθμό που είναι αναγκαίο, για τη βελτίωση της εν λόγω συνεργασίας*» πράγμα που καλύπτει επίσης τους κανόνες για την εκτέλεση των ποινικών κυρώσεων.

Κατά συνέπεια, έστω και εάν η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει αρμοδιότητα στον τομέα της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, οι δράσεις της στον εν λόγω τομέα δεν είναι ακόμα πολύ ανεπτυγμένες. Πάντως διεξάχθηκαν ορισμένες έρευνες και υπήρξαν προβληματισμοί που υποστηρίχθηκαν από ορισμένες πρωτοβουλίες της Ένωσης ή χρηματοδοτήθηκαν από αυτήν⁵⁴.

---

⁵³ Βλέπε επίσης τον κατάλογο των εναλλακτικών κυρώσεων και μέτρων που απαριθμούνται στο σημείο 1 της σύστασης αριθ. R(2000)22 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη βελτίωση της εφαρμογής των ευρωπαϊκών κανόνων για τις κυρώσεις και τα μέτρα που εφαρμόζονται στο πλαίσιο κοινωφελούς εργασίας, που θεσπίστηκε στις 29 Νοεμβρίου 2000, καθώς και στην απόφαση αριθ. (76) 10 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με ορισμένα μέτρα υποκατάστασης των στερητικών της ελευθερίας ποινών που θεσπίστηκε στις 9 Μαρτίου 1976.

⁵⁴ Παραδείγματα σχεδίων και μέτρων : 1. το σχέδιο « European citizens in prison abroad » (που χρηματοδοτήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος GROTIUS – II (ποινικό). 2001/GRP/020) στοχεύει, μεταξύ άλλων, στη σύσταση και την υποστήριξη ενός δικτύου που συνίσταται από μη κυβερνητικές οργανώσεις οι οποίες εκπροσωπούν τις ανάγκες των κρατουμένων ευρωπαίων πολιτών.
2. Το σχέδιο « Καινοτομίες για μία βιώσιμη επανένταξη των εγκληματιών – πρότυπα μεταρρύθμισης στα κράτη της ΕΕ » (χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος GROTIUS – II (ποινικό). 2002/GRP/019) αναφέρεται σε ζητήματα πλαισίωσης της ενανένταξης των κρατουμένων, βάσει μιας συστηματικής σύγκρισης των εμπειριών που έγιναν στα διάφορα κράτη μέλη.
3. Το σχέδιο HERO (Health and Educational Support for the Rehabilitation of Offenders) είναι σχέδιο « e-learning » της ΓΔ Εκπαίδευσης και πολιτισμού. Πρόκειται για ένα σχέδιο ανάπτυξης της έρευνας και τεχνολογίας, που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του προγράμματος για τις τεχνολογίες της κοινωνίας της πληροφορίας (IST). Το πρόγραμμα HERO εξετάζει δύο προβλήματα τα οποία οφείλουν να αντιμετωπίσουν οι περισσότερες εταιρείες: πώς να βελτιώσουν τις συνθήκες στις φυλακές και πώς να μειώσουν το επίπεδο υποτροπής μειώνοντας κατά τον τρόπο αυτό τον ολόένα αυξανόμενο αριθμό των προσώπων που στέλνονται στη φυλακή. Το HERO εξετάζει τα

2.1.12. Συμπεράσματα.

Πρέπει να διαπιστώσουμε ότι η προσέγγιση του ουσιαστικού ποινικού δικαίου που διεξάχθηκε σε επίπεδο Ένωσης παραμένει εξαιρετικά περιορισμένη. Πράγματι, δεν καλύπτονται όλοι οι τομείς της εγκληματικότητας και οι ποινικοποιήσεις ορισμένες φορές είναι σαφώς ελάχιστες ή περιέχουν παρεκκλίσεις.⁵⁵ Εξάλλου, ορισμένες συμπεριφορές που πρέπει να ποινικοποιηθούν δεν έχουν καθοριστεί στα μέσα ενώ η θεωρητική τους προσέγγιση είναι διαφορετική στα κράτη μέλη (για παράδειγμα απόπειρα, συμμετοχή, ηθική αυτουργία).

Πρέπει επίσης να υπενθυμίσουμε όσον αφορά την προσέγγιση των κυρώσεων, ότι για τις εφαρμοστέες κυρώσεις στην πράξη είτε θεσπίζονται πραγματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινές είτε καθορίζεται το ελάχιστο όριο της μέγιστης ποινής. Πράγματι, πέραν της ποινής φυλάκισης, υπάρχει ένα ευρύ φάσμα κυρώσεων που προβλέπονται στα ποινικά συστήματα των κρατών μελών.

προβλήματα αυτά από δύο απόψεις. Καταρχάς, βοηθώντας τους φυλακισμένους και το προσωπικό των φυλακών να λάβουν αποφάσεις σχετικά με θέματα που αφορούν την υγεία ή την εκπαίδευση με αποτελεσματικότερο τρόπο και με περισσότερη ενημέρωση. Δεύτερον, βοηθώντας τους δράστες των αξιόποινων πράξεων στο να προετοιμαστούν καλύτερα για την απελευθέρωσή τους και για τη ζωή τους εκτός φυλακής.

4. Σχέδιο απόφασης των εκπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών στο πλαίσιο του Συμβουλίου, σχετικά με τη μεταχείριση των τοξικομανών στη φυλακή, έγγραφο αριθ. 10497/4/02, ANAΘ. 4, CORDROGUE 54). Αυτό το σχέδιο απόφασης απευθύνει έκκληση στα κράτη μέλη για να εξετάζουν τη δυνατότητα εισαγωγής ή επέκτασης των προγραμμάτων που ευνοούν και βελτιώνουν την υγεία των τοξικομανών στη φυλακή και να φροντίζουν ώστε η θεραπεία των τοξικομανών στη φυλακή να στοχεύει επίσης στην επανένταξή τους και την πρόληψη μελλοντικών αξιόποινων πράξεων.

5. Μελέτη που πραγματοποιήθηκε το 2003 από τη μεικτή επιτροπή έρευνας συγκριτικού δικαίου του Παρισιού υπό τη διεύθυνση των κυρίων Delmas-Marty, Guidicelli-Delage et Lambert-Abdelgawad σχετικά με την « Εναρμόνιση των ποινικών κυρώσεων στην Ευρώπη ».

⁵⁵ Για παράδειγμα, η απόφαση-πλαίσιο της 28ης Μαΐου 2001 σχετικά με την καταπολέμηση της απάτης και της παραχάραξης των μέσων πληρωμής πλην των μετρητών δεν καλύπτει όλα τα μέσα πληρωμών· η πρόταση απόφασης-πλαίσιο σχετικά με τις επιθέσεις στα συστήματα πληροφόρησης που αποτέλεσε αντικείμενο πολιτικής συμφωνίας στο πλαίσιο του Συμβουλίου ΔΕΥ του Φεβρουαρίου 2003, η οποία επιτρέπει να αποκλειστεί η ποινικοποίηση των παράνομων επιθέσεων όταν δεν υπήρξε παραβίαση μέτρου ασφαλείας.

Εξάλλου, έστω και αν καθοριστεί η ίδια ποινή για μία αξιόποινη πράξη, υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις στους γενικούς κανόνες του ποινικού δικαίου των κρατών μελών, που οδηγούν σε μία διαφορά μεταξύ της απαγγελθείσας ποινής και της εκτελεσθείσας (για παράδειγμα όσον αφορά την ενεργό δίωξη των αδικημάτων, την εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας ή της σκοπιμότητας των διώξεων, το επίπεδο της απαγγελθείσας ποινής καθώς και της ποινής που πράγματι εκτελέστηκε).

2.2. Αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση των ποινικών κυρώσεων σε άλλο κράτος μέλος.

Στον τομέα της αμοιβαίας αναγνώρισης και εκτέλεσης των ποινικών κυρώσεων σε άλλο κράτος μέλος, θεσπίστηκαν ή πρόκειται να θεσπιστούν στο Συμβούλιο ή να προετοιμαστούν στα πλαίσια της Επιτροπής τα ακόλουθα μέτρα:

2.2.1. Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης.

Στις 13 Ιουνίου 2002, το Συμβούλιο εξέδωσε μία απόφαση-πλαίσιο « για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών »⁵⁶ με έναρξη ισχύος την 7η Αυγούστου 2002. Η ενσωμάτωση από τα κράτη μέλη έπρεπε να γίνει πριν από την 31η Δεκεμβρίου 2003. Το ευρωπαϊκό αυτό ένταλμα σύλληψης αποτελεί μια πρώτη υλοποίηση, στον τομέα του ποινικού δικαίου, της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων. Στόχος του είναι η παράδοση του εν λόγω προσώπου στο κράτος μέλος που το καταδίκασε (άρθρο 1 παράγραφος 1). Πάντως επιτρέπει στη δικαστική αρχή εκτέλεσης να αρνηθεί την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης όταν ο καταζητούμενος διαμένει στο κράτος μέλος εκτέλεσης, είναι υπήκοος ή κάτοικος του και αυτό το κράτος δεσμεύεται να εκτελέσει την ποινή ή το μέτρο ασφαλείας σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο - άρθρο 4 παράγραφος 6 της απόφασης-πλαισίου.

2.2.2. Αναγνώριση των χρηματικών κυρώσεων.

Στον τομέα αυτό, μία πρωτοβουλία του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλικής Δημοκρατίας και του Βασιλείου της Σουηδίας για την έκδοση απόφασης-πλαισίου του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των χρηματικών ποινών⁵⁷ έτυχε πολιτικής συμφωνίας στα πλαίσια του Συμβουλίου της 8ης Μαΐου 2003. Η πρωτοβουλία αυτή αντιστοιχεί στο συμπέρασμα αριθ. 37 του Συμβουλίου του Τάμπερε και στο μέτρο αριθ. 18 του προγράμματος μέτρων για την υλοποίηση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης που αναφέρεται στη «θέσπιση ενός μέσου που επιτρέπει να διασφαλιστεί η είσπραξη από το κράτος διαμονής των χρηματικών προστίμων που επιβλήθηκαν οριστικά σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο από άλλο κράτος μέλος». Η απόφαση-πλαίσιο θα εφαρμόζεται σε κάθε απόφαση η οποία οριστικά επιβάλλει χρηματική κύρωση σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Η απόφαση που επιβάλλει τη χρηματική ποινή θα μπορούσε να εκδοθεί από δικαστήριο καθώς επίσης και από διοικητική αρχή, εφόσον ο ενδιαφερόμενος είχε τη δυνατότητα να υποβάλλει την υπόθεση ενώπιον δικαστηρίου ποινικής ιδίως δικαιοδοσίας.

Το προαναφερθέν μέτρο αριθ. 18 προβλέπει ότι το προς θέσπιση μέτρο θα έπρεπε επίσης να περιλαμβάνει τις διαδικαστικές διατάξεις στην περίπτωση έλλειψης πληρωμής. Το ισχύον σχέδιο δεν προβλέπει πάντως τίποτα σχετικό. Κατά συνέπεια, το ζήτημα που τίθεται είναι κατά πόσον το προαναφερθέν σχέδιο θα έπρεπε να συμπληρωθεί με ένα άλλο μέσο.

---

⁵⁶ EE L 190 της 18.7.2002, σ. 1.

⁵⁷ EE C 278 της 2.10.2001, σ. 4.

2.2.3. Αναγνώριση των αποφάσεων δήμευσης.

Η δανική κυβέρνηση υπέβαλε το 2001 πρωτοβουλία για την έκδοση της απόφασης-πλαισίου του Συμβουλίου σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δήμευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁵⁸. Η πρωτοβουλία αυτή προβλέπει την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δήμευσης μεταξύ των κρατών μελών και συμπληρώνει το σχέδιο της απόφασης-πλαισίου σχετικά με την εκτέλεση στην Ευρωπαϊκή Ένωση των αποφάσεων δέσμευσης των περιουσιακών ή των αποδεικτικών στοιχείων⁵⁹. Δεν έχει ακόμη εκδοθεί από το Συμβούλιο. Εφαρμόζει το μέτρο 19, πρώτη περίπτωση του προγράμματος μέτρων που προορίζεται για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων («Προς εξέταση: ... ιδίως, εάν οι λόγοι άρνησης της εκτέλεσης ενός μέτρου δήμευσης που προβλέπονται στο άρθρο 18 της σύμβασης του 1990 είναι όλοι συμβατοί προς την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης») ⁶⁰, χωρίς πάντως να καλύπτεται ο στόχος που προβλέπεται στη δεύτερη περίπτωση του μέτρου αριθ. 19 (« Να εξεταστεί ... πώς θα βελτιωθεί η αναγνώριση της άμεσης εκτέλεσης σε ένα κράτος μέλος μιας απόφασης που λήφθηκε από άλλο κράτος μέλος ενόψει της προστασίας των συμφερόντων ενός θύματος, όταν μία τέτοια απόφαση περιλαμβάνεται σε απόφαση ποινικής καταδίκης »), που παραμένει να υλοποιηθεί.

2.2.4. Αναγνώριση των αποφάσεων έκπτωσης δικαιωμάτων.

Όσον αφορά την αναγνώριση των αποφάσεων έκπτωσης δικαιωμάτων, το πρόγραμμα μέτρων για την εκτέλεση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης προβλέπει : «την προοδευτική επέκταση της αποτελεσματικότητας των κυρώσεων έκπτωσης δικαιωμάτων στο σύνολο της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης: για να είναι αποτελεσματικές στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού χώρου, ορισμένες κυρώσεις θα έπρεπε πράγματι να αναγνωρίζονται και να εκτελούνται σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση ». Για την υλοποίηση του στόχου αυτού, το πρόγραμμα προβλέπει τα ακόλουθα μέτρα :

Μέτρο αριθ. 20: « Κατάρτιση ενός καταλόγου απογραφής των εκπτώσεων, απαγορεύσεων, κοινών ανικανοτήτων σε όλα τα κράτη μέλη που απαγγέλθηκαν κατά φυσικού ή νομικού προσώπου επ' ευκαιρία ή μετά από καταδικαστική απόφαση. »

Μέτρο αριθ. 21: « Εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας που θα επιτρέπει να καθοριστεί ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για να επιτευχθεί, λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τις απαιτήσεις για τις ατομικές ελευθερίες και την προστασία των δεδομένων, η πληροφόρηση των αρμοδίων αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τα μέτρα που αφορούν την έκπτωση, τις απαγορεύσεις και

⁵⁸ EE C 184 της 2.8.2002, σ. 8.

⁵⁹ Η Γαλλία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο υπέβαλαν το 2001 μία πρωτοβουλία σχετικά με την εκτέλεση στην Ευρωπαϊκή Ένωση των αποφάσεων δέσμευσης των περιουσιακών ή των αποδεικτικών στοιχείων (EE C 75 της 7.3.2001, σ. 3), που στοχεύει να καταστήσει άμεσα εκτελεστή σε ένα κράτος μέλος μία απόφαση δέσμευσης που λήφθηκε από άλλο κράτος μέλος, χωρίς το κράτος μέλος εκτέλεσης να οφείλει να λάβει νέα απόφαση.

⁶⁰ « Στόχος: Βελτίωση της εκτέλεσης σε ένα κράτος μέλος μιας απόφασης δήμευσης, ιδίως για λόγους αποκατάστασης του θύματος μιας ποινικά αξιόποινης πράξης, που λήφθηκε σε άλλο κράτος μέλος, λαμβανομένης υπόψη της ύπαρξης της ευρωπαϊκής σύμβασης της 8ης Νοεμβρίου 1990 για το ζέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και τη δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες.»

τις ανικανότητες που ισχύουν σε ένα κράτος μέλος. Η μελέτη αυτή θα εξετάσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα: α) της διευκόλυνσης των διμερών ανταλλαγών πληροφοριών, β) της ένταξης σε δίκτυο των εθνικών αρχείων, γ) της σύστασης πραγματικού κεντρικού ευρωπαϊκού αρχείου. »

Μέτρο αριθ. 22: «*Εκπόνηση ενός ή περισσότερων μέσων που θα επιτρέπουν να καταστούν αποτελεσματικές οι εκπτώσεις που θα έχουν καταγραφεί κατά τον τρόπο αυτό στο κράτος της διαμονής του καταδίκου και να επεκταθούν ορισμένες εκπτώσεις στο σύνολο της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης τουλάχιστον για ορισμένες κατηγορίες αξιόποινων πράξεων και εκπτώσεων. Το ζήτημα της επέκτασης της κύρωσης απαγόρευσης παρουσίας που απαγγέλθηκε σε ένα κράτος μέλος στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα έπρεπε επίσης να εξεταστεί στο πλαίσιο αυτό. »*

Η Δανία υπέβαλε το 2002 πρωτοβουλία «για την έκδοση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την έκπτωση από δικαιώματα». ⁶¹ Η πρωτοβουλία αυτή που έχει υποβληθεί ενώπιον του Συμβουλίου, εφαρμόζεται στην «*έκπτωση από δικαιώματα που επιβάλλεται σε φυσικά πρόσωπα ως τμήμα δικαστικής απόφασης ή ως παρεπόμενη ποινή και η οποία περιορίζει την πρόσβαση του καταδίκου στην απασχόληση, με εξαίρεση την έκπτωση από το δικαίωμα οδήγησης.*» Το σχέδιο απόφασης προβλέπει μόνο την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ κρατών μελών σχετικά με αποφάσεις έκπτωσης δικαιωμάτων. Πάντως, δεν συνεπάγεται καμία αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων έκπτωσης δικαιωμάτων. Παρόλα αυτά, με το εν λόγω σχέδιο θα έπρεπε να διευκολύνεται η μελλοντική πρόοδος στον τομέα αυτό, σύμφωνα με το μέτρο αριθ. 22 του προγράμματος μέτρων.

Η έκπτωση από το δικαίωμα οδήγησης καλύπτεται από μία σύμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις αποφάσεις έκπτωσης από το δικαίωμα οδήγησης της 17ης Ιουνίου 1998 (βλέπε σημείο 3.2.3.).

2.2.5. *Συμφωνίες που συνάφθηκαν μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας (ΕΠΣ).*

Σε σχέση με την αναγνώριση των οριστικών αποφάσεων στον ποινικό τομέα, πρέπει να έχουμε υπόψη πολλές συμφωνίες που θεσπίστηκαν μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας (ΕΠΣ) που εφαρμόζουν και συμπληρώνουν τις συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης. Πάντως, η προσπάθεια που καταβλήθηκε μέσω των συμφωνιών αυτών που συνάφθηκαν μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν απέδωσε πολλούς καρπούς εφόσον δεν επικυρώθηκαν από όλα τα κράτη μέλη και εκφράστηκαν πολλές επιφυλάξεις σχετικά με αυτές. Για λόγους μεθοδολογίας και για τη διευκόλυνση της κατανόησής τους, οι συμφωνίες αυτές μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θα υποβληθούν και θα εξετασθούν στα πλαίσια των συμβάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης στις οποίες αναφέρονται (βλέπε κεφάλαιο 3.2. και ιδίως 3.2.1.2. και 3.2.1.7.)

---

⁶¹ ΕΕ C 223 της 19.9.2002 σ. 17.

2.2.6. Συμπεράσματα.

Παρά τη θέσπιση της απόφασης-πλαίσιου «για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ κρατών μελών», που αποτελεί μεγάλη πρόοδο στον τομέα της αμοιβαίας αναγνώρισης, και έστω και αν μπορούμε να ελπίζουμε ότι τα υπό συζήτηση ή υπό εκπόνηση σχέδια για την αναγνώριση των χρηματικών ποινών, των αποφάσεων δήμευσης και των αποφάσεων έκπτωσης δικαιωμάτων θα θεσπιστούν σε ένα προσεχές μέλλον, δεν μπορούμε παρά να διαπιστώσουμε ότι το σύνολο των μέσων αμοιβαίας αναγνώρισης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζει αρκετές ελλείψεις. Ειδικότερα, στην πράξη δεν υφίσταται καμία κανονιστική ρύθμιση στο επίπεδο αυτό για την αμοιβαία αναγνώριση των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων και την εκτέλεσή τους σε άλλο κράτος μέλος.

3. ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ: ΕΘΝΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ.

3.1. Πολύ μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών.

Οι διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών στον τομέα των κυρώσεων είναι λοιπόν αρκετά σημαντικές. Η Επιτροπή δεν έχει την πρόθεση στο παρόν Πράσινο Βιβλίο να προβεί σε αναλυτική εξέταση, αλλά θεωρεί χρήσιμο να δώσει μια γενική επισκόπηση των διαφορών αυτών.

3.1.1. Κανόνες του γενικού ποινικού δικαίου⁶².

3.1.1.1. Οι αρχές στον τομέα της άσκησης διώξεων: νομιμότητα ή σκοπιμότητα.

Τα ποινικά συστήματα των κρατών μελών διακρίνονται όσον αφορά τις αρχές της σκοπιμότητας και της νομιμότητας για την άσκηση διώξεων. Η αρχή της σκοπιμότητας εφαρμόζεται στο Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Δανία, την Ιρλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες. Η αρχή της νομιμότητας εφαρμόζεται στη Γερμανία, την Αυστρία, την Ισπανία, τη Φινλανδία, τη Σουηδία, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Πορτογαλία.

Σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας, οι αρμόδιες αρχές για την άσκηση διώξεων οφείλουν να παρεμβαίνουν αυτεπαγγέλτως – και κατά συνέπεια ακόμη και ελλείψει καταγγελίας – όταν υποπτεύονται την ύπαρξη αξιόποινης πράξης. Αντίθετα, σύμφωνα με την αρχή της σκοπιμότητας, η απόφαση για τη λήψη μέτρων έναντι αξιόποινης πράξης επαφίεται στην εκτίμηση της εισαγγελίας.

Πάντως, στην πράξη, όλα τα νομικά συστήματα περιλαμβάνουν στοιχεία και από τις δύο αρχές. Εξάλλου, ορισμένα ζητήματα είναι κοινά και στα δύο συστήματα, όπως για παράδειγμα το ζήτημα της απαίτησης αποδεικτικών στοιχείων για την άσκηση διώξεως. Τα συστήματα που ακολουθούν την αρχή της νομιμότητας σε ορισμένες περιπτώσεις εφαρμόζουν κριτήρια σκοπιμότητας, όπως για παράδειγμα με τη δυνατότητα θέσης στο αρχείο υπό όρους καθώς και εκείνα που βασίζονται στα κριτήρια της σκοπιμότητας δέχονται για παράδειγμα τις οδηγίες των γενικών εισαγγελέων ή τις κατευθυντήριες γραμμές της πολιτικής για τη δίωξη του εγκλήματος που προέρχονται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και απαιτούν την αιτιολόγηση των αποφάσεων οριστικής θέσης στο αρχείο ή/και την άσκηση αποτελεσματικών ενδίκων μέσων.

Για παράδειγμα, στο Ηνωμένο Βασίλειο, η σκοπιμότητα βασίζεται σε δύο κανόνες: την εύλογη προοπτική να επιτευχθεί καταδίκη – που χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο στις χώρες όπου εφαρμόζεται η αρχή της νομιμότητας – και το δημόσιο συμφέρον. Παράλληλα, στα συστήματα όπου εφαρμόζεται η αρχή της νομιμότητας, υπάρχουν κριτήρια για να δοθεί

---

⁶² Για την εκπόνηση του κεφαλαίου αυτού, χρησιμοποιήθηκαν οι πληροφορίες που περιέχονται στο έγγραφο 12432/01 DROIPEN 83 και στην μελέτη σχετικά με την «Εναρμόνιση των ποινικών κυρώσεων στην Ευρώπη»(βλ. υποσημείωση αριθ. 10) .

προτεραιότητα σε ορισμένες υποθέσεις και να μην ασκηθεί δίωξη σε σχέση με υποθέσεις ήσσονος σημασίας.

3.1.1.2. Διακριτική ευχέρεια του ποινικού δικαστή.

Έστω και αν φιλοδοξούμε να υλοποιήσουμε ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης όπου η ίδια αξιόποινη πράξη θα τιμωρείται παντού με αντίστοιχο τρόπο, είναι βέβαιο ότι δεν μπορεί κανείς να κινηθεί παρά σε νομοθετικά πλαίσια που παρέχουν κατά κάποιο τρόπο ισοδυναμίες, αλλά το συγκεκριμένο τους αποτέλεσμα θα είναι πάντα σε συνάρτηση με έναν αστάθμητο παράγοντα: την απόφαση του δικαστή που διαθέτει παντού διακριτική ευχέρεια ως προς την απαγγελία της ποινής.

Πάντως, το πρώτο όριο στην ελευθερία του δικαστή όταν απαγγέλλει την ποινή απορρέει από την θεμελιώδη αρχή της νομιμότητας των ποινών, που του επιβάλλει, όταν θεωρεί ότι έχει διαπραχθεί μια αξιόποινη πράξη, να απαγγέλλει μια ποινή που προβλέπεται στο νόμο για τη συγκεκριμένη αξιόποινη πράξη. Αυτό απορρέει από την αρχή της ασφάλειας του δικαίου, που απαιτεί η ποινή που συνδέεται με μια αξιόποινη πράξη να προβλέπεται ειδικά από το νόμο.

Η ύπαρξη επιβαρυντικών και ελαφρυντικών περιστάσεων, που θα εξετασθούν παρακάτω, μπορεί επίσης κατά κάποιο τρόπο να περιορίσει την ελευθερία του δικαστή, καθώς και η δυνατότητα, για παράδειγμα, νομίμων μειώσεων της ποινής ή απαλλαγών από αυτή.

3.1.1.3. Βαθμός συμμετοχής. Συνεργία.

Η συνεργία είναι η πιο συχνή μορφή συμμετοχής σε αξιόποινη πράξη. Ως συνεργός ορίζεται εκείνος που συμμετέχει, υπό ορισμένους όρους, στη διάπραξη της αξιόποινης πράξης. Κατά κανόνα, για να υπάρχει συνεργία, πρέπει να συγκεντρώνονται δύο στοιχεία: απαιτείται μια βασική αξιόποινη πράξη, η οποία πρέπει να επισύρει ποινή και απαιτείται μια πράξη συνέργειας στην οποία πρέπει να υπάρχει ένα υλικό στοιχείο (για παράδειγμα συνδρομή ή βοήθεια) και ένα ηθικό στοιχείο (πρόθεση του συνεργού να συμμετέχει στην αξιόποινη πράξη).

Κατά κανόνα, μπορούμε να διακρίνουμε δύο πρότυπα όσον αφορά τις ποινές σε συνάρτηση με τη συμμετοχή στη διάπραξη της αξιόποινης πράξης. Σε ορισμένα κράτη (για παράδειγμα στη Γαλλία, την Ιταλία, την Πορτογαλία, την Αυστρία, τη Δανία και την Ιρλανδία) κάθε άτομο το οποίο συμμετέχει στη διάπραξη αξιόποινης πράξης θα πρέπει να τιμωρείται με τις ίδιες ποινές με εκείνες που προβλέπονται για τον δράστη, χωρίς να ληφθεί υπόψη ο βαθμός συμμετοχής του ατόμου. Πάντως, ο δικαστής μπορεί να λάβει υπόψη το βαθμό της συμμετοχής κατά τη στιγμή της απαγγελίας της ποινής. Αντίθετα, σε άλλα κράτη μέλη (για παράδειγμα στην Γερμανία, την Ισπανία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες, τη Φινλανδία και την Ελλάδα), υπάρχει διαφοροποίηση στο νόμο όσον αφορά την ποινή που εφαρμόζεται στο δράστη και τους συνεργούς. Οι συναυτουργοί και οι ηθικοί αυτουργοί κατά κανόνα τιμωρούνται με την ίδια ποινή με τον δράστη.

3.1.1.4. Βαθμός εκτέλεσης. Απόπειρα.

Μπορεί το αποτέλεσμα μιας αξιόποινης πράξης να μην επιτευχθεί ενώ οι πράξεις που τείνουν στην επίτευξή της συντελέστηκαν. Αυτή η απουσία αποτελέσματος μπορεί να προκληθεί από δύο αιτίες: αν ο δράστης άρχισε την ενέργεια για την τέλεση της αξιόποινης πράξης αλλά δεν την ολοκλήρωσε ή/και ο δράστης ολοκλήρωσε την αξιόποινη πράξη του αλλά δεν υπήρξε αποτέλεσμα.

Κατά κανόνα, για την απόπειρα, είτε γιατί ο δικαστής έχει διακριτική ευχέρεια (στην Αυστρία, τη Γερμανία, τη Δανία, τη Γαλλία και την Ιρλανδία) είτε γιατί αυτό προβλέπεται ρητά στο νόμο (στο Βέλγιο, την Ισπανία, τη Φινλανδία, την Ελλάδα, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες, την Πορτογαλία και το Ηνωμένο Βασίλειο), υπάρχουν δυνατότητες πρόβλεψης χαμηλότερων ποινών απ' ό,τι για τη διαπραχθείσα αξιόποινη πράξη.

Στις περιπτώσεις αυτές, η μείωση της ποινής συχνά υπολογίζεται με βάση τις ποινές που προβλέπονται για την διαπραχθείσα αξιόποινη πράξη, και κατά συνέπεια αν παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις και η ποινή για την απόπειρα θα διαφέρει ανάλογα.

3.1.1.5. Επιβαρυντικές και ελαφρυντικές περιστάσεις

Οι επιβαρυντικές περιστάσεις της ποινικής ευθύνης μπορούν να είναι γενικές που εφαρμόζονται σε όλες τις αξιόποινες πράξεις – ή ειδικές – που εφαρμόζονται σε συγκεκριμένες αξιότιμες πράξεις. Όσον αφορά το επίπεδο της ποινής, ορισμένα κράτη μέλη προβλέπουν τη δυνατότητα για το δικαστή να επιβάλει ανώτερη από τη μέγιστη προβλεπόμενη στο νόμο ποινή λόγω επιβαρυντικών περιστάσεων,⁶³ ενώ σε άλλα δεν επιτρέπεται η υπέρβαση των μέγιστων ποινών που προβλέπονται στο νόμο.⁶⁴

Όσον αφορά τις ελαφρυντικές περιστάσεις, όλα τα ποινικά συστήματα των κρατών μελών προβλέπουν τη δυνατότητα για το δικαστή να μειώσει την ποινή που προβλέπεται στο νόμο για μια συγκεκριμένη αξιόποινη πράξη, για παράδειγμα, όταν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις ή άλλες προϋποθέσεις άφεσης αξιοποιήσιμου που ορίζονται στο νόμο. Πάντως, στα ποινικά συστήματα που δεν προβλέπουν ελάχιστα όρια ποινής, όπως για παράδειγμα στη Γαλλία, ο μηχανισμός των ελαφρυντικών περιστάσεων δεν τυγχάνει πλέον εφαρμογής. Όπως και για τις επιβαρυντικές περιστάσεις, τα ποινικά συστήματα ορισμένων κρατών μελών προβλέπουν ένα γενικό κατάλογο ελαφρυντικών περιστάσεων – για παράδειγμα η Ισπανία – ενώ άλλα δεν προβλέπουν κατάλογο και ο δικαστής εκτιμά τα στοιχεία που μπορούν να θεωρηθούν ως ελαφρυντικές περιστάσεις – για παράδειγμα το Βέλγιο.

3.1.1.6. Μια ειδική περίπτωση: η υποτροπή.

Όσον αφορά το παρελθόν του δράστη της αξιόποινης πράξης, ο υπολογισμός της υποτροπής μπορεί να γίνει είτε σε επίπεδο της προβλεπόμενης στο νόμο ποινής (για παράδειγμα στην Ιταλία, το Βέλγιο και την Αυστρία), είτε ως επιβαρυντική περίσταση (για παράδειγμα στη Φινλανδία, στη Δανία και στην Ισπανία). Όσον αφορά το επίπεδο της ποινής, όπως και για τις επιβαρυντικές περιστάσεις, ορισμένα κράτη μέλη προβλέπουν ανώτερη ποινή της μέγιστης προβλεπόμενης - για παράδειγμα, η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Σουηδία ή η Πορτογαλία, ενώ άλλα δεν επιτρέπουν την υπέρβαση των μέγιστων ποινών που προβλέπονται στο νόμο, που μπορούν ήδη να λάβουν υπόψη την περίσταση αυτή – για παράδειγμα, η Φινλανδία, η Ιρλανδία και η Ισπανία.

Ως προς αυτό, πρέπει να σημειωθεί ότι η απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου της 6ης Δεκεμβρίου 2001, για τροποποίηση της απόφασης πλαισίου 2000/383/ΔΕΥ για την ενίσχυση

---

⁶³ Για παράδειγμα, στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Πορτογαλία.

⁶⁴ Για παράδειγμα, στην Ισπανία, την Ιρλανδία και τη Σουηδία.

της προστασίας από την παραχάραξη ενόψει της εισαγωγής του ευρώ με την επιβολή ποινών και άλλων κυρώσεων⁶⁵, προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος αποδέχεται την αρχή της υποτροπής υπό τις προϋποθέσεις που ισχύουν βάσει της εθνικής του νομοθεσίας και αναγνωρίζει, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις, ότι προαπαιτούμενο της υποτροπής είναι η ύπαρξη τελεσίδικων καταδικαστικών αποφάσεων οι οποίες έχουν απαγγελθεί σε άλλο κράτος μέλος για μια από τις αξιόποινες πράξεις που προβλέπονται στην απόφαση πλαίσιο.

3.1.1.7. Συρροή αξιόποινων πράξεων.

Η συρροή εγκλημάτων μπορεί να ορισθεί ως το γεγονός της διάπραξης πολλών αξιόποινων πράξεων ταυτόχρονα ή διαδοχικά προτού επιβληθεί τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση για ένα από αυτά. Η απουσία καταδικαστικής απόφασης που να προηγείται διακρίνει τη συρροή εγκλημάτων από την υποτροπή. Πολλά συστήματα – για παράδειγμα στο Βέλγιο – διακρίνουν μεταξύ πραγματικής συρροής (το ίδιο πρόσωπο κηρύσσεται ένοχος για πολλές χωριστές δραστηριότητες που τιμωρούνται από τον γενικό νόμο) και κατ' ιδέαν συρροής (όταν ένα πρόσωπο με μια μόνο δραστηριότητα παραβίασε πολλές διατάξεις του νόμου).

Όταν ένα πρόσωπο διώκεται για συναφείς ή όχι αξιόποινες πράξεις σε πολλά κράτη μέλη, μπορεί να προβλεφθεί μια μεταφορά των διώξεων προς ένα κράτος μέλος ώστε να διευκολυνθούν οι διώξεις. Ως προς αυτό, η ευρωπαϊκή σύμβαση για τη διαβίβαση των ποινικών δικογραφιών του 1972⁶⁶ προβλέπει στο άρθρο 8 (δ) τη δυνατότητα για ένα συμβαλλόμενο κράτος να ζητά από άλλο συμβαλλόμενο κράτος την άσκηση δίωξης, για παράδειγμα, εάν ο κατηγορούμενος διώκεται στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση για την ίδια ή άλλες αξιόποινες πράξεις. Το άρθρο 32 της εν λόγω σύμβασης προβλέπει ότι τα ενδιαφερόμενα κράτη θα εξετάσουν τη δυνατότητα να ασκηθεί μια και μόνο δίωξη από ένα από αυτά.

Η εν λόγω σύμβαση του 1972 προβλέπει ότι κάθε συμβαλλόμενο κράτος το οποίο, πριν από την έναρξη ή στο πλαίσιο μιας δίωξης έλαβε γνώση της ύπαρξης σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος εκκρεμούσας δίωξης κατά του ίδιου προσώπου, για τα ίδια πραγματικά περιστατικά, εξετάζει εάν υπάρχει η δυνατότητα είτε να υπαναχωρήσει από τη δίωξή του ή να την αναστείλει είτε να την διαβιβάσει στο άλλο κράτος. Αν θεωρήσει ότι δεν θα έπρεπε να σταματήσει τη δική του δίωξη ή να την αναστείλει, ενημερώνει σχετικά το άλλο κράτος, σε εύθετο χρόνο και σε κάθε περίπτωση προτού εκδοθεί απόφαση επί της ουσίας. Στην περίπτωση αυτή, τα ενδιαφερόμενα κράτη προσπαθούν να καθορίσουν ποιο από αυτά θα αναλάβει να συνεχίσει την άσκηση μιας ενιαίας δίωξης. Πάντως, μόνον πέντε κράτη μέλη⁶⁷ επικύρωσαν τη σύμβαση του 1972 και πέντε ούτε την υπέγραψαν.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η κατάσταση βάσει της οποίας ένα άτομο με μια μόνο πράξη παραβίασε πολλές διατάξεις του νόμου, συνδέεται με την αρχή του δεδικασμένου («*ne bis in idem*»), θεμελιώδη αρχή του ποινικού δικαίου σύμφωνα με την οποία ένα πρόσωπο δεν

---

⁶⁵ EE L 329 της 14.12.2001, σ. 3.

⁶⁶ Συνθήκες του Συμβουλίου της Ευρώπης αριθ. 73. Έναρξη υπογραφής: 15 Μαΐου 1972, έναρξη ισχύος: 30 Μαρτίου 1978.

⁶⁷ Η Αυστρία, η Δανία, οι Κάτω Χώρες, η Ισπανία και η Σουηδία.

πρέπει να διώκεται ή καταδικάζεται δύο φορές για τα ίδια πραγματικά περιστατικά⁶⁸, και με την εκκρεμοδικία, ήτοι, την αναστολή των διώξεων για μια αξιόποινη πράξη αφ' ης στιγμής ξεκίνησε μια πρώτη διαδικασία.

3.1.2. Κυρώσεις στερητικές της ελευθερίας.

Εάν ο καθορισμός ενός ελάχιστου ορίου της μέγιστης ποινής σε επίπεδο Ένωσης εφαρμόστηκε στα τομεακά μέσα προσέγγισης του ουσιαστικού ποινικού δικαίου, αντίθετα δεν υπάρχει **μέγιστο κοινό όριο ποινής** και στον τομέα αυτό οι διαφορές είναι σημαντικές. Τα ποινικά συστήματα ορισμένων κρατών μελών όπως το Βέλγιο, η Ελλάδα, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία ή η Ιταλία προβλέπουν την ισόβια κάθειρξη. Άλλα, όπως η Ισπανία και η Πορτογαλία, δεν την προβλέπουν.

Κατά κανόνα, στα κράτη μέλη που προβλέπουν την ισόβια κάθειρξη στα ποινικά τους συστήματα, υπάρχει δυνατότητα απόλυσης υπό όρο μετά την έκτιση μιας περιόδου, η οποία όμως παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις (για παράδειγμα 10 έτη κατ' ελάχιστο όριο στο Βέλγιο, 15 έτη στη Γερμανία, ή 20 στην Ιρλανδία). Στη Γαλλία είναι δυνατόν να επιβληθεί μια περίοδος ασφαλείας που μπορεί να ανέλθει σε περίοδο έως 30 ετών.

Επειδή η ισόβια κάθειρξη είναι ποινή που συνδέεται με πολύ σοβαρά εγκλήματα, το μέγιστο όριο της ποινής φυλάκισης κάτω της ισόβιας κάθειρξης διαφέρει επίσης μεταξύ των κρατών μελών. Ανέρχεται σε 15 έτη για τη Γερμανία, 20 έτη για την Αυστρία ή 30 έτη για το Βέλγιο. Επίσης, η πρόωρη απόλυση μπορεί να πραγματοποιηθεί αφού εκτιθεί το ένα τρίτο της ποινής (στο Βέλγιο) τα δύο τρίτα (στη Δανία και στη Γερμανία) ή τα τρία τέταρτα (στην Ισπανία). Για τους υπότροπους εγκληματίες, οι περίοδοι αυτοί υπό ομαλές συνθήκες αυξάνονται.

Ως προς τις λεπτομέρειες εκτέλεσης των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων και προτού εξετασθούν τα θέματα της σκοπιμότητας μιας παρέμβασης σε επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα αυτό, θεωρήθηκε χρήσιμο να γίνει μια λεπτομερέστερη παρουσίαση του θέματος αυτού στο **παράρτημα I** στο οποίο γίνεται μνεία. Το παράρτημα αυτό εξετάζει την αναστολή, αναστολή και αναβολή απαγγελίας ποινής, την ημιελεύθερη διαβίωση, την τμηματική έκτιση της ποινής, την ηλεκτρονική επιτήρηση και τον κατ'οίκον περιορισμό.

Βάσει του καταλόγου αυτού και της συγκριτικής ανάλυσης της νομοθεσίας των κρατών μελών σχετικά με τους τρόπους εκτέλεσης στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων, μπορεί να διαπιστωθεί ότι τα περισσότερα κράτη μέλη εισήγαγαν μια σχετικά ευρύ φάσμα τρόπων εκτέλεσης των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων που επιτρέπουν την προοδευτική μετάβαση από τον εγκλεισμό στην ελευθερία. Ουσιαστικά, η προσέγγισή τους αιτιολογείται από την επιθυμία να διαθέτουν ποινές που να ενδείκνυνται περισσότερο από τις ποινές φυλάκισης για την καλύτερη επανένταξη του καταδίκου στην κοινωνία, καθώς και λόγω των προβλημάτων που συνδέονται με τις υπερπλήρεις φυλακές⁶⁹. Το πλέον διαδεδομένο μέσο ως

⁶⁸ Ήτοι, για ταυτόσημα πραγματικά περιστατικά με εκείνα που αφορούν την πρώτη απόφαση, εκ των οποίων ιδίως η ημερομηνία, ο τόπος και οι ειδικές συνέπειες της εν λόγω συμπεριφοράς.

⁶⁹ Σε πολλά κράτη μέλη, το πρόβλημα των υπερπλήρων φυλακών αυτή τη στιγμή αποτελεί αντικείμενο έντονης δημόσιας συζήτησης, όπως για παράδειγμα στο Βέλγιο (βλ. άρθρο στον Τύπο (Vif/L'Express) της 9.5.2003, σ. 26), στη Γαλλία, (βλ. άρθρα στην εφημερίδα « Le Monde» της 12.4.2003 και της

προς αυτό είναι η αναστολή που ισχύει σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη. Η ηλεκτρονική επιτήρηση εφαρμόζεται σε έξι κράτη μέλη και βρίσκεται σε πειραματικό στάδιο ή υπό εξέταση σε πέντε άλλα. Όλα τα λοιπά μέσα (αναστολή/ αναβολή απαγγελίας ποινής ημιελεύθερη διαβίωση, τμηματική έκτιση της ποινής και κατ'οίκον περιορισμός) δεν είναι γνωστά και εφαρμόζονται μόνον από μια μειοψηφία των κρατών.

3.1.3. Χρηματικές κυρώσεις.

Ορισμένα κράτη μέλη εφαρμόζουν το καθεστώς χρηματικών κυρώσεων βάσει «ημερησίου πρόστιμου» (για παράδειγμα, η Δανία, η Ισπανία, η Πορτογαλία ή η Γερμανία), άλλα κράτη μέλη (το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, οι Κάτω Χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο ή η Ιταλία) ακολουθούν το κλασικό σύστημα του ποσού. Τα δύο συστήματα συνυπάρχουν σε ορισμένα κράτη μέλη (για παράδειγμα στη Γαλλία, την Ελλάδα, τη Σουηδία και τη Φινλανδία).

Στο καθεστώς «ημερησίου πρόστιμου», τα πρόστιμα κατά κανόνα επιβάλλονται από τους εθνικούς δικαστές σύμφωνα με την ακόλουθη διαδικασία: ο δικαστής καθορίζει την περίοδο φυλάκισης την οποία θα επέβαλε για τη συγκεκριμένη αξιόποινη πράξη εάν επρόκειτο να επιβάλει ποινή φυλάκισης και στη συνέχεια, καθορίζει το ποσό που θα καταβληθεί για κάθε ημέρα της περιόδου αυτής. Η περίοδος που προβλέπεται από τη νομοθεσία των κρατών μελών κατά κανόνα ξεκινά με πέντε ημέρες ή ακόμα και λιγότερες (στη Γαλλία, στη Φινλανδία, στην Ελλάδα, στην Ισπανία και στη Γερμανία) με εξαίρεση τη Σουηδία όπου η ελάχιστη περίοδος ανέρχεται σε 30 ημέρες. Ο μέγιστος αριθμός ημερών τις οποίες μπορούν να επιβάλουν οι δικαστές ποικίλλει μεταξύ 150 (στη Σουηδία) και 730 ημέρες (στην Ισπανία). Τα ελάχιστα ποσά που καθορίζει ο δικαστής για κάθε ημέρα κατά κανόνα ποικίλουν μεταξύ 1 ευρώ και 10 ευρώ, ενώ διαπιστώνεται μεγάλες αποκλίσεις για τα μέγιστα ποσά ανά ημέρα, για παράδειγμα 60 ευρώ για την Ελλάδα, 300 ευρώ για την Ισπανία και 360 ευρώ για τη Γαλλία, μέχρι ποσού 5.000 ευρώ για τη Γερμανία.

Όσον αφορά το κλασικό καθεστώς του ποσού, ο νόμος προβλέπει συνήθως τα ελάχιστα και τα μέγιστα ποσά, σε συνάρτηση με τις διάφορες κατηγορίες αξιόποινων πράξεων. Μεταξύ των ακραίων ποσών, ο δικαστής συχνά έχει σημαντική διακριτική ευχέρεια για τον καθορισμό του πρόστιμου.

Στα δικαστικά συστήματα όπου το κλασικό καθεστώς του ποσού συνυπάρχει με το καθεστώς του ημερησίου πρόστιμου, το σύστημα εφαρμογής χρηματικών κυρώσεων είναι πολύπλοκότερο και ποικίλει αναλόγως της χώρας. Για παράδειγμα, στη Φινλανδία εφαρμόζεται το σύστημα του «ημερησίου πρόστιμου», αλλά για ορισμένες ειδικές αξιόποινες πράξεις χρησιμοποιείται επίσης το σύστημα ενός πάγιου ποσού, ενώ στη Γαλλία, το εφαρμοστέο σύστημα διαφέρει αναλόγως της φύσης της ποινής (σε βαθμό κακουργήματος, πλημμελήματος ή πταισματος).

Ανεξαρτήτως του συστήματος υπολογισμού του πρόστιμου, η νομοθεσία ή η νομολογία των περισσοτέρων κρατών μελών προβλέπει ότι ο δικαστής αποφασίζοντας για το ποσό του πρόστιμου, οφείλει να λάβει υπόψη τις περιστάσεις της αξιόποινης πράξης ή/και την οικονομική κατάσταση του δράστη της αξιόποινης πράξης.

Οι εθνικές νομοθεσίες, ανεξαρτήτως του συστήματος υπολογισμού, κατά κανόνα προβλέπουν ρητά ότι ο δικαστής που επιβάλλει ένα πρόστιμο, επιβάλλει επίσης μια εναλλακτική ποινή

30.4.2003) και στην Πορτογαλία (βλ. άρθρο στην εφημερίδα «Grande Reportagem» του Απριλίου 2003, σ. 78).

φυλάκισης, με επικουρικό χαρακτήρα, που θα εφαρμοστεί αν δεν καταβληθεί το πρόστιμο (για παράδειγμα στη Γερμανία, το Βέλγιο, τη Γαλλία, τις Κάτω Χώρες, το Λουξεμβούργο και την Πορτογαλία).

3.1.4. Εκπτώσεις.

Υπάρχει ένα ολόκληρο φάσμα ποινών ή μέτρων έκπτωσης στα νομικά συστήματα των κρατών μελών, που ξεκινούν από την απαγόρευση οδήγησης ορισμένων αυτοκινήτων κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου, και καταλήγουν στην ποινή της απαγόρευσης παραμονής στην εθνική επικράτεια ή της απαγόρευσης άσκησης μιας επαγγελματικής δραστηριότητας.

Η έκπτωση από το δικαίωμα οδήγησης υπάρχει σε όλα τα κράτη μέλη. Αντίθετα, ορισμένες εκπτώσεις σχετικά με την απαγόρευση άσκησης ειδικών επαγγελμάτων (για παράδειγμα, διαχείριση μιας επιχείρησης, στρατιωτική θητεία) ή μετάβαση σε ορισμένους χώρους (για παράδειγμα, στάδια ποδοσφαιρικών αγώνων, καταστήματα πώλησης οινοπνευματωδών ποτών) δεν υφίστανται σε όλα τα κράτη μέλη.

Έτσι υπάρχει ένα φάσμα εκπτώσεων σχετικών με την απαγόρευση αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων που μπορούν να έχουν «επικουρικό» χαρακτήρα, ήτοι πρέπει να επιβάλλονται όταν μια άλλη ποινή – συνήθως μια ποινή φυλάκισης συγκεκριμένης διάρκειας – έχει επιβληθεί. Για παράδειγμα πρόκειται για μέτρα που αφορούν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, την απαγόρευση ή την ανικανότητα άσκησης δημόσιου λειτουργήματος.

3.1.5. Δήμευση

Η δήμευση συνήθως έχει ειδικό χαρακτήρα (για παράδειγμα στη Γερμανία, στο Βέλγιο, τη Δανία, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες, την Ιταλία ή το Ηνωμένο Βασίλειο), και εφαρμόζεται σε αντικείμενα που χρησίμευσαν για τη διάπραξη της αξιόποινης πράξης και σε περιουσιακά οφέλη που απορρέουν άμεσα από την αξιόποινη πράξη ή αγαθά και αξίες που τα υποκατέστησαν καθώς επίσης και έσοδα από την επένδυσή τους. Εάν τα αντικείμενα αυτά δεν μπορούν να εντοπιστούν στο πλαίσιο των περιουσιακών στοιχείων του καταδίκου, ο δικαστής θα προβεί στην χρηματική τους αποτίμηση και η δήμευση θα αφορά ένα χρηματικό ποσό που θα είναι αντίστοιχό τους (για παράδειγμα στο Βέλγιο, στη Δανία, το Λουξεμβούργο και τη Γαλλία).

Το σύνολο των κρατών μελών επικύρωσε τη σύμβαση της 8ης Νοεμβρίου 1990 του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με το ξέπλυμα, τον εντοπισμό, την κατάσχεση και τη δήμευση προϊόντων εγκλήματος.⁷⁰ Πάντως, ορισμένα κράτη έκαναν δηλώσεις σχετικά με το άρθρο 2⁷¹ για τη δήμευση, σύμφωνα με τις οποίες δεν υποχρεούνται να δημεύουν παρά τα

---

⁷⁰ Διατίθεται στη διεύθυνση : <http://conventions.coe.int>

⁷¹ Άρθρο 2 – «Μέτρα δήμευσης : (1) Κάθε μέρος εκδίδει τα νομοθετικά και άλλα μέτρα που κρίνονται αναγκαία ώστε να του επιτραπεί να δημεύσει τα μέσα και τα προϊόντα ή αγαθά η αξία των οποίων αντιστοιχεί με τα προϊόντα αυτά. (2) Κάθε μέρος δύναται, κατά την υπογραφή και την κατάθεση του μέσου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης, με δήλωση που απευθύνεται στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, να δηλώσει ότι η παράγραφος 1 του παρόντος άρθρου δεν

προϊόντα και τα μέσα που απορρέουν από ορισμένες αξιόποινες πράξεις που διευκρινίζονται σαφώς. Από τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν από την Επιτροπή στα πλαίσια της εκπόνησης της έκθεσης για την εφαρμογή της απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2001 για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος⁷² που πρόκειται να εκδοθεί προσεχώς, απορρέει ότι μια μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών συμμορφώνεται προς το άρθρο 1 στοιχείο α) της απόφασης πλαισίου, το οποίο απαγορεύει τις επιφυλάξεις σχετικά με το άρθρο 2 της προαναφερθείσας σύμβασης. Πάντως, ορισμένα κράτη θα έπρεπε να αναθεωρήσουν τις επιφυλάξεις τους ως προς το άρθρο 2 ώστε να είναι σύμφωνα προς την απόφαση πλαίσιο.

Αυτό αποδεικνύει ότι υπάρχουν ακόμη αποκλίσεις όσον αφορά τις δυνατότητες δήμευσης στα κράτη μέλη και ορισμένα κράτη εξακολουθούν να μην είναι σε θέση να δημεύουν τα προϊόντα όλων των αξιόποινων πράξεων που συνεπάγονται στερητικές της ελευθερίας ποινές διάρκειας άνω του ενός έτους.

3.1.6. Κυρώσεις έναντι νομικών προσώπων.

Όσον αφορά τις κυρώσεις έναντι νομικών προσώπων, υπάρχουν αισθητές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Ορισμένα από αυτά προβλέπουν την ευθύνη – και ορισμένες φορές με ειδικό τρόπο την ποινική ευθύνη – των νομικών προσώπων: για παράδειγμα η Γαλλία, η Ιρλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο και οι Κάτω Χώρες. Αυτό δεν ισχύει για παράδειγμα στην Ελλάδα, στη Γερμανία, στο Λουξεμβούργο ή στην Ιταλία. Η ευθύνη των νομικών προσώπων αποτελεί αντικείμενο πολλών συζητήσεων. Οι αντίπαλοι της ιδέας αυτής ισχυρίζονται κυρίως ότι τα νομικά πρόσωπα εφόσον δεν έχουν «ιδία βούληση», και επομένως δεν μπορεί να τους προσαφθεί ενοχή στον τομέα του ποινικού δικαίου (*societas delinquere non potest*). Οι υποστηρικτές της νομικής ευθύνης των νομικών προσώπων ακολουθούν μια εντελώς διαφορετική προοπτική. Σύμφωνα με αυτούς, τα νομικά πρόσωπα δεν είναι απλώς πλάσματα δικαίου. Υπάρχουν, καταλαμβάνουν εξέχουσα θέση στην οργάνωση της κοινωνίας μας και οφείλουν να είναι υπεύθυνα για τις αξιόποινες πράξεις τις οποίες διαπράττουν.

Για παράδειγμα, στο Ηνωμένο Βασίλειο, η νομολογία βασίζει την ευθύνη των νομικών προσώπων στη λεγόμενη θεωρία της ταυτοποίησης. Δυνάμει της θεωρίας αυτής, υπάρχει ταύτιση μεταξύ του νομικού προσώπου και των διευθυνόντων προσώπων, ήτοι των ατόμων, στελεχών ή διευθυντών, των οποίων οι αρμοδιότητες στο πλαίσιο της επιχείρησης είναι τέτοιου είδους ώστε δεν λαμβάνουν, στο πλαίσιο της εκτέλεσης των καθηκόντων τους, εντολές ή οδηγίες εκ μέρους ιεραρχικά ανώτερου. Η διάπραξη μιας αξιόποινης πράξης εκ μέρους ενός προσώπου ή μιας ομάδας προσώπων που ταυτίζονται με τον οργανισμό αποτελεί κατά συνέπεια αξιόποινη πράξη εκ μέρους του νομικού προσώπου. Πάντως, παρά την ύπαρξη διαφορών με το σύστημα του «common law», άλλα κράτη μέλη, όπως η Γαλλία, προβλέπουν την ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων.

3.1.7. Εναλλακτικές κυρώσεις.

Οι κυρώσεις και τα μέτρα που είναι εναλλακτικά στον εγκλεισμό επιτρέπουν μια πιο δημιουργική προσέγγιση και συγχρόνως πιο ανθρωπιστική προσέγγιση όσον αφορά την αντιμετώπιση του προβλήματος της εγκληματικότητας και των κυρώσεων. Χρησιμοποιούν στο

εφαρμόζεται παρά σε αξιόποινες πράξεις ή κατηγορίες αξιόποινων πράξεων οι οποίες διευκρινίζονται στη δήλωση. »

⁷² EE L 182 της 5.7.2001, σ. 1.

να περιορίσουν ιδίως την προσφυγή σε ποινές φυλάκισης βραχείας διάρκειας για τις οποίες η πλειοψηφία των ειδικών συμφωνεί κατά πόσον είναι επιζήμιες. Η συμμετοχή της (τοπικής) κοινωνίας αποτελεί απαραίτητο και βασικό στοιχείο για την εκτέλεση των εναλλακτικών ποινών.

Κατά συνέπεια, οι εναλλακτικές ποινές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο της πρόληψης της εγκληματικότητας εφόσον, πολύ περισσότερο από τις στερητικές της ελευθερίας ποινές, είναι σε θέση να συμβάλλουν στην καλύτερη ένταξη των εγκληματιών στην κοινωνία. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 29 δεύτερο εδάφιο, της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ο στόχος της Ένωσης να παρέχει στους πολίτες υψηλό επίπεδο προστασίας εντός ενός χώρου ελευθερίας ασφάλειας και δικαιοσύνης επιτυγχάνεται, μεταξύ άλλων, με την πρόληψη και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας. Η επανένταξη συμβάλλει άμεσα στην πρόληψη της υποτροπής.

Βάσει του καταλόγου της συγκριτικής ανάλυσης της νομοθεσίας των κρατών μελών για τις εναλλακτικές ποινές (βλ. **παράρτημα II**), μπορεί να διαπιστωθεί ότι τα περισσότερα κράτη μέλη εισήγαγαν, κατά τα τελευταία έτη, εναλλακτικές ποινές ή πρόκειται να το κάνουν. Ουσιαστικά, η προσέγγισή τους εμπνέεται από την επιθυμία τους να διαθέτουν καταλληλότερες ποινές από τις ποινές εγκλεισμού για την επίτευξη μιας καλύτερης επανένταξης του καταδίκου στην κοινωνία, καθώς και από τα προβλήματα των υπερπλήρων φυλακών. Μπορεί να παρατηρηθεί ότι η αποδοχή εναλλακτικών ποινών συναντά στα περισσότερα κράτη μέλη ορισμένες δυσχέρειες στο πλαίσιο των δικαστηρίων. Εξάλλου, σημειώνεται μια τάση των εθνικών νομοθετών να επικεντρώνονται σε ορισμένες εναλλακτικές ποινές, ήτοι την κοινωφελή εργασία και την ποινική μεσολάβηση.

3.1.8. Εκτέλεση των ποινικών κυρώσεων.

Για να γνωρίσουμε την κατάσταση στα κράτη μέλη, είναι απαραίτητο κατ' αρχάς να γίνει ένας κατάλογος και μια συγκριτική ανάλυση της νομοθεσίας των κρατών μελών στον τομέα της εκτέλεσης των ποινικών κυρώσεων. Για το σκοπό αυτό γίνεται μνεία στο **παράρτημα III**, όπου, χωρίς να είναι αναλυτική, παρουσιάζει τη νομοθεσία των κρατών μελών, σχετικά με τη διακοπή εκτέλεσης της ποινής, την ημιελεύθερη διαβίωση, την πρόωρη απόλυση, τη μείωση της ποινής καθώς και την αμνηστία και την χάρη.

Το παράρτημα III, δείχνει ότι, στον τομέα της εκτέλεσης των ποινικών κυρώσεων, οι διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών είναι επίσης αρκετά σημαντικές.

Η διακοπή εκτέλεσης της ποινής δεν ισχύει παρά σε μια μειοψηφία κρατών μελών, όπως για παράδειγμα τη Γαλλία και την Ιταλία. Μόνον ένας μειωμένος αριθμός κρατών μελών εφαρμόζει το μέσο της ημιελεύθερης διαβίωσης (για παράδειγμα Γερμανία, Βέλγιο, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Πορτογαλία) στο στάδιο της εκτέλεσης της ποινής. Οι όροι πρόσβασης, οι λεπτομέρειες εφαρμογής καθώς και οι επιπτώσεις για τους δικαιούχους στην περίπτωση παραβίασης των επιβαλλόμενων όρων ποικίλλουν αισθητά. Πάντως, το μέσο της πρόωρης απόλυσης υπάρχει σε όλα τα κράτη μέλη, αλλά οι όροι επιλεξιμότητας και εφαρμογής του εν λόγω μέτρου διαφέρουν αισθητά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Η δυνατότητα λιγότερο ή περισσότερο αυτόματης μείωσης της ποινής δεν ισχύει παρά σε μικρό αριθμό κρατών μελών (για παράδειγμα στη Γαλλία και στην Ελλάδα). Οι νομοθεσίες των κρατών μελών σχετικά με την αμνηστία και τη χάρη διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό και η χορήγησή τους κατά κανόνα αποτελεί αντικείμενο ευρύτατης διακριτικής ευχέρειας των αρμοδίων αρχών.

Εξάλλου, οι διαφορές αυτές προβάλλονται εντυπωσιακά μέσω των αριθμών ή ποσοστών φυλακισθέντων (ανά 100.000 κατοίκους) στα κράτη μέλη, παρότι οι διαφορές στα ποσοστά αυτά δεν αντικατοπτρίζουν μόνο τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της εκτέλεσης των ποινών αλλά και στο σύνολο των παραγόντων του ποινικού δικαίου που επηρεάζει την επιβολή ποινής. Η Επιτροπή είχε στείλει την 1η Αυγούστου 2003 ένα ερωτηματολόγιο σχετικά με τους φυλακισθέντες στα (σημερινά και μελλοντικά) κράτη μέλη. Έστω και αν δεν διαθέτει ακόμη όλες τις απαντήσεις, μπορεί ήδη να διαπιστώσει την ακόλουθη γεωγραφική διαίρεση: παραδοσιακά, υπάρχει μια διαλλακτική προσέγγιση στα σκανδιναβικά κράτη μέλη (μεταξύ 50 και 70 φυλακισθέντες ανά 100.000 κατοίκους), μια ομάδα κρατών μελών με μέσο όρο κάτω των 100 φυλακισθέντων (Γερμανία, Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Ιταλία, Ελλάδα, Λουξεμβούργο και Κάτω Χώρες) και μια ομάδα κρατών μελών με ποσοστό μεταξύ 100 και 150 φυλακισθέντων ανά 100.000 κατοίκους (Ισπανία, Μεγάλη Βρετανία, Πορτογαλία και ορισμένα νέα κράτη μέλη). Δεδομένου ότι ορισμένα νέα κράτη μέλη έχουν ποσοστά άνω των 350 φυλακισθέντων ανά 100.000 κατοίκους, μπορεί να διαπιστωθεί ότι το ποσοστό των φυλακισθέντων ανά 100.000 κατοίκους σε ορισμένα μελλοντικά κράτη μέλη είναι περίπου εξαπλάσιο από εκείνο των σκανδιναβικών κρατών μελών.

3.2. Ένα ατελές σύνολο μέσων αμοιβαίας αναγνώρισης.

3.2.1. Αμοιβαία αναγνώριση των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων.

Μια σειρά συμβάσεων που εκδόθηκαν στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης και ολοκληρώθηκαν από τα μέσα που εγκρίθηκαν στα πλαίσια της Ευρωπαϊκή Πολιτικής Συνεργασίας (ΕΠΣ) είναι συναφείς με το θέμα αυτό. Οι συμβάσεις ΕΠΣ έχουν ως βασικό στόχο να διευκολύνουν την εφαρμογή των συμβάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης και να ενισχύσουν τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις μεταξύ των κρατών μελών. Εξάλλου, πρέπει επίσης να λάβουμε υπόψη τις συμφωνίες σε περιφερειακό επίπεδο, όπως εκείνες που ισχύουν μεταξύ σκανδιναβικών χωρών.

3.2.1.1. Ευρωπαϊκή σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη διεθνή ισχύ των ποινικών αποφάσεων της 28ης Μαΐου 1970.

Η Ευρωπαϊκή σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη διεθνή ισχύ των ποινικών αποφάσεων⁷³, που συνάφθηκε στις 28 Μαΐου 1970, επικυρώθηκε από πέντε από τα 45 μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Άρχισε να ισχύει στις 26 Ιουλίου 1974. Έντεκα κράτη μέλη της Ένωσης υπέγραψαν⁷⁴ τη σύμβαση αυτή και πέντε την επικύρωσαν.⁷⁵ Εκφράστηκαν πολλές επιφυλάξεις από τα περισσότερα συμβαλλόμενα μέρη ως προς την εφαρμογή της σύμβασης αυτής. Η σύμβαση εφαρμόζεται στις στερητικές της ελευθερίας κυρώσεις.

Σύμφωνα με την εν λόγω σύμβαση, το κράτος καταδίκης δεν μπορεί να ζητήσει την εκτέλεση μιας ποινής σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος παρά εάν πληρούνται ένας ή περισσότεροι από τους όρους που απαριθμούνται στο άρθρο 5: α) εάν ο κατάδικος έχει τη συνήθη διαμονή του σε άλλο κράτος, β) εάν η εκτέλεση της ποινής σε άλλο κράτος δύναται να βελτιώσει τις δυνατότητες κοινωνικής επανένταξης του καταδίκου, γ) εάν πρόκειται για στερητική της ελευθερίας ποινή που θα μπορούσε να εκτελεσθεί σε άλλο κράτος μετά από στερητική της ελευθερίας ποινή που ο κατάδικος εκτίει ή οφείλει να εκτίσει στο εν λόγω κράτος, δ) εάν το άλλο κράτος είναι το κράτος καταγωγής του καταδίκου και ήδη δήλωσε πρόθυμο να επιφορτισθεί με την εκτέλεση της εν λόγω ποινής, ή ε) εάν θεωρεί ότι δεν δύναται να εκτελέσει την ποινή, ακόμα και σε περίπτωση έκδοσης του καταδίκου, ενώ το άλλο κράτος δύναται να το πράξει. Εξάλλου, η απόφαση που εκδόθηκε στο αιτούν κράτος πρέπει να είναι οριστική και εκτελεστή και η αξιόποινη πράξη με βάση την οποία επιβλήθηκε η ποινή πρέπει να αποτελεί επίσης αξιόποινη πράξη σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση (απαίτηση του «διπλού αξιόποινου»⁷⁶).

---

⁷³ Διατίθεται στη διεύθυνση <http://conventions.coe.int/>

⁷⁴ Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Γερμανία, Ισπανία, Ελλάδα, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Σουηδία.

⁷⁵ Αυστρία, Δανία, Ισπανία, Κάτω Χώρες, Σουηδία.

⁷⁶ Η απαίτηση του «διπλού αξιόποινου» δεν προβλέπεται στις ακόλουθες συμβάσεις: τη συμφωνία συνεργασίας της 23ης Μαρτίου 1962 μεταξύ της Δανίας, της Φινλανδίας, της Ισλανδίας, της Νορβηγίας και της Σουηδίας (λεγόμενη «συμφωνία του Ελσίνκι»), η σύμβαση δικαστικής συνεργασίας που συνάφθηκε το 1983 στο Riyadh μεταξύ ορισμένων αραβικών κρατών και το σύστημα σχετικά με τη μεταφορά καταδίκων στο πλαίσιο της Commonwealth του 1986.

Η αιτούμενη εκτέλεση δεν μπορεί να απορριφθεί εν όλω ή εν μέρει παρά μόνο στις περιπτώσεις που απαριθμούνται στο άρθρο 6⁷⁷.

Η εκτέλεση μιας επιβληθείσας ποινής στο αιτούν κράτος δεν μπορεί να γίνει στο κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση παρά δυνάμει μιας απόφασης του δικαστή του εν λόγω κράτους (άρθρο 37). Προτού λάβει απόφαση σχετικά με την αίτηση εκτέλεσης, ο δικαστής δίνει στον κατάδικο τη δυνατότητα να προβάλει την άποψή του (άρθρο 39). Πρέπει να προβλέπεται μέσο προσφυγής κατά των δικαστικών αποφάσεων που λαμβάνονται στο κράτος στο οποίο η απευθύνεται η αίτηση ενόψει της αιτηθείσας εκτέλεσης (άρθρο 41). Το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση, δεσμεύεται από τα ήδη διαπιστωθέντα πραγματικά περιστατικά στο μέτρο που αυτά περιλαμβάνονται στην απόφαση ή στο μέτρο που η εν λόγω απόφαση βασίζεται σιωπηρά σε αυτά (άρθρο 42).

Όταν γίνει δεκτή η αίτηση εκτέλεσης, ο δικαστής υποκαθιστά την στερητική της ελευθερίας ποινή που επιβλήθηκε στο αιτούν κράτος με ποινή που προβλέπεται από τη δική του νομοθεσία για την ίδια πράξη (άρθρο 44). Η ποινή αυτή δύναται, εντός των ορίων που αναφέρονται παρακάτω, να είναι άλλης φύσης ή διάρκειας από εκείνη που επιβλήθηκε στο αιτούν κράτος. Εάν η τελευταία αυτή ποινή είναι κατώτερη από το ελάχιστο όριο που επιτρέπει η νομοθεσία του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση, ο δικαστής δεν δεσμεύεται από το κατώτατο αυτό όριο και εφαρμόζει ποινή αντίστοιχη με την ποινή που επιβάλλεται στο αιτούν κράτος. Όταν επιβάλλει την ποινή, ο δικαστής δεν μπορεί να επιβαρύνει την ποινική κατάσταση του καταδίκου που απορρέει από την απόφαση που εκδόθηκε στο αιτούν κράτος.

Σύμφωνα με τη σύμβαση, η εκτέλεση διέπεται από τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση και μόνον το εν λόγω κράτος έχει αρμοδιότητα για να λάβει όλες τις κατάλληλες αποφάσεις ιδίως όσον αφορά την υπό όρο απόλυση. Μόνον το αιτούν κράτος δικαιούται να αποφανθεί για οποιαδήποτε προσφυγή ασκηθεί κατά της καταδίκης. Το καθένα από τα δύο κράτη μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα χορήγησης αμνηστίας ή χάρης.

77

Λόγοι απόρριψης: α) αν η εκτέλεση αντίκειται στις θεμελιώδεις αρχές της έννομης τάξης του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση· β) εάν το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση θεωρεί ότι η τιμωρηθείσα αξιόποινή πράξη για την οποία επιβλήθηκε η καταδίκη έχει πολιτικό χαρακτήρα ή πρόκειται για αξιόποινή πράξη καθαρά στρατιωτική· γ) εάν το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση θεωρεί ότι υπάρχουν σοβαροί λόγοι να γίνει δεκτό ότι η καταδίκη προκλήθηκε ή επιβαρύνθηκε για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας ή πολιτικής γνώμης· δ) εάν η εκτέλεση αντίκειται στις διεθνείς δεσμεύσεις του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση· ε) εάν η πράξη αποτελεί αντικείμενο διώξεων στο κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση ή εάν το εν λόγω κράτος αποφασίζει την έναρξη διώξεων· στ) εάν οι αρμόδιες αρχές του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση αποφάσισαν να μην ασκήσουν διώξεις ή να παύσουν τις διώξεις που άσκησαν για την ίδια πράξη· ζ) εάν η πράξη διαπράχθηκε εκτός του εδάφους του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση· η) εάν το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν είναι σε θέση να εκτελέσει την ποινή· θ) εάν η αίτηση βασίζεται στο εδάφιο ε) του άρθρου 5 («εάν θεωρεί ότι δεν είναι σε θέση να εκτελέσει το ίδιο την ποινή, έστω και με προσφυγή στην έκδοση, ενώ το άλλο κράτος είναι σε θέση»), και εφόσον κανένας από τους λοιπούς όρους του ίδιου άρθρου δεν πληρούται· ι) εάν το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση θεωρεί ότι το αιτούν κράτος είναι σε θέση να εκτελέσει το ίδιο την ποινή· κ) εάν λόγω της ηλικίας του κατά τη στιγμή της διάπραξης της πράξης, ο κατάδικος δεν μπορούσε να διωχθεί στο αιτούν κράτος· λ) εάν η ποινή έχει ήδη εκτιθεί σύμφωνα με το νόμο του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση· μ) στο βαθμό που η απόφαση προβλέπει μια έκπτωση.

3.2.1.2. Σύμβαση μεταξύ των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την εκτέλεση των αλλοδαπών ποινικών δικαστικών αποφάσεων της 13ης Νοεμβρίου 1991.

Οκτώ κράτη μέλη⁷⁸ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υπέγραψαν στις 13 Νοεμβρίου 1991 μια σύμβαση για την εκτέλεση των αλλοδαπών ποινικών δικαστικών αποφάσεων⁷⁹. Η σύμβαση ποτέ δεν επικυρώθηκε από κανένα κράτος μέλος και κατά συνέπεια δεν άρχισε ποτέ να ισχύει. Η Σύμβαση του 1991 προοριζόταν να εφαρμοστεί στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών που είναι μέλη της ευρωπαϊκής σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη διεθνή ισχύ των ποινικών αποφάσεων της 28ης Μαΐου 1970, στο βαθμό που συμπληρώνει τις διατάξεις της εν λόγω Σύμβασης ή διευκολύνει την εφαρμογή των αρχών που περιέχονται σε αυτή (άρθρο 20).

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της εν λόγω σύμβασης, τα κράτη μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δεσμεύονται αμοιβαία να έχουν την ευρύτερη δυνατή συνεργασία στον τομέα της διαβίβασης της εκτέλεσης των ποινικών αποφάσεων (ποινές στερητικές της ελευθερίας ή χρηματικές ποινές). Η διαβίβαση της εκτέλεσης μπορεί να ζητηθεί είτε από το κράτος της καταδίκης, είτε από το κράτος εκτέλεσης. Κάθε κράτος μέλος μπορεί να διευκρινίσει σε μια δήλωση τις αξιόποινες πράξεις που προτίθεται να αποκλείσει από το πεδίο εφαρμογής της σύμβασης. Τα λοιπά κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόσουν τον κανόνα της αμοιβαιότητας (άρθρο 1).

Η διαβίβαση της εκτέλεσης μιας καταδικαστικής απόφασης που επιβάλλει στερητική της ελευθερίας ποινή μπορεί να ζητηθεί όταν: το καταδικασθέν πρόσωπο βρίσκεται στο έδαφος του κράτους εκτέλεσης και είναι υπήκοος του τελευταίου αυτού κράτους ή διαμένει συνήθως στην επικράτειά του, ή β) το καταδικασθέν πρόσωπο βρίσκεται στο έδαφος του κράτους εκτέλεσης και η έκδοσή του απορρίφθηκε ή θα είχε απορριφθεί σε περίπτωση αιτήσεως ή δεν είναι δυνατόν να γίνει ή γ) το καταδικασθέν πρόσωπο βρίσκεται στο έδαφος του κράτους εκτέλεσης όπου εκτίει ή οφείλει να εκτίσει στερητική της ελευθερίας ποινή (άρθρο 3).

Η διαβίβαση της εκτέλεσης μιας καταδικαστικής απόφασης υπόκειται στη συμφωνία του κράτους καταδίκης και εξάλλου δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά υπό τους σωρευτικούς όρους που απαριθμούνται στο άρθρο 5 της σύμβασης: α) η απόφαση να είναι τελεσίδικη και εκτελεστή· β) οι πράξεις ή παραλήψεις που προκάλεσαν την καταδικαστική απόφαση να αποτελούν μια από τις αξιόποινες πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο α) δυνάμει του δικαίου του κράτους εκτέλεσης ή να αποτελούσαν μια αντίστοιχη αξιόποινη πράξη εάν είχαν εκτελεστεί στην επικράτειά του «διπλό αξιόποινο»· γ) η ποινή να μην έχει επιβληθεί ούτε σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους καταδίκης ούτε σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης· δ) στο κράτος εκτέλεσης, να μην υπάρχει τελεσίδικη απόφαση έναντι του καταδίκου για τις ίδιες πράξεις· όταν υπάρχει τελεσίδικη απόφαση για τις ίδιες πράξεις έναντι του καταδίκου σε ένα τρίτο κράτος, η διαβίβαση της εκτέλεσης να μην αντίκειται στην αρχή "ne bis in idem".

Πρέπει να σημειωθεί ότι, αντίθετα από το άρθρο 39 της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης το 1970, η σύμβαση του 1991 μεταξύ των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών

---

⁷⁸ Βέλγιο, Δανία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία και Λουξεμβούργο.

⁷⁹ Διατίθεται στη διεύθυνση <http://ue.eu.int/ejn>

Κοινοτήτων δεν προβλέπει τη δυνατότητα για το καταδικασθέν πρόσωπο να εκφέρει γνώμη σχετικά με τον τόπο εκτέλεσης της ποινής.

Όταν η διαβίβαση της εκτέλεσης μιας καταδικαστικής απόφασης που προβλέπει στερητική της ελευθερίας ποινή έχει γίνει δεκτή, οι αρμόδιες αρχές του κράτους εκτέλεσης οφείλουν είτε να εκτελέσουν την ποινή που επιβλήθηκε στο κράτος καταδίκης – άμεσα ή βάσει απόφασης – είτε να μετατρέψουν την καταδικαστική απόφαση, μέσω δικαστικής ή διοικητικής διαδικασίας, σε απόφαση του εν λόγω κράτους, υποκαθιστώντας κατά τον τρόπο αυτό την ποινή που επιβλήθηκε στο κράτος καταδίκης σε ποινή που προβλέπεται από τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης για την ίδια αξιόποινη πράξη (άρθρο 8).

Το κράτος εκτέλεσης οφείλει, εφόσον του υποβληθεί σχετική αίτηση, να αναφέρει στο κράτος καταδίκης ποια από τις δύο διαδικασίες θα ακολουθήσει. Κάθε κράτος μέλος μπορεί να αναφέρει με δήλωση ότι προτίθεται να αποκλείσει την εφαρμογή μιας από τις διαδικασίες.

Εάν το κράτος εκτέλεσης υιοθετήσει την πρώτη διαδικασία (εκτέλεση της επιβληθείσας ποινής στο κράτος καταδίκης) δεσμεύεται από τη νομική φύση και τη διάρκεια της ποινής που επιβλήθηκε από το κράτος καταδίκης. Πάντως, εάν η φύση ή η διάρκεια της ποινής αυτής είναι ασυμβίβαστη προς τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης, ή εάν η νομοθεσία του εν λόγω κράτους το απαιτεί, το κράτος εκτέλεσης δύναται, μέσω δικαστικής ή διοικητικής απόφασης, να προσαρμόσει την ποινή αυτή προς την ποινή που προβλέπεται από τη δική του νομοθεσία για αξιόποινες πράξεις της ίδιας φύσης. Η ποινή αυτή αντιστοιχεί, εφόσον είναι δυνατόν, ως προς τη φύση της, σε εκείνη που επιβλήθηκε από την προς εκτέλεση καταδικαστική απόφαση. Δεν μπορεί να επιβαρύνει ως προς τη φύση της ή τη διάρκειά της την ποινή που επιβλήθηκε από το κράτος καταδίκης ούτε να υπερβεί το ανώτατο όριο που προβλέπεται από το νόμο του κράτους εκτέλεσης για την ίδια πράξη (άρθρο 8, παράγραφος 4).

Εάν το κράτος εκτέλεσης αποφασίσει να χρησιμοποιήσει τη διαδικασία μετατροπής της καταδικαστικής απόφασης, το εν λόγω κράτος: α) δεσμεύεται από τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών στο βαθμό που περιλαμβάνονται ρητά ή σιωπηρά στην εκδοθείσα απόφαση στο κράτος της καταδίκης, β) δύναται, εκτός από την περίπτωση αντίθετης δήλωσης, να μετατρέψει μια στερητική της ελευθερίας ποινή σε χρηματική ποινή όταν η στερητική της ελευθερίας ποινή είναι διάρκειας κατώτερης ή ίσης με έξι μήνες και γ) δεν επιβαρύνει την ποινική κατάσταση του καταδίκου και δεν δεσμεύεται από την ελάχιστη ποινή που ενδεχομένως προβλέπεται στη δική του νομοθεσία για την ή τις διαπραχθείσες αξιόποινες πράξεις) (άρθρο 8 παράγραφος 5).

Το κράτος καταδίκης δεν μπορεί πλέον να εκτελέσει την καταδικαστική απόφαση εφόσον συμφώνησε με το κράτος εκτέλεσης για τη διαβίβαση της εκτέλεσης. Πάντως, στην περίπτωση απόδρασης του καταδίκου, το κράτος καταδίκης ανακτά το δικαίωμα εκτέλεσής της, πλην διαφορετικής συμφωνίας μεταξύ του εν λόγω κράτους και του κράτους εκτέλεσης (άρθρο 17).

3.2.1.3. Η συνθήκη της 26ης Σεπτεμβρίου 1968 μεταξύ του Βελγίου, των Κάτω Χωρών και του Λουξεμβούργου για την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις.

Η εν λόγω συνθήκη⁸⁰ αναφέρεται στην εκτέλεση των ποινικών αποφάσεων μεταξύ των κρατών μελών του Benelux. Εφαρμόζεται σε περιπτώσεις καταδίκης σε στερητική της ελευθερίας ποινή ή σε μέτρο στερητικό της ελευθερίας, σε ποινή προστίμου ή δήμευσης, σε ποινές που συνεπάγονται έκπτωση καθώς στις δικαστικές αποφάσεις που αποφαινόνται μόνο σχετικά με την ενοχή.⁸¹

Η συνθήκη προβλέπει ότι μια καταδικαστική απόφαση που απαγγέλθηκε σε ένα συμβαλλόμενο κράτος δεν μπορεί να εκτελεσθεί σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος παρά εάν η πράξη την οποία καταστέλλει είναι συστατική αξιόποινης πράξης στο εν λόγω κράτος ή αναφέρεται σε κατάλογο που θεσπίστηκε σύμφωνα με τη συνθήκη.⁸²

Πάντως, η συνθήκη επιτρέπει τη δυνατότητα άρνησης της αιτηθείσας εκτέλεσης στην περίπτωση που η πράξη έχει πολιτικό ή στρατιωτικό χαρακτήρα ή αποτελεί αντικείμενο διώξεων στο κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση ή εάν το εν λόγω κράτος αποφασίσει να ασκήσει διώξεις. Το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί επίσης να αρνηθεί την εκτέλεση εάν η εν λόγω εκτέλεση αντίκειται στις διεθνείς του δεσμεύσεις ή στις θεμελιώδεις αρχές της έννομης τάξης του, εάν η πράξη διαπράχθηκε εκτός της επικράτειας του αιτούντος κράτους ή εάν πρόκειται για εκτέλεση μιας καταδίκης σε έκπτωση δικαιώματος.⁸³ Η αρμόδια αρχή του αιτούντος κράτους οφείλει να πιστοποιεί τον εκτελεστικό χαρακτήρα της απόφασης.⁸⁴ Η εκτέλεση των καταδικαστικών αποφάσεων που εκδόθηκαν ερήμην κατ' αρχήν υπόκειται στους ίδιους κανόνες με εκείνη των καταδικαστικών αποφάσεων κατ' αντιμωλία⁸⁵.

Προβλέπεται επίσης ότι εάν υπάρχει ένταλμα σύλληψης ή οποιαδήποτε άλλη εντολή κράτησης στο αιτούν κράτος και το κράτος αυτό ζητά την εκτέλεση της ποινής, το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί να προβεί στην άμεση σύλληψη του καταδίκου. Σε περίπτωση επείγοντος, προβλέπεται ότι το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί να προβεί σε σύλληψη προτού του διαβιβαστούν τα έγγραφα που συνήθως συνοδεύουν την αίτηση εκτέλεσης.⁸⁶

Προβλέπεται η δυνατότητα προσωρινής μεταγωγής του κρατουμένου⁸⁷ καθώς και η κατάσχεση ορισμένων αντικειμένων ενόψει της μεταγενέστερης δήμευσής τους εάν, κατ' εφαρμογή της συνθήκης, η δήμευση μπορεί επίσης να εκτελεστεί στο κράτος στο οποίο

---

⁸⁰ Η συνθήκη Benelux του 1968 δεν ίσχυσε ποτέ, βλ. C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen*, Maklu, Antwerpen, 1998, στη σελίδα 1010.

⁸¹ Άρθρο 2.

⁸² Άρθρα 3 και 57.

⁸³ Άρθρο 5.

⁸⁴ Ομοίως.

⁸⁵ Άρθρο 17.

⁸⁶ Άρθρο 30.

⁸⁷ Άρθρο 32 και άρθρο 33

απευθύνεται η αίτηση.⁸⁸ Στο πλαίσιο της συνθήκης, προβλέπεται επίσης πότε και με ποιους όρους ο κατάδικος έχει τη δυνατότητα να εκτίσει την ποινή του στο αιτούν κράτος.

Όσον αφορά την εκτέλεση των περιπτώσεων καταδίκης σε καταβολή προστίμων και δήμευση, το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν μπορεί να προβεί στην εκτέλεση των εν λόγω μέτρων παρά δυνάμει μιας απόφασης της εισαγγελικής αρχής του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση, που θα επαληθεύσει την αυθεντικότητα της αίτησης και την εκτελεστότητά της.⁸⁹ Ελέγχει επίσης εάν πληρούνται οι όροι της συνθήκης και είναι υπεύθυνο για την εκτέλεση των τεχνικών κανόνων. Η προσφυγή κατά της απόφασης της εισαγγελικής αρχής είναι δυνατόν να ασκηθεί ενώπιον του αρμόδιου δικαστή του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση.

Για την εκτέλεση των καταδικαστικών αποφάσεων που αφορούν εκπτώσεις, προβλέπεται ότι ένα συμβαλλόμενο κράτος δεν μπορεί να προβεί στην εκτέλεση του εν λόγω μέτρου, το οποίο απαγγέλθηκε σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος, παρά δυνάμει μιας απόφασης του δικαστή του πρώτου συμβαλλόμενου κράτους. Προβλέπεται ρητά ότι η έκπτωση δεν μπορεί να παράγει τα αποτελέσματά της σε ένα κράτος άλλο από εκείνο όπου απαγγέλθηκε η καταδικαστική απόφαση παρά εάν η νομοθεσία του εν λόγω κράτους προβλέπει την έκπτωση για τη συγκεκριμένη αξιόποινη πράξη ή για πράξη που περιλαμβάνεται στο κατάλογο ο οποίος περιέχεται στη συνθήκη.⁹⁰

3.2.1.4. Το πρότυπο συνεργασίας μεταξύ των σκανδιναβικών χωρών

Τα σκανδιναβικά κράτη (Δανία, Φινλανδία, Ισλανδία, Νορβηγία και Σουηδία) έχουν μεγάλη παράδοση συνεργασίας στον τομέα των ποινικών υποθέσεων. Η συνεργασία τους βασίζεται στην γεωγραφική τους προσέγγιση, τους ιστορικούς, πολιτισμικούς και γλωσσικούς δεσμούς τους⁹¹ καθώς και τα κοινά τους πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα. Των διάφορων μέσων της συνεργασίας αυτής προηγήθηκαν περίοδοι έντονων πολιτικών συζητήσεων για την εξεύρεση κοινών λύσεων και την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών των εν λόγω χωρών.

Το πρώτο μέσο της συνεργασίας αυτής είναι η σύμβαση της 8ης Μαρτίου 1948 σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις, που συνάφθηκε μεταξύ της Νορβηγίας, της Δανίας και της Σουηδίας. Η σύμβαση αυτή προβλέπει ότι οι οριστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν σε ένα κράτος είναι εκτελεστές σε άλλο υπογράφον κράτος. Το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω σύμβασης περιορίζεται πάντως στα πρόστιμα, δημεύσεις και δικαστικά έξοδα. Ακολούθησε στις 23 Μαρτίου 1962 ένα σύμφωνο συνεργασίας μεταξύ της Δανίας, της Φινλανδίας, της Ισλανδίας, της Νορβηγίας και της Σουηδίας, που καλείται «σύμφωνο του Ελσίνκι». Δυνάμει του εν λόγω συμφώνου, τα υπογράφοντα κράτη όφειλαν να εκδώσουν – και πράγματι εξέδωσαν – ισοδύναμες κανονιστικές ρυθμίσεις ή τουλάχιστον ανάλογες που θα επιτρέπουν στις αρχές ενός υπογράφοντος κράτους να αναγνωρίζει και να εκτελεί τις αποφάσεις των αρχών των λοιπών υπογραφόντων κρατών και να προβαίνει στην μεταγωγή των κρατουμένων για το σκοπό

---

⁸⁸ Άρθρο 33.

⁸⁹ Άρθρο 42.

⁹⁰ Άρθρο 50 και άρθρο 57

⁹¹ Με εξαίρεση την φινλανδική γλώσσα.

αυτό. Η αμοιβαία εμπιστοσύνη που χαρακτηρίζει την ποινική συνεργασία μεταξύ των σκανδιναβικών κρατών βασίζεται σε αυτό το σύνολο ισοδύναμων ή ανάλογων κανονιστικών ρυθμίσεων.

Η μεταγωγή κρατουμένων μεταξύ των σκανδιναβικών κρατών βασίζεται στις ανθρωπιστικές απόψεις και την ποινική πολιτική. Στόχος της συνεργασίας αυτής είναι, μεταξύ άλλων, η προώθηση της επανένταξης του καταδίκου. Προβάλλεται το επιχείρημα – εύλογα – ότι είναι ευκολότερο να προετοιμαστεί ο κρατούμενος για τη μελλοντική του ελεύθερη ζωή εάν η εκτέλεση πραγματοποιηθεί στο κράτος όπου ο κρατούμενος έχει την πρόθεση να ζήσει. Η προσέγγιση αυτή θα διευκόλυνε επίσης τις επαφές μεταξύ των πιθανών εργοδοτών και άλλων οργανώσεων, πράγμα που συμβάλλει στη μείωση του κινδύνου υποτροπής.

Όσον αφορά την εκτέλεση στερητικών της ελευθερίας ποινών, το κράτος εκτέλεσης δεσμεύεται από τον αριθμό των ημερών φυλάκισης που καθορίστηκε στην απόφαση του κράτους καταδίκης. Μετά από έντονες συζητήσεις, κρίθηκε ακατάλληλη η δυνατότητα μείωσης ή προσαρμογής της ποινής στο επίπεδο των ποινών του κράτους εκτέλεσης. Η αρχή του «διπλού αξιόποινου» δεν έγινε δεκτή. Η μεταγωγή κρατουμένων δεν εξαρτάται από την συμφωνία του κρατουμένου. Πάντως, πρέπει να ακουσθεί η άποψη του πριν από την έκδοση απόφασης και η γνώμη του κατά κανόνα λαμβάνεται υπόψη. Εξάλλου, προστατεύεται από την αρχή της εξειδίκευσης, σύμφωνα με την οποία το κράτος εκτέλεσης δεν μπορεί να εκτελέσει παρά την ποινή για την οποία πραγματοποιήθηκε η μεταγωγή. Για να διευκολυνθεί η πρακτική διεξαγωγή της διαδικασίας, οι αποφάσεις μεταγωγής κρατουμένων από ένα σκανδιναβικό κράτος σε άλλο λαμβάνονται σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης φυλακών του κράτους εκτέλεσης. Για παράδειγμα, στη Σουηδία η κεντρική διοίκηση φυλακών διαθέτει την εξουσία να υποβάλει αιτήσεις μεταγωγής κρατουμένων σε άλλο κράτος και να αποφασίζει επί των αιτήσεων που προέρχονται από τα άλλα κράτη. Παρά το γεγονός ότι η εκτέλεση διέπεται από το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης, τα σκανδιναβικά κράτη συμφώνησαν ώστε το κράτος εκτέλεσης να μην μπορεί να χορηγήσει χάρη χωρίς προηγουμένως οι αρχές του κράτους καταδίκης να έχουν εκφράσει τις απόψεις τους .

3.2.1.5. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη μεταφορά καταδίκων της 21ης Μαρτίου 1983.

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη μεταφορά καταδίκων συνάφθηκε στις 21 Μαρτίου 1983⁹² και επικυρώθηκε από 52 κράτη⁹³. Άρχισε να ισχύει την 1η Ιουλίου 1985. Όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης την υπέγραψαν και την επικύρωσαν. Διατυπώθηκαν πολλές επιφυλάξεις εκ μέρους των κρατών μελών ως προς την εφαρμογή ορισμένων τμημάτων της εν λόγω Σύμβασης.

Η Σύμβαση έχει ως βασικό στόχο να ευνοήσει την κοινωνική επανένταξη των καταδίκων σε ποινές ή στερητικά της ελευθερίας μέτρα, επιτρέποντας σε έναν αλλοδαπό που έχει στερηθεί την ελευθερία του μετά από τη διάπραξη αξιόποινης πράξης να εκτίσει την ποινή του ή το υπόλοιπο της ποινής του στο κοινωνικό περιβάλλον της καταγωγής του. Αιτιολογείται για λόγους ανθρωπιστικούς, εφόσον ξεκινά από τη διαπίστωση ότι οι δυσχέρειες επικοινωνίας

⁹² Διατίθεται στη διεύθυνση <http://conventions.coe.int>

⁹³ Ένα μέρος εκ των οποίων δεν είναι μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

λόγω γλωσσικών, κοινωνικών και πολιτισμικών φραγμών και η έλλειψη επαφής με την οικογένεια, μπορούν να έχουν καταστροφικές επιπτώσεις στη συμπεριφορά των αλλοδαπών κρατουμένων και να αποτρέπουν ή να καθιστούν αδύνατη την κοινωνική επανένταξη των καταδίκων.

Σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 3 της σύμβασης, μια μεταφορά μπορεί να ζητηθεί εξίσου από το κράτος στο οποίο εκδόθηκε η καταδικαστική απόφαση (κράτος καταδίκης) και στο κράτος του οποίου ο κατάδικος είναι υπήκοος (κράτος εκτέλεσης). Η Σύμβαση δεν περιλαμβάνει ούτε την υποχρέωση για τα ενδιαφερόμενα κράτη να προβαίνουν σε μεταφορά των καταδίκων ούτε το δικαίωμα αυτών των τελευταίων στη μεταφορά. Τα κράτη διαθέτουν αρκετά μεγάλη διακριτική ευχέρεια.

Μια μεταφορά δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τη Σύμβαση παρά βάσει των ακόλουθων όρων (άρθρο 3): α) ο κατάδικος πρέπει να είναι υπήκοος του κράτους εκτέλεσης· β) η απόφαση πρέπει να είναι οριστική· γ) η διάρκεια της ποινής την οποία ο κατάδικος οφείλει ακόμη να εκτίσει πρέπει να ανέρχεται τουλάχιστον σε έξι μήνες κατά την ημερομηνία της παραλαβής της αίτησης μεταγωγής, ή να είναι αορίστου χρόνου· δ) ο κατάδικος, ή ο αντιπρόσωπός του, όταν λόγω της ηλικίας του ή της φυσικής του ή διανοητικής του κατάστασης ένα από τα δύο κράτη το θεωρεί απαραίτητο, οφείλει να συναινεί στη μεταφορά· ε) οι πράξεις ή παραλήψεις που οδήγησαν στην καταδίκη πρέπει να αποτελούν ποινικά αξιόποινη πράξη δυνάμει του δικαίου του κράτους εκτέλεσης ή θα έπρεπε να αποτελούν τέτοια πράξη εάν διαπράττονταν στην εδαφική του επικράτεια· και στ) το κράτος καταδίκης και το κράτος εκτέλεσης οφείλουν να συμφωνούν σχετικά με τη μεταφορά αυτή.

Όπως στη Σύμβαση μεταξύ των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την εκτέλεση των αλλοδαπών ποινικών δικαστικών αποφάσεων της 13ης Νοεμβρίου 1991, το κράτος εκτέλεσης διαθέτει δύο δυνατότητες επιλογής ως προς τον τρόπο εκτέλεσης: οι αρμόδιες αρχές του κράτους εκτέλεσης οφείλουν, είτε να προβούν στην εκτέλεση της ποινικής δικαστικής απόφασης αμέσως, είτε να μετατρέψουν την ποινική δικαστική απόφαση, μέσω δικαστικής ή διοικητικής διαδικασίας, σε απόφαση του εν λόγω κράτους, υποκαθιστώντας κατά τον τρόπο αυτό την επιβληθείσα κύρωση στο κράτος καταδίκης από την κύρωση που προβλέπεται από τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης για την ίδια αξιόποινη πράξη (άρθρο 9). Η εκτέλεση της ποινής διέπεται από το νόμο του κράτους εκτέλεσης και το εν λόγω κράτος είναι το μόνο αρμόδιο για να λάβει όλες τις κατάλληλες αποφάσεις .

Οι διαδικαστικές λεπτομέρειες στην περίπτωση της εκτέλεσης – που ρυθμίζονται μέσω των διατάξεων του άρθρου 10 της Σύμβασης του 1983 – είναι αντίστοιχες με εκείνες της σύμβασης του 1991 (βλ. παραπάνω). Εάν η φύση ή η διάρκεια της εν λόγω κύρωσης είναι ασυμβίβαστη προς τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης, το εν λόγω κράτος κατά συνέπεια μπορεί να προσαρμόσει την κύρωση προς την ποινή ή το μέτρο που προβλέπεται από τη δική του νομοθεσία για αξιόποινες πράξεις της ίδιας φύσης.

Σε περίπτωση μετατροπής της καταδίκης (άρθρο 11) εφαρμόζεται η διαδικασία που προβλέπεται από τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης. Στο πλαίσιο της μετατροπής, η αρμόδια αρχή: α) δεσμεύεται από τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών, στο βαθμό που αυτά – περιλαμβάνονται ρητά ή σιωπηρά στην απόφαση που απαγγέλθηκε στο κράτος της καταδίκης· β) δεν μπορεί να μετατρέψει μια στερητική της ελευθερίας κύρωση σε χρηματική κύρωση· γ) αφαιρεί πλήρως την περίοδο φυλάκισης που εξέτισε ο κατάδικος και δ) δεν επιβαρύνει την ποινική κατάσταση του καταδίκου και δεν δεσμεύεται από την ελάχιστη κύρωση που ενδεχομένως προβλέπεται στη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης για την ή τις διαπραχθείσες αξιόποινες πράξεις. Οι προϋποθέσεις β) και γ) διαφέρουν από εκείνες που θεσπίστηκαν στο

άρθρο 8 παράγραφος 5 της Σύμβασης του 1991: η Σύμβαση του 1991 επιτρέπει τη μετατροπή μιας στερητικής της ελευθερίας ποινής σε χρηματική ποινή, πλην αντίθετης δήλωσης· η προϋπόθεση γ) αντιστοιχεί σε διάταξη της Σύμβασης του 1991.

Για το κράτος καταδίκης, η υπαγωγή του καταδίκου στην αρμοδιότητα των αρχών του κράτους εκτέλεσης έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή της εκτέλεσης στο κράτος καταδίκης. Το κράτος καταδίκης δεν μπορεί πλέον να εκτελέσει την καταδίκη όταν το κράτος εκτέλεσης θεωρεί ότι ολοκληρώθηκε η εκτέλεση (άρθρο 8).

Η εφαρμογή της Σύμβασης κατέστη δυσχερής λόγω αποκλίσεων ερμηνείας του κριτηρίου της ιθαγένειας, της κατάστασης των πνευματικά μειονεκτούντων κρατουμένων και της αντιμετώπισης των μη καταβληθέντων προστίμων, της μη τήρησης προθεσμιών εξέτασης των αιτήσεων μεταφοράς καθώς και λόγω των διαφορών μεταξύ των ποινικών συστημάτων των ενδιαφερομένων κρατών.

α. Το κριτήριο της ιθαγένειας : η Σύμβαση προβλέπει ότι ο κατάδικος που επιδιώκει την επίτευξη της μεταφοράς του πρέπει να είναι υπήκοος του κράτους εκτέλεσης (άρθρο 3). Πάντως, η διάταξη αυτή πρέπει να ληφθεί υπόψη από κοινού με το άρθρο 3 παράγραφος 4 που προβλέπει ότι κάθε κράτος μπορεί να ορίσει, με δήλωσή του, τον όρο «υπήκοος» στα πλαίσια της Σύμβασης. Κατά συνέπεια μπορεί να επεκτείνει την εφαρμογή της Σύμβασης σε πρόσωπα πλην των «υπηκόων», για παράδειγμα επίσης σε υπηκόους άλλων κρατών που είναι μόνιμοι κάτοικοι. Δυστυχώς, η ερμηνεία που κάνουν τα συμβαλλόμενα κράτη δεν είναι ενιαία. Το Συμβούλιο της Ευρώπης, στη σύστασή του (88) 13, κατόπιν τούτου συνέστησε στα κράτη μέλη να καθορίσουν τον όρο «υπήκοος» με την ευρεία έννοιά του. Για το Συμβούλιο της Ευρώπης, η συνήθης διαμονή θα έπρεπε να είναι το κύριο κριτήριο.

β. Η κατάσταση των πνευματικά μειονεκτούντων κρατουμένων : τα πρόσωπα αυτά δεν έχουν απαραίτητως καταδικασθεί – με τη συνήθη έννοια του όρου – σε ποινή μετά από απόδειξη της ενοχής τους. Σύμφωνα με τις νομοθεσίες των κρατών μελών, τα πρόσωπα αυτά, λόγω της μειωμένης ευθύνης τους ή της απόλυτης έλλειψης ευθύνης, είτε καταδικάζονται άμεσα σε αορίστου χρόνου εγκλεισμό σε εξειδικευμένα ιδρύματα, είτε απαλλάσσονται του να εμφανιστούν ενώπιον δικαστηρίου, αλλά τους επιβάλλεται εγκλεισμός σε εξειδικευμένα ιδρύματα λόγω του κινδύνου που αποτελούν για τη δημόσια τάξη. Πάντως, ορισμένα συμβαλλόμενα κράτη θεωρούν ότι η Σύμβαση δεν εφαρμόζεται στην τελευταία αυτή κατηγορία κρατουμένων. Για τη θεραπεία αυτής της δυσχέρειας ερμηνείας, το Συμβούλιο της Ευρώπης προτίθεται να συστήσει εκ νέου ότι η Σύμβαση θα πρέπει να εφαρμόζεται σε όλους τους πνευματικά μειονεκτούντες κρατουμένους.

γ. Σε ορισμένα κράτη μέλη (για παράδειγμα στο Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γαλλία), μπορούν να επιβληθούν χρηματικές κυρώσεις συγχρόνως με τις ποινές φυλάκισης. Στις περιπτώσεις αυτές, συμβαίνει συχνά το κράτος καταδίκης να αποτρέπει οποιαδήποτε αίτηση μεταφοράς του καταδίκου μέχρις ότου αυτός ο τελευταίος καταβάλει το πρόστιμο. Το Συμβούλιο της Ευρώπης προσπάθησε να καταπολεμήσει αυτή την πρακτική: μέσω της σύστασής του αριθ. R (92) 18, σημείο 1. στ. – συνέστησε στα κράτη μέλη να «λάβουν μέτρα που θα τους επιτρέπουν να μην πρέπει να αρνούνται μια μεταφορά για τον αποκλειστικό λόγο ότι θα επιβληθέντα πρόστιμα στον κατάδικο σε σχέση με την καταδικαστική απόφαση δεν έχουν καταβληθεί». Δεδομένου ότι η σύσταση αυτή δεν μπόρεσε να αναχαιτίσει την πρακτική αυτή, το Συμβούλιο της Ευρώπης προτίθεται τώρα να μελετήσει το πρόβλημα αυτό λεπτομερέστερα και να υποδείξει μια λύση με τη μορφή ενός νέου πρωτοκόλλου στη Σύμβαση.

δ. Έχει σημειωθεί, εκ μέρους ορισμένων κρατών καταδίκης, μια τάση να αρνούνται τη μεταφορά εάν αυτή θα προσέφερε στον κρατούμενο τη δυνατότητα να εκτίσει, στη χώρα καταγωγής του, ποινή λιγότερο αυστηρή από εκείνη που επιβλήθηκε στο κράτος της καταδίκης. Η κατάσταση αυτή μπορεί να δημιουργηθεί όχι μόνο εάν το κράτος εκτέλεσης επιλέξει τη λύση της μετατροπής (άρθρο 11), αλλά επίσης εάν αποφασίσει να προβεί σε εκτέλεση της ποινής (άρθρο 10). Στην περίπτωση της μετατροπής, ο κίνδυνος αυτός είναι προφανής όταν η νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης (που μπορεί πάντα να προβλέπει μια λιγότερο σοβαρή ποινή) κληθεί να υποκαταστήσει πλήρως εκείνη του κράτους της καταδίκης (άρθρο 9 (1) β9 που παραπέμπει στο άρθρο 11). Στην περίπτωση της εκτέλεσης της ποινής, το κράτος εκτέλεσης δύναται να υποχρεωθεί να προσαρμόσει την επιβληθείσα ποινή (από το κράτος καταδίκης) για παράδειγμα εάν η επιβληθείσα ποινή υπερβαίνει τη μέγιστη επιτρεπτή διάρκεια από τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης. Τέλος, στην πράξη, μια λιγότερο αυστηρή ποινή και μάλιστα μια άμεση απόλυση θα μπορούσε να απορρεύσει λόγω των σημαντικών διαφορών που υπάρχουν στις νομοθεσίες των κρατών μελών όσον αφορά την εκτέλεση της ποινής⁹⁴, ιδίως ως προς την πρόωρη απόλυση (βλ. παραπάνω). Για την επίλυση του προβλήματος της άμεσης απόλυσης, το Συμβούλιο της Ευρώπης εξέδωσε στις 27 Ιουνίου 2001 μια σύσταση⁹⁵ που υποδεικνύει μια ελάχιστη έκτιση της ποινής (για παράδειγμα το 50% της συνολικής διάρκειας της επιβληθείσας ποινής) πέραν της οποίας συνιστάται στα κράτη να διευκολύνουν μια μεταφορά.⁹⁶

3.2.1.6. Πρόσθετο πρωτόκολλο του Συμβουλίου της Ευρώπης στη Σύμβαση για τη μεταφορά των καταδίκων της 18ης Δεκεμβρίου 1997.

Ένα πρόσθετο πρωτόκολλο του Συμβουλίου της Ευρώπης στη Σύμβαση για τη μεταφορά των καταδίκων⁹⁷ συνάφθηκε στις 18 Δεκεμβρίου 1997. Το εν λόγω πρωτόκολλο είχε έναρξη ισχύος την 1η Ιουνίου 2000. Επικυρώθηκε από 16 κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, 11 το υπέγραψαν και 5 το επικύρωσαν.

Το πρωτόκολλο συμπληρώνει τη Σύμβαση για τη μεταφορά καταδίκων του 1983 και καθορίζει τους εφαρμοστέους κανόνες για τη μεταφορά της εκτέλεσης των ποινών, αφενός των καταδίκων που απέδρασαν από το κράτος της καταδίκης για να επιστρέψουν στο κράτος ιθαγενείας τους, αφετέρου των καταδίκων που απελάθηκαν ή οδηγήθηκαν εκ νέου στα σύνορα λόγω της καταδίκης τους.

---

⁹⁴ Η εκτέλεση της καταδίκης διέπεται από τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης και το εν λόγω κράτος είναι το μόνο αρμόδιο για να λάβει όλες τις κατάλληλες αποφάσεις (άρθρο 9 παράγραφος 3 της Σύμβασης).

⁹⁵ Σύσταση 1527 (2001) σχετικά με τη λειτουργία της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη μεταγωγή των καταδίκων.

⁹⁶ Η επιτροπή εμπειρογνομόνων για την λειτουργία των ευρωπαϊκών συμβάσεων στον ποινικό τομέα πάντως αντέτεινε, στη γνώμη της της 22ας Ιανουαρίου 2003, ότι το γεγονός του καθορισμού ενός ελάχιστου ορίου θα απέβαινε σε βάρος της ευκαμψίας που είναι αξία αναγνωρισμένη στη Σύμβαση. Εξάλλου, ένα σταθερό όριο θα απέτρεπε οποιαδήποτε λύση κατά περίπτωση. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή τάχθηκε υπέρ ενός διαβήματος που στηρίζεται στην ιδέα μιας «περιόδου συγκεκριμένης διάρκειας που να συνάδει με τους σκοπούς της Δικαιοσύνης».

⁹⁷ Διατίθεται στη διεύθυνση <http://conventions.coe.int>

3.2.1.7. Συμφωνία σχετικά με την εφαρμογή, μεταξύ των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη μεταφορά καταδίκων της 25ης Μαΐου 1987⁹⁸

Η συμφωνία αυτή συμπληρώνει, στο πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών που επικύρωσαν τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την μεταφορά καταδίκων το 1983 (στο εξής «Σύμβαση για τη μεταφορά», τις διατάξεις της εν λόγω Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης (άρθρο 1). Η συμφωνία υπογράφηκε από 11 κράτη μέλη και επικυρώθηκε από 4 κράτη μέλη.

Ενόψει της εφαρμογής της Σύμβασης για τη μεταφορά, κάθε κράτος μέλος εξομοιώνει με τους πολίτες του τους υπηκόους κάθε άλλου κράτους μέλους των οποίων η μεταφορά φαίνεται να συμπίπτει με το συμφέρον του εν λόγω προσώπου, λαμβανομένης υπόψη της συνήθους διαμονής του στο έδαφος του εν λόγω κράτους (άρθρο 2). Οι δηλώσεις που έγιναν κατ' εφαρμογή της Σύμβασης για τη μεταφορά δεν έχουν επιπτώσεις έναντι των συμβαλλομένων κρατών μελών. Κάθε κράτος μέλος δύναται, στις σχέσεις του με τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην παρούσα συμφωνία, να ανανεώσει ή να τροποποιήσει οποιαδήποτε δήλωση προβλέπεται στη Σύμβαση για τη μεταφορά (άρθρο 3).

3.2.2. *Αναγνώριση των αποφάσεων για τη χορήγηση αναστολής ή υπό όρο απόλυσης ή για την επιβολή εναλλακτικών μορφών έκτισης των ποινών*

3.2.2.1. Περιγραφή και εντοπισμός του προβλήματος.

Όσον αφορά τα μέτρα εποπτείας και συνδρομής δυνάμει ιδίως αναστολής με δοκιμασία ή απόλυσης υπό όρο, το πρόγραμμα μέτρων που προορίζεται να εφαρμόσει την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων που αναφέρεται παραπάνω, προβλέπει στο κεφάλαιο 4 «αποφάσεις που λήφθηκαν στο πλαίσιο της μετά την επιβολή της ποινής παρακολούθησης» το στόχο και τα μέτρα που ακολουθούν:

«Στόχος : Η διασφάλιση μιας συνεργασίας στην περίπτωση ενός προσώπου που υπόκειται σε υποχρεώσεις ή μέτρα εποπτείας και συνδρομής δυνάμει, ιδίως, μιας δοκιμαστικής αναστολής ή μιας υπό όρο απόλυσης.

***Μέτρο αριθ. 23:** Επιδίωξη της βελτιστοποίησης της εφαρμογής της ευρωπαϊκής σύμβασης για την εποπτεία των καταδίκων ή απολυθέντων προσώπων υπό όρο της 30ής Νοεμβρίου 1964. Θα έπρεπε ειδικότερα να καθοριστεί σε ποιο βαθμό ορισμένες επιφυλάξεις ή ορισμένοι λόγοι άρνησης εκτέλεσης θα μπορούσαν να καταστούν ανέκκλητοι μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενδεχομένως μέσω ενός ειδικού μέσου».*

Οι προαναφερθείσες υποχρεώσεις ή μέτρα εποπτείας που είναι συνοδευτικά των ανασταλτικών ποινών φυλάκισης ή των αποφάσεων απόλυσης υπό όρο θέτουν τα ίδια προβλήματα με την αναγνώριση των εναλλακτικών ποινών.

---

⁹⁸ Διατίθεται στη διεύθυνση <http://ue.eu.int/ejn>

Η αμοιβαία αναγνώριση των εναλλακτικών ποινών δημιουργεί δυσχέρειες για τους ακόλουθους λόγους. Κατά πρώτο λόγο, υπάρχουν, όπως αποδείχθηκε στο τμήμα για την προσέγγιση των εναλλακτικών ποινών, σημαντικές δυσχέρειες όσον αφορά τη λειτουργία τους και το νομικό τους χαρακτήρα: σε ορισμένα κράτη μέλη, ορισμένες εναλλακτικές ποινές αποτελούν κύριες ποινές ή ποινές υποκατάστασης, ενώ σε άλλα, οι ίδιες ποινές είναι συνοδευτικά μέτρα σε ανασταλείσες ποινές φυλάκισης. Εξάλλου, μπορεί να διαπιστωθεί μεγάλο φάσμα ως προς το περιεχόμενο των εναλλακτικών κυρώσεων. Επίσης, ορισμένες εναλλακτικές ποινές – περιλαμβανομένης της κοινωνικής πλαισίωσης και των κατάλληλων οργάνων ελέγχου αυτού του είδους των ποινών – δεν υπάρχουν σε όλα τα κράτη μέλη. Τέλος, ένα τμήμα των εναλλακτικών κυρώσεων, ήτοι εκείνες που μπορούν να απορρεύσουν από ποινική μεσολάβηση, αποτελούν αντικείμενο, σε ορισμένα κράτη μέλη, μιας απλουστευμένης διαδικασίας που διεξάγεται εν μέρει εκτός της κλασικής ποινικής διαδικασίας και που συνεπάγεται συνήθως τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο εάν η απλουστευμένη αυτή διαδικασία έχει περατωθεί με επιτυχία.

Έστω και αν η νομοθεσία των κρατών μελών προσπαθεί να αποφύγει σαφή διακριτική μεταχείριση, πρέπει να διαπιστωθεί ότι τα εθνικά δικαστήρια, στην πράξη, δεν εκδίδουν ανασταλτικές αποφάσεις σε συνδυασμό με μέτρα επανένταξης έναντι των προσώπων που έχουν τη συνήθη κατοικία τους σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο της απόφασης. Δεδομένου ότι το κράτος της απόφασης δεν μπορεί να προβεί σε μέτρα εποπτείας στο κράτος του τόπου της συνήθους διαμονής του δράστη της αξιόποινης πράξης,⁹⁹ υπάρχει κίνδυνος να επιβληθεί στο δράστη ποινή φυλάκισης, έστω και αν πρόκειται μόνο για ήσσονος σημασίας αξιόποινες πράξεις, πράγμα που έχει ως συνέπεια ότι ο δράστης της αξιόποινης πράξης τιμωρείται αυστηρότερα από ότι θα είχε τιμωρηθεί για την ίδια αξιόποινη πράξη στο κράτος μέλος διαμονής του. Η ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους δεν είναι ο πρώτος λόγος δυσχερειών στο πλαίσιο αυτό, αλλά το γεγονός ότι ο κατάδικος έχει τη συνήθη διαμονή του σε άλλο κράτος μέλος.

Αυτή τη στιγμή, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, καμία νομοθεσία δεν προβλέπει την εκτέλεση εναλλακτικών ποινών εκτός των εθνικών συνόρων. Πράγματι, η βελγική κυβέρνηση υπέβαλε το 2002 την πρωτοβουλία σχετικά με τη σύσταση ενός ευρωπαϊκού δικτύου εθνικών σημείων επαφής για την αποκαταστατική δικαιοσύνη¹⁰⁰. Η πρωτοβουλία αυτή στοχεύει στην ανάπτυξη και την προώθηση των διαφόρων πλευρών της αποκαταστατικής δικαιοσύνης σε επίπεδο Ένωσης, με τη σύσταση ευρωπαϊκού δικτύου εθνικών σημείων επαφής. Πάντως, δεν προβλέπει την αμοιβαία αναγνώριση των εναλλακτικών κυρώσεων.

3.2.2.2. Υπάρχοντα μέσα.

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί επιτηρήσεως των υφ' όρων καταδικασθέντων ή απολυθέντων προσώπων¹⁰¹, που εκπονήθηκε υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης,

⁹⁹ Χωρίς διεθνή συμφωνία ή χωρίς κανονιστική ρύθμιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το κράτος της απόφασης θα παραβίαζε την κυριαρχία του κράτους της συνήθους διαμονής του δράστη της αξιόποινης πράξης εάν προέβαινε σε μέτρα επιτήρησης στο έδαφος αυτού του τελευταίου.

¹⁰⁰ EE C 242 της 8.10.2002, σ. 20.

¹⁰¹ Διατίθεται στη διεύθυνση <http://conventions.coe.int>

επιχειρεί την εξεύρεση λύσεων στα προαναφερθέντα προβλήματα. Υπογράφηκε στις 30 Νοεμβρίου 1964 και άρχισε να ισχύει στις 22 Αυγούστου 1975. Επικυρώθηκε από 16 κράτη. Αυτή τη στιγμή, 11 κράτη μέλη την υπέγραψαν¹⁰² και 8 κράτη μέλη την επικύρωσαν.¹⁰³

Η Σύμβαση στοχεύει να επιτρέψει στους καταδίκους να εξέλθουν του εδάφους ενός συμβαλλομένου κράτους μέλους (αιτούν κράτος) όπου δικάστηκαν ή απολύθηκαν υπό όρους και να τεθούν υπό την κατάλληλη επιτήρηση των αρχών άλλου συμβαλλομένου κράτους (κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση). Αφορά πρόσωπα που απετέλεσαν αντικείμενο καταδικαστικής απόφασης, που συνοδεύεται από αναστολή απαγγελίας ποινής υπό όρο ή καταδικαστικής απόφασης που συνεπάγεται στέρηση της ελευθερίας, επιβληθείσας υπό όρο ή η εκτέλεση της οποίας ανεστάλη υπό όρο, εν όλω ή εν μέρει, είτε κατά τη στιγμή της καταδίκης («αναστολή»), είτε μεταγενέστερα («πρόωρη απόλυση»)¹⁰⁴.

Σύμφωνα με την εν λόγω Σύμβαση, τα συμβαλλόμενα μέρη δεσμεύονται να παρέχουν την απαραίτητη αμοιβαία ενίσχυση για την κοινωνική επανένταξη των καταδίκων στο εξωτερικό. Η Σύμβαση εξετάζει τρεις μορφές αμοιβαίας συνδρομής:

(1) Η πρώτη μορφή αμοιβαίας συνδρομής είναι η επιτήρηση (τίτλος II της Σύμβασης). Το αιτούν κράτος (που απήγγειλε την καταδικαστική απόφαση) μπορεί να ζητήσει από το κράτος στο έδαφος του οποίου ο δράστης έχει τη συνήθη διαμονή του να διασφαλίσει αποκλειστικά την επιτήρηση. Η επιτήρηση από το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί να απαιτήσει ή όχι μια προσαρμογή των μέτρων επιτήρησης στο κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση.

Στην τελευταία περίπτωση, η επιτήρηση μπορεί να γίνει δεκτή χωρίς καμία διατύπωση, για παράδειγμα όταν προβλέπεται επίσης στο κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση και δεν συντρέχει λόγος προσαρμογής της. Εάν η επιτήρηση των όρων μιας αναστολής έγινε από το κράτος εκτέλεσης, τίθεται το ζήτημα εάν το κράτος απόφασης θα έπρεπε να έχει τη δυνατότητα να διασφαλίσει ότι ο κατάδικος τηρεί τους όρους της αναστολής; Ποιος μηχανισμός θα έπρεπε να προβλεφθεί ως προς αυτό;

Στην περίπτωση που η νομοθεσία του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση αγνοεί τα συγκεκριμένα μέτρα επιτήρησης, το εν λόγω κράτος τα προσαρμόζει σύμφωνα με τη δική του νομοθεσία (άρθρο 11 παράγραφος 1 της σύμβασης). Αυτό συνεπάγεται τη μετατροπή μέρους της καταδικαστικής απόφασης ή της απόφασης της αρχής που διέταξε την υπό όρο απόλυση του δράστη. Σε καμία περίπτωση τα μέτρα επιτήρησης που εφαρμόζονται στο κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν πρέπει να επιβαρύνουν, λόγω της φύσης ή της διάρκειάς τους, τα μέτρα που προβλέφθηκαν από το αιτούν κράτος (άρθρο 11 παράγραφος 2 της Σύμβασης).

Σύμφωνα με τη Σύμβαση και στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος θα αντιμετώπιζε μια ανάκληση της απόφασης αναστολής υπό όρο είτε για λόγους δίωξης ή καταδίκης για νέα

---

¹⁰² Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Γερμανία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Σουηδία.

¹⁰³ Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Σουηδία.

¹⁰⁴ Στα περισσότερα κράτη μέλη, η πρόωρη απόλυση είναι απόλυση υπό όρο, βλ. ανωτέρω.

αξιοποίητη πράξη, είτε λόγω παράλειψης των υποχρεώσεων που του επιβλήθηκαν, το αιτούν κράτος έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα για να εκτιμήσει, λαμβανομένων υπόψη των πληροφοριών και των γνωμοδοτήσεων που υποβλήθηκαν από το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση, εάν ο δράστης εκπλήρωσε ή όχι τους όρους που του επιβλήθηκαν, και για να εξάγει τα συμπεράσματα που απορρέουν από τη δική του νομοθεσία (άρθρα 13 και 15 της Σύμβασης). Ενημερώνει για την απόφασή του το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση.

(2) Η δεύτερη μορφή πιθανής αμοιβαίας συνδρομής συνίσταται στο να πραγματοποιηθεί η εκτέλεση της ποινής (τίτλος III της Σύμβασης), εάν το αιτούν κράτος το ζητά και εάν ανακάλεσε την απόφαση της υπό όρο αναστολής. Η εκτέλεση πραγματοποιείται κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση (άρθρο 17). Το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση υποκαθιστά, εφόσον συντρέχει λόγος, την επιβληθείσα κύρωση στο αιτούν κράτος στην περίπτωση ανάκλησης, με την ποινή ή το μέτρο που προβλέπεται από τη δική του νομοθεσία για ανάλογη αξιοποίητη πράξη. Αυτή η ποινή ή το μέτρο αντιστοιχεί, στο βαθμό που είναι δυνατό, ως προς τη φύση της, στην επιβληθείσα προς εκτέλεση απόφαση. Δεν μπορεί ούτε να υπερβαίνει το προβλεπόμενο ανώτατο όριο από τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση, ούτε να επιβαρύνει, λόγω της φύσης ή της διάρκειάς της, την επιβληθείσα κύρωση στο αιτούν κράτος (άρθρο 19). Το αιτούν κράτος δεν μπορεί πλέον να προβεί σε κανένα από τα αιτηθέντα μέτρα εκτέλεσης, εκτός και αν του κοινοποιήθηκε εκ μέρους του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση άρνηση ή αδυναμία εκτέλεσης (άρθρο 20).

(3) Η τρίτη μορφή δυνατής αμοιβαίας συνδρομής είναι το να υπαναχωρήσει το αιτούν κράτος από οποιαδήποτε αρμοδιότητα υπέρ του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση (τίτλος IV της Σύμβασης). Στην περίπτωση αυτή, το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση προσαρμόζει την επιβληθείσα ποινή ή μέτρο στη δική του ποινική νομοθεσία σαν η καταδικαστική απόφαση να είχε επιβληθεί για την ίδια αξιοποίητη πράξη που διαπράχθηκε στην εδαφική του επικράτεια. Η επιβληθείσα κύρωση στο κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν μπορεί να επιβαρύνει την κύρωση που επιβλήθηκε στο αιτούν κράτος (άρθρο 23). Το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση διασφαλίζει την πλήρη εφαρμογή της κατά τον τρόπο αυτό προσαρμοσθείσας καταδικαστικής απόφασης σαν να επρόκειτο για καταδικαστική απόφαση που εξέδωσε δικαστήριο της εθνικής του επικράτειας (άρθρο 24). Η αποδοχή από το κράτος, στο οποίο απευθύνεται η αίτηση, μιας αίτησης που διατυπώθηκε σύμφωνα με τον παρόντα τίτλο εξαλείφει το δικαίωμα εκτέλεσης της καταδικαστικής απόφασης στο αιτούν κράτος (άρθρο 25).

Στις περισσότερες περιπτώσεις, η ανάκληση της υπό όρο αναστολής έχει ως συνέπεια ότι ο κατάδικος οφείλει να εκτίσει μια ποινή φυλάκισης στο κράτος εκτέλεσης. Κατά συνέπεια, τίθενται τα ίδια ζητήματα με εκείνα που τέθηκαν στα σημεία 3.2.1.

Η Σύμβαση του 1964 παρουσιάζει δύο σοβαρά μειονεκτήματα: τον υψηλό αριθμό επιφυλάξεων¹⁰⁵ που διατυπώθηκαν εκ μέρους των περισσότερων κρατών μελών και τους λόγους άρνησης¹⁰⁶ που καθιστούν την εφαρμογή μη αποτελεσματική.

---

¹⁰⁵ Οι επιφυλάξεις αυτές αποκλείουν ιδίως την εφαρμογή των τίτλων III και IV.

3.2.3. Αναγνώριση των αποφάσεων έκπτωσης δικαιωμάτων

Η έκπτωση από το δικαίωμα οδήγησης καλύπτεται από τη σύμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις αποφάσεις έκπτωσης από το δικαίωμα οδήγησης της 17ης Ιουνίου 1998.¹⁰⁷ Η σύμβαση αυτή, που μέχρι στιγμής έχει επικυρωθεί μόνο από την Ισπανία, δεν προβλέπει παρά ένα μηχανισμό αναγνώρισης σχετικά αδύναμο. Δεν προβλέπει τη δυνατότητα η απαγγελθείσα απαγόρευση του δικαιώματος οδήγησης να αναγνωρίζεται άμεσα σε όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης, αλλά προϋποθέτει την παρέμβαση του κράτους μέλους διαμονής. Το εν λόγω κράτος έχει τρεις δυνατότητες επιλογής για την εκτέλεση των αποφάσεων που συνεπάγονται την έκπτωση από το δικαίωμα οδήγησης: μπορεί να εκτελέσει άμεσα την απόφαση της έκπτωσης, μπορεί να την εκτελέσει έμμεσα μέσω δικαστικής ή διοικητικής απόφασης, ή μπορεί να την μετατρέψει σε εσωτερική δικαστική ή διοικητική απόφαση, πράγμα που οδηγεί στην αντικατάσταση της απόφασης του κράτους στο οποίο διαπράχθηκε η αξιόποινη πράξη από μια νέα απόφαση του κράτους διαμονής (βλ. άρθρο 41 παράγραφος 1 της σύμβασης). Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις, το κράτος μέλος διαμονής μπορεί να μειώσει τη διάρκεια της έκπτωσης. Η δυνατότητα αυτή φαίνεται να συμφωνεί προς την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Εξάλλου, η σύμβαση προβλέπει λόγους υποχρεωτικούς και προαιρετικούς άρνησης της έκπτωσης. Επίσης, ορισμένοι από τους λόγους αυτούς δεν φαίνονται να συμφωνούν προς την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.

3.2.4. Συμπεράσματα

Με εξαίρεση τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη μεταφορά καταδίκων της 21ης Μαρτίου 1983 την οποία όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπέγραψαν και επικύρωσαν, καμία άλλη από τις προαναφερθείσες συμβάσεις δεν υπογράφηκε ή επικυρώθηκε από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μεταξύ του μικρού αριθμού των κρατών μελών (της Ευρωπαϊκής Ένωσης) που επικύρωσαν τις συμβάσεις αυτές, έγιναν πολλές δηλώσεις και εκφράστηκαν επιφυλάξεις, μειώνοντας κατά τον τρόπο αυτό αισθητά την αποτελεσματικότητά τους. Δεν επιθυμούμε να επαναλάβουμε εδώ τα διάφορα σημεία κριτικής επί της ουσίας των προβλεφθεισών κανονιστικών ρυθμίσεων, που εντοπίστηκαν στα

¹⁰⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 7, η επιτήρηση, η εκτέλεση ή η πλήρης εφαρμογή δεν πραγματοποιείται: α) εάν θεωρηθούν από το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση ως δυνάμενες να θίξουν την κυριαρχία του, την ασφάλειά του, τις θεμελιώδεις αρχές της έννομης τάξης του ή άλλα από τα ουσιώδη συμφέροντά του· β) εάν η καταδικαστική απόφαση που αιτιολογεί την αίτηση βασίζεται σε πραγματικά περιστατικά για τα οποία εκδόθηκε τελεσίδικη απόφαση στο κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση· γ) εάν το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση θεωρήσει τα πραγματικά περιστατικά που αιτιολογούν την καταδικαστική απόφαση είτε ως πολιτικής φύσης αξιόποινη πράξη, είτε ως αξιόποινη πράξη που συνδέεται με πολιτικής φύσης αξιόποινη πράξη, είτε επίσης ως καθαρά στρατιωτικής φύσης αξιόποινη πράξη· δ) εάν η επιβολή της κύρωσης έγινε σύμφωνα με τη νομοθεσία του αιτούντος κράτους ή σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση· ε) εάν ο δράστης της αξιόποινης πράξης επωφελείται αμνηστίας ή μέτρου χάρις στο αιτούν κράτος ή στο κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση. Επιπλέον, η επιτήρηση, η εκτέλεση ή η πλήρης εφαρμογή μπορεί να απορριφθούν: α) εάν οι αρμόδιες αρχές του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση αποφάσισαν να μην ασκήσουν διώξεις ή να παύσουν τις διώξεις που άσκησαν για τα ίδια πραγματικά περιστατικά· β) εάν τα πραγματικά περιστατικά που αιτιολογούν την καταδικαστική απόφαση αποτελούν αντικείμενο διώξεων στο κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση· γ) εάν η καταδικαστική απόφαση που αιτιολογεί την αίτηση εκδόθηκε ερήμην· δ) στο βαθμό που το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση θεωρεί ότι η καταδικαστική απόφαση που του υποβλήθηκε είναι ασυμβίβαστη προς τις αρχές που διέπουν την εφαρμογή του ποινικού του δικαίου, ιδίως εάν, λόγω της ηλικίας του, ο δράστης της αξιόποινης πράξης δεν θα μπορούσε να καταδικαστεί στο κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση.

¹⁰⁷ Εισηγητική έκθεση της Σύμβασης σχετικά με τις αποφάσεις έκπτωσης από το δικαίωμα οδήγησης EE C 211 της 23.7.1999, σ. 1.

σημεία 3.2.1. και 3.2.2. και θα εξετασθούν λεπτομερέστερα στο σημείο 4.2, αλλά δεν μπορούμε παρά να διαπιστώσουμε ότι το φάσμα των μέσων που εφαρμόζονται μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επιτρέπουν να υπάρξει ανταπόκριση στην ανάγκη αναγνώρισης και εκτέλεσης της ποινής σε άλλο κράτος μέλος επίσης είναι αρκετά ατελές και όταν υφίσταται (βλέπε ιδίως τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη μεταφορά των καταδίκων της 21ης Μαρτίου 1983) μπορεί να επιδεχθεί βελτιώσεις.

4. ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.

4.1. Προσέγγιση των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων και των εναλλακτικών ποινών

Στον τομέα που μας απασχολεί, όπως και σε άλλους, η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης διέπεται από τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Το πρωτόκολλο για την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας αιτιολογεί μια δράση της Κοινότητας όταν πρόκειται για διεθνή θέματα, όταν μια δράση μόνο σε εθνικό επίπεδο ή η έλλειψη δράσης της Κοινότητας θα αντέκειτο προς τις απαιτήσεις της συνθήκης ή επίσης όταν μια δράση που διεξάγεται σε κοινοτικό επίπεδο θα παρουσίαζε προφανή πλεονεκτήματα σε συνάρτηση με τις διαστάσεις της ή τα αποτελέσματά της.

Η προσέγγιση αυτή τονίσθηκε στα συμπεράσματα του Συμβουλίου ΔΕΥ της 25ης και 26ης Απριλίου 2002¹⁰⁸ που επέμειναν στην εσωτερική συνοχή των ποινικών συστημάτων των κρατών μελών και στην αποδοχή των διαφορών στον τομέα των κυρώσεων. Έχει ήδη διαπιστωθεί ότι αυτό εξηγείται με βάση ιστορικούς, πολιτιστικούς και νομικούς λόγους που έχουν παγιωθεί στα νομικά συστήματα, οι οποίοι εξελίχθηκαν συν τω χρόνω και αποτελούν την έκφραση του τρόπου με τον οποίο τα κράτη αντιμετώπισαν και ανταποκρίθηκαν σε θεμελιώδη ζητήματα στον τομέα του ποινικού δικαίου. Πρόκειται οπωσδήποτε για έναν τομέα που αποτελεί το επίκεντρο της κυριαρχίας των κρατών.

Η αρχή που τροφοδοτεί τη δράση της Ένωσης στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις είναι εκείνη της αμοιβαίας αναγνώρισης, όπως υπενθυμίστηκε στα συμπεράσματα του Τάμπερε. Πάντως, μπορούμε να αναρωτηθούμε σχετικά με τις επιπτώσεις της ποικιλομορφίας στον τομέα των ποινικών κυρώσεων. Ειδικότερα, θα έπρεπε να εξετασθεί σε ποιο βαθμό δημιουργούν φραγμό στην υλοποίηση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, που η Ένωση έθεσε ως στόχο.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι θα μπορούσε να προβλεφθεί μια δράση της Ένωσης εάν αυτή θα ήταν απαραίτητη για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας μιας πολιτικής στους εναρμονισμένους τομείς. Μπορεί να τεθεί το ερώτημα, για παράδειγμα, κατά πόσον η «εναρμονισμένη» απάντηση στα όρια που περιγράφονται παραπάνω σε ένα εγκληματικό φαινόμενο, που έχει αναπτυχθεί σε επίπεδο Ένωσης είναι πράγματι αποτελεσματική. Με άλλα λόγια, μπορεί να επιτευχθεί το ζητούμενο αποτέλεσμα της υψηλού επιπέδου ασφάλειας εάν ορισμένες συμπεριφορές δεν αποτελούν αξιόποινες πράξεις ή δεν διώκονται στην πράξη;

Επίσης, τίθεται το ερώτημα, εάν υπάρχει κίνδυνος «μετεγκατάστασης» της αξιόποινης δραστηριότητας ορισμένων εγκληματιών προς ένα κράτος μέλος όπου η δραστηριότητα αυτή δεν αποτελεί αξιόποινη πράξη ή τιμωρείται λιγότερο αυστηρά. Θα ήταν ενδιαφέρον να υπάρξει προβληματισμός σχετικά με το εάν πρόκειται για μια θεωρητική προσέγγιση ή για μια πραγματικότητα, στην περίπτωση, για παράδειγμα, του οικονομικού εγκλήματος, του

---

¹⁰⁸ Βλ. ανωτέρω 2.1.5.

εγκλήματος στον επιχειρηματικό κόσμο ή του εγκλήματος που χρησιμοποιεί νέες τεχνολογίες.

Ένα άλλο ζήτημα για το οποίο θα μπορούσε να υπάρξει προβληματισμός θα ήταν εκείνο του ελέγχου κατά πόσον και σε ποιο βαθμό η έλλειψη εναρμόνισης αποτελεί εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία, ή εάν οι πολίτες οφείλουν αντίθετα να αναμένουν ότι μια συμπεριφορά, νόμιμη στο κράτος μέλος της διαμονής τους, δεν επιτρέπεται σε ένα άλλο (για παράδειγμα στον τομέα του ρατσισμού, της παιδεραστίας ή της χρήσης ναρκωτικών).

Ερώτημα 1 :Σε ποιο βαθμό οι διαφορές μεταξύ των συστημάτων ποινικών κυρώσεων θέτουν φραγμούς στην υλοποίηση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, όπως:

(1) η μετεγκατάσταση των εγκληματιών λόγω των διαφορών αξιόποινου και επιβολής κυρώσεων ή

(2) οι φραγμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων;

Όσον αφορά τις δυνατότητες ανάληψης δράσης από την πλευρά της Επιτροπής για τις διάφορες μορφές κυρώσεων, ακολουθώντας την ήδη χρησιμοποιηθείσα διαίρεση, μπορούμε να διακρίνουμε:

4.1.1. Κανόνες του Γενικού Ποινικού Δικαίου.

4.1.1.1. Νομιμότητα/Σκοπιμότητα.

Η επιλογή ανάμεσα σε δύο συστήματα οδηγεί στο ζήτημα της σκόπιμης ή μη ανάπτυξης μιας ευρωπαϊκής ποινικής πολιτικής με προτεραιότητα στις διώξεις ορισμένων ειδών αξιόποινων πράξεων.

Παρεμπιπτόντως η Επιτροπή, στην Πράσινη Βίβλο της για τη δημιουργία ευρωπαϊκής εισαγγελικής αρχής¹⁰⁹, όσον αφορά την απάτη σε βάρος του κοινοτικού προϋπολογισμού, σημειώνει την προτίμησή της στη συγκεκριμένη περίπτωση για το σύστημα της νομιμότητας των διώξεων, με εξαιρέσεις που προορίζονται για το μετριασμό της αυστηρότητας. Αυτό συνεπάγεται κατ' αρχήν μια ενιαία αντιμετώπιση των διώξεων στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου, χωρίς κατά συνέπεια να παρέχεται διακριτική ευχέρεια στον ευρωπαϊκό εισαγγελέα. Στο πλαίσιο μιας δημόσιας ακρόασης του Σεπτεμβρίου 2002 για την Πράσινη Βίβλο, η πλειοψηφία των παρεμβαινόντων θεώρησε ότι πράγματι ήταν προτιμότερο στον τομέα αυτό να διατηρηθεί η αρχή της νομιμότητας, με ορισμένες ειδικές εξαιρέσεις.

Ο βασικός στόχος είναι να βρεθεί μια ισορροπία και να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης. Κατά κανόνα, η εξεύρεση της ισορροπίας αυτής εμπίπτει στην αρμοδιότητα κάθε κράτους μέλους αλλά θα μπορούσε να προβλεφθεί, ότι τουλάχιστον για τις εναρμονισμένες αξιόποινες πράξεις σε επίπεδο της Ένωσης δεν θα υπάρχουν αισθητές αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την άσκηση διώξεων.

---

¹⁰⁹ COM(2001)715 τελικό της 11.12.2001, σημείο 6.2.2.1.

4.1.1.2. Διακριτική ευχέρεια του ποινικού δικαστή.

Η ανεξαρτησία είναι ένα από τα προνόμια του δικαστή, απορρέει από την αρχή του διαχωρισμού των εξουσιών που αναγνωρίζεται σε όλα τα κράτη μέλη. Κατά κανόνα, ο ποινικός δικαστής έχει σημαντική διακριτική ευχέρεια για την απαγγελία της ποινής. Κατά συνέπεια δεν θα ήταν χρήσιμο να θεσπιστούν δεσμευτικοί κανόνες ως προς αυτό. Εξάλλου, στην ισχύουσα μορφή της συνθήκης, σύμφωνα με τη δήλωση αριθ. 8 της συνθήκης του Άμστερνταμ, ένα κράτος μέλος που δεν προβλέπει ελάχιστες ποινές δεν μπορεί να υποχρεωθεί να τις θεσπίσει.

Στα πλαίσια της μελέτης σχετικά με την «εναρμόνιση των ποινικών κυρώσεων στην Ευρώπη», προβλέπεται αντίθετα ότι τα μέσα «ελαστικών νομοθετικών διατάξεων» συνιστούν τη θέσπιση ποινών που περιλαμβάνονται ανάμεσα σε ένα ελάχιστο και ένα μέγιστο όριο (κατευθυντήριες γραμμές για την απαγγελία της δικαστικής απόφασης) ή ζώνες τρέχουσας εφαρμογής για συνήθεις υποθέσεις. Μια άλλη δυνατότητα θα ήταν να γίνονται τακτικά συγκρίσεις, με τη μορφή συναντήσεων ή μελετών υποθέσεων, για παράδειγμα, ώστε να γίνονται γνωστές οι πρακτικές των δικαστηρίων των κρατών μελών όσον αφορά την απαγγελία της ποινής. Εξάλλου, θα μπορούσε επίσης να προβλεφθεί η δυνατότητα να θεωρηθεί ως πρότυπο ένα ευρωπαϊκό επίπεδο συστημάτων όπως το «High Court Sentencing Information System», που αναπτύχθηκε στη Σκωτία, στο οποίο έχουν πρόσβαση όλοι οι σκωτσέζοι δικαστές και το οποίο περιέχει όλες τις αποφάσεις των «High Courts» (ή τακτικά δικαστήρια) που στην πράξη θα αποτελεί μια γενική κατεύθυνση για τους δικαστές.

4.1.1.3. Βαθμός συμμετοχής. Συνέργεια.

Οι αποφάσεις-πλαίσια που εκδόθηκαν καθώς και εκείνες που πρόκειται να εκδοθούν¹¹⁰ προβλέπουν κατά κανόνα διατάξεις που στοχεύουν στην ποινικοποίηση και στην επιβολή ποινικών κυρώσεων – που οφείλουν να είναι τουλάχιστον αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές¹¹¹ - για την ηθική αυτουργία και τη συνέργεια στη διάπραξη των αξιόποινων πράξεων που προβλέπονται από τα αντίστοιχα μέσα.

Δεν είναι δυνατή η προσέγγιση των εφαρμοστέων ποινών ανάλογα με το βαθμό συμμετοχής χωρίς την προσέγγιση του ορισμού των διαφόρων βαθμών συμμετοχής καθώς και της ποινής για τον κύριο δράστη της αξιόποινης πράξης δεδομένου ότι πολύ συχνά η ποινή για το συνεργό, στα κράτη μέλη που προβλέπουν διαφορετική ποινή για αυτήν την περίπτωση, θεσπίζεται σε συνάρτηση με την ποινή που προβλέπεται για τον κύριο δράστη.

4.1.1.4. Επιβαρυντικές και ελαφρυντικές περιστάσεις.

Και στον τομέα αυτό είναι δυσχερής η προσέγγιση καθότι η επιβάρυνση της ποινής σε συγκεκριμένες περιστάσεις που προβλέπονται από το νόμο καθορίζεται συνήθως σε

---

¹¹⁰ Βλ. παραπάνω, σημείο 2.1.5.

¹¹¹ Για παράδειγμα, τα άρθρα 2 και 3 της απόφασης-πλαισίου του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (ΕΕ L 203 της 1.8.2002, σ. 1)· άρθρα 5 και 6 της απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της απάτης και της πλαστογραφίας που αφορούν τα μέσα πληρωμής πλην των μετρητών (ΕΕ L 149 της 2.6.2001, σ. 1).

συνάρτηση με την ποινή που επιβάλλεται για την βασική αξιόποινη πράξη, η οποία δεν εναρμονίζεται με γενικό τρόπο.

Όσον αφορά τις ελαφρυντικές περιστάσεις, θα έπρεπε σε κάθε περίπτωση να φροντίσουμε ώστε ένα σύστημα αναλογικής μείωσης να μην είναι ασυμβίβαστο προς τη δήλωση αριθ. 8 της συνθήκης του Άμστερνταμ, που δεν επιτρέπει να υποχρεώσουμε τα κράτη μέλη τα οποία δεν έχουν αντίστοιχη πρόβλεψη να προβλέψουν ελάχιστες ποινές.

Προφανώς, μια δράση σε επίπεδο Ένωσης δεν θα μπορεί λοιπόν παρά να έχει εξαιρετικά περιορισμένη έκταση και εξάλλου η αιτιολόγησή της είναι αρκετά αμφίβολη.

4.1.1.5. Η υποτροπή

Το « Πρόγραμμα μέτρων για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων »¹¹² περιέχει ορισμένα μέτρα που στοχεύουν στο να ληφθεί υπόψη από το δικαστή ενός κράτους μέλους μια καταδικαστική απόφαση που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος ώστε να αξιολογηθεί το ποινικό παρελθόν του δράστη και εξαχθούν συμπεράσματα ως προς την καταδίκη του ενδιαφερομένου.

Το μέτρο αριθ. 2 προβλέπει ειδικότερα την έκδοση ενός ή περισσότερων μέσων που θα θεσπίσουν την αρχή σύμφωνα με την οποία ο δικαστής ενός κράτους μέλους οφείλει να είναι σε θέση να λαμβάνει υπόψη τις οριστικές ποινικές αποφάσεις που εκδόθηκαν στα άλλα κράτη μέλη προκειμένου να εκτιμήσει το ποινικό παρελθόν του δράστη, να συνυπολογίσει την υποτροπή και να καθορίσει το είδος των ποινών και τις λεπτομέρειες εκτέλεσης.

Όσον αφορά τη συνεκτίμηση των οριστικών ποινικών αποφάσεων που εκδόθηκαν σε άλλα κράτη μέλη όπως προβλέπει στο μέτρο αριθ. 2, η θέση των κρατών μελών διαφέρει. Το άρθρο 56 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τη διεθνή ισχύ των ποινικών αποφάσεων¹¹³ του 1970 προβλέπει ότι: *«Κάθε συμβαλλόμενο κράτος λαμβάνει τα νομοθετικά μέτρα που θεωρεί κατάλληλα ώστε να επιτρέψει στα δικαστήριά του, κατά την έκδοση μιας απόφασης, ... να λαμβάνουν υπόψη οποιαδήποτε κατ' αντιμωλία ευρωπαϊκή ποινική απόφαση εκδόθηκε προγενέστερα λόγω μιας άλλης αξιόποινης πράξης ώστε να συνδεθεί με αυτή το σύνολο ή τμήμα των συνεπειών που προβλέπει ο νόμος για τις αποφάσεις που εκδίδονται στην επικράτειά του. Καθορίζει τους όρους σύμφωνα με τους οποίους η εν λόγω απόφαση λαμβάνεται υπόψη»*. Πάντως, μόνο τέσσερα κράτη μέλη επικύρωσαν τη Σύμβαση του 1970 χωρίς επιφυλάξεις σχετικά με το άρθρο 56¹¹⁴.

Είναι σαφές ότι για να ληφθεί υπόψη μια αλλοδαπή απόφαση, η γνώση της απόφασης αυτής εκ μέρους της δικαστικής αρχής που οφείλει να αποφανθεί για την ποινή αποτελεί προηγούμενο. Για να διευκολυνθεί η αμοιβαία πληροφόρηση, πρέπει, σύμφωνα με το μέτρο αριθ. 3 του προγράμματος αμοιβαίας αναγνώρισης, να θεσπιστεί ένα τυποποιημένο έντυπο αίτησης ποινικού ιστορικού, μεταφρασμένου στις διάφορες γλώσσες της Ευρωπαϊκής

¹¹² EE C 12 της 15.1.2001, σ. 10.

¹¹³ Συνθήκης του Συμβουλίου της Ευρώπης αριθ. 70. Έναρξη υπογραφής στις 28 Μαΐου 1970, έναρξη ισχύος στις 26 Ιουλίου 1974, διατίθεται στη διεύθυνση <http://conventions.coe.int>

¹¹⁴ Η Αυστρία, η Δανία, η Ισπανία, η Σουηδία.

Ένωσης, που θα εμπνέεται από το ενιαίο πρότυπο που εκπονήθηκε στο πλαίσιο των οργάνων Σένγκεν. Η Επιτροπή, στην πρόταση απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων¹¹⁵, θέσπισε ένα ενιαίο έντυπο αίτησης αποσπάσματος ποινικού μητρώου, που θα χρησίμευε για την υλοποίηση του μέτρου αριθ. 3 του προγράμματος μέτρων που προορίζονται για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων.

Τέλος, το μέτρο αριθ. 4 του προγράμματος αμοιβαίας αναγνώρισης προβλέπει την εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας που θα επιτρέπει να καθοριστεί ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος ενημέρωσης των αρμοδίων αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τις απαιτήσεις σχετικά με τις ατομικές ελευθερίες και την προστασία των δεδομένων, σχετικά με ποινικές καταδικαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν έναντι ενός προσώπου. Η Επιτροπή χρηματοδότησε δύο μελέτες στον τομέα αυτό που συμβάλλουν στη μελέτη σκοπιμότητας η οποία ζητήθηκε από το πρόγραμμα αμοιβαίας αναγνώρισης.

Το ζήτημα της ενημέρωσης σχετικά με τις απαγγελθείσες ποινές σε άλλα κράτη μέλη και τον υπολογισμό των πληροφοριών αυτών επ' ευκαιρία νέων διώξεων ή νέων καταδικαστικών αποφάσεων θα αποτελέσει αντικείμενο μελέτης και προτάσεων της Επιτροπής που δεν θα εντάσσονται στο παρόν Πράσινο Βιβλίο.

Πάντως, το ζήτημα της ποινικής υποτροπής μπορεί να οδηγήσει σε ορισμένες συζητήσεις που πρέπει να σχολιαστούν εδώ.

Η εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης πρέπει να οδηγεί στο να εξετάζεται η απόφαση που λήφθηκε από το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους ίσοις όροις με μια εθνική απόφαση που εκδόθηκε για αντίστοιχη αξιόποινη πράξη. Εάν μια αντίστοιχη εθνική απόφαση αποτελεί την πρώτη προϋπόθεση της ποινικής υποτροπής, η απόφαση του άλλου κράτους μέλους πρέπει επίσης να έχει την αντίστοιχη αξία.

Πάντως, η εφαρμογή της απλής αυτής αρχής μπορεί να συναντά στην πράξη ορισμένες δυσχέρειες. Η πρώτη δυσχέρεια συνδέεται με τον χαρακτηρισμό που δόθηκε εκ μέρους του δικαστή που απήγγειλε την πρώτη απόφαση. Πρόκειται για ένα κλασικό ζήτημα διπλού αξιόποινου που απετέλεσε ήδη αντικείμενο πολλών εργασιών στην Ένωση. Πάντως, η υποτροπή αποτελεί μια ιδιαίτερη πλευρά, εφόσον ορισμένα κράτη μέλη εφαρμόζουν, για ορισμένες αξιόποινες πράξεις την αρχή της ειδικής υποτροπής : υφίσταται υποτροπή μόνον εάν η δεύτερη αξιόποινη πράξη αποτελεί αντικείμενο χαρακτηρισμού του ίδιου είδους με την αξιόποινη πράξη που οδήγησε στην πρώτη καταδικαστική απόφαση (για παράδειγμα: δύο διαδοχικές αξιόποινες πράξεις στον τομέα της διακίνησης ναρκωτικών). Κατά συνέπεια, θα μπορούσε να προβλεφθεί, τουλάχιστον, ένας ειδικός μηχανισμός υποτροπής σε κλίμακα της Ένωσης που θα οδηγεί στο να λαμβάνονται υπόψη, σε όλα τα κράτη μέλη, οι ποινικές καταδικαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν στα άλλα κράτη μέλη δυνάμει της υποτροπής, εάν αφορούν ορισμένες αξιόποινες πράξεις.

---

¹¹⁵ COM(2003)688 τελικό της 14.11.2003.

Η δεύτερη δυσχέρεια αφορά το είδος της απόφασης, την αρχή που την εξέδωσε (δικαστής, αλλά επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις εισαγγελέας ή απόφαση του οποίου μπορεί να παύσει τη δίωξη, και σε άλλες περιπτώσεις διοικητικές αρχές), το είδος της ποινής ή της απαγγελθείσας απόφασης (ποινή φυλάκισης με ή χωρίς αναστολή, εναλλακτική ποινή, απαλλαγή, αλλά επίσης ποινικός συμβιβασμός, μεσολάβηση...), την έκταση της επιβληθείσας ποινής. Οι ποικίλες αυτές παράμετροι θα μπορούν, σύμφωνα με ορισμένες εθνικές νομοθεσίες, να λαμβάνονται υπόψη για να καθοριστεί εάν η πρώτη απόφαση αποτελεί ή όχι την πρώτη προϋπόθεση της υποτροπής. Ως προς τα θέματα αυτά θα μπορούσε να είναι απαραίτητη η ύπαρξη κοινής προσέγγισης στις διάφορες εθνικές νομοθεσίες.

Τέλος, οι εθνικές νομοθεσίες αποκλίνουν ως προς τις προθεσμίες κατά τη διάρκεια των οποίων συνυπολογίζονται οι ποινικές αποφάσεις για την εκπλήρωση της πρώτης προϋπόθεσης της ποινικής υποτροπής και ως προς τις περιστάσεις που μπορούν να ακυρώσουν τα αποτελέσματα μιας πρώτης απόφασης όσον αφορά την υποτροπή. Στο σημείο αυτό επίσης, θα μπορούσε να είναι απαραίτητη μια εργασία προσέγγισης.

4.1.1.6. Συρροή αξιόποινων πράξεων

Η ελληνική προεδρία κατέθεσε μια πρωτοβουλία¹¹⁶ για την έκδοση της απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της αρχής "ne bis in idem", περιλαμβανομένης της εκκρεμοδικίας. Οι συζητήσεις σχετικά με την πρωτοβουλία αυτή συνεχίζονται στα πλαίσια του Συμβουλίου.

Προς το παρόν, δεν ενδείκνυται η υποβολή προτάσεων σχετικά με γενικά μέτρα προσέγγισης στον τομέα αυτό προτού γνωστοποιηθεί το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων ως προς το μέσο αυτό.

4.1.2. Στερητικές της ελευθερίας κυρώσεις

Ειδικότερα, θα ήταν επιθυμητό να προβλεφθούν κοινές κυρώσεις για το αξιόποιο της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση, δεδομένου ότι η κοινή δράση που θεσπίστηκε από το Συμβούλιο στις 21 Δεκεμβρίου 1998, σχετικά με το αξιόποιο της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν προβλέπει ελάχιστο επίπεδο ποινής.

Εξάλλου, εάν ο καθορισμός ενός ελάχιστου ορίου της μέγιστης ποινής σε επίπεδο Ένωσης καθιερώθηκε στα τομεακά μέσα προσέγγισης του ουσιαστικού ποινικού δικαίου, αντίθετα, δεν υπάρχει **μέγιστη κοινή ποινή** και στον τομέα αυτό υπάρχουν σημαντικές διαφορές, όπως έχει ήδη διαπιστωθεί. Ορισμένα κράτη μέλη προβλέπουν ισόβια κάθειρξη και άλλα όχι. Θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς αν η εν λόγω ποινή θα έπρεπε να καταργηθεί ή να τροποποιηθεί σε επίπεδο Ένωσης.

Η κατάργηση της ισόβιας κάθειρξης θα ήταν αιτιολογημένη όσον αφορά την επανένταξη του καταδίκου ο οποίος εκτίει την ποινή. Είναι γνωστό ότι ένα πρόσωπο μπορεί να τροποποιήσει τη συμπεριφορά του κατά τη διάρκεια της φυλάκισής του και ότι αν δεν ελπίζει ότι κάποια

---

¹¹⁶ EE C 100 της 26.4.2003, σ. 24.

μέρα θα απολυθεί δεν θα καταβάλλει καμία προσπάθεια επανένταξης. Πάντως, πρέπει να σημειωθεί ότι βάσει ορισμένων περιστάσεων που προβλέπονται στο νόμο (καλή συμπεριφορά, σπουδές, επαγγελματική κατάρτιση κατά τη διάρκεια της φυλάκισης) μια ποινή ισόβιας κάθειρξης μπορεί ουσιαστικά να μειωθεί σε ένα κράτος μέλος που προβλέπει την εν λόγω ποινή, ενώ σε ένα άλλο κράτος μέλος που δεν την προβλέπει, μια ποινή μακροχρόνιας κάθειρξης μπορεί, στην πράξη, να αποτελέσει ποινή ισόβιας κάθειρξης.

Η ισόβια κάθειρξη θα μπορούσε να αντικατασταθεί από ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης. Για τις σοβαρότερες αξιόποινες πράξεις, που συνδέονται με ορισμένα προσωπικά χαρακτηριστικά, τα οποία αντιπροσωπεύουν προφανή απειλή, θα μπορούσε να προβλεφθεί είτε η δυνατότητα μείωσης της ποινής σε χρονικό διάστημα που θα μπορούσε να κυμανθεί μεταξύ 20 και 30 ετών, με τακτική επανεξέταση της κατάστασης του καταδίκου· είτε να υπάρχει έλεγχος ώστε στην περίπτωση καταδίκων που αποτελούν αντικείμενο μιας τέτοιας ποινής αορίστου διάρκειας να υπάρχει μια περιοδική επανεξέταση. Θα μπορούσε επίσης να προβλεφθεί συνδυασμός των δύο αυτών εναλλακτικών επιλογών. Εξάλλου, κάποια προσέγγιση θα απέφευγε τις δυσχέρειες εκτέλεσης των στερητικών της ελευθερίας ποινών που επιβάλλονται στο κράτος έκδοσης σε ένα κράτος που δεν τις προβλέπει.

Κανένα μέσο της Ένωσης δεν επιτρέπει αντίθετα τον καθορισμό **ελάχιστης ποινής**. Πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η δήλωση αριθ. 8 της συνθήκης του Άμστερνταμ ορίζει ότι ένα κράτος μέλος δεν προβλέπει ελάχιστες ποινές δεν μπορεί να υποχρεωθεί να τις θεσπίσει.

Όσον αφορά τις λεπτομέρειες εκτέλεσης στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων, τίθεται το ζήτημα κατά πόσο υπάρχει ανάγκη εναρμόνισης ως προς αυτό της νομοθεσίας των κρατών μελών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (επαναλαμβάνεται στο **παράρτημα Ι**). Εκ πρώτης όψεως, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι οι λεπτομέρειες εκτέλεσης των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων δεν θέτουν ιδιαίτερα προβλήματα πέραν των τυπικών προβλημάτων που συνδέονται με την αναγνώριση των κυρώσεων οι οποίες δεν υφίστανται σε όλα τα κράτη μέλη ή των οποίων οι όροι εφαρμογής ποικίλλουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο (βλ. κεφάλαιο 4.2.). Πάντως, μεγάλες αποκλίσεις θα μπορούσαν να οδηγήσουν στο να τυγχάνουν πιο ευέλικτων τρόπων εκτέλεσης μόνον οι μόνιμοι κάτοικοι μιας χώρας.

4.1.3. Χρηματικές κυρώσεις

Όταν η προσέγγιση των κανόνων ποινικού δικαίου αποδεικνύεται απαραίτητη για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής μιας πολιτικής της Ένωσης σε έναν τομέα που αποτέλεσε αντικείμενο μέτρων εναρμόνισης, μπορούν να θεσπιστούν ελάχιστοι κανόνες σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αξιόποινων πράξεων και των κυρώσεων στο συγκεκριμένο τομέα. Θα μπορούσε να είναι χρήσιμο να πραγματοποιηθεί αυτό ως προς τις χρηματικές κυρώσεις στην περίπτωση μη τήρησης των κοινοτικών διατάξεων στο πλαίσιο μιας πολιτικής της Ένωσης. Η άσκηση αυτή θα μπορούσε να μην περιοριστεί σε θέματα αρχής αλλά επίσης και στους κανόνες υπολογισμού, που διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

Η αναγκαιότητα αυτή θα μπορούσε να επιβληθεί για να διασφαλίσει ότι οι χρηματικές κυρώσεις ή άλλες μορφές κυρώσεων, που διατάχθηκαν από τα κράτη μέλη στην περίπτωση παραβίασης μιας πολιτικής της Ένωσης θα είναι πράγματι αναλογικές, αποτελεσματικές και αποτρεπτικές.

4.1.4. Εκπτώσεις.

Όσον αφορά τις εκπτώσεις, η προσέγγιση την οποία ευνοεί η Ένωση στο πρόγραμμα αμοιβαίας αναγνώρισης¹¹⁷ είναι εκείνη της αναγνώρισης και της εκτέλεσης των εκπτώσεων σε ολόκληρη την Ένωση. Προς το παρόν δεν φαίνεται ότι θα έπρεπε να προταθούν μέτρα γενικής προσέγγισης στον τομέα αυτό. Αυτό δεν εμποδίζει το να προβλεφθούν, ενδεχομένως, ειδικά μέτρα εκπτώσεων, που συνδέονται με ορισμένες αξιόποινες πράξεις όπως έγινε ήδη για την σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών ή την διαφθορά στον ιδιωτικό τομέα¹¹⁸.

4.1.5. Δήμευσεις.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το μέτρο δήμευσης αποτελεί αντικείμενο κάποιας προσέγγισης σε επίπεδο Ένωσης με τη θέσπιση αποφάσεων πλαισίων στον τομέα αυτό. Κατά συνέπεια φαίνεται ότι μπορούμε να αναμένουμε την εφαρμογή των θεσπισθέντων μέσων προτού προβλεφθούν νέα μέτρα όσον αφορά τη δήμευση των προϊόντων εγκλήματος. Η Επιτροπή αυτή τη στιγμή βρίσκεται στο στάδιο της εκπόνησης μιας έκθεσης για την εφαρμογή εκ μέρους των κρατών μελών της απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2001 σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος¹¹⁹.

4.1.6. Νομικά πρόσωπα.

Δεν υπάρχει γενικό μέσο που να προβλέπει κυρώσεις που να εφαρμόζονται με κοινό τρόπο στα νομικά πρόσωπα. Πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι τα περισσότερα νομικά πρόσωπα ασκούν δραστηριότητες και κατέχουν αγαθά σε πολλά κράτη μέλη. Εάν τα μέτρα αυτά δεν είναι διαθέσιμα σε όλα τα κράτη μέλη υπάρχει κίνδυνος τα νομικά αυτά πρόσωπα να συγκεντρώσουν τις δραστηριότητές τους και/ή τα υπάρχοντά τους στο κράτος μέλος όπου ο κίνδυνος κύρωσης είναι μικρότερος, αν όχι ανύπαρκτος.

Όπως ισχύει και στην περίπτωση χρηματικών κυρώσεων, μπορεί να υπάρξει προβληματισμός για την προσέγγιση των κυρώσεων έναντι των νομικών προσώπων όταν αυτό αποδεικνύεται απαραίτητο για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής μιας πολιτικής της Ένωσης σε έναν τομέα που έχει αποτελέσει αντικείμενο μέτρων εναρμόνισης.

Ερώτημα 2: Πώς θα μπορούσαν να αποφευχθούν, τουλάχιστον για τις εναρμονισμένες αξιόποινες πράξεις σε επίπεδο Ένωσης, οι αισθητές αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την άσκηση διώξεων;

Ερώτημα 3: Σε ποιο βαθμό θα μπορούσαν να αναπτυχθούν «κατευθυντήριες γραμμές για την απαγγελία ποινών» σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ήτοι, βασικές αρχές για την απαγγελία των ποινών, τηρώντας πάντα τη διακριτική ευχέρεια των δικαστών;

¹¹⁷ Βλέπε σημείο 2.2.4

¹¹⁸ Βλέπε σημείο 2.1.7.

¹¹⁹ Βλέπε σημείο 2.1.8.

Ερώτημα 4: Θα ήταν χρήσιμο να εκπονηθούν εκ των προτέρων μελέτες περιπτώσεων σχετικά με την πρακτική των Δικαστηρίων των κρατών μελών όσον αφορά την απαγγελία της ποινής;

Ερώτημα 5: Θα ήταν χρήσιμο να προβλεφθεί η θέσπιση ενός συστήματος ενημέρωσης σχετικά με την απαγγελία της ποινής που θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως κατεύθυνση για τους δικαστές;

Ερώτημα 6: Είναι επαρκές το να αναγνωρισθεί (και/ή εξομοιωθεί με εθνική απόφαση) η οριστική ποινική απόφαση που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος, ώστε ο εθνικός δικαστής να μπορεί να τη λάβει υπόψη για την υποτροπή;

Ερώτημα 7: Θα έπρεπε να γίνουν εκ των προτέρων ορισμένες προσεγγίσεις των νομοθεσιών, όπως:

- στον καθορισμό των αξιόποινων πράξεων που θα λαμβάνονταν υπόψη συστηματικά και θα αποτελούσαν την πρώτη προϋπόθεση της υποτροπής (θέσπιση μιας ευρωπαϊκής ειδικής υποτροπής)·

- στον καθορισμό του είδους των οριστικών ποινικών αποφάσεων που θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη για την υποτροπή (είδος της απόφασης, είδος της αρχής που την εξέδωσε, είδος και έκταση της επιβληθείσας ποινής)·

- στη διάρκεια κατά την οποία οι οριστικές ποινικές αποφάσεις θα έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη ώστε να μπορούν να αποτελέσουν την πρώτη προϋπόθεση της υποτροπής σε άλλο κράτος μέλος και τις περιστάσεις που μπορούν να εξουδετερώσουν το αποτέλεσμα μιας καταδίκης για την υποτροπή;

Ερώτημα 8: Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να μειωθούν οι αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών καθεστώτων στις λεπτομέρειες εκτέλεσης των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων, ιδίως για να αποφευχθούν οι κίνδυνοι διακριτικής μεταχείρισης σε βάρος των δραστών μη κατοίκων στην εφαρμογή τέτοιου είδους κυρώσεων;

Ερώτημα 9: Υπάρχουν κατηγορίες αξιόποινων πράξεων που αναφέρονται στον κατάλογο του άρθρου 2 παράγραφος 2 της απόφασης πλαισίου για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και/της πρότασης απόφασης πλαισίου για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στις χρηματικές κυρώσεις, σχετικά με τις οποίες πρέπει να εναρμονισθεί κατά προτεραιότητα το επίπεδο των κυρώσεων (και ο ορισμός του αξιόποινου);

Ερώτημα 10: Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να υπάρχει προσέγγιση των συστημάτων ποινικών προστίμων (για παράδειγμα στον τομέα του οικονομικού εγκλήματος, περιλαμβανομένων των αξιόποινων πράξεων που διαπράχθηκαν από νομικά πρόσωπα);

Ερώτημα 11: Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να μειωθούν οι αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών συστημάτων της ποινικής ή διοικητικής ευθύνης των νομικών προσώπων, ιδίως για να αποφευχθούν οι κίνδυνοι «μετεγκατάστασης» στον τομέα της χρηματοοικονομικής εγκληματικότητας;

Ερώτημα 12: Θα ήταν επιθυμητό να γενικευθεί το φάσμα των κυρώσεων για τα νομικά πρόσωπα που προβλέπονται σε πολλές ισχύουσες αποφάσεις πλαίσια;

4.1.7. Εναλλακτικές κυρώσεις

Λόγω των πλεονεκτημάτων που παρουσιάζουν οι εναλλακτικές ποινές σε συνάρτηση με τις στερητικές της ελευθερίας ποινές, τίθεται το ζήτημα κατά πόσον πρέπει να προβλεφθούν, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέτρα που θα στοχεύουν στην προώθηση -ή μάλιστα και στην υποχρεωτική εισαγωγή- ορισμένων εναλλακτικών ποινών και για ποια εγκλήματα. Ως παράδειγμα, μπορεί να αναφερθεί το άρθρο 6 παράγραφος 4 της πρότασης της Επιτροπής για μια απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.¹²⁰

Ποιες εναλλακτικές ποινές θα έπρεπε να προωθηθούν; Ποια μέτρα προώθησης θα έπρεπε να προβλεφθούν; Η αποδοχή των εναλλακτικών ποινών από τους δικαστές θα μπορούσε να βελτιωθεί για παράδειγμα προβλέποντας, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεθόδους ενημέρωσης και ανταλλαγής εμπειριών καθώς και την καθιέρωση ορθών πρακτικών ως προς αυτό.

Όσον αφορά την κοινωφελή εργασία, τίθεται το ζήτημα κατά πόσον πρέπει να προβλεφθεί, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, μια προσέγγιση ορισμένων προϋποθέσεων απαγγελίας και λεπτομερειών εφαρμογής της εν λόγω εναλλακτικής ποινής, ώστε να διευκολυνθεί η αναγνώρισή της και η εκτέλεσή της σε ένα άλλο κράτος μέλος. Όπως αποδείχθηκε στην εισαγωγή, υπάρχει στενή σχέση συμπληρωματικότητας μεταξύ προσέγγισης και αμοιβαίας αναγνώρισης. Ως προς αυτό, το παρόν θέμα πρέπει να μελετηθεί έχοντας υπόψη το τμήμα 4.2.

Μια τέτοια ελάχιστη πλαισίωση θα μπορούσε να ρυθμίσει ορισμένες από τις ακόλουθες πλευρές: τους όρους πρόσβασης στην ποινή αυτή· τη διάρκειά της, ενδεχομένως καθορίζοντας ένα ελάχιστο και/ή ένα μέγιστο όριο· τους όρους που θα επιβληθούν για την εφαρμογή της· το είδος της προς εκτέλεση εργασίας το οποίο, όπως και οι λεπτομέρειες εκτέλεσης της κοινωφελούς εργασίας, θα έπρεπε ενδεχομένως να ποικίλει σε συνάρτηση με το διαπραχθέν αδίκημα (για παράδειγμα εργασία σε νοσοκομείο για κατάδικο που προκάλεσε σημαντικές σωματικές βλάβες ή εργασία σε γηροκομείο για νεαρό κατάδικο που επιτέθηκε σε ηλικιωμένα άτομα)· τους όρους ελέγχου των εν λόγω εναλλακτικών ποινών, καθώς και τις κυρώσεις σε περίπτωση μη τήρησης των επιβληθέντων όρων για την εφαρμογή τους. Ως προς την ποινική μεσολάβηση, έχει σημασία να εξετασθεί αν πρέπει να προβλεφθεί, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και πέραν των απαιτήσεων του άρθρου 10 της απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2001 σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων¹²¹ σε ποινικές διαδικασίες, μια προσέγγιση ορισμένων όρων και λεπτομερειών εφαρμογής της ποινικής μεσολάβησης, ώστε να διευκολυνθεί η αναγνώριση των μέτρων και διευθετήσεων που προέκυψαν από διαδικασίες ποινικής μεσολάβησης και η εκτέλεσή τους σε ένα άλλο κράτος μέλος. Μια τέτοια ελάχιστη πλαισίωση θα μπορούσε για παράδειγμα να διέπει τις κατηγορίες των εν λόγω αξιόποινων πράξεων, τη διαδικασία ποινικής μεσολάβησης, το καθεστώς των

¹²⁰ EE C 75 E της 26.3.2002, σ. 269.

¹²¹ EE L 82 της 22.3.2001, σ. 1.

μεσολαβητών, περιλαμβανομένου του βαθμού ανεξαρτησίας τους σε συνάρτηση με τα όργανα της δικαιοσύνης. Τέλος, πρέπει να υπογραμμίσουμε το ζήτημα κατά πόσον πρέπει να προβλεφθούν σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέτρα για την ποινική μεσολάβηση, εκτός των διατάξεων που προβλέπονται στην απόφαση πλαίσιο της 15ης Μαρτίου 2001 για το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες, ώστε να ληφθούν υπόψη, κατά την επιβολή εναλλακτικών κυρώσεων, τα συμφέροντα των θυμάτων, περιλαμβανομένων εκείνων που δεν διαμένουν στο κράτος μέλος στο οποίο διαπράχθηκε η αξιόποινη πράξη ;

Ερώτημα 13: Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να μειωθούν οι αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών καθεστώτων εναλλακτικών κυρώσεων, ειδικότερα για να αποφευχθεί το να εφαρμόζονται στην πράξη αποκλειστικά στους μονίμους κατοίκους;

Ερώτημα 14: Ποιοι μηχανισμοί θα μπορούσαν να προβλεφθούν ώστε να μειωθούν οι νομικές και πρακτικές δυσχέρειες που θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν την αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση των εναλλακτικών κυρώσεων σε άλλο κράτος μέλος;

Ερώτημα 15 : Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να προβλεφθεί, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και πέραν των απαιτήσεων του άρθρου 10 της απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2001 για το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες, μια προσέγγιση ορισμένων όρων και λεπτομερειών εφαρμογής της ποινικής μεσολάβησης, ώστε να διευκολυνθεί η αναγνώριση των μέτρων και διευθετήσεων που προέκυψαν από διαδικασίες ποινικής μεσολάβησης και η εκτέλεσή τους σε άλλο κράτος μέλος; Μήπως μια τέτοια ελάχιστη πλαισίωση θα έπρεπε να ρυθμίζει:

- τις κατηγορίες των εν λόγω αξιόποινων πράξεων;

- τη διαδικασία ποινικής μεσολάβησης;

- το καθεστώς των μεσολαβητών, περιλαμβανομένου του βαθμού ανεξαρτησίας τους σε σχέση με τα όργανα της δικαιοσύνης;

Ερώτημα 16: Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να προβλεφθούν, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέτρα για να ληφθούν υπόψη, στο πλαίσιο των εναλλακτικών διαδικασιών και κυρώσεων, τα συμφέροντα των θυμάτων, περιλαμβανομένων εκείνων που δεν διαμένουν στο κράτος μέλος στο οποίο λήφθηκε η απόφαση; Εάν ναι, ποια;

4.1.8. Εκτέλεση των κυρώσεων

Όπως απορρέει από το παράρτημα III τα μέσα διακοπής εκτέλεσης της ποινής, της ημιελεύθερης διαβίωσης και της μείωσης της ποινής προβλέπονται σε μια μειοψηφία κρατών μελών. Δεδομένου ότι τα μέσα αυτά δεν θέτουν ιδιαίτερα προβλήματα που να υπερβαίνουν τα προβλήματα τα οποία συνδέονται με την αναγνώριση των κυρώσεων οι οποίες δεν υφίστανται σε όλα τα κράτη μέλη ή των οποίων οι όροι πρόσβασης και εφαρμογής ποικίλουν από ένα κράτος μέλος σε άλλο (βλέπε κεφάλαιο 4.2.), η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν είναι η κατάλληλη στιγμή για να ξεκινήσει συζήτηση σχετικά με μια ενδεχόμενη εναρμόνιση των μέσων αυτών. Το ίδιο συμπέρασμα ισχύει για τα μέσα της αμνηστίας και της χάρης, εφόσον η χορήγησή τους κατά κανόνα αποτελεί αντικείμενο μιας ευρύτατης διακριτικής ευχέρειας εκ μέρους των αρμοδίων αρχών. Το μόνο μέσο για το οποίο δεν φαίνεται να αποκλείεται εκ των προτέρων μια τέτοια συζήτηση είναι εκείνο της πρόωρης απόλυσης που υπάρχει σε όλα τα κράτη μέλη. Όπως διαπιστώθηκε, οι όροι επιλεξιμότητας και εφαρμογής του εν λόγω μέτρου διαφέρουν αισθητά μεταξύ τους. Στην πρακτική εφαρμογή της σύμβασης του Συμβουλίου της

Ευρώπης για τη μεταφορά καταδίκων της 21ης Μαρτίου 1983¹²², οι διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά μια ελάχιστη περίοδο εγκλεισμού (για παράδειγμα, το Βέλγιο επιτρέπει πρόωρη απόλυση μετά την έκτιση του ενός τρίτου της ποινής ενώ στην Ισπανία, η προθεσμία αυτή ανέρχεται στα τρία τέταρτα¹²³) δημιούργησαν δυσχέρειες εφαρμογής ακόμη και απόρριψη μεταφοράς διότι μπορούν να συνεπάγονται λιγότερο αυστηρή ποινή ή ακόμη και άμεση απόλυση. Μια προσέγγιση της νομοθεσίας των κρατών μελών σχετικά με την ελάχιστη αυτή προθεσμία φαίνεται κατά συνέπεια χρήσιμη για τη διευκόλυνση της μεταφοράς των κρατουμένων¹²⁴.

Το θεμελιώδες ερώτημα που τίθεται κατά συνέπεια στο πλαίσιο αυτό είναι εάν πρέπει να προβλεφθούν, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, ελάχιστοι κοινοί όροι που θα κάλυπταν ιδίως τις ακόλουθες πλευρές: α) την ελάχιστη περίοδο εγκλεισμού που θα έπρεπε να εκτιθεί για τη χορήγηση της πρόωρης απόλυσης, β) τα κριτήρια χορήγησης ή απόρριψης της πρόωρης απόλυσης, γ) τη διαδικασία απόλυσης, δ) τους όρους ελέγχου και τη διάρκεια της περιόδου δοκιμασίας, ε) τις κυρώσεις στην περίπτωση μη τήρησης των επιβληθέντων όρων κατά την πρόωρη απόλυση, στ) τις δικονομικές εγγυήσεις των καταδίκων και ζ) τα συμφέροντα των θυμάτων.

Όσον αφορά τα συμφέροντα των θυμάτων, τίθεται το ζήτημα πώς θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη κατά το στάδιο της εκτέλεσης των ποινών και εάν πρέπει, για παράδειγμα, να προβλεφθεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης ότι η πρόωρη απόλυση μπορεί να χορηγηθεί μόνο εάν το ή τα θύματα έχουν αποζημιωθεί ή εάν ο κατάδικος κατέβαλε σοβαρές προσπάθειες για να το κάνει, ή ότι η πρόωρη απόλυση μπορεί να ανακληθεί λόγω μη πλήρωσης του όρου αυτού.

Ερώτημα 17: Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να προβλεφθεί, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, μια προσέγγιση ορισμένων όρων επιλεξιμότητας και λεπτομερειών εφαρμογής της πρόωρης απόλυσης, ώστε να διευκολυνθεί η αναγνώριση των ποινών φυλάκισης και η εκτέλεσή τους σε ένα άλλο κράτος μέλος; Μήπως μια τέτοια ελάχιστη πλαισίωση θα έπρεπε να ρυθμίζει:

- όσον αφορά τις ποινές ισόβιας κάθειρξης, τη δυνατότητα να αποτελέσουν αντικείμενο περιοδικής επανεξέτασης ενόψει μιας πρόωρης απόλυσης;

- Όσον αφορά τις ποινές πρόσκαιρης κάθειρξης, μια ελάχιστη περίοδο εγκλεισμού που θα έπρεπε να τηρηθεί για τη χορήγηση της πρόωρης απόλυσης; Εάν ναι, ποια είναι η διάρκεια της περιόδου αυτής; Υπάρχουν προοπτικές προσέγγισης προς την κατεύθυνση αυτή, όπου για τις ποινές πρόσκαιρης κάθειρξης, και πλην των περιπτώσεων υποτροπής, η πρόωρη απόλυση θα έπρεπε να είναι δυνατή μετά την έκτιση της μισής ποινής ενώ στην περίπτωση υποτροπής, μετά τα δύο τρίτα της ποινής;

-τα κριτήρια για τη χορήγηση ή την απόρριψη της πρόωρης απόλυσης;

¹²² Διατίθεται στην διεύθυνση <http://conventions.coe.int/>

¹²³ Άρθρο 90 του ποινικού κώδικα.

¹²⁴ Βλέπε επίσης 3.2.1.3. και 4.2.2.2.

-τη διαδικασία απόλυσης; Θα έπρεπε να προβλεφθούν δικονομικά πρότυπα;

- τους όρους ελέγχου και τη διάρκεια της διεξαγωγής αποδείξεων;

- τις κυρώσεις στην περίπτωση μη τήρησης των επιβληθέντων όρων στα πλαίσια της πρόωρης απόλυσης;

-τις δικονομικές εγγυήσεις των καταδίκων;

-τα συμφέροντα των θυμάτων; Μήπως πρέπει να προβλεφθεί, για παράδειγμα, σε επίπεδο Ένωσης ότι η πρόωρη απόλυση μπορεί να χορηγηθεί μόνο εάν το ή τα θύματα έχουν αποζημιωθεί ή εάν ο κατάδικος κατέβαλε σοβαρές προσπάθειες να το κάνει ή μπορεί να ανακληθεί λόγω μη πλήρωσης του όρου αυτού;

4.2. Αναγνώριση και εκτέλεση των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων και των εναλλακτικών κυρώσεων σε άλλο κράτος μέλος.

Το κεφάλαιο αυτό περιορίζεται στην εξέταση της αμοιβαίας αναγνώρισης των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων (περιλαμβανομένων των λεπτομερειών εκτέλεσής τους) και των εναλλακτικών ποινών. Πράγματι, αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες συζήτησης στα πλαίσια του Συμβουλίου όσον αφορά την αναγνώριση των χρηματικών κυρώσεων και των αποφάσεων δήμευσης. Όσον αφορά τις αποφάσεις εκπτώσεων δικαιωμάτων, η Επιτροπή θα επανέλθει στο θέμα αυτό με χωριστή ανακοίνωση. Ως προς τις στερητικές της ελευθερίας κυρώσεις, το πρόγραμμα μέτρων που προορίζεται να εφαρμόσει την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων, που αναφέρεται παραπάνω, καθορίζει στο σημείο 3.1.1. τον ακόλουθο στόχο και μέτρο:

« Στόχος: πρέπει να αξιολογηθούν τα διεθνή μέσα σχετικά με τις οριστικές αποφάσεις που καταδικάζουν σε στερητικές της ελευθερίας ποινές και να εξετασθεί εάν τα μέσα αυτά επιτρέπουν να διασφαλισθεί ένα ολοκληρωμένο καθεστώς αμοιβαίας αναγνώρισης.

Μέτρο αριθ. 14: να αξιολογηθεί σε ποιο βαθμό πλέον σύγχρονοι μηχανισμοί θα επιτρέπουν να προβλεφθεί ένα ολοκληρωμένο καθεστώς αμοιβαίας αναγνώρισης των οριστικών αποφάσεων που επιβάλλουν στερητικές της ελευθερίας ποινές.»

Το μέτρο αριθ. 13¹²⁵ του προαναφερθέντος προγράμματος μέτρων εφαρμόστηκε εν μέρει μέσω της απόφασης πλαισίου «για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ κρατών μελών». Αλλά προέβλεπε επίσης την έκδοση ενός μέσου που θα θέσπιζε μια νέα αρχή «έκδοσης ή εκτέλεσης της καταδικαστικής απόφασης». Η αρχή αυτή υλοποιήθηκε με το άρθρο 4 σημείο 6 και το άρθρο 5 σημείο 3 της απόφασης πλαισίου για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ κρατών μελών.

Το μέτρο 13 διευκρινίζει εξάλλου ότι: «θα πρέπει να προβλεφθούν συγκεκριμένες λεπτομέρειες εκτέλεσης της καταδικαστικής απόφασης όπως η συνέχιση της εκτέλεσης ή η μετατροπή της καταδικαστικής απόφασης» στο νέο αυτό μέσο. Όσον αφορά τη μεταφορά καταδίκων, η οποία αποτελεί μια ειδική μορφή αναγνώρισης των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων, εφόσον η εκτέλεση της απόφασης (που απαγγέλθηκε στο κράτος της απόφασης) συνεπάγεται την αναγνώρισή της, το προαναφερθέν πρόγραμμα μέτρων καθορίζει, στο κεφάλαιο «3.1.3. μεταφορά των καταδίκων με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής τους επανένταξης» τον ακόλουθο στόχο και μέτρο:

---

¹²⁵ « Στόχος : αποδεικνύεται ότι δεν είναι δυνατόν για ένα κράτος μέλος, να αναθεωρήσει την αρχή της μη έκδοσης των υπηκόων του, να διασφαλίσει την εκτέλεση στο έδαφός του της καταδικαστικής απόφασης δυνάμει της οποίας ζητήθηκε η έκδοση. Μέτρο αριθ. 13: θέσπιση ενός πρόσθετου μέσου στη σύμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 27ης Σεπτεμβρίου 1996 για την έκδοση και στην ευρωπαϊκή σύμβαση περί εκδόσεως της 13ης Δεκεμβρίου του 1957. Μόνον η «προαιρετική» μεταφορά της εκτέλεσης είχε προβλεφθεί από το άρθρο 3 β) της σύμβασης μεταξύ των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την εκτέλεση αλλοδαπών ποινικών αποφάσεων, που υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 13 Νοεμβρίου 1991. Το προς εκπόνηση μέσο θα μπορούσε να αποτελέσει, θεωρητικά μια νέα αρχή «έκδοσης ή εκτέλεσης της καταδικαστικής απόφασης.»

« Στόχος: να επιτραπεί στους υπηκόους ενός κράτους μέλους να εκτίσουν την ποινή τους στο κράτος μέλος της κατοικίας τους. Ως προς αυτό, πρέπει να διατηρηθεί το πνεύμα του άρθρου 2¹²⁶ της συμφωνίας σχετικά με την εφαρμογή, μεταξύ των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη μεταφορά καταδίκων της 25ης Μαΐου 1987.¹²⁷

Μέτρο αριθ. 16: Θέσπιση ενός πρόσθετου μέσου στην ευρωπαϊκή σύμβαση της 21ης Μαρτίου 1983 για τη μεταφορά καταδίκων που εφαρμόζεται στους υπηκόους των εν λόγω κρατών ώστε να επεκταθεί στους διαμένοντες».

Λαμβανομένης υπόψη της αυξανόμενης κινητικότητας των πολιτών της Ένωσης, είναι όλο και πιο σύνηθες ο δράστης μιας αξιόποινης πράξης να έχει καταδικασθεί σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο της συνήθους διαμονής του. Όπως ήδη υπογραμμίστηκε στο σημείο 9.1. της προαναφερθείσας ανακοίνωσης της 26ης Ιουλίου 2000, πρέπει να συμφιλιωθούν δύο είδη συμφερόντων στον τομέα της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινών φυλάκισης: το συμφέρον του κράτους μέλους στο οποίο απαγγέλθηκε η ποινή για την εκτέλεσή της και το συμφέρον του καταδίκου να έχει μια πραγματική ευκαιρία επανένταξης στην κοινωνία. Η ανακοίνωση αναφέρει συμπερασματικά: «ότι οι ποινές φυλάκισης θα έπρεπε, κατά κανόνα, να εκτελούνται όσο το δυνατόν πλησιέστερα στο κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο θα πρέπει να επανενταχθεί ο δράστης της αξιόποινης πράξης» και ότι «στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτό θα είναι το κράτος μέλος στο οποίο διαμένει».

Για τον κατάδικο, το βάρος μιας ποινής θα είναι τόσο μεγαλύτερο όσο θα πρέπει να εκτιθεί σε άλλο κράτος από εκείνο της ιθαγένειάς του ή της συνήθους διαμονής του. Λόγω πολιτιστικών και γλωσσικών διαφορών, καθώς και διαφορών στα έθιμα, στις θρησκείες και στις κοινωνικές συνθήκες, η κατάσταση των αλλοδαπών κρατουμένων είναι πολύ δυσχερέστερη από εκείνη των ημεδαπών καταδίκων. Οι γλωσσικές δυσχέρειες μπορούν από μόνες τους να επηρεάσουν αισθητά τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους ή επίσης να λάβουν γνώση των δικαιωμάτων τους, να καταστήσουν αισθητά πολυπλοκότερη την καθημερινή ζωή των κρατουμένων (για παράδειγμα όσον αφορά την ιατρική παρακολούθηση), και να οδηγήσουν κατά τον τρόπο αυτό, με την απομάκρυνση από την οικογένεια ή τους φίλους, σε μεγαλύτερη κοινωνική απομόνωση του αλλοδαπού κρατουμένου και συχνά επίσης στον αποκλεισμό του από προγράμματα επανένταξης εντός και εκτός της φυλακής.

Κατά κανόνα, η αναγνώριση μιας ποινής και η εκτέλεσή της στο κράτος συνήθους διαμονής δεν είναι μόνο προς το συμφέρον του καταδίκου, αλλά επίσης προς το συμφέρον του κράτους απόφασης και του κράτους εκτέλεσης. Για το κράτος απόφασης, η εκτέλεση των ποινών που επιβλήθηκαν σε αλλοδαπούς συνεπάγεται σημαντικό συμπληρωματικό κόστος (για την υπέρβαση των προβλημάτων που προαναφέρθηκαν) που μπορεί να αποφευχθεί με τη μεταφορά της εκτέλεσης. Τέλος, η επανένταξη του καταδίκου στην κοινωνία του κράτους

---

¹²⁶ « Ενόψει της εφαρμογής του άρθρου 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) της σύμβασης για την μεταφορά, κάθε κράτος μέλος θα εξομοιώνει με τους υπηκόους του τους υπηκόους κάθε άλλου κράτους μέλους η μεταφορά των οποίων φαίνεται κατάλληλη και προς το συμφέρον του εν λόγω προσώπου, λαμβανομένης υπόψη της συνήθους και τακτικής διαμονής του στο έδαφος του εν λόγω κράτους.»

¹²⁷ Η εν λόγω συμφωνία υπογράφηκε από 11 κράτη μέλη και επικυρώθηκε μόνο από 4 κράτη μέλη.

εκτέλεσης – που είναι το κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του, εξυπηρετεί επίσης το συμφέρον του τελευταίου αυτού κράτους.

Μια ενδεχόμενη κανονιστική ρύθμιση σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θα στόχευε στην αμοιβαία αναγνώριση, εκ μέρους των κρατών μελών, των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων, περιλαμβανομένων εκείνων που προβλέπουν αναστολή ή υπό όρο απόλυση, καθώς και των εναλλακτικών ποινών, θα έπρεπε να εξετάσει τα ακόλουθα θέματα.

4.2.1. Πεδίο εφαρμογής πιθανών ρυθμίσεων στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4.2.1.1. Προσωπικό πεδίο εφαρμογής

Κατ' αρχήν, θα ήταν αναγκαίο να καθοριστεί το προσωπικό πεδίο εφαρμογής των πιθανών ρυθμίσεων, ειδικότερα όσον αφορά την αναγνώριση ποινικής απόφασης για την οποία έχει ήδη κινηθεί η διαδικασία εκτέλεσης (μεταφορά της εκτέλεσης) : σε ποιους κατάδικους θα έπρεπε να εφαρμόζονται οι ρυθμίσεις ; Τα συμπεράσματα που εξήχθησαν από τη σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη μεταφορά καταδίκων, της 21ης Μαρτίου 1983, καταδεικνύουν ότι ο περιορισμός της δυνατότητας μεταφοράς μόνο στους υπηκόους του κράτους εκτέλεσης θα συνεπαγόταν διακριτική μεταχείριση εις βάρος των προσώπων που διαμένουν συνήθως στο έδαφος του κράτους εκτέλεσης. Προς τούτο, θα έπρεπε να επιβεβαιωθεί η λύση που επιλέχθηκε στη συμφωνία για την εφαρμογή, μεταξύ των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη μεταφορά καταδίκων, της 25ης Μαΐου 1987, ήτοι ότι κάθε κράτος μέλος εξομοιώνει με τους υπηκόους του, τους υπηκόους κάθε άλλου κράτους μέλους, λαμβανομένης υπόψη της συνήθους και τακτικής διαμονής τους στο έδαφος του εν λόγω κράτους.

Όπως διευκρινίστηκε στην ανακοίνωση της Επιτροπής, της 26ης Ιουλίου 2000, στο Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο για την αμοιβαία αναγνώριση των οριστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις¹²⁸, οι κανόνες ποινικού δικαίου που αφορούν τη μεταχείριση των ανήλικων και των πνευματικά μειονεκτούντων ατόμων διαφέρουν κατά πολύ μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών. Δεδομένης αυτής της κατάστασης και ελλείψει εμπειριστατωμένης ανάλυσης της ισχύουσας νομοθεσίας σε όλα τα κράτη μέλη, τουλάχιστον προς το παρόν, είναι προτιμότερος ο αποκλεισμός των αποφάσεων που αφορούν αυτά τα άτομα, από το πεδίο εφαρμογής των ενδεχόμενων ρυθμίσεων για την αμοιβαία αναγνώριση.

Ερώτημα 18: Ποιος θα έπρεπε να είναι ο κύκλος των καταδικασθέντων που μπορούν να επιλεγούν για να τύχουν της δυνατότητας εκτέλεσης σε άλλο κράτος μέλος : οι υπήκοοι του κράτους εκτέλεσης, τα άτομα που διαμένουν συνήθως εκεί, οι κατάδικοι που βρίσκονται στο έδαφος του κράτους εκτέλεσης όπου εκτίουν ή πρέπει να εκτίσουν στερητική της ελευθερίας ποινή; Υπάρχουν ειδικές προϋποθέσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη ώστε οι ανήλικοι και τα πνευματικά μειονεκτούντα άτομα να μπορούν να τύχουν της προαναφερθείσας μεταχείρισης ;

¹²⁸ COM(2000) 495 τελικό.

4.2.1.2. Υλικό πεδίο εφαρμογής

Επίσης, τίθεται το ζήτημα αναφορικά με το ποιες αποφάσεις θα έπρεπε να αποτελούν αντικείμενο αμοιβαίας αναγνώρισης μεταξύ των κρατών μελών. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η δημιουργία πραγματικού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης απαιτεί την αναγνώριση όλων των ποινικών κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένων των εναλλακτικών ποινών καθώς και των μέτρων και ρυθμίσεων που απορρέουν από τις διαδικασίες ποινικής μεσολάβησης και τις διαδικασίες συμβιβασμού. Όσον αφορά τις εναλλακτικές ποινές, φαίνεται ανεπίτρεπτο να μπορούν να εφαρμόζονται στην πράξη μόνο στα άτομα που διαμένουν στο εν λόγω κράτος και όχι σε άτομα που διαμένουν σε άλλο κράτος μέλος.

Όσον αφορά την αναστολή των ποινών φυλάκισης (σε συνδυασμό με τα μέτρα επιτήρησης και επανεκπαίδευσης), υπάρχει σαφώς (βλέπε προαναφερθέντα σημεία 3.2.2.1 και 3.2.2.2) ανάγκη κάλυψης και των ποινών αυτών με σχέδιο αναγνώρισης, ώστε να αποφεύγεται η διακριτική μεταχείριση εις βάρος των ατόμων που διαπράττουν αδικήματα σε κράτος μέλος διαφορετικό από αυτό της συνήθους διαμονής τους, εφόσον θα τιμωρούνταν αυστηρότερα από ότι εάν είχαν διαπράξει το αδίκημα στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής τους, διότι δεν θα τους χορηγείτο αναστολή των ποινών φυλάκισης.

Στο βαθμό που τα μέτρα και οι ρυθμίσεις που απορρέουν από τις διαδικασίες ποινικής μεσολάβησης και τις διαδικασίες συμβιβασμού υποχρεώνουν το δράστη της αξιόποινης πράξης να επανορθώσει τη ζημία ή να καταβάλει στο θύμα αποζημίωση, συνιστούν πηγή αστικών απαιτήσεων και ως εκ τούτου συνεπάγεται, ότι για την αναγνώρισή τους σε άλλα κράτη μέλη, θα εφαρμόζονται οι κανόνες που περιλαμβάνονται στην Πράσινη Βίβλο, της 19ης Απριλίου 2002, για τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών αστικού και εμπορικού δικαίου¹²⁹. Το κύριο ερώτημα που τίθεται, σε αυτό το πλαίσιο, αφορά το εάν οι συμφωνίες που απορρέουν από τις διαδικασίες ποινικής μεσολάβησης και τις διαδικασίες συμβιβασμού έχουν εκτελεστό χαρακτήρα και εάν πρέπει να προβλεφθούν σχετικοί κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων εκπτώσεων και ενόψει της προετοιμασίας της εφαρμογής των μέτρων αριθ. 20 και 22 του προγράμματος μέτρων, που προορίζονται για την υλοποίηση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης (βλέπε σημείο 2.2.4.), η Επιτροπή θα υποβάλει το δεύτερο τρίμηνο του 2004 μη νομοθετική ανακοίνωση που προβλέπεται στο νομοθετικό πρόγραμμα και πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής¹³⁰, η οποία θα εντοπίσει την ανάγκη δράσης σε αυτόν τον τομέα και θα προτείνει, ενδεχομένως, λύσεις στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη η διαπίστωση της Επιτροπής ήδη στην ανακοίνωσή της, της 26ης Ιουλίου 2000, για την αμοιβαία αναγνώριση των οριστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις¹³¹, ήτοι ότι το αποτέλεσμα μιας απόφασης έκπτωσης από δικαίωμα εξουδετερώνεται σε μεγάλο μέρος, εάν το άτομο που έχει αποτελέσει αντικείμενό της - και δεν μπορεί επομένως να ασκήσει δεδομένο λειτούργημα ή επάγγελμα στο κράτος της απόφασης - μπορεί να αποφύγει αυτή την κύρωση εάν διέλθει απλώς τα σύνορα και ασκήσει το απαγορευθέν λειτούργημα ή επάγγελμα στα γειτονικά κράτη μέλη.

¹²⁹ COM(2002) 196 τελικό, σημείο 3.2.2.3.

¹³⁰ COM(2003) 645 τελικό, αναφορά 2003/JAI/142.

¹³¹ COM(2000) 495 τελικό.

Όσον αφορά την αναγνώριση των χρηματικών κυρώσεων και των αποφάσεων δήμευσης, διάφορα σχέδια αποφάσεων-πλαισίων συζητούνται επί του παρόντος στο Συμβούλιο (βλέπε σημεία 2.2.2. και 2.2.3.).

Ερώτημα 19: Υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των συμφωνιών που απορρέουν από τις διαδικασίες ποινικής μεσολάβησης και τις διαδικασίες συμβιβασμού στα κράτη μέλη ; Ποια είναι η καλύτερη λύση στο πρόβλημα της αναγνώρισης και της εκτέλεσης παρόμοιων συμφωνιών σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Κυρίως, θα έπρεπε να εγκριθούν ειδικοί κανόνες που να προσδίδουν εκτελεστό χαρακτήρα στις συμφωνίες αυτές ; Εάν ναι με την επιφύλαξη ποιων εγγυήσεων ;

4.2.2. Όροι για την αναγνώριση

4.2.2.1. Δικαίωμα πρωτοβουλίας για τη διαδικασία αναγνώρισης

Σε αντίθεση με τα προβλεπόμενα στις συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης της 30ής Νοεμβρίου 1964¹³², της 28ης Μαΐου 1970¹³³ και της 21ης Μαρτίου 1983¹³⁴, η σύμβαση μεταξύ των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της 13ης Νοεμβρίου 1991¹³⁵, ορίζει ότι τα δύο ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, δηλαδή το κράτος απόφασης ή το κράτος εκτέλεσης, μπορούν να ζητήσουν την εκτέλεση της απόφασης στο άλλο κράτος μέλος. Αυτή η τελευταία λύση μοιάζει να είναι προτιμότερη όχι μόνο για λόγους πρακτικής ευελιξίας αλλά επίσης διότι το κράτος εκτέλεσης έχει ή θα έπρεπε να έχει συγκεκριμένο συμφέρον για να πραγματοποιηθεί σε αυτό η εκτέλεση απόφασης που αφορά υπήκοό του ή άτομο που διαμένει συνήθως στο έδαφός του.

Ερώτημα 20: Μόνο το κράτος της καταδίκης ή και το κράτος της εκτέλεσης θα έπρεπε να μπορεί να ζητήσει τη διαβίβαση της εκτέλεσης;

4.2.2.2. Λόγοι άρνησης

Όσον αφορά την ενδεχόμενη άρνηση αναγνώρισης από το κράτος εκτέλεσης μιας απόφασης που επιβάλλει ποινική κύρωση, το ερώτημα που τίθεται είναι ποιοι λόγοι θα μπορούσαν να προβληθούν νόμιμα. Εν πάση περιπτώσει, λαμβανομένου υπόψη του στόχου της ελεύθερης κυκλοφορίας των αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις, οι λόγοι άρνησης θα έπρεπε να είναι πολύ περιορισμένοι. Για παράδειγμα, η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών¹³⁶ απαριθμεί τους καλούμενους υποχρεωτικούς ή προαιρετικούς λόγους «μη εκτέλεσης». Πρέπει να υπάρξει προβληματισμός σε σχέση με το εάν όλοι αυτοί οι λόγοι μπορούν να εφαρμοστούν, τηρουμένων των αναλογιών, στο πλαίσιο της αναγνώρισης των

¹³² Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης περί επιτηρήσεως των υφ' όρων καταδικασθέντων ή απολυθέντων προσώπων της 30ής Νοεμβρίου 1964.

¹³³ Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη διεθνή ισχύ των ποινικών αποφάσεων της 28ης Μαΐου 1970.

¹³⁴ Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη μεταφορά καταδίκων της 21ης Μαρτίου 1983.

¹³⁵ Σύμβαση μεταξύ των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την εκτέλεση των αλλοδαπών ποινικών δικαστικών αποφάσεων της 13ης Νοεμβρίου 1991.

¹³⁶ EE L 190 της 18.7.2002, σ. 1.

ποινικών κυρώσεων και ιδιαίτερα των εναλλακτικών κυρώσεων, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η αναγνώριση και η εκτέλεση λειτουργούν κατ' αρχήν υπέρ του ενδιαφερόμενου ατόμου ή εάν το καθεστώς ορισμένων εξ αυτών θα έπρεπε να προσαρμόζεται ή ακόμα εάν θα έπρεπε να προστεθούν και άλλοι λόγοι και εάν ναι ποιοι και για ποια αιτία.

Ο πρώτος λόγος υποχρεωτικής μη εκτέλεσης αφορά την περίπτωση όπου η αξιόποινη πράξη, στην οποία βασίζεται το ένταλμα σύλληψης, καλύπτεται από αμνηστία στο κράτος μέλος εκτέλεσης, εφόσον το εν λόγω κράτος μέλος είχε την αρμοδιότητα για τη δίωξη αυτής της αξιόποινης πράξης σύμφωνα με το ποινικό του δίκαιο (άρθρο 3 σημείο 1 της απόφασης-πλαισίου της 13ης Ιουνίου 2002).

Ο δεύτερος λόγος υποχρεωτικής μη εκτέλεσης αφορά την περίπτωση όπου το κράτος μέλος εκτέλεσης ανακαλύπτει ότι ο καταζητούμενος έχει δικαστεί τελεσιδικώς για τις ίδιες πράξεις από άλλο κράτος μέλος υπό τον όρο ότι, σε περίπτωση καταδίκης, η καταδίκη έχει εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους καταδίκης (άρθρο 3 σημείο 2 της απόφασης-πλαισίου, αρχή « ne bis in idem »).

Το Δικαστήριο, στην απόφασή του της 11ης Φεβρουαρίου 2003¹³⁷ (συνεκδικασθείσες υποθέσεις « Göteborg » και « Brugge »), επιβεβαίωσε ότι η αρχή « ne bis in idem », η οποία διακηρύσσεται στο άρθρο 54 της σύμβασης εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν, που υπογράφηκε την 19η Ιουνίου 1990, έχει επίσης εφαρμογή στις διαδικασίες με τις οποίες εξαλείφεται η δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης, όπως είναι οι επίμαχες στις κύριες δίκες διαδικασίες, και κατά τις οποίες ο εισαγγελέας κράτους μέλους αποφασίζει, χωρίς την παρέμβαση δικαστηρίου, να παύσει την ποινική δίωξη που έχει ασκηθεί στο κράτος αυτό, αφού προηγουμένως ο κατηγορούμενος έχει εκπληρώσει ορισμένες υποχρεώσεις, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται π.χ. η καταβολή ορισμένου χρηματικού ποσού που έχει καθορίσει ο εισαγγελέας (« διαδικασίες συμβιβασμού »).

Αυτή η περίπτωση σημειώνεται επίσης στο άρθρο 4 στοιχείο 3 της προαναφερθείσας απόφασης-πλαισίου : η δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης εάν οι δικαστικές αρχές του κράτους μέλους εκτέλεσης αποφάσισαν είτε να μην ασκήσουν δίωξη για την αξιόποινη πράξη που αποτελεί το αντικείμενο του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης είτε να παύσουν τη δίωξη. Η περίπτωση αυτή αποτελεί προαιρετικό λόγο μη εκτέλεσης, ο οποίος όμως θα έπρεπε να γίνει υποχρεωτικός μετά την προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου.

Το Δικαστήριο διευκρίνισε μεν ότι η αρχή « ne bis in idem » ισχύει επίσης και για τις διαδικασίες συμβιβασμού, παραμένει όμως το ερώτημα εάν θα έπρεπε να εφαρμόζεται η εν λόγω αρχή και στις διαδικασίες ποινικής μεσολάβησης, που διακρίνονται από τις πρώτες διαδικασίες λόγω του γεγονότος ότι επιτρέπουν την ενεργό συμμετοχή του θύματος στην υπό διαπραγμάτευση λύση, και εάν χρειάζεται να προβλεφθεί σχετική νομοθεσία σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

---

¹³⁷ ΔΕΚ, Απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2003, *Gözütok et Brügge*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 187/01 και 385/01, Συλλογή 2003, σ. I-1345.

Υπενθυμίζεται ότι η αρχή «ne bis in idem» αποτελεί, επί του παρόντος, αντικείμενο πρωτοβουλίας της Ελληνικής Δημοκρατίας για την έκδοση απόφασης-πλαίσιου του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της αρχής «non bis in idem»,¹³⁸ η οποία συζητείται στο Συμβούλιο. Αυτή η πρωτοβουλία προβλέπει επίσης διατάξεις που αφορούν την εκκρεμοδικία των ποινικών διώξεων (άρθρο 1 (δ) και άρθρο 3) και τα κριτήρια επιλογής του αρμόδιου κράτους μέλους.

Σύμφωνα με τον τρίτο υποχρεωτικό λόγο μη εκτέλεσης που προβλέπεται από την απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, (άρθρο 3 σημείο 3) η δικαστική αρχή του κράτους μέλους εκτέλεσης αρνείται την εκτέλεση εάν το άτομο για το οποίο έχει εκδοθεί το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης δεν μπορεί, λόγω της ηλικίας του να θεωρηθεί ποινικώς υπεύθυνο για τις πράξεις για τις οποίες εξεδόθη το ένταλμα αυτό σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης.

Αυτοί οι υποχρεωτικοί λόγοι μη εκτέλεσης θα έπρεπε να εφαρμόζονται, στο πλαίσιο της αναγνώρισης των ποινικών κυρώσεων, ανεξάρτητα από το εάν η αξιόποινη πράξη εμπίπτει ή όχι στο πεδίο εφαρμογής του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.

Όλοι οι άλλοι λόγοι μη εκτέλεσης που απαριθμούνται στο άρθρο 4 της απόφασης-πλαίσιου, της 13ης Ιουνίου 2002, είναι προαιρετικοί, ήτοι :

- κατά την απουσία διπλού αξιοποιήσιμου σε περιπτώσεις άλλες από αυτές που αναφέρονται στον κατάλογο του άρθρου 2·
- όταν ο ύποπτος διώκεται στο κράτος μέλος εκτέλεσης για την ίδια πράξη·
- όταν έχει επέλθει παραγραφή της ποινικής δίωξης ή της ποινής σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους εκτέλεσης·
- όταν ο καταζητούμενος έχει καταδικασθεί τελεσιδικώς για αυτές τις πράξεις σε τρίτη χώρα·
- εάν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης έχει εκδοθεί προς το σκοπό της εκτέλεσης ποινής ή μέτρου ασφαλείας, στερητικών της ελευθερίας, όταν ο καταζητούμενος διαμένει στο κράτος μέλος εκτέλεσης, είναι υπήκοος ή κάτοικός του και αυτό το κράτος δεσμεύεται να εκτελέσει την ποινή ή το μέτρο ασφαλείας σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο·
- όταν το κράτος μέλος απόφασης επικαλέστηκε την εξωεδαφική του αρμοδιότητα (υπό ορισμένους όρους).

Ο λόγος που αναφέρεται στη δεύτερη περίπτωση του ανωτέρω καταλόγου («διώξεις στο κράτος μέλος της εκτέλεσης για την ίδια πράξη») θα αποτελέσει αντικείμενο μελλοντικού μέσου για την εκκρεμοδικία. Ο λόγος που αναφέρεται στην πέμπτη περίπτωση προφανώς δεν αφορά το παρόν πλαίσιο. Εφόσον ο κύριος στόχος έγκειται στη διευκόλυνση της επανένταξης

---

¹³⁸ ΕΕ C 100 της 26.4.2003 σ. 24.

και κατ' ακολουθία πρέπει να επιλεγθούν μόνο οι λόγοι που συμβάλλουν σε αυτό το στόχο, θα έπρεπε να εγκριθούν μόνο οι λόγοι που αναφέρονται στην τρίτη και τέταρτη περίπτωση (παραγραφή, ne bis in idem).

Μεταξύ άλλων πιθανών λόγων, μπορεί να υπάρξει προβληματισμός για τις ακόλουθες περιστάσεις :

Όπως σημειώθηκε στο σημείο 3.2.1.3.γ, ορισμένα κράτη μέλη (για παράδειγμα το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία) επιτρέπουν την ταυτόχρονη επιβολή χρηματικών κυρώσεων και ποινών φυλάκισης. Σε ανάλογες περιπτώσεις, δεν είναι σπάνιο το κράτος καταδίκης να εμποδίζει κάθε αίτηση μεταφοράς εκ μέρους του καταδίκου μέχρι αυτός να καταβάλει το πρόστιμο. Ενόψει της προοπτικής έγκρισης της απόφασης-πλαίσιου σχετικά με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των χρηματικών ποινών¹³⁹, το ερώτημα που τίθεται είναι εάν το κράτος καταδίκης θα έπρεπε να έχει το δικαίωμα να αρνείται τη μεταφορά της εκτέλεσης μέχρι την καταβολή του προστίμου από τον κατάδικο.

Λόγω των διαφορών που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τη νομοθεσία για την πρόωρη απόλυση (βλέπε **Παράρτημα III**, σημείο 3), είναι δυνατόν ένας κατάδικος να πρέπει να αφεθεί ελεύθερος αμέσως μετά τη μεταφορά στο κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση : εάν ένα άτομο που καταδικάστηκε στο κράτος μέλος Α σε φυλάκιση εννέα ετών και το οποίο, αφού έχει εκτίσει ποινή τεσσάρων ετών, ζητά τη μεταφορά της εκτέλεσης στο κράτος μέλος Β, θα μπορούσε να αφεθεί ελεύθερο αμέσως διότι σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους Β, η πρόωρη απόλυση μπορεί να πραγματοποιηθεί μετά την έκτιση π.χ. του εντός τρίτου (στη προκειμένη περίπτωση 3 ετών) της ποινής. Το ερώτημα που τίθεται σε αυτό το πλαίσιο έγκειται στο εάν ο κίνδυνος πρόωρης απόλυσης θα μπορούσε να αποτελεί για το κράτος απόφασης Α νόμιμο λόγο άρνησης της μεταφοράς.

Για την επίλυση αυτού του προβλήματος, θα μπορούσε να καθιερωθεί, στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ελάχιστη προθεσμία κατά τη διάρκεια της οποίας ο κατάδικος θα συνέχιζε να εκτίει την ποινή του στο κράτος καταδίκης προκειμένου να αποφευχθεί η άμεση απόλυσή του μετά τη μεταφορά στο κράτος εκτέλεσης ή η έκτιση ποινής πολύ λιγότερο αυστηρής από αυτή που επιβλήθηκε από το κράτος καταδίκης. Ποια θα έπρεπε να είναι η διάρκεια αυτής της προθεσμίας ;

Ερώτημα 21: Ποιοι είναι οι λόγοι που το κράτος εκτέλεσης θα μπορούσε να προβάλλει νόμιμα προκειμένου να αρνηθεί την αναγνώριση και την εκτέλεση στο έδαφός του ποινικής κύρωσης που επιβλήθηκε σε άλλο κράτος μέλος;

Ερώτημα 22: Σε περίπτωση που η εθνική νομοθεσία επιτρέπει την ταυτόχρονη επιβολή χρηματικών κυρώσεων και ποινών φυλάκισης, και λαμβανομένης υπόψη της εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των χρηματικών κυρώσεων¹⁴⁰, γίνεται ακόμα αποδεκτή η δυνατότητα άρνησης της μεταφοράς της εκτέλεσης από το κράτος καταδίκης μέχρι την καταβολή του προστίμου από τον κατάδικο;

¹³⁹ EE C 278 της 2.10.2001, σ. 1.

¹⁴⁰ EE C 278 της 2.10.2001, σ. 1.

Ερώτημα 23: Λόγω των διαφορών που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τη νομοθεσία για την πρόωγη απόλυση, μπορεί να υπάρξει περίπτωση κατά την οποία ένας κατάδικος θα πρέπει να αφεθεί ελεύθερος αμέσως μετά τη μεταφορά του στο κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση. Αυτή η συνέπεια θα μπορούσε να αποτελέσει για τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη νόμιμο λόγο άρνησης της μεταφοράς;

Ερώτημα 24: Θα έπρεπε να καθιερωθεί ελάχιστη προθεσμία έκτισης στο κράτος καταδίκης προκειμένου να αποφευχθεί η άμεση απόλυση μετά τη μεταφορά στο κράτος εκτέλεσης ή η σημαντική μείωση από το κράτος εκτέλεσης της ποινής που τελικά θα εκτελεστεί; Ποια θα έπρεπε να είναι η διάρκεια; Μήπως η καθιέρωση ελάχιστης διάρκειας θα απέβαινε εις βάρος της ευελιξίας και θα εμπόδιζε κάθε λύση ανάλογα με την περίπτωση; Μήπως θα ήταν προτιμότερος ο καθορισμός «περιόδου συγκεκριμένης διάρκειας που να συνάδει προς τους σκοπούς της δικαιοσύνης», όπως προτείνεται από την επιτροπή εμπειρογνομόνων για τη λειτουργία των ευρωπαϊκών συμβάσεων στον ποινικό τομέα του Συμβουλίου της Ευρώπης (βλέπε σημείο 3.2.1.5.δ.);

4.2.2.3. Εξουσία του κράτους εκτέλεσης να προσαρμόσει την κύρωση (στερητική της ελευθερίας ή εναλλακτική) που εκδόθηκε από το κράτος απόφασης

Η αναγνώριση και η εκτέλεση ποινής που έχει επιβληθεί σε άλλο κράτος μέλος μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα εάν το είδος ή η διάρκεια αυτής της κύρωσης δεν συμβιβάζεται με τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης. Το πρόβλημα του ασυμβίβαστου της ποινής με τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης τίθεται ιδίως στο πλαίσιο των εναλλακτικών ποινών. Σε αυτή την περίπτωση, οι συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης της 30ής Νοεμβρίου 1964 και της 21ης Μαρτίου 1983 καθώς και η σύμβαση μεταξύ των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 13ης Νοεμβρίου 1991, προσφέρουν στο κράτος εκτέλεσης την επιλογή¹⁴¹ μεταξύ της **προσαρμογής** της ποινής που θα αναγνωρισθεί προς την ποινή που προβλέπεται από τη νομοθεσία του για τις αξιόπινες πράξεις του ίδιου είδους (συμβάσεις του 1964, 1983 και 1991) και της δυνατότητας **υποκατάστασης** της ποινής που επιβλήθηκε στο κράτος απόφασης από ποινή που προβλέπεται από τη νομοθεσία του για την ίδια πράξη (συμβάσεις του 1964 και 1970) ή της δυνατότητας **μετατροπής** της ποινής που επιβλήθηκε στο κράτος απόφασης σε ποινή που προβλέπεται από τη νομοθεσία του για την ίδια πράξη (συμβάσεις του 1983 και 1991). Στην πράξη, αυτές οι τρεις δυνατότητες καταλήγουν στο ίδιο αποτέλεσμα, ήτοι το κράτος εκτέλεσης μπορεί να τροποποιήσει την ποινή που θα αναγνωρισθεί προσαρμόζοντάς την σε ποινή που προβλέπεται από το δίκαιο του για τις αξιόπινες πράξεις του ίδιου είδους. **Ωστόσο, αυτή η δυνατότητα δεν φαίνεται να συνάδει με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.** Όλες οι συμβάσεις προβλέπουν ότι η κύρωση που επιβάλλεται στο κράτος εκτέλεσης δεν μπορεί να επιβαρύνει την κύρωση που επιβλήθηκε στο κράτος απόφασης· ότι η κύρωση που επιβάλλεται στο κράτος εκτέλεσης πρέπει να αντιστοιχεί, στο μέτρο του δυνατού, τόσο ως προς το είδος όσο και ως προς τη διάρκεια, στην κύρωση που επιβάλλεται στο κράτος απόφασης και ότι το κράτος εκτέλεσης δεν δεσμεύεται

¹⁴¹ Η Σύμβαση της 28ης Μαΐου 1970 προβλέπει μόνο τη δυνατότητα υποκατάστασης.

από την ελάχιστη ποινή που ενδεχομένως προβλέπεται από τη νομοθεσία του για τη διαπραχθείσα ή τις διαπραχθείσες αξιόποινες πράξεις. Στο πλαίσιο αυτό, τίθεται το ερώτημα κατά πόσον πρέπει να θεσπιστούν σχετικοί κανόνες στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης - και εάν ναι ποιοι - για να καθοδηγήσουν τα κράτη μέλη (κράτη εκτέλεσης) στην αναζήτηση ισότιμης κύρωσης.

Όσον αφορά τις εναλλακτικές ποινές ή τους κανόνες ελέγχου που συνοδεύουν μια αναστολή και εάν το κράτος εκτέλεσης αγνοεί παντελώς τα μέτρα επιτήρησης που επιτάσσονται από το κράτος απόφασης, τίθεται το ερώτημα με ποιο τρόπο το κράτος εκτέλεσης μπορεί να βρει το κατάλληλο μέτρο, το οποίο αντιστοιχεί περισσότερο, λαμβανομένης υπόψη της λειτουργίας και των στόχων του, στο επιβαλλόμενο από το κράτος της απόφασης μέτρο. Για να αποφευχθεί η περίπτωση να βρεθεί ο κατάδικος σε μειονεκτική θέση λόγω αυτής της μετατροπής, το Ινστιτούτο Μαξ Πλανκ Αλλοδαπού και Διεθνούς Ποινικού Δικαίου του Φράιμπουργκ προτείνει, στη μελέτη του για την «αναγνώριση των εναλλακτικών ποινών στην Ευρωπαϊκή Ένωση» του Δεκεμβρίου 2001 – μελέτη που εκπόνησε κατόπιν παραγγελίας της Επιτροπής - να προβαίνει ο δικαστής του κράτους εκτέλεσης σε «λειτουργική σύγκριση» μεταξύ των ποινών ή μέτρων (εναλλακτικών) του κράτους απόφασης και του κράτους εκτέλεσης.

Αυτή η λειτουργική σύγκριση θα έπρεπε να γίνει με τη χρήση σχεδίου «λειτουργικών κατηγοριών» και ορισμένης μεθόδου ανάλυσης και αξιολόγησης, η οποία προχωρεί διαδοχικά ανάλογα με τα ακόλουθα τρία επίπεδα.

Στο πρώτο επίπεδο («διαδικαστικό επίπεδο»), που είναι το πιο υψηλό, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των εναλλακτικών κυρώσεων που επιβάλλονται «εντός της ποινικής δίκης» και αυτών που επιβάλλονται «εκτός της ποινικής δίκης», που δεν έχουν ως σκοπό την καταστολή και αποβλέπουν στην αποφυγή κάθε ποινικής διαδικασίας. Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται οι εναλλακτικές κυρώσεις που περιγράφονται στο σημείο «ποινική μεσολάβηση». Στο δεύτερο επίπεδο της λειτουργικής σύγκρισης («λειτουργικό επίπεδο»), το Ινστιτούτο Μαξ Πλανκ προτείνει τη διάκριση των κατηγοριών «τυπικών ποινών» και «ποινών υποκατάστασης» μεταξύ των εναλλακτικών κυρώσεων που επιβάλλονται «εντός της ποινικής δίκης». Στο τρίτο επίπεδο («υλικό επίπεδο»), η σύγκριση τονίζει το περιεχόμενο της εναλλακτικής ποινής : μεταξύ των «ποινών υποκατάστασης» πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των εναλλακτικών ποινών που εγκρίνονται πριν, κατά τη διάρκεια ή μετά την έκδοση απόφασης. Η κατηγορία των «τυπικών ποινών» πρέπει να χωριστεί σε δύο επιμέρους κατηγορίες : σε ποινές που αποβλέπουν στον περιορισμό της ελευθερίας μετακίνησης (π.χ. ο κατ' οίκον περιορισμός, με ή χωρίς ηλεκτρονική επιτήρηση) και σε εναλλακτικές ποινές, οι οποίες χωρίς να αποβλέπουν στον περιορισμό της ελευθερίας μετακίνησης, επηρεάζουν τον τρόπο ζωής του καταδίκου. Αυτή η τελευταία κατηγορία περιλαμβάνει όλα τα είδη ανασταλείσας καταδίκης συνοδευόμενης από μέτρα επιτήρησης (συμπεριλαμβανομένης π.χ. της κοινωφελούς εργασίας) και την κατάρτιση και τη θεραπεία καθώς και όλες τις συνοδευτικές ποινές (όπως την απαγόρευση άσκησης ορισμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων ή την οδήγηση οχήματος).

Πέρα από το σχέδιο λειτουργικής ταξινόμησης που περιγράφεται ανωτέρω και την προτεινόμενη μέθοδο «λειτουργικής σύγκρισης», το καθήκον των αρχών του κράτους εκτέλεσης θα έπρεπε να έγκειται στην «ενσωμάτωση» της εναλλακτικής κύρωσης που επιβλήθηκε από τις αρχές του κράτους απόφασης σε μια εναλλακτική ποινή όσο το δυνατόν πιο ισοδύναμη, χωρίς να αλλάζει η λειτουργία, η έννοια ή ο στόχος της. Με άλλα λόγια, οι αρχές του κράτους εκτέλεσης μπορούν, κατά την ενσωμάτωση των εναλλακτικών κυρώσεων του κράτους απόφασης, να προσφύγουν μόνο στις εναλλακτικές κυρώσεις της νομοθεσίας τους,

που ανήκουν στην ίδια «λειτουργική κατηγορία». Μόνο στην περίπτωση που στο κράτος εκτέλεσης δεν υφίσταται καμιά εναλλακτική κύρωση της ίδιας «λειτουργικής κατηγορίας» θα μπορεί αυτό το κράτος να προσφύγει σε άλλη «λειτουργική κατηγορία» που ανήκει στο ίδιο επίπεδο. Εάν δεν υφίσταται εναλλακτική κύρωση αυτού του επιπέδου, θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί εναλλακτική κύρωση ανωτέρου επιπέδου. Κατά την επιλογή της αντίστοιχης κύρωσης θα έπρεπε, στο μέτρο του δυνατού, να λαμβάνεται υπόψη ο στόχος της επανένταξης του καταδίκου στην κοινωνία και να επιλέγεται η ποινή που είναι πιο κατάλληλη για το σκοπό αυτό.

Ωστόσο, η ανωτέρω προτεινόμενη προσέγγιση παραβλέπει κάθε ποσοτικό κριτήριο που επιτρέπει την ταξινόμηση των εναλλακτικών ποινών ανάλογα με την αυστηρότητα ή τη σοβαρότητά τους. Η κατάρτιση μιας παρόμοιας ποσοτικής ταξινόμησης - όπως οι «Sentencing guidelines» (κατευθυντήριες γραμμές για την επιβολή ποινών) των Ηνωμένων Πολιτειών - προϋποθέτει, όπως τονίστηκε από το Ινστιτούτο Μαξ Πλανκ, ορισμένο βαθμό ομοιογένειας των εναλλακτικών ποινών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο οποίος δεν υπάρχει επί του παρόντος. Ελλείψει της ομοιογένειας αυτής, κάθε ποσοτική σύγκριση πρέπει να εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των δικαστών του κράτους εκτέλεσης.

Ερώτημα 25 : Όταν το είδος ή η διάρκεια της ποινής που επιβάλλεται από το κράτος απόφασης δεν συμβιβάζεται με τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης, αυτό θα έπρεπε να έχει τη δυνατότητα να προσαρμόζει την ποινή που επιβλήθηκε από το κράτος απόφασης σε ποινή που προβλέπεται από το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης για τις αξιόποινες πράξεις του ίδιου είδους ;

Ερώτημα 26 : Πρέπει να προβλέπονται κανόνες προσαρμογής (ή μετατροπής ή υποκατάστασης) στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή θα πρέπει η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εκτέλεσης να διαθέτει πλήρη διακριτική ευχέρεια ;

Ερώτημα 27: Η προσέγγιση που προτείνεται από το Ινστιτούτο Μαξ Πλανκ Αλλοδαπού και Διεθνούς Ποινικού Δικαίου του Φράμπουργκ, η οποία συνίσταται στη χρήση μιας ορισμένης μεθόδου ανάλυσης και αξιολόγησης, καλούμενης «λειτουργικής σύγκρισης» μεταξύ των (εναλλακτικών) ποινών ή μέτρων του κράτους απόφασης και του κράτους εκτέλεσης θα αποτελούσε λύση ; Ποιες είναι οι αδυναμίες αυτής της προσέγγισης; Πως θα μπορούσαν να διορθωθούν ;

4.2.2.4. Συμμετοχή του καταδίκου

Το άρθρο 39 της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1970 προβλέπει ότι ο δικαστής πριν αποφανθεί επί της αίτησης εκτέλεσης δίδει στον κατάδικο τη δυνατότητα να εκφράσει την άποψή του. Στο πλαίσιο αυτό τίθεται το ερώτημα κατά πόσον θα έπρεπε να εξαρτάται η μεταφορά της εκτέλεσης από την αίτηση ή από τη συμφωνία του καταδίκου.

Ερώτημα 28: Η μεταφορά της εκτέλεσης ποινικής απόφασης θα έπρεπε να εξαρτάται από την αίτηση, από τη συμφωνία ή μόνο από τη διαβούλευση με τον κατάδικο; Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα διαφέρει εάν ο κατάδικος άρχισε ήδη να εκτίει την ποινή του σε φυλακή του κράτους καταδίκης ;

4.2.2.5. Συμμετοχή του θύματος

Όσον αφορά τη συμμετοχή του θύματος στη διαδικασία αναγνώρισης των ποινικών κυρώσεων, συμπεριλαμβανόμενης της μεταφοράς φυλακισθέντων (βλέπε άρθρο 13 παράγραφος 2 στοιχείο δ) της απόφασης -πλασίου του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες¹⁴²), τίθεται το ερώτημα κατά πόσον θα έπρεπε να προβλεφθεί, στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ενημέρωση του θύματος (σχετικά με την ύπαρξη αίτησης αναγνώρισης και μεταφοράς καθώς και σχετικά με το αποτέλεσμα της διαδικασίας), η διαβούλευση με αυτό ή ακόμα και η συμφωνία του, ενδεχομένως ως προϋπόθεση της αναγνώρισης και μεταφοράς της εκτέλεσης.

Ερώτημα 29: Με ποιόν τρόπο μπορεί να ληφθεί υπόψη το συμφέρον των θυμάτων κατά τη μεταφορά της εκτέλεσης της ποινής; Θα έπρεπε να προβλέπεται η ενημέρωση του θύματος (σχετικά με την ύπαρξη αίτησης αναγνώρισης και μεταφοράς καθώς και σχετικά με το αποτέλεσμα της διαδικασίας), η διαβούλευση με αυτό ή ακόμα και η συμφωνία του, ενδεχομένως ως προϋπόθεση της μεταφοράς της εκτέλεσης;

4.2.3. Διαδικαστικά ερωτήματα και πρακτικές λεπτομέρειες για την εφαρμογή της αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων και της μεταφοράς φυλακισθέντων

4.2.3.1. Προθεσμίες

Η εφαρμογή της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης, της 21ης Μαρτίου 1983, αποδεικνύεται σχετικά γραφειοκρατική, αργή και άκαμπτη.¹⁴³ Στις περισσότερες περιπτώσεις η διάρκεια επεξεργασίας των αιτήσεων μεταφοράς (που κυμαίνεται κατά μέσο όρο μεταξύ 12 και 18 μηνών) είναι αισθητά πιο μεγάλη από την προθεσμία των έξι μηνών που προβλέπεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της σύμβασης αυτής. Αυτό οφείλεται σε πολλούς λόγους ταυτόχρονα : στο μεγάλο αριθμό των διοικητικών εγγράφων που τα δύο ενδιαφερόμενα κράτη πρέπει να ανταλλάξουν· στο γεγονός ότι ορισμένα κράτη υπερβαίνουν τις απαιτήσεις της σύμβασης και απαιτούν ακόμα περισσότερα έγγραφα· καθώς και στο γεγονός ότι δεν επιδεικνύεται η δέουσα επιμέλεια κατά την επεξεργασία των αιτήσεων μεταφοράς, ιδίως όταν προέρχονται από τον ίδιο τον κρατούμενο.

Το πρώτο ερώτημα που τίθεται αφορά επομένως το κατά πόσον πρέπει να προβλεφθεί, στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προθεσμία για την επεξεργασία των αιτήσεων αναγνώρισης των ποινικών κυρώσεων και ιδίως για την επεξεργασία των αιτήσεων μεταφοράς φυλακισθέντων. Όσον αφορά τη μεταφορά φυλακισθέντων, το ερώτημα αυτό συνδέεται στενά με το ερώτημα κατά πόσον θα απαιτείται, στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ελάχιστο διάστημα διάρκειας x μηνών για το υπόλοιπο της ποινής, κάτω από το οποίο ο κατάδικος δεν μπορεί να ζητήσει τη μεταφορά του (κυρίως λόγω της διάρκειας επεξεργασίας της υπόθεσής του). Επιπλέον, οι αρμόδιες υπηρεσίες για την επεξεργασία των αιτημάτων μεταφοράς προσκρούουν σε εσωτερικές δομές ή διαδικασίες που διαφέρουν από το ένα κράτος στο άλλο. Για αυτούς τους λόγους, η Κοινοβουλευτική

¹⁴² EE L 82 της 22ας Μαρτίου 2001, σ. 1.

¹⁴³ J. C. FROMENT, « Les avatars de la Convention sur le transfèrement des détenus en Europe », στο : *Panorama européen de la prison*, Παρίσι, 2002, σ. 133.

Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης συνέστησε στην Επιτροπή Υπουργών τον καθορισμό προθεσμίας για την απάντηση σε κάθε αίτηση ενημέρωσης. Επίσης, σημειώνεται ότι η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης συνιστά την εκλογίκευση και την εναρμόνιση των πληροφοριών που απαιτούνται από τα κράτη καθώς και την οργάνωση σεμιναρίων κατάρτισης (σχετικά με τις αντίστοιχες διαδικασίες μεταφοράς) για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη μελέτη των δυνατοτήτων βελτίωσης των πρακτικών τους και αύξησης της διαφάνειάς τους.

4.2.3.2. Επιστροφή των δαπανών που βαρύνουν το κράτος εκτέλεσης των κυρώσεων.

Ένα άλλο θέμα, το οποίο δεν συζητήθηκε στις υφιστάμενες συμβάσεις, αλλά το οποίο μπορεί να τεθεί κατά τη μεταφορά της εκτέλεσης, αφορά την επιστροφή των δαπανών που συνδέονται με την κράτηση. Η Επιτροπή, στην ανακοίνωσή της, της 26ης Ιουλίου 2000, σημείο 9.1., ξεκινούσε από την αρχή σύμφωνα με την οποία « οποιοσδήποτε ενδιαφέρεται για τη λήψη συγκεκριμένου μέτρου είναι αυτός που πρέπει να φέρει το οικονομικό βάρος. Όταν κάποιο κράτος μέλος λαμβάνει απόφαση φυλάκισης, δρα σύμφωνα με την πολιτική που ακολουθεί στον ποινικό τομέα. Μπορεί συνεπώς να συναχθεί μετά βεβαιότητας ότι αυτό το μέτρο είναι προς το συμφέρον αυτού του κράτους μέλους. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο βασικός κανόνας θα μπορούσε να είναι ότι το κράτος μέλος που εκδίδει την απόφαση βαρύνεται με το κόστος της φυλάκισης.» Επιπλέον, η επανένταξη του καταδίκου στην κοινωνία του κράτους εκτέλεσης - το οποίο είναι το κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του καταδίκου - εξυπηρετεί επίσης το συμφέρον του τελευταίου αυτού κράτους. Επιπρόσθετα, σε τελική ανάλυση, κάθε κράτος εκτέλεσης θα γίνει κράτος απόφασης και αντίστροφα. Για αυτούς τους λόγους καθώς και για λόγους διοικητικής απλούστευσης, δεν θα έπρεπε να προβλέπεται καμιά επιστροφή των εν λόγω δαπανών. Αυτή είναι και η λύση που θεσπίστηκε στο άρθρο 17 της πρωτοβουλίας του Βασιλείου της Δανίας για την έκδοση απόφασης-πλαίσιο σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δήμευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση¹⁴⁴.

Ερώτημα 30: Θα έπρεπε να προβλέπεται, στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προθεσμία για την απόφαση αναγνώρισης των ποινικών κυρώσεων και ιδίως για την επεξεργασία των αιτημάτων μεταφοράς φυλακισθέντων και εάν ναι, ποια ;

Ερώτημα 31: Ενόψει του διοικητικού βάρους που αντιπροσωπεύει η επεξεργασία αίτησης μεταφοράς του φυλακισθέντα, θα έπρεπε να προβλέπεται, στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι είναι επιλέξιμοι για μεταφορά μόνο οι φυλακισθέντες που έχουν καταδικαστεί σε ποινές φυλάκισης ορισμένης ελάχιστης διάρκειας ή αυτοί που πρέπει να εκτίσουν ακόμα ποινή ορισμένης ελάχιστης διάρκειας; Εάν ναι, ποια θα ήταν η κατάλληλη διάρκεια ;

Ερώτημα 32: Θα έπρεπε να προβλέπεται, στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προθεσμία απάντησης σε κάθε αίτηση ενημέρωσης που είναι αναγκαία στο πλαίσιο της αναγνώρισης των ποινικών κυρώσεων και ιδίως της μεταφοράς φυλακισθέντων;

¹⁴⁴ EE C 184 της 2.8.2002, σ. 8· άρθρο 17 : « Με επιφύλαξη του άρθρου 14 για τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων, τα κράτη μέλη δεν δύνανται να απαιτήσουν μεταξύ τους την επιστροφή των εξόδων που προκύπτουν από την εφαρμογή της παρούσας απόφασης -πλαίσιο».

Ερώτημα 33: *Ενόψει της πολυπλοκότητας των δικαστικών και διοικητικών δομών των κρατών μελών και των διαφορών που υφίστανται μεταξύ τους, ποιες απλές και αποτελεσματικές δομές θα έπρεπε να προβλέπονται για την εφαρμογή της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών κυρώσεων και της μεταφοράς φυλακισθέντων;*

Ερώτημα 34: *Θα έπρεπε να προβλέπεται ενιαίο έντυπο υπόδειγμα, στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τη διευκόλυνση της εφαρμογής της αναγνώρισης των ποινικών κυρώσεων και της μεταφοράς φυλακισθέντων ;*

Ερώτημα 35: *Το κράτος εκτέλεσης θα μπορούσε να ζητήσει την επιστροφή των τρεχουσών δαπανών κατά την διάρκεια της εκτέλεσης των αναγνωρισθέντων ποινών;*

Ερώτημα 36: *Θα έπρεπε να δημιουργηθεί δίκτυο σημείων επαφής για τη διευκόλυνση - ή έστω τη συμβολή στην αξιολόγηση - της πρακτικής εφαρμογής ενδεχόμενου νομοθετικού μέσου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αμοιβαία αναγνώριση των ποινικών κυρώσεων και της μεταφοράς φυλακισθέντων ;*

4.2.4. Κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ του κράτους απόφασης και του κράτους εκτέλεσης

Οι προαναφερθείσες συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης καθώς και πολλές πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της αναγνώρισης¹⁴⁵ προβλέπουν ως γενικό κανόνα ότι η εκτέλεση διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση (κράτος εκτέλεσης). Στο πλαίσιο αυτό, στο σημείο 9.1. της προαναφερθείσας ανακοίνωσης της Επιτροπής, της 26ης Ιουλίου 2000 για την αμοιβαία αναγνώριση των οριστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις τονίστηκε ότι «η αμοιβαία εμπιστοσύνη θα έπρεπε να εφαρμόζεται και προς τις δύο κατευθύνσεις : ενώ το κράτος μέλος που εκτελεί την καταδικαστική απόφαση εμπιστεύεται την απόφαση του κράτους μέλους που την εξέδωσε, αυτό το τελευταίο πρέπει να δείχνει εμπιστοσύνη για τον τρόπο με τον οποίο το άλλο κράτος μέρος εκτελεί την απόφαση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, φαίνεται ότι οι αποφάσεις που αφορούν την εκτέλεση, οι οποίες στηρίζονται στη συμπεριφορά του κρατουμένου, πρέπει να υπάγονται στην αρμοδιότητα του κράτους μέλους που εκτελεί την απόφαση. Πρακτικοί λόγοι συνηγορούν υπέρ αυτής της λύσης. Πράγματι, είναι οι αρχές του κράτους μέλους που εκτελεί την απόφαση οι οποίες βρίσκονται σε άμεση επαφή με τον κρατούμενο και οι καλύτερα τοποθετημένες για να κρίνουν τη συμπεριφορά του ». Αυτό θα δικαιολογείται ακόμα περισσότερο όταν τεθούν σε ισχύ οι μηχανισμοί που θα επιτρέπουν στον κατάδικο να εκτίσει την ποινή του στο κράτος διαμονής του.

Εφόσον είναι πιθανό ότι ο κατάδικος θα επιθυμεί να ζήσει, μετά την απόλυσή του, στο κράτος της συνήθους διαμονής του, που είναι το κράτος εκτέλεσης, αυτός θα πρέπει να μπορεί να προετοιμαστεί για την ένταξή του στην κοινωνία του κράτους αυτού. Αυτός είναι ένας λόγος παραπάνω για να ανατεθεί η πτυχή αυτή στην αρμοδιότητα του κράτους εκτέλεσης. Ωστόσο, δεν θα έπρεπε να αποκλειστεί η δυνατότητα διαβούλευσης με τις αρχές

¹⁴⁵ Για παράδειγμα το άρθρο 6 παράγραφος 2 της απόφασης-πλαίσιου του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2002 (ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης).

του κράτους μέλους απόφασης ή τουλάχιστον ενημέρωσής τους πριν τη λήψη σημαντικού μέτρου, όπως η πρόωρη απόλυση. Μια άλλη δυνατότητα θα ήταν η επιβολή από το κράτος μέλος που λαμβάνει την απόφαση, ορίων ή προϋποθέσεων κατά το χρόνο της μεταφοράς (για παράδειγμα για την προστασία ή ενημέρωση του θύματος).

Τέλος, όσον αφορά τις στερητικές της ελευθερίας ποινές, που έχουν επιβληθεί υπό όρο, ή των οποίων η εκτέλεση έχει ανασταλεί υπό όρο, καθώς και τις εναλλακτικές κυρώσεις, τίθεται το ερώτημα ποιο κράτος (το κράτος απόφασης ή το κράτος εκτέλεσης) θα έπρεπε να είναι αρμόδιο για την ανάκλησή τους εάν ο κατάδικος δεν πληροί τις προϋποθέσεις που του επιβλήθηκαν ;

Σύμφωνα με τη σύμβαση του 1970, μόνο το αιτούν κράτος μέλος έχει το δικαίωμα να αποφαινεται επί κάθε προσφυγής για αναθεώρηση της καταδίκης, αλλά καθένα από τα δύο κράτη μπορεί να χορηγήσει αμνηστία ή χάρη.

Ερώτημα 37: Σε περίπτωση αναγνώρισης στερητικής της ελευθερίας κύρωσης ή εναλλακτικής κύρωσης, υπάρχει λόγος απόκλισης από τον κανόνα σύμφωνα με τον οποίο η εκτέλεση θα έπρεπε να διέπεται πλήρως από το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης ;

Ερώτημα 38: Εάν η επιτήρηση των προϋποθέσεων αναστολής εναπόκειται στο κράτος εκτέλεσης, θα έπρεπε να προβλέπεται για το κράτος απόφασης η δυνατότητα διασφάλισης της τήρησης των προϋποθέσεων αναστολής από τον κατάδικο; Ποιος μηχανισμός θα έπρεπε να προβλέπεται για αυτόν το σκοπό ;

Ερώτημα 39: Ποιο από τα δύο κράτη (κράτος απόφασης ή κράτος εκτέλεσης) θα έπρεπε να μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα χορήγησης αμνηστίας ή χάρης ;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Καταγραφή και συγκριτική ανάλυση της νομοθεσίας των κρατών μελών σχετικά με τις λεπτομέρειες εκτέλεσης των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων που επιβάλλονται στο πλαίσιο απόφασης

1. ΑΝΑΣΤΟΛΗ

Παραδοσιακά, η αναστολή (sursis) θεωρείται ως μέσο πρόληψης της υποτροπής. Η πείρα καταδεικνύει, ιδίως όσον αφορά τις στερητικές της ελευθερίας ποινές, βραχείας διάρκειας, ότι η φυλάκιση μπορεί να έχει περισσότερο επιζήμια παρά ευεργετικά αποτελέσματα. Με την αναστολή ενθαρρύνεται ο κατάδικος να συμπεριφέρεται σωστά διότι διαφορετικά μπορεί να ανακληθεί η αναστολή και συνεπώς να εκτελεσθεί η ποινή του.

Λόγω των σημαντικών διαφορών μεταξύ των ποινικών συστημάτων όσον αφορά τους κανόνες και τις προϋποθέσεις της αναστολής, προτείνεται να οριστεί η αναστολή ως η προσωρινή απαλλαγή από την εκτέλεση της ποινής. Κατ' αυτόν τον τρόπο, χάρη στην αναστολή, μπορούν να ανασταλούν τα αποτελέσματα της ποινής.

Όσον αφορά τις προϋποθέσεις εφαρμογής, σε γενικές γραμμές, οι δράστες των σοβαρών αξιόποινων πράξεων δεν τυγχάνουν αυτών των μέτρων. Ωστόσο, τα κατώτατα όρια καταδίκης για τη χορήγηση αναστολής διαφέρουν από το ένα σύστημα στο άλλο, και μπορούν να κυμανθούν, από στερητική της ελευθερίας ποινή κατώτερη ή ίση του ενός έτους στη Γερμανία¹⁴⁶ ή στις Κάτω Χώρες, στο Ηνωμένο Βασίλειο ή την Ισπανία, σε πέντε έτη στο Βέλγιο ή στη Γαλλία. Γενικά, υπάρχει περιθώριο διακριτικής ευχέρειας του δικαστή ο οποίος αποφασίζει για την καταλληλότητα του μέτρου. Σε ορισμένα κράτη μέλη (στην Ιταλία και το Βέλγιο για παράδειγμα) η διοίκηση επιφορτίζεται με τον έλεγχο του μέτρου.

Επιπλέον, μπορεί να επιβληθεί προθεσμία δοκιμασίας, κατά τη διάρκεια της οποίας η κύρωση αναβάλλεται. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, ο κατάδικος πρέπει σε γενικές γραμμές να υπόκειται σε διάφορα μέτρα επιτήρησης ή/και συνδρομής. Αυτές οι υποχρεώσεις μπορούν να είναι πολύ διαφορετικές : επανόρθωση της ζημίας του θύματος, μη συναναστροφή με ορισμένα άτομα ή μη παρουσία σε ορισμένους χώρους, υποβολή σε μέτρα ελέγχου, θεραπείας ή φροντίδας, παρακολούθηση κατάρτισης ή παροχή κοινωφελούς εργασίας.

Η περίοδος δοκιμασίας μπορεί να κυμαίνεται, σε γενικές γραμμές, από ένα έως πέντε έτη για τις πιο σοβαρές αξιόποινες πράξεις και από έξι μήνες έως τρία έτη για τις λιγότερο σοβαρές αξιόποινες πράξεις. Επίσης, μπορεί να χορηγηθεί αναστολή για καταδίκη σε πρόστιμο, ημερήσιο πρόστιμο ή εναλλακτική ποινή, για παράδειγμα στη Γαλλία ή τις Κάτω Χώρες.

Όσον αφορά τις συνέπειες κατά τη διάρκεια της προθεσμίας δοκιμασίας, εάν η διαγωγή του καταδίκου είναι καλή, κατά την εκπνοή της προθεσμίας δοκιμασίας, εξαλείφεται η καταδίκη.

---

¹⁴⁶ Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ακόμα και μια ποινή φυλάκισης έως 2 έτη μπορεί να ανασταλεί, άρθρο 56 παράγραφος 2 του γερμανικού Ποινικού Κώδικα.

Αντίθετα, εάν ο κατάδικος δεν τήρησε τους όρους που του επιβλήθηκαν ή διέπραξε αξιόποινη πράξη, συνήθως επέρχεται ανάκληση της δοκιμασίας.¹⁴⁷

Οι διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών έχουν ως συνέπεια ότι, στην πράξη, ορισμένοι δικαστές διστάζουν να διατάξουν την αναστολή για άτομα που έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο της καταδικαστικής απόφασης. Ένας ορισμένος βαθμός προσέγγισης των προϋποθέσεων χορήγησης και των κανόνων παρακολούθησης της αναστολής θα οδηγούσε, χωρίς αμφιβολία, στη διευκόλυνση των προϋποθέσεων αναγνώρισης και εκτέλεσης των μέτρων αυτών μεταξύ των κρατών μελών¹⁴⁸.

2. ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΑΝΑΒΟΛΗ ΑΠΑΓΓΕΛΙΑΣ ΠΟΙΝΗΣ

Σε λίγα κράτη μέλη, για παράδειγμα στο Βέλγιο και τη Γαλλία, υπάρχει η δυνατότητα αναβολής της απαγγελίας της ποινής για μεταγενέστερη συνεδρίαση και υποβολής, εν τω μεταξύ, του κατηγορούμενου σε καθεστώς δοκιμασίας.

Στο Βέλγιο, ο νόμος της 29ης Ιουνίου 1964 σχετικά με τη αναστολή της απαγγελίας ποινής (suspension du prononcé de la peine), την αναστολή (sursis) και τη δοκιμασία (probation) επιτρέπει να διαταχθεί, με τη συμφωνία του ενδιαφερόμενου, η αναστολή απαγγελίας ποινής υπέρ του κατηγορούμενου που δεν έχει καταδικαστεί προηγουμένως σε ποινή για κακούργημα ή σε κύρια ποινή φυλάκισης για πλημμέλημα ανώτερη των έξι μηνών, όταν η αξιόποινη πράξη δεν φαίνεται ότι μπορεί να οδηγήσει σε κύρια ποινή φυλάκισης για πλημμέλημα ανώτερη των πέντε ετών ή σε πιο σοβαρή ποινή και έχει εξασφαλιστεί η πρόληψη (άρθρο 3 του προαναφερθέντος νόμου). Η αναστολή μπορεί πάντα να διαταχθεί αυτεπάγγελτα, όταν ζητηθεί είτε από τον εισαγγελέα είτε από τον κατηγορούμενο. Οι αποφάσεις που διατάσσουν την αναστολή καθορίζουν τη διάρκειά της που δεν μπορεί να είναι κατώτερη του ενός έτους ούτε ανώτερη των πέντε ετών από την ημερομηνία της απόφασης, καθώς και ενδεχομένως, τους επιβληθέντες κανόνες δοκιμασίας¹⁴⁹. Αυτές οι αποφάσεις περατώνουν τις ποινικές διώξεις εάν δεν ανακληθούν. Η αναστολή μπορεί να ανακληθεί σε περίπτωση διάπραξης νέας αξιόποινης πράξης κατά τη διάρκεια της περιόδου δοκιμασίας, η οποία οδήγησε στην καταδίκη για κακούργημα ή κύρια ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός μήνα (άρθρο 13 του προαναφερθέντος νόμου).

Στη Γαλλία, σύμφωνα με το άρθρο 132-60 του Ποινικού Κώδικα, το δικαστήριο μπορεί να αναβάλει την απαγγελία της ποινής όταν φαίνεται ότι έχει δρομολογηθεί η επανένταξη του ενόχου, ότι βρίσκεται σε εξέλιξη η αποκατάσταση της ζημίας και ότι το πρόβλημα που απέρρευσε από την αξιόποινη πράξη θα παύσει να υφίσταται. Σε αυτή την περίπτωση, το δικαστήριο καθορίζει στην απόφασή του την ημερομηνία κατά την οποία θα αποφανθεί για την ποινή. Η αναβολή μπορεί να διαταχθεί μόνο εάν ο κατηγορούμενος (όταν πρόκειται για

---

¹⁴⁷ Σύμφωνα με το δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου (άρθρο 119 παράγραφος 1 της Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act), μόνο οι καταδικές σε ποινές φυλάκισης που επιβάλλονται κατά την περίοδο δοκιμασίας μπορούν να οδηγήσουν σε ανάκληση.

¹⁴⁸ Βλέπε σημείο 3.2.2.

¹⁴⁹ Σε αυτή την περίπτωση, γίνεται λόγος για «δοκιμαστική διακοπή».

φυσικό πρόσωπο) ή ο αντιπρόσωπος (όταν πρόκειται για νομικό πρόσωπο) παρίσταται στη συνεδρίαση του δικαστηρίου.

Το δικαστήριο μπορεί να διατάζει την υποβολή του κατηγορουμένου σε καθεστώς δοκιμασίας («αναβολή με δοκιμασία», άρθρο 132-63 του Ποινικού Κώδικα). Το καθεστώς της δοκιμασίας είναι το ίδιο με εκείνο που οργανώνεται για την αναστολή με δοκιμασία. Το γαλλικό δίκαιο προσφέρει ακόμα τη δυνατότητα να αναγκασθεί ο ένοχος να συμμορφωθεί προς μία ή περισσότερες διατάξεις που προβλέπονται από νόμους ή κανονισμούς (άρθρο 132-66 του Ποινικού Κώδικα).

Η απόφαση για την ποινή εκδίδεται το αργότερο ένα έτος μετά την πρώτη απόφαση αναβολής (άρθρο 132-62 του Ποινικού Κώδικα). Στη συνεδρίαση κατόπιν παραπομπής, το δικαστήριο μπορεί είτε να απαλλάξει τον κατηγορούμενο από κάθε ποινή (ενώ αναγνωρίζει την ενοχή του)¹⁵⁰, είτε να επιβάλει την προβλεπόμενη από το νόμο ποινή, είτε να αναβάλει εκ νέου την επιβολή της ποινής (άρθρο 132-61 του Ποινικού Κώδικα).

3. ΗΜΙΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗ

Η ημιελεύθερη διαβίωση επιτρέπει στον κατάδικο να εξέρχεται από το σωφρονιστικό κατάστημα στο οποίο εκτίει την ποινή του, για λόγους άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας, παρακολούθησης εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης ή περιόδου άσκησης ή κάλυψης θέσης προσωρινής απασχόλησης ενόψει της κοινωνικής ένταξής του ή ακόμα διασφάλισης της ουσιαστικής συμμετοχής του στη ζωή της οικογένειάς του ή υποβολής του σε ιατρική θεραπεία, χωρίς να τελεί υπό τη συνεχή επιτήρηση των σωφρονιστικών διοικητικών υπηρεσιών.

Το καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης αποβλέπει στην αποσόβηση ενός από τα σημαντικότερα μειονεκτήματα της φυλάκισης, ήτοι της απομάκρυνσης του καταδίκου από την κοινωνία. Σε σχέση με την αναστολή με δοκιμασία, η ημιελεύθερη διαβίωση φαίνεται ότι συμβιβάζει καλύτερα το αίτημα της επανένταξης στην κοινωνία με το αίτημα της προστασίας του συνόλου.

Μεταξύ του μικρού αριθμού των κρατών μελών που προβλέπουν αυτό το μέτρο, η ημιελεύθερη διαβίωση χρησιμοποιείται περισσότερο στο στάδιο της εκτέλεσης της ποινής¹⁵¹, ως ενδιάμεσο επίπεδο μεταξύ της ζωής στη φυλακή και της επιστροφής στην ελευθερία¹⁵².

---

¹⁵⁰ Άρθρο 132-58 και 132-59 του Ποινικού Κώδικα. Η απόφαση θα σημειώνεται, εκτός από την περίπτωση απαλλαγής, στο ποινικό μητρώο.

¹⁵¹ Όπως συμβαίνει για παράδειγμα στη Γερμανία (§11 StVollzG), το Βέλγιο (όπου καλείται «ημικράτηση»), την Ισπανία, τη Φινλανδία (νόμος για την εκτέλεση των ποινικών κυρώσεων της 19.12.1889/39A, κεφάλαιο 3, άρθρο 8, και κεφάλαιο 4, άρθρο 4 και 5), τη Γαλλία (άρθρο 132-25 ΠΚ) και την Ιταλία (άρθρο 50 του Ν. 354 της 26/7/1975).

¹⁵² Στη Γαλλία, αποτελεί μάλιστα προηγούμενη προϋπόθεση της υπό όρο απόλυσης, άρθρο 723-1 ΚποινΔ.

Μόνο, σε λίγα κράτη μέλη¹⁵³, μπορεί το δικαστήριο της καταδίκης να την αποφασίσει εξαρχής.

Αυτοί που καταδικάστηκαν σε ποινές φυλάκισης βραχείας διάρκειας (τριών μηνών στην Πορτογαλία¹⁵⁴ και ενός έτους στη Γαλλία) μπορούν να τύχουν αυτού του μέτρου εξαρχής. Στην Πορτογαλία, το μέτρο αυτό μπορεί να χορηγηθεί μόνο εάν η ποινή φυλάκισης στην οποία αναφέρεται δεν μπορεί να αντικατασταθεί από πρόστιμο, από άλλη ποινή μη στερητική της ελευθερίας ή από την ποινή της κράτησης στο τέλος της εβδομάδας. Ωστόσο, μερικές φορές το καθεστώς της ημιελεύθερης διαβίωσης απαιτεί τη συμφωνία του καταδίκου (στη Γερμανία, την Πορτογαλία). Η Ιταλία χορηγεί αυτό το μέτρο, ως μέθοδο εκτέλεσης ποινών, εάν ο κρατούμενος καταδικάστηκε σε ποινή που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες, ή σε περιπτώσεις σοβαρότερων ποινών εάν ο κατάδικος έχει εκτίσει το ήμισυ της ποινής του· στη Γαλλία μπορεί να χορηγηθεί στο τέλος της ποινής, εάν ο χρόνος κράτησης που απομένει να εκτιθεί είναι κατώτερος ή ίσος του ενός έτους.

Η ημιελεύθερη διαβίωση μπορεί να συνοδεύεται από ορισμένο αριθμό υποχρεώσεων που πρέπει να τηρηθούν. Ο κατάδικος υποχρεούται να επιστρέφει στο σωφρονιστικό κατάστημα, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που καθορίζεται από την αρμόδια αρχή, ανάλογα με το χρόνο που είναι απαραίτητος για τη δραστηριότητα, την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση, την περίοδο άσκησης, τη συμμετοχή στη ζωή της οικογένειας ή τη θεραπεία, λόγω των οποίων έγινε δεκτός σε καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης. Συνήθως, υποχρεούται να διαμένει στο κατάστημα κατά τις ημέρες, όπου για οποιοδήποτε λόγο, δεν έχει εξωτερικές υποχρεώσεις.

Οι κατάδικοι με καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης υπόκεινται στο σύνολο των πειθαρχικών κανόνων. Η ημιελεύθερη διαβίωση μπορεί να ανακληθεί εάν ο κατάδικος δεν τηρεί τις υποχρεώσεις του, εάν επιδεικνύει κακή διαγωγή ή όταν οι προϋποθέσεις που δικαιολόγησαν τη χορήγηση του μέτρου παύουν να πληρούνται. Στην περίπτωση αυτή, ο κατάδικος πρέπει να εκτίσει το υπόλοιπο της ποινής του στη φυλακή. Σε ορισμένα κράτη μέλη, όταν ο κατάδικος δεν υποβάλλεται στον έλεγχο που απαιτείται στα πλαίσια του μέτρου αυτού ή καθυστερεί πολύ να επιστρέψει στο σωφρονιστικό κατάστημα, κινδυνεύει να καταδικαστεί για απόδραση (Γαλλία).

4. ΤΜΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΤΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ («ΚΡΑΤΗΣΗ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ»)

Η τμηματική έκτιση της ποινής μπορεί να οριστεί ως η δυνατότητα να διαταχθούν μία ή περισσότερες διακοπές της έκτισης της ποινής. Κατ' αυτό τον τρόπο, η διάρκεια της ποινής παραμένει σταθερή αλλά εκτίεται με ποικίλο τρόπο. Πρόκειται για τρόπο εκτέλεσης που αφορά ιδίως τις στερητικές της ελευθερίας ποινές, βραχείας διάρκειας, ο οποίος υφίσταται

---

¹⁵³ Αυτό ισχύει στη Γαλλία (άρθρο 132-25 ΚΠοινΔ), την Ιταλία (άρθρο 50 του Ν. 354 της 26/7/1975) και την Πορτογαλία (άρθρο 46 ΠΚ).

¹⁵⁴ Άρθρο 46 του πορτογαλικού Ποινικού Κώδικα.

μόνο σε λίγα κράτη μέλη, δηλαδή στο Βέλγιο¹⁵⁵, την Ισπανία¹⁵⁶, τη Γαλλία¹⁵⁷, την Ελλάδα¹⁵⁸ και την Πορτογαλία¹⁵⁹. Διακρίνεται από τη δυνατότητα των σωφρονιστικών διοικητικών υπηρεσιών να χορηγήσουν διακοπή της εκτέλεσης της ποινής λόγω σοβαρής ασθένειας.¹⁶⁰

Στη **Γαλλία**, το μέτρο της τμηματικής έκτισης της ποινής μπορεί να επιβληθεί είτε με την απόφαση είτε κατά το στάδιο εκτέλεσης της ποινής. Χαρακτηρίζεται από παράταση της προθεσμίας εκτέλεσης της ποινής (κατ' ανώτατο όριο κατά τρία έτη). Η τμηματική έκτιση της ποινής μπορεί να αποφασιστεί για σοβαρούς ιατρικούς, οικογενειακούς, επαγγελματικούς ή κοινωνικούς λόγους σε περίπτωση φυλάκισης διάρκειας έως ενός έτους. Τα τμήματα δεν μπορούν να είναι κατώτερα των δύο ημερών.

Ο κατάδικος απολύεται την προβλεπόμενη ημερομηνία χωρίς συνοδευτικό μέτρο ή μέτρο επιτήρησης σαν να είχε εκτίσει την ποινή του. Κατά τη διάρκεια της τμηματικής έκτισης της ποινής, οι κατάδικοι που υπόκεινται σε κοινωνική και δικαστική παρακολούθηση συνεχίζουν να τηρούν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή¹⁶¹. η συμμόρφωση με αυτές τις υποχρεώσεις επαληθεύεται κατ' αρχήν από τις σωφρονιστικές διοικητικές υπηρεσίες.

Ο εκ νέου εγκλεισμός πραγματοποιείται στο ίδιο κατάστημα με αυτό της αποφυλάκισης, τις συμφωνηθείσες ημέρες και ώρες. Η μη τήρηση της υποχρέωσης επιστροφής στο σωφρονιστικό κατάστημα τιμωρείται ως απόδραση¹⁶² από τις δικαστικές αρχές αλλά και από τις σωφρονιστικές διοικητικές υπηρεσίες.

Ο δικαστής εκτέλεσης ποινών είναι αρμόδιος για τη χορήγηση, αναβολή, άρνηση, άρση ή ανάκληση της διακοπής ή της τμηματικής έκτισης της ποινής φυλάκισης. Εξετάζει την υπόθεση αυτεπάγγελα, κατόπιν αίτησης του καταδίκου ή αιτήματος του εισαγγελέα. Η απόφασή του (κατά της οποίας μπορεί να ασκηθεί έφεση) λαμβάνεται μετά τη γνωμοδότηση του αντιπροσώπου των σωφρονιστικών διοικητικών υπηρεσιών, μετά την κατ' αντιμωλία συζήτηση στο δικαστικό συμβούλιο όπου συζητούνται τα αιτήματα του εισαγγελέα και οι παρατηρήσεις του καταδίκου ή του δικηγόρου του.

Στην **Ισπανία**, η κράτηση στο τέλος της εβδομάδας, που απαγγέλλεται με την απόφαση, έχει διάρκεια 36 ωρών και ισοδυναμεί με 2 μέρες στέρησης της ελευθερίας. Κατ' αρχήν, μπορεί κατ' ανώτατο όριο να επιβληθούν 24 κρατήσεις στο τέλος της εβδομάδας, εκτός από τις περιπτώσεις όπου αυτό το μέτρο αποτελεί μέτρο υποκατάστασης άλλης στερητικής της ελευθερίας ποινής. Η εκτέλεση της κράτησης στο τέλος της εβδομάδας πραγματοποιείται, κατ' αρχήν την Παρασκευή, το Σάββατο και την Κυριακή στο σωφρονιστικό κατάστημα που βρίσκεται πιο κοντά στην κατοικία του καταδίκου.

---

¹⁵⁵ Στο Βέλγιο αυτό το μέτρο καλείται «arrêt de fin de semaine» και διαδραματίζει πολύ περιθωριακό ρόλο.

¹⁵⁶ Arresto de fin de semana, άρθρο 37 του ΠΚ.

¹⁵⁷ Άρθρο 132-27 ΠΚ.

¹⁵⁸ Άρθρο 63 του Σωφρονιστικού Κώδικα.

¹⁵⁹ Prisão por dias livres, άρθρο 45 ΠΚ.

¹⁶⁰ Πρβλ. για παράδειγμα § 46 του γερμανικού κανονισμού για την εκτέλεση των ποινών (StVollstrO).

¹⁶¹ Άρθρο 763-7 του ΚΠοινΔ.

¹⁶² Άρθρο 434-29, 3° ΠΚ.

Όμως ο δικαστής ή το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση μπορεί να διατάξει την εκτέλεσή της κατά τη διάρκεια των άλλων ημερών της εβδομάδας ή σε άλλους χώρους. Εάν ο κατάδικος απουσιάσει αδικαιολόγητα δύο φορές, ο δικαστής επιτήρησης μπορεί να διατάξει την εκτέλεση της κράτησης χωρίς διακοπή.

Ωστόσο, στην Ισπανία συζητείται νομοσχέδιο με στόχο την κατάργηση της κράτησης στο τέλος της εβδομάδας λόγω έλλειψης αποτελεσματικότητας, μετά από επτά έτη (αρνητικών) εμπειριών από αυτή την ποινή. Σύμφωνα με αυτό το νομοσχέδιο, η κράτηση στο τέλος της εβδομάδας θα υποκατασταθεί, ανάλογα με το είδος και τη βαρύτητα του αδικήματος, με ποινή φυλάκισης, πρόστιμο, κοινωφελή εργασία ή με ηλεκτρονική επιτήρηση.

Στην **Πορτογαλία**, οι ποινές φυλάκισης μέχρι τρεις μήνες που δεν πρέπει να υποκατασταθούν από πρόστιμο ή άλλη στερητική της ελευθερίας ποινή, εκτελούνται με κράτηση στο τέλος της εβδομάδας εάν αυτό φαίνεται ενδεδειγμένο και επαρκές για το σκοπό της τιμωρίας. Κάθε κράτηση στο τέλος της εβδομάδας έχει διάρκεια κατά κατώτατο όριο 36 ώρες και κατά ανώτατο όριο 48 και ισοδυναμεί με 5 ημέρες συνεχούς στέρησης της ελευθερίας. Κατ' ανώτατο όριο μπορεί να επιβληθούν 18 κρατήσεις στο τέλος της εβδομάδας. Εάν υπάρχουν αργίες που προηγούνται ή έπονται του τέλους της εβδομάδας, αυτές οι μέρες μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για την εκτέλεση αυτής της ποινής.

5. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ

Η ηλεκτρονική επιτήρηση συνίσταται στην υποβολή του καταδίκου ή του κρατουμένου στη χρήση πομπού (συχνότερα «ηλεκτρονικού βραχιολιού») που επιτρέπει την από απόσταση ανίχνευση της παρουσίας ή της απουσίας του από ένα χώρο (συνήθως την κατοικία του) που έχει καθοριστεί από την αρμόδια αρχή για συγκεκριμένη περίοδο. Συνεπάγεται την απαγόρευση για τον κατάδικο να απουσιάσει από τον καθορισμένο από την αρμόδια αρχή χώρο εκτός από τις περιόδους που αυτή έχει προσδιορίσει.

Η ηλεκτρονική επιτήρηση αποτελεί σχετικά πρόσφατο μέτρο που εφαρμόζεται σε έξι κράτη μέλη (Βέλγιο, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο). Στη Γερμανία και συγκεκριμένα στο κρατίδιο της Έσσης, στις Κάτω Χώρες, στη Φινλανδία και στην Πορτογαλία εφαρμόζεται δοκιμαστικά· η εισαγωγή της σε εθνικό επίπεδο συζητείται επί του παρόντος στη Γερμανία και τη Δανία.

Για το νομοθέτη, ο κύριος λόγος εισαγωγής αυτού του μέτρου έγκειται στη διαφοροποίηση των τρόπων εκτέλεσης των ποινών προκειμένου να μειωθεί ο πληθυσμός των φυλακών κατά τρόπο ώστε να περιοριστούν οι συνέπειες που συνδέονται με την έκτιση ποινής φυλάκισης (κοινωνικό στίγμα, απώλεια θέσης εργασίας και συνακόλουθες οικονομικές δυσκολίες για την οικογένεια, έλλειμμα γονικής παρουσίας και γονικής μέριμνας, κ.λ.π.), να διευκολυνθεί η επανένταξη των κρατουμένων στα πλαίσια αυστηρής εποπτείας και να μειωθεί επομένως ο κίνδυνος υποτροπής, να αμβλυνθούν οι εντάσεις που προκαλούνται από τον υπερπληθυσμό

των φυλακών και να πραγματοποιηθούν οικονομίες αναφορικά με το κόστος της ημέρας εγκλεισμού¹⁶³.

Το μέτρο αυτό μπορεί να εκπληρώσει διάφορες λειτουργίες ανάλογα με το στάδιο της διαδικασίας όπου επιβάλλεται : μπορεί να διαταχθεί ως κύρια ποινή (Ιταλία, Σουηδία¹⁶⁴). Η ηλεκτρονική επιτήρηση μπορεί επίσης να αντικαταστήσει την προσωρινή κράτηση για τα άτομα κατά των οποίων έχει ασκηθεί ποινική δίωξη (Γαλλία, Ιταλία, Πορτογαλία)¹⁶⁵. Επίσης, προβλέπεται δοκιμαστικά για την υπό όρο απόλυση (Βέλγιο, Γαλλία¹⁶⁶, Κάτω Χώρες, Σουηδία), κατά τη διάρκεια ανοικτού συστήματος (Ισπανία) ή για τις κρατήσεις στο τέλος της εβδομάδας (Ισπανία). Στη Σουηδία, ένα πειραματικό σχέδιο τριών ετών εφαρμόζεται από την 1η Οκτωβρίου 2001 και προβλέπει αυτό το μέτρο στο τελικό στάδιο (τελευταίοι τρεις μήνες) της εκτέλεσης ποινής φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών.

Μπορούν να τύχουν αυτού του μέτρου αυτοί που έχουν καταδικαστεί σε ποινή κατώτερη ή ίση συγκεκριμένου ορίου (Γαλλία : 1 έτος ή περισσότερο για τους κατάδικους, οι οποίοι έχουν να εκτίσουν ακόμα ποινή για λιγότερο από ένα έτος· Ιταλία : 4 έτη· Σουηδία : 3 μήνες). Στο Βέλγιο, οι δικαιούχοι αυτών των μέτρων είναι είτε αυτοί που έχουν καταδικαστεί σε ποινές που δεν υπερβαίνουν τα τρία έτη από την αρχή της κράτησής τους, είτε αυτοί που έχουν καταδικασθεί σε μεγαλύτερες ποινές, από τη στιγμή που μπορούν να επιλεγούν ή να προταθούν για την υπό όρο απόλυση.

Ορισμένες κατηγορίες καταδίκων αποκλείονται από το μέτρο αυτό: π.χ. στο Βέλγιο, οι κατάδικοι για αξιόποινες πράξεις σεξουαλικού χαρακτήρα, για εμπορία ανθρώπων ή για διακίνηση ναρκωτικών ουσιών.

Το μέτρο προϋποθέτει σε όλα τα κράτη μέλη τη ρητή συναίνεση του καταδίκου, μερικές φορές ακόμα και με παρουσία δικηγόρου (Γαλλία)· σε ορισμένα κράτη μέλη, πρέπει να συναινέσουν και τα άτομα που ζουν μαζί με τον κατάδικο (Βέλγιο).

Σε διάφορα κράτη μέλη για την εφαρμογή αυτού του μέτρου προβλέπονται κατώτατες (Βέλγιο: 1 μήνας) και ανώτατες προθεσμίες (Βέλγιο : 3 μήνες· Ηνωμένο Βασίλειο : 6 μήνες¹⁶⁷· Σκωτία: 12 μήνες¹⁶⁸).

Η γνώμη γιατρού- κατόπιν αίτησης του καταδίκου -προβλέπεται σε ορισμένα κράτη μέλη (Γαλλία) για να επαληθευτεί ότι η μέθοδος αυτή δεν είναι επιβλαβής για την υγεία του καταδίκου.

Ανάλογα με την περίπτωση, ο κατάδικος δεν μπορεί να απουσιάσει από αυτό το χώρο εκτός από συγκεκριμένες περιόδους, π.χ. για την άσκηση επαγγέλματος, την παρακολούθηση κατάρτισης, θεραπείας ή τη συμμετοχή στην οικογενειακή ζωή.

---

¹⁶³ Στη Γαλλία, για παράδειγμα, η φυλάκιση κοστίζει περίπου 60 ευρώ ανά ημέρα έναντι 20 ή 30 ευρώ για την ημιελεύθερη διαβίωση ή 22 ευρώ για την ηλεκτρονική επιτήρηση (Le Monde της 29.4.2003).

¹⁶⁴ Για την αντικατάσταση των ποινών φυλάκισης βραχείας διάρκειας έως τριών μηνών.

¹⁶⁵ Περίπτωση που αποκλείεται ρητά από τη σουηδική νομοθεσία.

¹⁶⁶ Στη Γαλλία για διάρκεια που δεν υπερβαίνει το ένα έτος.

¹⁶⁷ « Curfew order » της οποίας η εκτέλεση ανατίθεται εν μέρει σε ιδιωτικές εταιρείες.

¹⁶⁸ « Restriction of liberty orders ».

Η αρμόδια αρχή μπορεί να υποβάλει ταυτόχρονα τον κατάδικο σε ένα ή περισσότερα μέτρα αναστολής με δοκιμασία (Βέλγιο, Γαλλία). Μπορεί να τροποποιήσει τους όρους του καθεστώτος ηλεκτρονικής επιτήρησης είτε αυτοδίκαια είτε κατόπιν αίτησης του καταδίκου.

Κατόπιν αίτησης του καταδίκου ή σε περίπτωση άρνησης της τροποποίησης ή νέα καταδίκης (σε περίπτωση αναστολής), ή μη τήρησης των επιβληθεισών υποχρεώσεων ή εκούσιας αποφυγής της ηλεκτρονικής επιτήρησης (γεγονός που συνιστά το αδίκημα της απόδρασης σύμφωνα με ορισμένες νομοθεσίες, π.χ. στη Γαλλία), το μέτρο μπορεί να ανακληθεί σύμφωνα με την ισχύουσα διαδικασία. Σε αυτή την περίπτωση, ο κατάδικος θα εκτίσει το υπόλοιπο της ποινής που του απέμενε όταν τέθηκε υπό ηλεκτρονική επιτήρηση, αλλά ο χρόνος της επιτήρησης υπολογίζεται για την εκτέλεση της ποινής (Γαλλία).

Η μη τήρηση των όρων και ιδίως του χρονοδιαγράμματος τιμωρείται με προειδοποίηση ή με αυστηρότερους όρους. Σε περίπτωση μείζονος αξιόποινης πράξης (επαναλαμβανόμενες απουσίες, εκούσια καταστροφή του βραχιολιού ή των μέσων ελέγχου, νέες τιμωρητέες πράξεις, ...), το μέτρο μπορεί να ανακληθεί και να συνεχιστεί η κράτηση του καταδίκου στη φυλακή.

6. ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ

Ο κατ' οίκον περιορισμός αποτελεί μέσο που δημιουργήθηκε προκειμένου να επιφυλαχθεί προνομιακή μεταχείριση σε ορισμένες κατηγορίες ατόμων λόγω της ιδιαίτερης κατάστασής τους, ώστε να μπορέσουν να εκτίσουν την ποινή στην κατοικία τους ή σε άλλο χώρο παροχής θεραπείας ή συνδρομής. Εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιταλία, ο κατ' οίκον περιορισμός υφίσταται μόνο σε συνδυασμό με μέτρο ηλεκτρονικής επιτήρησης (βλέπε ανωτέρω). Στην Ισπανία, ο κατ' οίκον περιορισμός καταργήθηκε με την έναρξη ισχύος του νέου ποινικού κώδικα του 1995.¹⁶⁹

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, το άρθρο 37 της Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000 επιτρέπει την επιβολή ενός είδους περιορισμού κατ' οίκον (ή σε άλλο χώρο) για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για όλες τις αξιόποινες πράξεις εκτός από την ανθρωποκτονία και άλλα κακούργηματα που απαριθμούνται στα άρθρα 109 έως 111 του προαναφερθέντος νόμου.

Η απόφαση που διατάσσει την κράτηση («curfew order»), καθορίζει τον ή τους χώρους όπου αυτή πραγματοποιείται καθώς και τις περιόδους κατά τις οποίες ο κατάδικος δεν μπορεί να εγκαταλείψει τους χώρους αυτούς. Η ανώτατη διάρκεια ανέρχεται σε 6 μήνες για τα άνω των 16 ετών άτομα και σε 3 μήνες στις περιπτώσεις καταδίκων κάτω των 16 ετών. Η ημερήσια διάρκεια δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 12 ώρες και δεν μπορεί να είναι κατώτερη των 2 ωρών. Ο περιορισμός κατ' οίκον (ή σε άλλο χώρο) μπορεί να ελέγχεται με ηλεκτρονική επιτήρηση. Η απόφαση του δικαστηρίου που επιβάλλει τον κατ' οίκον περιορισμό πρέπει να διευκρινίζει το όνομα του υπεύθυνου επιτήρησης του καταδίκου κατά τη διάρκεια της περιόδου κατ' οίκον περιορισμού. Η επιβολή αυτής της κύρωσης δεν απαιτεί τη συμφωνία του δράστη της αξιόποινης πράξης.

---

¹⁶⁹ Άρθρα 27 και 30 του Ποινικού Κώδικα του 1973.

Στον κατάδικο που δεν τηρεί τους όρους της απόφασης κράτησης μπορεί να επιβληθεί πρόστιμο 1000 £. Εναλλακτικά, η απόφαση κράτησης μπορεί να ανακληθεί και ο δράστης της αξιόποινης πράξης μπορεί να καταδικαστεί σε αυστηρότερη ποινή. Η ίδια τύχη (ανάκληση και νέα καταδίκη) επιφυλάσσεται στον κατάδικο που διαπράττει νέα αξιόποινη πράξη κατά τη διάρκεια της κράτησης αυτής.

Σύμφωνα με το **ιταλικό δίκαιο**, ο κατ' οίκον περιορισμός επιχειρεί τη συμφιλίωση αφενός των συγκρουόμενων απαιτήσεων της εκτέλεσης της ποινής και της ασφάλειας του συνόλου και αφετέρου της προστασίας ορισμένων θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου (όπως το δικαίωμα στην υγεία, το δικαίωμα-καθήκον στη διατροφή και την εκπαίδευση των παιδιών του και το δικαίωμα προστασίας της μητρότητας)¹⁷⁰. Στο ιταλικό δίκαιο, ο κατ' οίκον περιορισμός προβλέπεται είτε ως μέθοδος εκτέλεσης της προσωρινής κράτησης στο στάδιο της ανάκρισης (που καλείται «κατ' οίκον κράτηση»)¹⁷¹ είτε ως μέθοδος εκτέλεσης ποινής κατώτερης ή ίσης της τετραετούς φυλάκισης ή σοβαρότερης ποινής φυλάκισης όταν δεν απομένουν να εκτιθούν περισσότερα από 4 έτη. Στην τελευταία περίπτωση, δεν επιβάλλεται με την απόφαση αλλά κατά το στάδιο εκτέλεσης της ποινής. Αυτού του μέτρου μπορούν να τύχουν τα ακόλουθα άτομα : α) οι έγκυες γυναίκες ή οι μητέρες τέκνου κάτω των 10 ετών που ζει μαζί τους· β) ο πατέρας που έχει τη γονική μέριμνα τέκνου κάτω των 10 ετών που ζει μαζί του, όταν η μητέρα έχει αποβιώσει ή της είναι απολύτως αδύνατο να συνδράμει το τέκνο της· δ)τα άτομα άνω των 60 ετών, εάν τελούν υπό δικαστική συμπαράσταση έστω και μερική· ε)τα άτομα από 21 ετών και άνω για βεβαιωθέντες λόγους που συνδέονται με την υγεία, τις σπουδές, την εργασία και την οικογενειακή κατάσταση¹⁷². Επίσης, υπάρχουν ειδικές διατάξεις υπέρ των καταδίκων που πάσχουν από το σύνδρομο της επίκτητης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας (AIDS). Πρόσφατα εισήχθη για όλους τους κατάδικους - και όχι μόνο τους προαναφερθέντες στα στοιχεία α) έως ε) – η δυνατότητα χορήγησης του κατ' οίκον περιορισμού στις περιπτώσεις εκτέλεσης ποινής, έστω και υπολειμματικής, διάρκειας κατ' ανώτατο όριο 2 ετών, όταν ελλείπουν οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την περίοδο δοκιμασίας και μπορεί να αποκλειστεί ο κίνδυνος διάπραξης άλλων αδικημάτων.¹⁷³

Εναπόκειται στο ιταλικό δικαστήριο επιτήρησης να καθορίσει τις λεπτομέρειες εκτέλεσης του κατ' οίκον περιορισμού και να θεσπίσει τις προϋποθέσεις σχετικά με τις παρεμβάσεις των κοινωνικών υπηρεσιών. Ο δικαστής επιτήρησης διατάσσει τον κατάδικο να μην απομακρύνεται από την κατοικία του ή κάθε άλλο χώρο ιδιωτικής διαμονής ή από δημόσιο θεραπευτικό κατάστημα ή κατάστημα συνδρομής. Εάν είναι απαραίτητο, ο δικαστής μπορεί να επιβάλει όρια ή απαγορεύσεις στη δυνατότητα του καταδίκου να επικοινωνεί με πρόσωπα άλλα πλην αυτών που συγκατοικούν μαζί του ή που τον φροντίζουν. Εάν ο κατάδικος δεν μπορεί να ικανοποιήσει με άλλο τρόπο τις απαραίτητες ζωτικές του ανάγκες ή εάν βρίσκεται σε κατάσταση απόλυτης ένδειας, ο δικαστής μπορεί να του επιτρέψει να απουσιάζει κατά τη διάρκεια της ημέρας από τον τόπο κράτησής του για χρονικό διάστημα που είναι αυστηρά απαραίτητο για την ικανοποίηση των αναγκών αυτών ή για την άσκηση επαγγελματικής

---

¹⁷⁰ Άρθρο 47β του Ν.354/1975.

¹⁷¹ Άρθρο 284 του ΚΠοινΔ.

¹⁷² Άρθρο 47β του Ν. 354/1975.

¹⁷³ Άρθρο 47β (1α) του Ν. 354/1975.

δραστηριότητας. Η Εισαγγελία ή η δικαστική αστυνομία μπορούν να ελέγχουν ανά πάσα στιγμή την τήρηση των οδηγιών που έχουν επιβληθεί στον κατάδικο.¹⁷⁴

Η ανάκληση του μέτρου γίνεται όταν ο κατάδικος απομακρύνεται από τον χώρο που έχει οριστεί για την εκτέλεση της ποινής (και τότε συντελείται το αδίκημα της απόδρασης, άρθρο 385 του Ποινικού Κώδικα) ή όταν η συμπεριφορά του καταδίκου αντιβαίνει το νόμο ή τους επιβληθέντες όρους και ως εκ τούτου δεν συμβιβάζεται με τη συνέχιση του μέτρου. Επίσης, η ανάκληση επέρχεται όταν δεν πληρούνται πλέον οι απαιτούμενο όροι για τη χορήγησή της ή όταν παύει η ποινή.

---

¹⁷⁴

Άρθρο 284 του ΚΠοινΔ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Καταγραφή και συγκριτική ανάλυση της νομοθεσίας των κρατών μελών για τις εναλλακτικές κυρώσεις

1. ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αυτή η ποινή συνίσταται σε παροχή μη αμειβόμενης υπηρεσίας που πραγματοποιείται υπέρ δημόσιας αρχής, δημόσιου ιδρύματος ή σωματείου μη κερδοσκοπικού σκοπού.

Λόγω της ανάγκης μείωσης του υπερπληθυσμού των φυλακών και της ανεύρεσης εναλλακτικών της φυλάκισης λύσεων, το Συμβούλιο της Ευρώπης, στο ψήφισμά του (76) 10 σχετικά με ορισμένα ποινικά μέτρα υποκατάστασης των στερητικών της ελευθερίας ποινών, συνέστησε την κοινωφελή εργασία διότι με αυτόν τον τρόπο «η κοινωνία συμβάλλει ενεργά στην αποκατάσταση του δράστη της αξιόποινης πράξης μέσω της αποδοχής της συνεργασίας του σε εκούσια εργασία».

Από τότε και στο εξής, η ποινή της κοινωφελούς εργασίας εισήχθη από όλα τα κράτη μέλη και εφαρμόζεται με σχετική επιτυχία στα περισσότερα από αυτά.¹⁷⁵

Η ποινή της κοινωφελούς εργασίας μπορεί να εκπληρώνει περισσότερες λειτουργίες ανάλογα με το στάδιο της διαδικασίας όπου χρησιμοποιείται : μπορεί να επιβληθεί στο επίπεδο της άσκησης ή μη ποινικής δίωξης, συχνά στο πλαίσιο μεσολάβησης ή ποινικού συμβιβασμού (βλέπε παρακάτω), για να αποφευχθεί η καταδίκη (Βέλγιο¹⁷⁶, Γερμανία¹⁷⁷, Γαλλία¹⁷⁸), και μπορεί να επιβληθεί ως κύρια ποινή (Βέλγιο¹⁷⁹, Γαλλία, Ιταλία¹⁸⁰, Κάτω Χώρες) ή ως συμπληρωματική ποινή (Γαλλία) ή για ορισμένα σοβαρά πταίσματα (Βέλγιο, Γαλλία¹⁸¹). Επίσης, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως ποινή υποκατάστασης της προσωποκράτησης¹⁸² για την είσπραξη προστίμων (Γερμανία¹⁸³, Ιταλία), προστίμου (Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία) ή φυλάκισης στο τέλος της εβδομάδας (Ισπανία). Επίσης, η ποινή της κοινωφελούς εργασίας μπορεί να συνοδεύεται από φυλάκιση με αναστολή (Βέλγιο, Γερμανία, Δανία, Γαλλία,

---

¹⁷⁵ Ωστόσο, ορισμένα κράτη μέλη (όπως π.χ. η Γαλλία) αντιμετωπίζουν δυσκολίες κατά την εκτέλεσή της (καθυστερήσεις εκτέλεσης, έλλειψη διαθέσιμων θέσεων εργασίας κ.λ.π.).

¹⁷⁶ Άρθρο 216β του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

¹⁷⁷ §§ 153, 153α ΚποιινΔ (StPO).

¹⁷⁸ Στο πλαίσιο ποινικού συμβιβασμού.

¹⁷⁹ Εισήχθη από το νόμο της 17ης Απριλίου 2002 ως κύρια ποινή.

¹⁸⁰ Για τα ελάσσονα αδικήματα που υπάγονται στη δικαιοδοσία του ειρηνοδίκη.

¹⁸¹ Αξιόποινες πράξεις δυνάμει του κώδικα οδικής κυκλοφορίας.

¹⁸² Η προσωποκράτηση συνίσταται στη φυλάκιση ατόμου ώστε αυτό να υποχρεωθεί να καταβάλει το ποσό που οφείλει στο Δημόσιο Ταμείο σε εκτέλεση ποινικής καταδίκης.

¹⁸³ Η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της ποινής της κοινωφελούς εργασίας μελετάται επί του παρόντος στη Γερμανία στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του συστήματος κυρώσεων : εφεξής η ποινή της κοινωφελούς εργασίας θα αποτελεί την πρωταρχική ποινή υποκατάστασης του προστίμου (στη θέση της προσωποκράτησης για την είσπραξη προστίμων).

Σουηδία). Στην Ελλάδα, η ποινή φυλάκισης ή το πρόστιμο μπορεί να μετατραπεί εν μέρει, κατόπιν αίτησης του καταδίκου, σε ποινή κοινωφελούς εργασίας.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, η ποινή κοινωφελούς εργασίας μπορεί να επιβληθεί μόνο για ορισμένα αδικήματα που καθορίζονται από το είδος τους (Δανία, Ιταλία) ή από τη σοβαρότητα της ποινής που αντικαθιστά [π.χ. ποινή για πταίσμα ή ποινή για πλημμέλημα (Βέλγιο), ποινή φυλάκισης κατ' ανώτατο όριο 6 μηνών (Κάτω Χώρες) ή ενός έτους (Πορτογαλία)].

Η συμφωνία του ενδιαφερόμενου ατόμου, με οποιοδήποτε μορφή, απαιτείται σύμφωνα με τις νομοθεσίες όλων των κρατών μελών. Πράγματι, διάφορα διεθνή κείμενα απαιτούν τη συναίνεση του ενδιαφερόμενου ατόμου, ιδίως το άρθρο 4 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών που ορίζει ότι «ουδείς δύναται να υποχρεωθεί εις αναγκαστικήν ή υποχρεωτικήν εργασίαν». Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 5 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης «*κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία*».

Ο αριθμός των ωρών που πρέπει να πραγματοποιηθούν δυνάμει της καταδίκης σε ποινή κοινωφελούς εργασίας ποικίλλει μεταξύ 20 έως 300 ωρών (Βέλγιο¹⁸⁴), 20 έως 200 ωρών (Φινλανδία), 30 έως 240 ωρών (Δανία), 40 έως 240 ωρών (Γαλλία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο¹⁸⁵) και 36 έως 380 ωρών (Πορτογαλία). Στην περίπτωση ποινικού συμβιβασμού (με σκοπό την αποφυγή καταδίκης), οι ανώτατες ποινές είναι ακόμα πιο χαμηλές (60 ώρες στη Γαλλία).

Συνήθως, η εργασία πρέπει να πραγματοποιηθεί εντός ορισμένης προθεσμίας (π.χ. 12 μήνες στο Ηνωμένο Βασίλειο, 18 μήνες στη Γαλλία, εκτός από την περίπτωση του ποινικού συμβιβασμού : 6 μήνες).

Παραδοσιακά, οι εργασίες που πρέπει να πραγματοποιηθούν αφορούν κυρίως τις εργασίες συντήρησης, καθαρισμού, επιδιόρθωσης, που προτείνονται από τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης ή τις διοικητικές υπηρεσίες.

Στην περίπτωση που η κοινωφελής εργασία επιβάλλεται ως κύρια ποινή, εάν ο κατάδικος την αποφεύγει εκουσίως, διατρέχει τον κίνδυνο δίωξης για μη εκτέλεση της εργασίας, αδίκημα το οποίο προβλέπεται ειδικά π.χ. στη Γαλλία.¹⁸⁶ Εάν πρόκειται για αναστολή με δοκιμασία, διατρέχει τον κίνδυνο ανάκλησης της αναστολής. Εάν, σε αυτή την τελευταία περίπτωση, ο κατάδικος είχε ήδη πραγματοποιήσει μέρος της εργασίας, μπορεί να τύχει, βάσει της νομοθεσίας ορισμένων κρατών μελών (π.χ. Πορτογαλία), αντίστοιχης μείωσης της ποινής φυλάκισης.

---

¹⁸⁴ Το όριο μεταξύ της ποινής για πταίσμα και της ποινής για πλημμέλημα καθορίζεται στις 45 ώρες.

¹⁸⁵ Στην περίπτωση επιβολής « community punishment order » η ανώτατη ποινή είναι 240 ώρες. Στην περίπτωση επιβολής « community punishment and rehabilitation order », η ανώτατη ποινή είναι 100 ώρες.

¹⁸⁶ Στη Γαλλία, μπορεί να καταδικαστεί σε ποινή φυλάκισης ή πρόστιμο ή νέα ποινή κοινωφελούς εργασίας.

2. ΠΟΙΝΙΚΗ ΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

Η ποινική μεσολάβηση αποτελεί διαρθρωμένη διαδικασία στην οποία συμμετέχουν το θύμα και ο δράστης της αξιόποινης πράξης και η οποία αποβλέπει στην ανεύρεση λύσης στη σύγκρουση που προκλήθηκε από την αξιόποινη πράξη, κατόπιν διαπραγμάτευσης με τη βοήθεια ειδικευμένου μεσολαβητή¹⁸⁷. Έχει ως στόχο τη διασφάλιση της αποκατάστασης της προκληθείσας ζημίας, την εξάλειψη του προβλήματος που απορρέει από την αξιόποινη πράξη και τη συμβολή στην επανένταξη του δράστη της αξιόποινης πράξης. Επιπλέον, αποβλέπει στη μόνιμη αλλαγή της συμπεριφοράς των μερών ώστε να προληφθεί η επανάληψη των ίδιων γεγονότων για τις ίδιες αιτίες.

Η μεσολάβηση αυτή επιτρέπει στο θύμα να συναντήσει με τη θέλησή του το δράστη, ενθαρρύνει το δράστη της αξιόποινης πράξης να κατανοήσει τις συνέπειες των πράξεών του και να αναλάβει την ευθύνη της προκληθείσας ζημίας και παρέχει στο θύμα και στο δράστη την ευκαιρία να συμφωνήσουν σε σχέδιο αποζημίωσης για την προκληθείσα ζημία.

Η ποινική μεσολάβηση με την αυστηρή έννοια διαφέρει από άλλα είδη συμφωνιών ή διακανονισμών («διαδικασίες συμβιβασμού») μεταξύ του εισαγγελέα και του δράστη της αξιόποινης πράξης που ενδεχομένως οδηγούν στην παύση της ποινικής δίωξης, όπως π.χ. στο γαλλικό δίκαιο ο ποινικός συμβιβασμός (composition pénale και transaction pénale), διότι οι εν λόγω διαδικασίες δεν προβλέπουν τη δυνατότητα ενεργούς συμμετοχής του θύματος στην επίτευξη λύσης κατόπιν διαπραγμάτευσης.

Η ποινική μεσολάβηση εντάσσεται στην ευρύτερη έννοια της «αποκαταστατικής δικαιοσύνης» στο πλαίσιο της οποίας η αποκατάσταση, από υλική ή ηθική άποψη, της διαταραχθείσας σχέσης μεταξύ θύματος, κοινωνικού συνόλου και δράστη αποτελεί κατευθυντήρια αρχή. Αυτή η έννοια υποστηρίζεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση από ορισμένες μη κυβερνητικές οργανώσεις, μερικές εκ των οποίων έχουν επιχορηγηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος GROTIUS ή AGIS.

Το Βέλγιο κατέθεσε τον Ιούνιο του 2002 επίσημη πρωτοβουλία «για τη δημιουργία ευρωπαϊκού δικτύου εθνικών σημείων επαφής για την αποκαταστατική δικαιοσύνη»¹⁸⁸. Αυτό το ευρωπαϊκό δίκτυο θα έπρεπε να συμβάλει στην ανάπτυξη, υποστήριξη και προώθηση των διαφόρων πτυχών της αποκαταστατικής δικαιοσύνης εντός των κρατών μελών και στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εν λόγω πρωτοβουλία δεν συζητήθηκε στο Συμβούλιο.

---

¹⁸⁷ Το άρθρο 1 στοιχείο ε) της απόφασης-πλασιού του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2001 σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες καθορίζει την ποινική μεσολάβηση ως «την αναζήτηση, πριν ή μετά την ποινική διαδικασία, λύσης, δια διαπραγματεύσεως μεταξύ του θύματος και του δράστη της εγκληματικής πράξης, με τη μεσολάβηση ενός αρμοδίου προσώπου». Το Συμβούλιο της Ευρώπης, στη σύσταση αριθ. R (99) 19 της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης της 15ης Σεπτεμβρίου 1999 για τη μεσολάβηση σε ποινικές υποθέσεις, δίδει τον ακόλουθο ορισμό του όρου «ποινική μεσολάβηση»: «κάθε διαδικασία που επιτρέπει στο θύμα και στο δράστη να συμμετάσχουν ενεργά, εάν συναινούν ελεύθερα, στην επίλυση των δυσκολιών που απορρέουν από το αδίκημα, με τη βοήθεια τρίτου ανεξάρτητου μέρους (μεσολαβητής).»

¹⁸⁸ ΕΕ C 242 της 8ης Οκτωβρίου 2002, σ.20.

Όσον αφορά την υφιστάμενη νομοθεσία στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το άρθρο 10 της απόφασης-πλαίσιου του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2001 σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες,¹⁸⁹ προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε να προωθή τη μεσολάβηση σε ποινικές υποθέσεις, για τις αξιόποινες πράξεις στις οποίες κρίνει ότι προσιδιάζει το μέτρο αυτό. Επιπλέον μεριμνά ώστε να μπορεί να λαμβάνεται υπόψη κάθε συμφωνία μεταξύ του θύματος και του δράστη κατά την εν λόγω μεσολάβηση σε ποινικές υποθέσεις. Ωστόσο, η προθεσμία εφαρμογής αυτής της διάταξης είναι η 22α Μαρτίου 2006 (βλέπε άρθρο 17 της προαναφερθείσας απόφασης-πλαίσιου).

Η Γερμανία, η Αυστρία, το Βέλγιο, η Φινλανδία, η Γαλλία, το Λουξεμβούργο, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν θεσπίσει σχετικά λεπτομερή νομοθεσία για την ποινική μεσολάβηση. Στη Δανία, την Ισπανία, την Ιρλανδία, τις Κάτω Χώρες και την Πορτογαλία έχουν δημιουργηθεί πειραματικά σχέδια με θέμα την ποινική μεσολάβηση.

Σε πολλά κράτη μέλη υπάρχουν ειδικές διατάξεις για την ποινική μεσολάβηση στον τομέα της εγκληματικότητας των ανηλίκων. Συχνά, οι διατάξεις αυτές είχαν θεσπιστεί πριν τις ανάλογες διατάξεις για ενήλικες.

Η ποινική μεσολάβηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διάφορα στάδια της διαδικασίας : μπορεί να επιβληθεί στο επίπεδο της άσκησης ή μη ποινικής δίωξης προκειμένου να αποφευχθεί η καταδίκη (Αυστρία¹⁹⁰, Βέλγιο¹⁹¹, Γερμανία¹⁹², Γαλλία¹⁹³), μπορεί να αποτελεί μέρος της απόφασης (όπως π.χ. στη Γερμανία¹⁹⁴ και το Ηνωμένο Βασίλειο¹⁹⁵) ή να διαταχθεί μόνο στο στάδιο εκτέλεσης της ποινής (όπως π.χ. στο Βέλγιο¹⁹⁶).

Στη **Γερμανία**, η ποινική μεσολάβηση καθιερώθηκε το 1994 με το άρθρο 46α του γερμανικού Ποινικού Κώδικα ως η «τρίτη οδός» αντίδρασης του ποινικού δικαίου, πέραν των κυρίων ποινών (στερητική της ελευθερίας ποινή και πρόστιμο) και των μέτρων εκπαίδευσης και ασφάλειας. Αυτή η διάταξη προβλέπει ότι το δικαστήριο μπορεί να μετριάσει μια ποινή – σύμφωνα με τους κανόνες που καθορίζονται στο άρθρο 49 του Ποινικού Κώδικα – ή ακόμα και να μην επιβάλει καμία ποινή αρκεί η επαπειλούμενη ποινή να μην υπερβαίνει το ένα έτος ή τα 360 ημερήσια πρόστιμα, εάν ο δράστης της αξιόποινης πράξης α) υπόκειται σε διαδικασία μεσολάβησης («Täter-Opfer-Ausgleich») και έχει αποκαταστήσει - εν όλω ή κατά το μεγαλύτερο μέρος- την προκληθείσα ζημία ή επιχείρησε σοβαρά την αποκατάσταση αυτή ή β) έχει αποκαταστήσει - εν όλω ή κατά το μεγαλύτερο μέρος- την προκληθείσα ζημία υπό τον όρο ότι αυτή η αποκατάσταση απαιτεί σημαντική προσωπική προσπάθεια εκ μέρους του δράστη της αξιόποινης πράξης. Και στις δύο περιπτώσεις, η αποκατάσταση υπερβαίνει την

---

¹⁸⁹ EE L 82 της 22ας Μαρτίου 2001, σ.1.

¹⁹⁰ Άρθρο 90α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (« Diversion »).

¹⁹¹ Άρθρο 216β του ΚΠοινΔ και Β.Δ. της 24ης Οκτωβρίου 1994.

¹⁹² §§ 153, 153α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (StPO).

¹⁹³ Στο πλαίσιο ποινικού συμβιβασμού, άρθρο 41-2 του ΚΠοινΔ.

¹⁹⁴ Άρθρο 46α του Ποινικού Κώδικα, άρθρο 155α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

¹⁹⁵ « Compensation order » σύμφωνα με τα άρθρα 130 έως 134 του Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act.

¹⁹⁶ Με τη βοήθεια «συμβούλου για αποκαταστατική δικαιοσύνη» σε κάθε φυλακή.

απλή παροχή αποζημίωσης και απαιτεί την ενεργό συμμετοχή του δράστη της αξιόποινης πράξης.

Στην **Αυστρία**, η νομοθεσία για την ποινική μεσολάβηση διακρίνει, ανάλογα με τη σοβαρότητα των σχετικών αξιόποινων πράξεων, μεταξύ δύο συστημάτων:

α. Για τις αξιόποινες πράξεις που κατ' αρχήν τιμωρούνται με πρόστιμο ή στερητική της ελευθερίας ποινή κατ' ανώτατο όριο τριών ετών, ο νομοθέτης προβλέπει ότι αυτή η αξιόποινη πράξη δεν τιμωρείται¹⁹⁷ εάν α) η αξιόποινη πράξη που διέπραξε ο δράστης είναι ήσσονος σημασίας, β) η πράξη δεν είχε αρνητικά αποτελέσματα ή είχε μόνο αμελητέα αρνητικά αποτελέσματα ή ο δράστης αποκατέστησε ή αποζημίωσε για τα αποτελέσματα της πράξης του ή επιχείρησε σοβαρά την εν λόγω αποκατάσταση και γ) δεν υφίσταται ανάγκη επιβολής καμίας ποινής για την πρόληψη διάπραξης άλλων αξιόποινων πράξεων από το δράστη.¹⁹⁸

β. Για τις αξιόποινες πράξεις που τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή κατ' ανώτατο όριο πέντε ετών υπό τον όρο ότι η αξιόποινη πράξη που διέπραξε ο δράστης είναι ήσσονος σημασίας και ότι η πράξη αυτή δεν προκάλεσε το θάνατο προσώπου, ο εισαγγελέας πρέπει να παύσει τη δίωξη εάν, ενόψει της ποινικής μεσολάβησης (« aussergerichtlicher Tatausgleich »), της καταβολής προστίμου, της παροχής κοινωφελούς εργασίας ή της επιβολής περιόδου δοκιμασίας που συνοδεύεται από υποχρεώσεις, καμία άλλη ποινή δεν απαιτείται για την πρόληψη διάπραξης άλλων αξιόποινων πράξεων από το δράστη.¹⁹⁹ Σύμφωνα με το άρθρο 90ζ του αυστριακού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, για την ποινική μεσολάβηση απαιτείται ο δράστης να έχει ομολογήσει την τέλεση της αξιόποινης πράξης, να δέχεται να εξετάσει τους λόγους της αξιόποινης πράξης, να αποκαθιστά ή να αποζημιώνει με άλλο τρόπο τα αρνητικά αποτελέσματα της αξιόποινης πράξης και να αναλαμβάνει, ενδεχομένως, την υποχρέωση να αποδείξει ότι είναι έτοιμος να εγκαταλείψει τη συμπεριφορά που τον οδήγησε στην αξιόποινη πράξη. Η ποινική μεσολάβηση προϋποθέτει τη συμφωνία του θύματος, εκτός εάν οι λόγοι άρνησής του δεν είναι επαρκείς. Το ουσιώδες στοιχείο της διαδικασίας έγκειται στη συνάντηση μεσολάβησης μεταξύ του θύματος και του δράστη της αξιόποινης πράξης. Αυτή η συνάντηση οργανώνεται από ανεξάρτητο μεσολαβητή. Τα αποτελέσματα της συνάντησης καθορίζονται γραπτώς σε συμφωνία, την οποία ο μεσολαβητής ανακοινώνει στον εισαγγελέα και της οποίας ελέγχει την εκτέλεση. Εάν ο δράστης τηρήσει τους όρους της συμφωνίας η ποινική διαδικασία τίθεται στο αρχείο· σε αντίθετη περίπτωση συνεχίζει τη συνήθη εξέλιξή της μέχρι την καταδίκη.

Στο **Βέλγιο**, σύμφωνα με το άρθρο 216β του Ποινικού Κώδικα, ο εισαγγελέας μπορεί να καλέσει το δράστη αξιόποινης πράξης και στο μέτρο που το γεγονός δεν φαίνεται να πρέπει να τιμωρηθεί με κύρια ποινή φυλάκισης, σε βαθμό πλημμελήματος, μεγαλύτερη των δύο ετών ή βαρύτερη ποινή, να τον προτρέψει να αποζημιώσει ή να αποκαταστήσει την προκληθείσα από την αξιόποινη πράξη βλάβη και να του παράσχει τα σχετικά στοιχεία που

---

¹⁹⁷ « ...so ist die Tat nicht strafbar, wenn ... ».

¹⁹⁸ Άρθρο 42 του αυστριακού Ποινικού Κώδικα.

¹⁹⁹ Άρθρο 90α του αυστριακού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (« Diversion »).

αποδεικνύουν ότι το έπραξε. Ο δράστης της αξιόποινης πράξης και το θύμα μπορούν να επικουρούνται από δικηγόρο. Ο εισαγγελέας επικουρείται στα διάφορα στάδια της ποινικής μεσολάβησης και ιδίως όσον αφορά τη συγκεκριμένη εκτέλεσή της από την υπηρεσία των «maisons de justice» (κέντρων δικαιοσύνης) του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Οι υπάλληλοι αυτής της υπηρεσίας («σύμβουλοι και βοηθοί για τη μεσολάβηση») εκτελούν την αποστολή τους σε στενή συνεργασία με τον εισαγγελέα, ο οποίος ελέγχει τις δραστηριότητές τους. Οι λεπτομέρειες της διαδικασίας ποινικής μεσολάβησης καθορίζονται με βασιλικό διάταγμα²⁰⁰. Οι κανόνες εκτέλεσης της ποινικής μεσολάβησης περιλαμβάνονται σε επίσημη έκθεση. Όταν ο δράστης της αξιόποινης πράξης έχει τηρήσει όλους τους όρους, που έγιναν δεκτοί από αυτόν, παύει η δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης.

Στη **Γαλλία**, το άρθρο 41-1 σημείο 5 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας επιτρέπει στον εισαγγελέα να προσφεύγει για την «εγκληματικότητα ήσσονος σημασίας (πλημμελήματα ή πταίσματα) σε ποινική μεσολάβηση με τη συμφωνία του θύματος και του δράστη της αξιόποινης πράξης, πριν να λάβει απόφαση για την άσκηση ποινικής δίωξης, εάν θεωρεί ότι αυτό το μέτρο μπορεί να διασφαλίσει την αποκατάσταση της προκληθείσας στο θύμα ζημίας, να εξαλείψει το πρόβλημα που απορρέει από την αξιόποινη πράξη ή να συμβάλει στην επανένταξη του δράστη.

Η ποινική μεσολάβηση μπορεί να εφαρμοστεί μόνο κατόπιν εντολής του εισαγγελέα. Τα αντίδικα μέρη δεν μπορούν να προσφύγουν απευθείας στο μεσολαβητή. Η ποινική μεσολάβηση αναστέλλει τις προθεσμίες παραγραφής. Για την εκτέλεση της μεσολάβησης ο εισαγγελέας προσφεύγει σε συλλογική υπηρεσία μεσολάβησης ή σε ανεξάρτητο μεσολαβητή.²⁰¹ Η διαδικασία διορισμού και εξουσιοδότησης των μεσολαβητών ρυθμίζεται στο άρθρο R. 15-33-30 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Η μεσολάβηση είναι προαιρετική για τα εν λόγω μέρη. Η διαδικασία αυτή σέβεται τα δικαιώματα των καταγγελλόντων και των εικαζόμενων δραστών, τους οποίους μπορεί να συμβουλεύει ή να επικουρεί με δικά τους έξοδα ο επιλεγθείς από αυτούς δικηγόρος. Το είδος των αξιόποινων πράξεων εναπόκειται στην απόφαση της εισαγγελίας. Μπορεί να πρόκειται για ελαφρές περιπτώσεις βίας, κλοπές, απάτες ήσσονος σημασίας, μη καταβολή διατροφής, μη εμφάνιση των παιδιών, εκούσιες φθορές, απειλές, δυσφημήσεις, εγκατάλειψη θύματος, απλή χρήση ναρκωτικών, κ.λ.π.. Η ποινική μεσολάβηση γίνεται δωρεάν για τα μέρη. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι αποκατάστασης μιας βλάβης : οικονομική, υλική ή συμβολική.

Η ποινική μεσολάβηση διενεργείται σε γενικές γραμμές ως εξής : κατόπιν αιτήματος του εισαγγελέα, η υπηρεσία μεσολάβησης ενός συλλόγου ή ο μεσολαβητής :

- καλεί γραπτώς τους αντιδίκους·

---

²⁰⁰ Βασιλικό διάταγμα της 24ης Οκτωβρίου 1994 « σχετικά με τα μέτρα εκτέλεσης που αφορούν τη διαδικασία ποινικής μεσολάβησης».

²⁰¹ Από τη δημιουργία, το 1990, των «Maisons de Justice et du Droit »(Κέντρων Δικαιοσύνης και Δικαίου), οι διαδικασίες μεσολάβησης πραγματοποιούνται όλο και περισσότερο σε αυτούς τους χώρους. Αυτά τα κέντρα υπάγονται στην αρμοδιότητα του Προέδρου του Πολυμελούς Πρωτοδικείου και του Εισαγγελέα.

- δέχεται τα εν λόγω μέρη χωριστά ή μαζί, τους εξηγεί τους στόχους της μεσολάβησης και εξασφαλίζει τη συμφωνία τους επί της συμμετοχής στη μεσολάβηση, εάν αυτό δεν έχει γίνει από την εισαγγελία·
- οργανώνει τη συνάντηση μεσολάβησης που συνίσταται στην παρουσία όλων των μερών προκειμένου να υπάρξει ή να υπάρξει εκ νέου η επαφή, ο διάλογος και να ανευρεθούν λύσεις στη διαφορά·
- διατυπώνει επίσημα γραπτώς τους όρους της ενδεχόμενη συμφωνίας·
- ενημερώνει γραπτώς τον εισαγγελέα για τα αποτελέσματα της μεσολάβησης, αφού έχει παρακολουθήσει, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της, την εξέλιξη της υπόθεσης κατά τη διάρκεια που καθορίζεται από τον εισαγγελέα.

Ο δικαστής της εισαγγελίας επαληθεύει την εκτέλεση των προϋποθέσεων (αποκατάσταση, επιστροφή) της θέσης στο αρχείο. Αποφασίζει να θέσει την υπόθεση στο αρχείο χωρίς να δώσει συνέχεια ή να συνεχίσει τη δίωξη ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου. Εάν μετά τη μεσολάβηση, ο εισαγγελέας θέσει στο αρχείο την υπόθεση, ο καταγγέλλων ενημερώνεται σχετικά.

3. ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ²⁰²

Ο συμβιβασμός αποτελεί διαδικασία με την οποία η ποινικού χαρακτήρα διαφορά μπορεί να επιλύεται με συμφωνία μεταξύ του φορέα της ποινικής δίωξης και του κατηγορουμένου, χωρίς να είναι αναγκαία καμία υπό στενή έννοια δικαστική διαδικασία. Αυτή η μορφή συμβιβασμού δεν συνεπάγεται τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων μεταξύ του κατηγορουμένου και του εισαγγελέα για τον καθορισμό της ποινής. Η κρατική εξουσία προβαίνει, μέσω του φορέα της εξουσίας ποινικής δίωξης, σε ορισμένη προσφορά, η οποία μπορεί να γίνει δεκτή αυτούσια ή να απορριφθεί. Δεν πρόκειται για τη διαπραγμάτευση συμφωνίας μεταξύ κατηγορουμένου και εισαγγελέα. Θα ήταν εσφαλμένο να θεωρηθεί ότι ο ποινικός συμβιβασμός έχει συμβατικό χαρακτήρα, αφού επιβάλλει καταδίκη, ελαφράς μεν μορφής και αποδεκτή από τον κατηγορούμενο, η οποία όμως αποτελεί οπωσδήποτε κύρωση και επιτελεί τις λειτουργίες που επιτελεί κάθε ποινή.

Είναι προφανές ότι ο όρος «συμβιβασμός» ή οι διάφοροι άλλοι παρόμοιοι όροι χαρακτηρίζουν στα διάφορα κράτη μέλη τις διαδικασίες κατά τις οποίες ο εισαγγελέας αποφασίζει, βάσει εξουσιοδότησης του νόμου και, σε ορισμένα νομικά συστήματα, χωρίς να εκδοθεί καμία δικαστική απόφαση, να μην ασκήσει ή να παύσει τη νομική δίωξη κατά ορισμένου ατόμου, εφόσον το άτομο αυτό έχει καταβάλει στο Δημόσιο ορισμένο χρηματικό ποσό ή έχει εκπληρώσει άλλες υποχρεώσεις.

²⁰² Με εξαίρεση τις πληροφορίες για το Βέλγιο και τη Γαλλία, το κείμενο του κεφαλαίου αυτού για τις συμβιβαστικές διαδικασίες επαναλαμβάνει κατ' ουσία τις αιτιολογικές σκέψεις αριθ. 61 και επόμενες των συμπερασμάτων του Γενικού Εισαγγελέα Ruiz-Jarabo Colomer που υποβλήθηκαν την 19η Σεπτεμβρίου 2002 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-187/01 και C-385/01.

Πρόκειται για μια μορφή απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, η οποία πάντως δεν έχει εφαρμογή σε όλες τις αξιόποινες πράξεις. Η διαδικασία αυτή αποτελεί την έκφραση μιας μορφής δικαιοσύνης που έχει διαμορφωθεί ως απάντηση σε ορισμένη κατηγορία μορφών συμπεριφοράς για τις οποίες η κοινωνική αποδοκιμασία δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλη και των οποίων η πάταξη δεν απαιτεί την κίνηση του κατασταλτικού μηχανισμού του κράτους σε όλη την έκτασή του ούτε συνεπώς την πλήρη εφαρμογή των εγγυήσεων που παρέχει στο πλαίσιο της ποινικής δίκης η συμμετοχή δικαστή.

Δίδεται έτσι η δυνατότητα στον κατηγορούμενο, χωρίς να κινηθεί καμία διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου, να αναγνωρίσει ρητά ή σιωπηρά την ενοχή του και να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που έχει συμφωνήσει με τον εισαγγελέα, υπό μορφή έκτισης ποινής, εντός των ορίων που έχει θέσει ο νομοθέτης· εν πάση περιπτώσει οι υποχρεώσεις αυτές θα είναι λιγότερο επαχθείς από την ποινή που θα επιβαλλόταν αν δεν επιτυγχανόταν συμφωνία και διεξαγόταν τακτική ποινική δίκη. Σε αντάλλαγμα, η κρατική εξουσία παύει τη δίωξη και εξαλείφεται η δυνατότητα άσκησής της.

Στο **γερμανικό δίκαιο**²⁰³, ο εισαγγελέας μπορεί να αποφασίσει να θέσει την υπόθεση στο αρχείο, εφόσον ο κατηγορούμενος αποδεχθεί και εκτελέσει ορισμένες υποχρεώσεις που του επιβάλλει. Μολονότι, κατά κανόνα, είναι αναγκαία η παροχή άδειας από το αρμόδιο δικαστήριο, η άδεια αυτή δεν είναι υποχρεωτική όταν πρόκειται για εγκλήματα που τιμωρούνται με ποινή που δεν υπερβαίνει την προβλεπόμενη από τον ποινικό κώδικα ελάχιστη ποινή και αν η προκληθείσα ζημία είναι ασήμαντη. Σε περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος συμφωνήσει με την πρόταση, ο εισαγγελέας του τάσσει προθεσμία για την εκπλήρωση των συμφωνηθέντων και μετά την εκπλήρωση αυτή θεωρείται ότι έχει εξαλειφθεί οριστικά η ευθύνη «και η πράξη δεν μπορεί να διωχθεί ως πλημμέλημα».²⁰⁴

Στην **Αυστρία**²⁰⁵ απαντά η λεγόμενη «Diversion» («διαδικασία εκτροπής»), η οποία επιτρέπει στον εισαγγελέα (ή στον ανακριτή) να παύσει την ποινική δίωξη, εφόσον καταβληθεί ορισμένο χρηματικό ποσό, παρασχεθεί κοινωφελής εργασία, διαρρεύσει ορισμένη περίοδος δοκιμασίας ή επιτευχθεί εξώδικος ποινικός διακανονισμός («aussergerichtlicher Tatausgleich»). Μόλις ο κατηγορούμενος εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που του έχουν επιβληθεί εξαλείφεται οριστικά το δικαίωμα άσκησης ποινικής δίωξης.²⁰⁶

Στο **Βέλγιο** υπάρχουν δύο διαδικασίες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του εισαγγελέα : ο ποινικός συμβιβασμός και η ποινική μεσολάβηση (βλέπε προηγούμενο σημείο) που

---

²⁰³ Άρθρο 153α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Βλέπε επίσης την απόφαση «Brügge» της 11ης Φεβρουαρίου 2003 στην υπόθεση C-385/01.

²⁰⁴ Άρθο 153α, που αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 1. Ο γερμανικός Ποινικός Κώδικας κάνει διάκριση μεταξύ του πλημμελήματος («Vergehen») και του κακούργηματος («Verbrechen»). Κάθε αξιόποινη πράξη τιμωρητέα με στερητική της ελευθερίας ποινή ίση ή μεγαλύτερη του ενός έτους θεωρείται «κακούργημα». Οι άλλες αξιόποινες πράξεις, που τιμωρούνται λιγότερο αυστηρά, θεωρούνται «πλημμελήματα».

²⁰⁵ Άρθρα 90α έως 90ια του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

²⁰⁶ Άρθρο 90γ, παράγραφος 5, 90δ, παράγραφος 5, 90στ, παράγραφος 4, και 90ζ, παράγραφος 1, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

προβλέπονται στα άρθρα 216α και 216β του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, και τα οποία επιτρέπουν στον εισαγγελέα να θέσει οριστικά την υπόθεση στο αρχείο ή να παύσει τη δίωξη, εφόσον ο κατηγορούμενος εκπληρώσει ορισμένες υποχρεώσεις. Σύμφωνα με το άρθρο 216α ο Εισαγγελέας μπορεί, για αξιόποινη πράξη που τιμωρείται είτε με πρόστιμο είτε με ποινή φυλάκισης η οποία δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη, να απαιτήσει μόνο πρόστιμο ή πρόστιμο και δήμευση. Προϋπόθεση της πρότασης συμβιβασμού είναι η πλήρης αποζημίωση του ενδεχόμενου θύματος. Ωστόσο, η πρόταση αυτή μπορεί να υποβληθεί επίσης εάν ο δράστης αναγνώρισε γραπτώς την αστική του ευθύνη για το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός και παράσχει αποδείξεις για την καταβολή του μη αμφισβητούμενου μέρους της ζημίας καθώς και των λεπτομερειών της ρύθμισής της. Εν πάση περιπτώσει, το θύμα μπορεί να διεκδικήσει τα δικαιώματά του ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου. Σε αυτή την περίπτωση, η αποδοχή του συμβιβασμού από το δράστη αποτελεί αμάχητο τεκμήριο της ενοχής του (άρθρο 216α παράγραφος 4).

Στο γαλλικό δίκαιο, σύμφωνα με το άρθρο 41-2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ο εισαγγελέας, εφόσον δεν έχει κινηθεί η δίωξη, μπορεί να προτείνει τη διαδικασία του *composition pénale* («ποινικού συμβιβασμού») σε ενήλικο ο οποίος αναγνωρίζει ότι έχει διαπράξει ένα ή περισσότερα αδικήματα που τιμωρούνται με ποινές κατ' ανώτατο όριο τριετούς φυλάκισης· η διαδικασία αυτή αποτελείται από ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα μέτρα: 1) την καταβολή « *amende de composition* » («προστίμου συμβιβασμού») στο Δημόσιο Ταμείο που δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 3750 ευρώ ή το ήμισυ του ανώτατου ορίου του επαπειλούμενου προστίμου· 2) την παραχώρηση στο κράτος του μέσου που χρησιμοποίησε ή το οποίο προοριζόταν για την διάπραξη της αξιόποινης πράξης ή που είναι το προϊόν της εν λόγω πράξης· 3) την κατάθεση στη Γραμματεία του Πολυμελούς Πρωτοδικείου της άδειας οδήγησής του, για περίοδο έξι μηνών κατ' ανώτατο όριο, ή την άδεια κυνηγιού για περίοδο τεσσάρων μηνών, κατ' ανώτατο όριο· 4) την πραγματοποίηση μη αμειβόμενης κοινωφελούς εργασίας διάρκειας εξήντα ωρών κατ' ανώτατο όριο, εντός προθεσμίας που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες· 5) την παρακολούθηση άσκησης ή κατάρτισης σε υγειονομικό, κοινωνικό ή επαγγελματικό οργανισμό ή υπηρεσία, που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις μήνες εντός προθεσμίας που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δεκαοκτώ μήνες.

Όταν έχει αναγνωρισθεί το θύμα και εκτός από την περίπτωση που ο δράστης της πράξης αποδεικνύει την αποκατάσταση της προκληθείσας βλάβης, ο εισαγγελέας πρέπει να προτείνει στον δράστη την επανόρθωση της ζημίας που προκάλεσε με την αξιόποινη πράξη του εντός προθεσμίας που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες. Το θύμα ενημερώνεται σχετικά με την εν λόγω πρόταση. Ο ποινικός συμβιβασμός μπορεί να προταθεί σε «*maison de justice et du droit*» (κέντρο δικαιοσύνης και δικαίου). Το άτομο στο οποίο προτείνεται ο ποινικός συμβιβασμός ενημερώνεται για τη δυνατότητα που έχει να απευθυνθεί σε δικηγόρο πριν να συμφωνήσει με την πρόταση του εισαγγελέα. Η προαναφερθείσα συμφωνία καταγράφεται σε πρακτικά και διαβιβάζεται επίσημο αντίγραφο της στον εισαγγελέα.

Όταν ο δράστης της αξιόποινης πράξης συμφωνεί με τα προτεινόμενα μέτρα, ο εισαγγελέας υποβάλει αίτηση στον Πρόεδρο του Δικαστηρίου για την επικύρωση του συμβιβασμού. Ο εισαγγελέας ενημερώνει σχετικά τον δράστη της αξιόποινης πράξης και ενδεχομένως το θύμα. Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου, μπορεί να προβεί στην ακρόαση του δράστη και του θύματος, οι οποίοι επικουρούνται ενδεχομένως από το δικηγόρο τους. Εάν ο δικαστής εκδώσει απόφαση με την οποία επικυρώνει τον συμβιβασμό, τα αποφασισθέντα μέτρα εκτελούνται. Εάν ο δράστης δεν αποδέχεται τον συμβιβασμό ή εάν, αφού συμφώνησε δεν εκτελεί πλήρως τα μέτρα, η διαδικασία συνεχίζεται μέχρι την ενδεχόμενη καταδίκη. Η

παραγραφή της δίωξης αναστέλλεται μεταξύ της ημερομηνίας κατά την οποία ο εισαγγελέας προτείνει τον ποινικό συμβιβασμό και της ημερομηνία λήξης της ταχθείσας προθεσμίας για την εκτέλεση του ποινικού συμβιβασμού. Η εκτέλεση του ποινικού συμβιβασμού συνεπάγεται την παύση της δίωξης.

Η Δανία²⁰⁷ προβλέπει ότι, όταν πρόκειται για αξιόποινη πράξη τιμωρητέα με πρόστιμο, ο εισαγγελέας μπορεί να προτείνει στον κατηγορούμενο την παύση της δίωξης, αν ο κατηγορούμενος αναγνωρίσει την ενοχή του και δεσμευθεί να καταβάλει πρόστιμο εντός ορισμένης προθεσμίας. Εφόσον, παρέλθει η δίμηνη προθεσμία που προβλέπεται για την ακύρωση της πρότασης αυτής από τις ιεραρχικά προϊστάμενες αρχές, η απόφαση για την παύση της δίωξης καθίσταται αμετάκλητη.

Στην ισπανική έννομη τάξη²⁰⁸ επιτρέπεται στον κατηγορούμενο να δεχθεί την ποινή που ζητεί ο εισαγγελέας, οπότε ο δικαστής ή το δικαστήριο εκδίδει απόφαση σύμφωνα με το νομικό χαρακτηρισμό που συμφώνησαν ο κατηγορούμενος και ο εισαγγελέας.

Το φινλανδικό δίκαιο²⁰⁹ μολονότι δεν προβλέπει τον κατά κυριολεξία συμβιβασμό, προβλέπει εντούτοις ορισμένα μέτρα συμβιβαστικού χαρακτήρα που μπορούν να οδηγήσουν στην εξάλειψη του δικαιώματος άσκησης δίωξης. Πρόκειται για την απλοποιημένη διαδικασία για τα πταίσματα, κατά την οποία ο εισαγγελέας μπορεί να επιβάλει πρόστιμο χωρίς να είναι αναγκαία η παρέμβαση δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή είναι οριστική και έχει την ισχύ δεδικασμένου.

Στην Ιρλανδία²¹⁰ υπάρχουν διαδικασίες που προβλέπουν ότι μια αξιόποινη πράξη, μπορεί για διάφορους λόγους, να μη διώκεται ποινικά. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η καταβολή προστίμου, με την οποία η υπόθεση τίθεται στο αρχείο.

Μολονότι στο **ιταλικό δίκαιο** δεν απαντούν γενικά ούτε ο ποινικός συμβιβασμός ούτε η ποινική μεσολάβηση (εκτός από την περίπτωση των αξιόποινων πράξεων που τελούνται από ανηλίκους) υπάρχει μια *sui generis* διαδικασία η οποία καλείται «*patteggiamento*».²¹¹ Πρόκειται για ειδική διαδικασία, η οποία προϋποθέτει την ύπαρξη συμβιβαστικής συμφωνίας τόσο για τη διαδικασία όσο και για την ποινή, της οποίας η διάρκεια δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο έτη. Τη διαδικασία του «*patteggiamento*» μπορούν να κινήσουν ο εισαγγελέας και ο κατηγορούμενος. Εν πάση περιπτώσει, η συμφωνία πρέπει να επικυρωθεί από το δικαστήριο.

Στο **Λουξεμβούργο**, ο νόμος της 6ης Μαΐου 1999 πρόσθεσε στο άρθρο 24 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, μια πέμπτη παράγραφο, σύμφωνα με την οποία ο εισαγγελέας μπορεί,

---

²⁰⁷ Άρθρο 924 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

²⁰⁸ Άρθρα 655, 791, παράγραφος 3, και 793, παράγραφος 3, του Ley de Enjuiciamiento Criminal (Νόμου Ποινικής Δικονομίας).

²⁰⁹ Laki rangaistusmääräysmenettelystä lagen om strafforderförfarande 26.7.1993/692.

²¹⁰ «Road Traffic Acts, 1961-1995, Litter Pollution Act, 1997, p. 28».

²¹¹ Άρθρα 444 έως 448 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

πριν ασκήσει δίωξη, να κινήσει διαδικασία μεσολάβησης, η οποία ενδέχεται να καταλήξει στην απόφαση για συνέχιση της δίωξης ή για παραγραφή του αξιόποινου.

Στο Βασίλειο των **Κάτω Χωρών** προβλέπεται επίσης η δυνατότητα συμβιβασμού («transactie»)²¹², που ρυθμίζεται από τα άρθρα 74 και επόμενα του ολλανδικού Ποινικού Κώδικα. Η δυνατότητα δίωξης εξαλείφεται όταν ο κατηγορούμενος εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που του έχει επιβάλει ο εισαγγελέας. Η εξάλειψη αυτή προβλέπεται ρητά από το άρθρο 74, παράγραφος 1.

Στην **Πορτογαλία**²¹³ επιτρέπεται η προσωρινή αναστολή της διαδικασίας. Ο μηχανισμός αυτός δίδει στον εισαγγελέα τη δυνατότητα να «παγώσει» την ποινική δίωξη, επιβάλλοντας ορισμένες υποχρεώσεις για ορισμένο χρονικό διάστημα. Η απόφαση εξαρτάται από την αποδοχή της από τον κατηγορούμενο και, ενδεχομένως, από την πολιτική αγωγή και υπόκειται στην έγκριση του ανακριτή. Εφόσον ο κατηγορούμενος εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, περατώνεται η διαδικασία και δεν μπορεί να κινηθεί εκ νέου.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, το αγγλικό δίκαιο προβλέπει μια διαδικασία συμβιβαστικής φύσης, όσον αφορά την οδική κυκλοφορία. Η λεγόμενη «fixed penalty notice» επιτρέπει, προς αποφυγή της ποινικής δίωξης, την καταβολή προστίμου και την αφαίρεση μορίων από την άδεια οδήγησης. Εφόσον εκπληρωθούν οι προϋποθέσεις, εξαλείφεται το δικαίωμα άσκησης ποινικής δίωξης.²¹⁴ Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο Δικαστής Auld πρότεινε²¹⁵ τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής των διαδικασιών συμβιβασμού και ότι η πρότασή του αποτέλεσε αντικείμενο μιας Λευκής Βίβλου της Βρετανικής Κυβέρνησης, η οποία παρουσιάστηκε στα μέσα του Ιουλίου του 2002. Κατά το σκωτικό δίκαιο²¹⁶, επιτρέπεται στον εισαγγελέα να υποβάλει «conditional offer» («προσφορά υπό όρους») στον κατηγορούμενο, προς αποφυγή της ποινικής δίωξης, εφόσον πρόκειται για αξιόποινες πράξεις που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των District Courts. Ο κατηγορούμενος, αν αποδεχθεί την πρόταση, πρέπει να καταβάλει πρόστιμο και, εφόσον το καταβάλει, παύει οριστικά η ποινική δίωξη.²¹⁷

Τέλος, στη **Σουηδία**²¹⁸ υπάρχει μια διαδικασία επιβολής ποινών χωρίς παρέμβαση δικαστηρίου («strafföreläggande»), η οποία χρησιμοποιείται για τα λιγότερο σοβαρά αδικήματα, όπως είναι η οδήγηση υπό την επήρεια οινοπνευματωδών ποτών και οι μικροκλοπές. Αν ο κατηγορούμενος αποδεχθεί την προτεινόμενη από τον εισαγγελέα κύρωση (κατόπιν συμφωνίας ενδεχομένως με τα θύματα) η επιβολή της ποινής αποκτά την ισχύ δεδικασμένου.

---

²¹² Βλέπε επίσης την απόφαση «Brügge» της 11ης Φεβρουαρίου 2003 στην υπόθεση C-385/01.

²¹³ Άρθρα 281 και 282 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και η ειδική περίπτωση της απλουστευμένης διαδικασίας («processo sumaríssimo»), που προβλέπεται στα άρθρα 392 έως 398 του Κώδικα αυτού. Άρθρο 282, παράγραφος 3 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

²¹⁴ Άρθρο 52 (1) του Road Traffic Offenders Act του 1988.

²¹⁵ «A Review of the Criminal Courts of England and Wales».

²¹⁶ Άρθρο 302 του Νόμου Ποινικής Δικονομίας (Criminal Procedure (Scotland) Act) του 1995.

²¹⁷ Προαναφερθέν άρθρο 302, παράγραφος 6.

²¹⁸ Κεφάλαιο 48, άρθρο 4, του Rättegångsbalk (Ποινικού Κώδικα) του 1942.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Καταγραφή και συγκριτική ανάλυση της νομοθεσίας των κρατών μελών για την εκτέλεση των ποινικών κυρώσεων

Όσον αφορά τις στερητικές της ελευθερίας ποινές, οι μηχανισμοί εφαρμογής και εκτέλεσης των ποινών πρέπει να εμπνέονται αφενός από τη συνεχή μέριμνα για την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ του αιτήματος των αρχών καταστολής για την πραγματική εκτέλεση των επιβληθεισών ποινών και αφετέρου από το συμφέρον τόσο των καταδίκων, αλλά και όλης της κοινωνίας, για την εκτέλεση τους υπό προϋποθέσεις που να διασφαλίζουν καλύτερα την κοινωνική επανένταξη.

Όσον αφορά την ημιελεύθερη διαβίωση, την ηλεκτρονική επιτήρηση και την τμηματική έκτιση της ποινής («κράτηση στο τέλος της εβδομάδας»), πρέπει να σημειωθεί ότι αυτά τα μέτρα μπορούν να αποφασιστούν (διαταχθούν;) σε ορισμένα κράτη μέλη όχι μόνο εξ αρχής από το δικαστήριο της καταδίκης αλλά και μεταγενέστερα από την αρμόδια αρχή για την εκτέλεση της ποινής. Επομένως, για αυτά τα μέτρα βλέπε το **Παράρτημα Ι**.

1. ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Η διακοπή εκτέλεσης της ποινής— που δεν πρέπει να συγχέεται με την αναστολή που διατάσσεται με την απόφαση - μπορεί να επιβληθεί μόνο μετά την έναρξη της εκτέλεσης. Προβλέπεται μόνο σε λίγα κράτη μέλη, όπως για παράδειγμα τη Γαλλία και την Ιταλία.

Σύμφωνα με το άρθρο 720-1 του γαλλικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όταν ο καταδικασθείς έχει να εκτίσει ακόμα ποινή φυλάκισης κατώτερη ή ίση του έτους, αυτή η ποινή μπορεί, για σοβαρό ιατρικό, οικογενειακό, επαγγελματικό ή κοινωνικό λόγο και κατά τη διάρκεια περιόδου που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη, να διακοπεί από τον Δικαστή εφαρμογής των ποινών ή από το Πλημμελειοδικείο ανάλογα με το εάν η αναστολή δεν υπερβαίνει ή υπερβαίνει τους τρεις μήνες.

Στο ιταλικό δίκαιο, η διακοπή εκτέλεσης της ποινής προβλέπεται στον Ποινικό Κώδικα σε δύο διαφορετικές περιπτώσεις, μια υποχρεωτική (πρβλ. άρθρο 146 του Ποινικού Κώδικα), και μία προαιρετική (πρβλ. άρθρο 147 του Ποινικού Κώδικα). Η αρμοδιότητα αυτής της απόφασης εναπόκειται στο Δικαστήριο Εποπτείας. Οι δύο περιπτώσεις της διακοπής εκτέλεσης της ποινής, που αναγράφονται στο νόμο, αφορούν τις απαιτήσεις προστασίας της μητρότητας, της προάσπισης της υγείας και της αξιοπρέπειας του ασθενή που πάσχει από το σύνδρομο επίκτητης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας και της προάσπισης της υγείας των φυλακισμένων. Λόγω της εξαιρετικής ομοιότητας μεταξύ των όρων της επιβολής του κατ' οίκον περιορισμού και των όρων για την παραχώρηση της διακοπής εκτέλεσης της ποινής, το πεδίο εφαρμογής των δύο αυτών μέτρων σχεδόν συμπίπτει.

2. ΗΜΙΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗ

Αυτό το μέτρο, που περιγράφεται λεπτομερώς στο Παράρτημα 1 σημείο 3, μπορεί να διαταχθεί όχι μόνο εξαρχής από το δικαστήριο καταδίκης αλλά μερικές φορές και μεταγενέστερα²¹⁹ από την αρμόδια αρχή για την εκτέλεση της ποινής.

3. ΠΡΩΩΡΗ ΑΠΟΛΥΣΗ

Η πρόωρη απόλυση συνίσταται στην αποφυλάκιση του καταδίκου πριν την εκπνοή της ποινής φυλάκισής του. Μπορεί να επιβληθεί μόνο στο στάδιο εκτέλεσης της ποινής.²²⁰ Οι νομοθεσίες όλων των κρατών μελών προβλέπουν αυτό το μέσο αλλά τα χαρακτηριστικά του και ακόμα και οι ονομασίες του²²¹ διαφέρουν από το ένα κράτος στο άλλο. Σε πολλά κράτη μέλη, καλείται «υπό όρο απόλυση» τονίζοντας το κύριο χαρακτηριστικό στοιχείο της (ήτοι το γεγονός ότι η πρόωρη απόλυση χορηγείται μόνο σε περίπτωση καλής διαγωγής του απολυόμενου κατά τη διάρκεια της περιόδου δοκιμασίας) αλλά υπάρχει επίσης και απόλυση που δεν εξαρτάται από όρο (Κάτω Χώρες, Ηνωμένο Βασίλειο).

Όλα τα ποινικά συστήματα των κρατών μελών απαιτούν, για να χορηγηθεί η πρόωρη απόλυση, να έχει εκτιθεί «ελάχιστο» τμήμα της ποινής. Αυτό το «ελάχιστο τμήμα» εκφράζεται σε ορισμένα κράτη μέλη σε ποσοστό της επιβληθείσας ποινής ή/και σε απόλυτους όρους, δηλαδή σε μήνες ή έτη. Ειδικοί κανόνες εφαρμόζονται για τις καταδίκες σε ποινή ισόβιας κάθειρξης.

Για τις πρόσκαιρες ποινές, το κατώτατο χρονικό όριο που ο κατάδικος πρέπει να παραμείνει στη φυλακή για να μπορεί να τύχει πρόωρης απόλυσης κυμαίνεται μεταξύ του ενός τρίτου (Βέλγιο) και των τριών τετάρτων (Ισπανία) της ποινής που επιβάλλεται με την απόφαση και το ανώτατο χρονικό όριο (ειδικά σε περίπτωση υποτροπής) μεταξύ δύο τρίτων και πέντε έκτων (Πορτογαλία)²²². Ωστόσο, μπορεί να διαπιστωθεί ότι η πλειοψηφία των κρατών μελών προβλέπει ως κατώτατο χρονικό όριο την έκτιση του ενός δευτέρου της ποινής και ως μέγιστο χρονικό όριο— ιδίως σε περίπτωση υποτροπής - την έκτιση των δύο τρίτων της ποινής.

---

²¹⁹ Όπως συμβαίνει στη Γαλλία.

²²⁰ Λόγω αυτού του γεγονότος, διακρίνεται από την αναστολή εκτέλεσης της ποινής που μπορεί να επιβληθεί μόνο με δικαστική απόφαση.

²²¹ Στο γερμανικό δίκαιο, καλείται «Aussetzung des Strafrestes» (αναστολή εκτέλεσης), § 57 StGB. Στο βελγικό δίκαιο, γίνεται διάκριση μεταξύ «υπό όρο απόλυσης» και «προσωρινής απόλυσης». Η «προσωρινή απόλυση «δεν προβλέπεται από το νόμο αλλά οργανώνεται μέσω υπουργικών εγκυκλίων. Σε σχέση με την «υπό όρο απόλυση» οι όροι που διέπουν «την προσωρινή απόλυση» είναι πιο ελαστικοί διότι, π.χ. όλοι οι κατάδικοι σε ποινές των οποίων το σύνολο δεν υπερβαίνει τα τρία έτη μπορούν να αφεθούν ελεύθεροι όταν εκτίσουν το ένα τρίτο της ποινής τους, ακόμα και εάν είναι υπότροποι.

²²² Πρόκειται για ειδική περίπτωση που δεν προϋποθέτει τίποτα άλλο εκτός από την παρέλευση του χρόνου, άρθρο 61 παράγραφος 5 του πορτογαλικού Ποινικού Κώδικα.

Σε απόλυτους όρους, το κατώτατο χρονικό όριο κυμαίνεται μεταξύ 1 μήνα (Σουηδία), 2 μηνών (Γερμανία), 3 μηνών (Βέλγιο) και 6 μηνών (Βέλγιο, Γερμανία, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία).

Για τις καταδίκες σε ποινή ισόβιας κάθειρξης, το κατώτατο χρονικό όριο κατά το οποίο ο κατάδικος πρέπει να παραμείνει στη φυλακή για να τύχει πρόωρης απόλυσης κυμαίνεται μεταξύ 10 ετών (Βέλγιο) και 26 ετών (Ιταλία). Ωστόσο, η πλειοψηφία των κρατών μελών προβλέπει ως κατώτατο όριο ποινή 15 ετών.

Για ορισμένα κράτη μέλη, η πρόωρη απόλυση χορηγείται μόνο εάν η προς εκτέλεση ποινή παρουσιάζει ορισμένα χαρακτηριστικά ως προς τη διάρκειά της – κατώτερη ή ίση των 2 ετών (Γερμανία),²²³ 4 ετών (Γαλλία). Για τις άλλες χώρες (π.χ. Πορτογαλία), η προαναφερθείσα ελάχιστη ποινή ποικίλλει ανάλογα με την εφαρμοσθείσα ποινή. Ανέρχεται στο ήμισυ εάν η εφαρμοσθείσα ποινή είναι κατώτερη των 5 ετών και σε δύο τρίτα εάν η εφαρμοσθείσα ποινή είναι ανώτερη των 5 ετών.

Οι νομοθεσίες των κρατών μελών παρουσιάζουν μεγάλη κλίμακα όρων που πρέπει να πληρούνται για να μπορεί ένας κατάδικος να έχει πρόσβαση στην πρόωρη απόλυση. Στη συνέχεια δίδονται ορισμένα παραδείγματα :

- ο κατάδικος πρέπει να συμφωνήσει (Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Ελλάδα, Λουξεμβούργο, Πορτογαλία)·
- ο κατάδικος πρέπει να έχει καταβάλει «σοβαρές προσπάθειες κοινωνικής επανένταξης» (Γαλλία)·
- ο κατάδικος πρέπει να βρίσκεται, πριν να αφεθεί ελεύθερος, σε «στάδιο λιγότερο αυστηρό της εκτέλεσης» (Ισπανία, Γαλλία) και να έχει εκπληρώσει π.χ. μια δοκιμασία ημιελεύθερης διαβίωσης, απασχόλησης εκτός φυλακής, κ.λ.π.·
- ο κατάδικος πρέπει να παραδώσει όλο ή μέρος του ονομαστικού λογαριασμού του στη σωφρονιστική υπηρεσία (Γαλλία)·
- ο κατάδικος πρέπει να καταταγεί στο στρατό ή σε σώμα των ενόπλων δυνάμεων (Γαλλία)·
- εάν πρόκειται για αλλοδαπό, πρέπει να απελαθεί από την εθνική επικράτεια (Γαλλία)·
- η υπό όρο απόλυση αποκλείεται κατά την περίοδο ασφαλείας·
- η αποζημίωση των θυμάτων πρέπει να έχει ολοκληρωθεί.²²⁴

---

²²³ Ισχύει μόνο εάν ο κατάδικος θέλει να τύχει πρόωρης απόλυσης αφού έχει εκτίσει το ήμισυ της ποινής του.

²²⁴ Σύμφωνα με τη βελγική νομοθεσία, το θύμα εάν υποβάλει σχετική αίτηση, μπορεί να εκφράσει τις απόψεις του σχετικά με τους όρους που θα μπορούσαν να επιβληθούν στον κατάδικο.

- υπάρχουν πιο ευνοϊκές διατάξεις για τους κατάδικους που είναι 70 ετών ή μεγαλύτεροι ή ασθενούν βαρέως (Ισπανία, Ελλάδα) ή ασκούν τη γονική μέριμνα τέκνου μικρότερου των 10 ετών, το οποίο διαμένει συνήθως στην οικία του εν λόγω γονέα (Γαλλία) ·
- ο κατάδικος δεν πρέπει να αποτελεί κίνδυνο για το κοινό (Γερμανία) ή να υπάρχει «έλλειψη αντενδείξεων που να συνεπάγονται σοβαρό κίνδυνο για την κοινωνία» (Βέλγιο)· αυτός ο όρος αξιολογείται σύμφωνα με τα ακόλουθα κριτήρια : τις δυνατότητες επανένταξης του καταδίκου (Βέλγιο), την προσωπικότητα του καταδίκου (Βέλγιο, Γερμανία), τη συμπεριφορά του καταδίκου κατά τη διάρκεια της κράτησής του (Βέλγιο, Ισπανία, Φινλανδία, Ελλάδα, Ιταλία), τον κίνδυνο διάπραξης νέων αξιόποινων πράξεων από τον εν λόγω κατάδικο (Βέλγιο, Γερμανία), τη στάση του καταδίκου έναντι των θυμάτων (Βέλγιο), τη σοβαρότητα του αδικήματος (Γερμανία).

Στα περισσότερα κράτη μέλη, η πρόωρη απόλυση γίνεται υπό όρο, δηλαδή σε συνδυασμό με προθεσμία δοκιμασίας κατά τη διάρκεια της οποίας ο κατάδικος πρέπει να απέχει από κάθε αξιόποινη πράξη εάν δεν θέλει να διακινδυνεύσει την ανάκληση της απόφασης με την οποία του χορηγήθηκε πρόωρη απόλυση. Ωστόσο, δύο κράτη μέλη (Κάτω Χώρες και Ηνωμένο Βασίλειο) προβλέπουν πρόωρη απόλυση χωρίς προθεσμία δοκιμασίας.

Για τα περισσότερα κράτη μέλη, η περίοδος δοκιμασίας, στην οποία υποβάλλεται επομένως ο κατάδικος καθορίζεται ανάλογα με το υπόλοιπο της ποινής που απομένει προς έκτιση κατά το χρόνο της απόλυσης (π.χ. Βέλγιο, Γερμανία, Ισπανία, Φινλανδία, Ελλάδα²²⁵, Σουηδία), που δεν μπορεί να είναι κατώτερη του 1 έτους (Σουηδία) ή των 2 ετών ή 5 ετών για τις σοβαρότερες ποινές (άνω των 5 ετών φυλάκιση για πλημμέλημα) στο Βέλγιο, με ανώτατο όριο τα 3 έτη (Φινλανδία) ή τα 10 έτη (Βέλγιο). Για την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, οι προθεσμίες δοκιμασίας ανέρχονται σε 5 έτη στη Γερμανία, την Ιταλία και τη Πορτογαλία.

Η πρόωρη απόλυση συνήθως συνοδεύεται από διάφορες απαγορεύσεις ή υποχρεώσεις, όπως την απαγόρευση άσκησης ορισμένων επαγγελμάτων (Γαλλία, Πορτογαλία), την απαγόρευση παρουσίας σε ορισμένους χώρους (Γερμανία, Γαλλία, Ελλάδα, Πορτογαλία, Σουηδία), την απαγόρευση διαμονής σε ορισμένους χώρους (Γαλλία, Ελλάδα, Πορτογαλία), συναναστροφής με ορισμένα πρόσωπα (Γερμανία, Γαλλία, Ελλάδα, Πορτογαλία), την απαγόρευση του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι (Πορτογαλία), κατοχής ορισμένων αντικειμένων (Γερμανία, Πορτογαλία), οδήγησης ορισμένων οχημάτων (Γαλλία), κατοχής ή μεταφοράς όπλων (Γαλλία), ή την υποχρέωση διαμονής σε ορισμένους χώρους (Γαλλία, Ελλάδα, Σουηδία), εμφάνισης κατά τακτά χρονικά διαστήματα στις αρχές (Γερμανία, Πορτογαλία), παρακολούθησης κατάρτισης (Γαλλία, Σουηδία), ιατρικής θεραπείας (Ελλάδα, Σουηδία), με τη συμφωνία του καταδίκου (Πορτογαλία), παροχής κοινωφελούς εργασίας (Ελλάδα), καταβολής εξόδων (Γαλλία, Πορτογαλία), ή αποζημίωσης (Γαλλία, Πορτογαλία, Σουηδία), αποκατάστασης της ζημίας (Γερμανία), ηθικής ικανοποίησης του θύματος (Πορτογαλία), καταβολής χρηματικού ποσού υπέρ ιδρύματος μη κερδοσκοπικού σκοπού (Γερμανία, Πορτογαλία) ή υπέρ δημόσιου ταμείου (Γερμανία), υποβολής προγράμματος

²²⁵ Ισχύει μόνο εάν το υπόλοιπο της ποινής που πρέπει να εκτιθεί είναι μικρότερο των τριών ετών. Στις άλλες περιπτώσεις, η προθεσμία δοκιμασίας ανέρχεται σε τρία έτη.

επανένταξης (Βέλγιο) ή κοινωνικής αναπροσαρμογής (Πορτογαλία), καταβολής διατροφής (Γερμανία, Γαλλία, Ελλάδα) ή υποβολής σε δικαστική συμπαράσταση (Βέλγιο).

Σε περίπτωση παράβασης των όρων της πρόωρης απόλυσης, αυτή μπορεί να ανασταλεί (Βέλγιο), να ανακληθεί (Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία) ή να τροποποιηθεί ως προς τις λεπτομέρειές της (Βέλγιο, Γερμανία). Η νομοθεσία πολλών κρατών μελών επιτρέπει την κλιμακούμενη αντίδραση, που ξεκινά με προειδοποίηση (Σουηδία) και φθάνει μέχρι την ποινή φυλάκισης 15 ημερών για κάθε παράβαση.

Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών όσον αφορά τις ακόλουθες πτυχές : τις αρμοδιότητες των ενεχόμενων παραγόντων (των δικαστηρίων, του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ή των περιφερειακών ή τοπικών σωφρονιστικών διοικητικών αρχών), το περιθώριο διακριτικής ευχέρειας των αρμόδιων αρχών (ιδιαίτερα το θέμα εάν η απόλυση είναι προαιρετική ή υποχρεωτική), τη διαδικασία πρόωρης απόλυσης, τις δυνατότητες προσφυγής κατά της απόφασης που αρνείται την πρόωρη απόλυση, το καθεστώς ελέγχου, κ.λ.π.

4. ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Σε ορισμένα κράτη μέλη (π.χ. Γαλλία, Ελλάδα) είναι δυνατή η μείωση της ποινής στο στάδιο της εκτέλεσης της ποινής.

Στη Γαλλία, αυτή η δυνατότητα υπάρχει με διαφορετικές μορφές : συνήθης μείωση της ποινής (που χορηγείται σχεδόν αυτόματα για καλή διαγωγή : 7 ημέρες ανά μήνα ή 3 μήνες ανά έτος) και συμπληρωματική μείωση της ποινής (4 ημέρες ανά μήνα ή 2 μήνες ανά έτος κάθετης εάν ο κατάδικος καταβάλλει « σοβαρές προσπάθειες κοινωνικής αναπροσαρμογής, ιδίως μετά την επιτυχία του σε σχολικές, πανεπιστημιακές ή επαγγελματικές εξετάσεις »). Η συμπληρωματική μείωση της ποινής χορηγείται επίσης και σε περιπτώσεις υποτροπής (2 ημέρες ανά μήνα ή 1 μήνα ανά έτος). Στην Ελλάδα, ο νομοθέτης έχει καθιερώσει ένα σύστημα δυνάμει του οποίου κάθε ημέρα εργασίας ισοδυναμεί, σύμφωνα με ένα πίνακα αντιστοιχίας που έχει θεσπιστεί ανάλογα με το είδος της εργασίας, με 2 ½, 2, 1 ¾ ή 1 ½ ημέρες φυλάκισης.

Στα δύο κράτη μέλη (Γαλλία, Ελλάδα), η μείωση της ποινής μπορεί να συνδυαστεί με την υπό όρο απόλυση και μπορεί να μειωθεί επομένως η προθεσμία μετά την οποία ο κατάδικος μπορεί να ζητήσει την υπό όρο απόλυση.

5. ΑΜΝΗΣΤΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΗ

Η αμνηστία είναι το μέτρο που έχει ως αποτέλεσμα την αναδρομική απώλεια του εγκληματικού χαρακτήρα ορισμένων πράξεων. Επομένως, με τη χορήγηση αμνηστίας καθίσταται νομικά αδύνατη η εκτέλεση της ποινής ή προκαλείται η άμεση παύση της εάν η εκτέλεση αυτή βρίσκεται σε εξέλιξη. Η χάρη αποτελεί την πράξη δυνάμει της οποίας το άτομο, του οποίου αναγνωρίστηκε η ενοχή και καταδικάστηκε αμετάκλητα, εξαιρείται εν όλω ή εν μέρει από την εφαρμογή της κύρωσης. Οι νομοθεσίες των κρατών μελών για την αμνηστία και τη χάρη διαφέρουν σημαντικά και η χορήγησή τους αποτελεί γενικά αντικείμενο ευρείας διακριτικής ευχέρειας από τις αρμόδιες αρχές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Πίνακας όλων των ερωτημάτων

Ερώτημα 1: (βλέπε σημείο 4.1.): Σε ποιο βαθμό οι διαφορές μεταξύ των συστημάτων ποινικών κυρώσεων θέτουν φραγμούς στην υλοποίηση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, όπως :

(1) μετατόπιση των εγκληματιών λόγω των διαφορών αξιοποιήσιμου και επιβολής κυρώσεων

ή

(2) φραγμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων;

Ερώτημα 2 (βλέπε σημείο 4.1.1.1.): Πως θα μπορούσαν να αποφευχθούν, τουλάχιστον για τις εναρμονισμένες αξιόποινες πράξεις σε επίπεδο Ένωσης, οι αισθητές αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την άσκηση διώξεων;

Ερώτημα 3 (βλέπε σημείο 4.1.1.2.): Σε ποιο βαθμό θα μπορούσαν να αναπτυχθούν «κατευθυντήριες γραμμές για την απαγγελία ποινών» σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ήτοι, βασικές αρχές για την απαγγελία των ποινών, τηρώντας πάντα τη διακριτική ευχέρεια των δικαστών;

Ερώτημα 4 (βλέπε σημείο 4.1.1.2.): Θα ήταν χρήσιμο να εκπονηθούν εκ των προτέρων μελέτες περιπτώσεων σχετικά με την πρακτική των δικαστηρίων των κρατών μελών όσον αφορά την απαγγελία της ποινής ;

Ερώτημα 5 (βλέπε σημείο 4.1.1.2.) : Θα ήταν χρήσιμο να προβλεφθεί η θέσπιση ενός συστήματος ενημέρωσης σχετικά με την απαγγελία της ποινής που θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως κατεύθυνση για τους δικαστές;

Ερώτημα 6 (βλέπε σημείο 4.1.1.5) : Είναι επαρκές το να αναγνωρισθεί (ή/και εξομοιωθεί με εθνική απόφαση) η οριστική ποινική απόφαση που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος, ώστε ο εθνικός δικαστής να μπορεί να τη λάβει υπόψη για την υποτροπή;

Ερώτημα 7 (βλέπε σημείο 4.1.1.5): Θα έπρεπε να γίνουν εκ των προτέρων ορισμένες προσεγγίσεις των νομοθεσιών, όπως :

- στον καθορισμό των αξιόποινων πράξεων που θα λαμβάνονταν υπόψη συστηματικά και θα αποτελούσαν την πρώτη προϋπόθεση της υποτροπής (θέσπιση ευρωπαϊκής ειδικής υποτροπής);

- στον καθορισμό του είδους των οριστικών ποινικών αποφάσεων που θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη για την υποτροπή (είδος της απόφασης, είδος της αρχής που την εξέδωσε, είδος και έκταση της επιβληθείσας ποινής)·

- στη διάρκεια κατά την οποία οι οριστικές ποινικές αποφάσεις θα έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη ώστε να μπορούν να αποτελέσουν την πρώτη προϋπόθεση της υποτροπής σε άλλο κράτος μέλος και τις περιστάσεις που μπορούν να εξουδετερώσουν το αποτέλεσμα μιας καταδίκης για την υποτροπή;

Ερώτημα 8 (βλέπε σημείο 4.1.2.): Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να μειωθούν οι αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών καθεστώτων στις λεπτομέρειες εκτέλεσης των στερητικών της ελευθερίας κυρώσεων, ιδίως για να αποφευχθούν οι κίνδυνοι διακριτικής μεταχείρισης σε βάρος των δραστών μη κατοίκων στην εφαρμογή τέτοιου είδους κυρώσεων ;

Ερώτημα 9 (βλέπε σημείο 4.1.2.): Υπάρχουν κατηγορίες αξιόποινων πράξεων που αναφέρονται στον κατάλογο του άρθρου 2 παράγραφος 2 της απόφασης πλαισίου για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης ή/και της πρότασης απόφασης πλαισίου για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στις χρηματικές κυρώσεις, σχετικά με τις οποίες πρέπει να εναρμονισθεί κατά προτεραιότητα το επίπεδο των κυρώσεων (και ο ορισμός του αξιόποινου);

Ερώτημα 10 (βλέπε σημείο 4.1.3.): Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να υπάρχει προσέγγιση των συστημάτων ποινικών προστίμων (για παράδειγμα στον τομέα του οικονομικού εγκλήματος, περιλαμβανομένων των αξιόποινων πράξεων που διαπράχθηκαν από νομικά πρόσωπα);

Ερώτημα 11 (βλέπε σημείο 4.1.6.): Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να μειωθούν οι αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών συστημάτων ποινικής και διοικητικής ευθύνης των νομικών προσώπων, ιδίως για να αποφευχθούν οι κίνδυνοι «μετεγκατάστασης» στον τομέα της χρηματοοικονομικής εγκληματικότητας;

Ερώτημα 12 (βλέπε σημεία 2.1.9 και 4.1.6.): Θα ήταν επιθυμητό να γενικευθεί το φάσμα κυρώσεων για τα νομικά πρόσωπα που προβλέπονται σε πολλές ισχύουσες αποφάσεις-πλαίσια ;

Ερώτημα 13 (βλέπε σημείο 4.1.7.): : Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να μειωθούν οι αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών καθεστώτων εναλλακτικών κυρώσεων, ειδικότερα για να αποφευχθεί το να εφαρμόζονται στην πράξη αποκλειστικά στους μόνιμους κατοίκους ;

Ερώτημα 14 (βλέπε σημείο 4.1.7.): Ποιοι μηχανισμοί θα μπορούσαν να προβλεφθούν ώστε να μειωθούν οι νομικές και πρακτικές δυσχέρειες που θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν την αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση των εναλλακτικών κυρώσεων σε άλλο κράτος μέλος ;

Ερώτημα 15 (βλέπε σημείο 4.1.7.): Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να προβλεφθεί, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και πέραν των απαιτήσεων του άρθρου 10 της απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου για το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες, μια προσέγγιση ορισμένων όρων και λεπτομερειών εφαρμογής της ποινικής μεσολάβησης, ώστε να διευκολυνθεί η αναγνώριση των μέτρων και διευθετήσεων που προέκυψαν από διαδικασίες ποινικής μεσολάβησης και η εκτέλεσή τους σε άλλο κράτος μέλος ; Μήπως μια τέτοια ελάχιστη πλαισίωση θα έπρεπε να ρυθμίζει :

- τις κατηγορίες των εν λόγω αξιόποινων πράξεων ;
- τη διαδικασία ποινικής μεσολάβησης ;
- το καθεστώς των μεσολαβητών, περιλαμβανομένου του βαθμού ανεξαρτησίας τους σε σχέση με τα όργανα της δικαιοσύνης ;

Ερώτημα 16 (βλέπε σημείο 4.1.7.): Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να προβλεφθούν, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέτρα για να ληφθούν υπόψη, στο πλαίσιο των εναλλακτικών

διαδικασιών και κυρώσεων, τα συμφέροντα των θυμάτων, περιλαμβανομένων εκείνων που δεν διαμένουν στο κράτος μέλος στο οποίο λήφθηκε η απόφαση; Εάν ναι ποια ;

Ερώτημα 17 (βλέπε σημείο 4.1.8.): Σε ποιο βαθμό θα έπρεπε να προβλεφθεί, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, μια προσέγγιση ορισμένων όρων επιλεξιμότητας και λεπτομερειών εφαρμογής της πρόωρης απόλυσης, ώστε να διευκολυνθεί η αναγνώριση των ποινών φυλάκισης και η εκτέλεσή τους σε άλλο κράτος μέλος; Μήπως μια τέτοια ελάχιστη πλαισίωση θα έπρεπε να ρυθμίζει :

- όσον αφορά τις ποινές ισόβιας κάθειρξης, τη δυνατότητα να αποτελέσουν αντικείμενο περιοδικής επανεξέτασης ενόψει πρόωρης απόλυσης; όσον αφορά τις ποινές πρόσκαιρης κάθειρξης, μια ελάχιστη περίοδο εγκλεισμού που θα έπρεπε να τηρηθεί για τη χορήγηση της πρόωρης απόλυσης; Εάν ναι ποια θα έπρεπε να είναι η διάρκεια της περιόδου αυτής ; Υπάρχουν προοπτικές προσέγγισης προς την κατεύθυνση αυτή, όπου για τις ποινές πρόσκαιρης κάθειρξης, και πλην των περιπτώσεων υποτροπής, η πρόωρη απόλυση θα έπρεπε να είναι δυνατή μετά την έκτιση της μισής ποινής ενώ στην περίπτωση υποτροπής μετά τα δύο τρίτα της ποινής ;

- τα κριτήρια για τη χορήγηση ή την απόρριψη της πρόωρης απόλυσης;

- τη διαδικασία απόλυσης; Θα έπρεπε να προβλεφθούν δικονομικά πρότυπα ;

- τους όρους ελέγχου και τη διάρκεια της διεξαγωγής αποδείξεων ;

- τις κυρώσεις στην περίπτωση μη τήρησης των επιβληθέντων όρων στα πλαίσια της πρόωρης απόλυσης ;

- τις δικονομικές εγγυήσεις των καταδίκων ;

- τα συμφέροντα των θυμάτων ; Μήπως θα έπρεπε να προβλεφθεί για παράδειγμα, σε επίπεδο Ένωσης ότι η πρόωρη απόλυση μπορεί να χορηγηθεί μόνο εάν το θύμα ή τα θύματα έχουν αποζημιωθεί ή εάν ο κατάδικος κατέβαλε σοβαρές προσπάθειες να το κάνει ή μπορεί να ανακληθεί λόγω μη πλήρωσης του όρου αυτού;

Ερώτημα 18 (βλέπε σημείο 4.2.1.1.): Ποιος θα έπρεπε να είναι ο κύκλος των καταδίκων που μπορούν να επιλεγούν για να τύχουν της δυνατότητας εκτέλεσης σε άλλο κράτος μέλος; οι υπήκοοι του κράτους εκτέλεσης, τα άτομα που διαμένουν συνήθως εκεί, οι κατάδικοι που βρίσκονται στο έδαφος του κράτους εκτέλεσης όπου εκτίουν ή πρέπει να εκτίσουν στερητική της ελευθερίας ποινή; Υπάρχουν ειδικές προϋποθέσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη ώστε οι ανήλικοι και τα πνευματικά μειονεκτούντα άτομα να μπορούν να τύχουν της προαναφερθείσας μεταχείρισης ;

Ερώτημα 19 (βλέπε σημείο 4.2.1.2.): Υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των συμφωνιών που απορρέουν από τις διαδικασίες ποινικής μεσολάβησης και τις διαδικασίες συμβιβασμού στα κράτη μέλη ; Ποια είναι η καλύτερη λύση στο πρόβλημα της αναγνώρισης και της εκτέλεσης παρόμοιων συμφωνιών σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Κυρίως, θα έπρεπε να εγκριθούν ειδικοί κανόνες που να προσδίδουν εκτελεστό χαρακτήρα στις συμφωνίες αυτές ; Εάν ναι με την επιφύλαξη ποιων εγγυήσεων ;

Ερώτημα 20 (βλέπε σημείο 4.2.2.1.): Μόνο το κράτος της καταδίκης ή και το κράτος της εκτέλεσης θα έπρεπε να μπορεί να ζητήσει τη διαβίβαση της εκτέλεσης;

Ερώτημα 21 (βλέπε σημείο 4.2.2.2.): : Ποιοι είναι οι λόγοι που το κράτος εκτέλεσης θα μπορούσε να προβάλει νόμιμα προκειμένου να αρνηθεί την αναγνώριση και την εκτέλεση στο έδαφός του ποινικής κύρωσης που επιβλήθηκε σε άλλο κράτος μέλος;

Ερώτημα 22 (βλέπε σημείο 4.2.2.2.): Σε περίπτωση που η εθνική νομοθεσία επιτρέπει την ταυτόχρονη επιβολή χρηματικών κυρώσεων και ποινών φυλάκισης, και λαμβανομένης υπόψη της εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των χρηματικών κυρώσεων, γίνεται ακόμα αποδεκτή η δυνατότητα άρνησης της μεταφοράς της εκτέλεσης από το κράτος καταδίκης μέχρι την καταβολή του προστίμου από τον κατάδικο;

Ερώτημα 23 (βλέπε σημείο 4.2.2.2.): Λόγω των διαφορών που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τη νομοθεσία για την πρόωρη απόλυση, θα μπορούσε να υπάρξει περίπτωση κατά την οποία ένας κατάδικος θα πρέπει να αφεθεί ελεύθερος αμέσως μετά τη μεταφορά του στο κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση. Αυτή η συνέπεια θα μπορούσε να αποτελέσει για τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη νόμιμο λόγο άρνησης της μεταφοράς;

Ερώτημα 24 (βλέπε σημείο 4.2.2.2.): : Θα έπρεπε να καθιερωθεί ελάχιστη προθεσμία έκτισης στο κράτος καταδίκης προκειμένου να αποφευχθεί η άμεση απόλυση μετά τη μεταφορά στο κράτος εκτέλεσης ή η σημαντική μείωση από το κράτος εκτέλεσης της ποινής που τελικά θα εκτελεστεί ; Ποια θα έπρεπε να είναι η διάρκεια; Μήπως η καθιέρωση ελάχιστης διάρκειας θα απέβαινε εις βάρος της ευελιξίας και θα εμπόδιζε κάθε λύση ανάλογα με την περίπτωση; Μήπως θα ήταν προτιμότερος ο καθορισμός «περιόδου συγκεκριμένης διάρκειας που να συνάδει με τους σκοπούς της δικαιοσύνης», όπως προτείνεται από την επιτροπή εμπειρογνομόνων για τη λειτουργία των ευρωπαϊκών συμβάσεων στον ποινικό τομέα του Συμβουλίου της Ευρώπης (βλέπε σημείο 3.2.1.5.δ.);

Ερώτημα 25 (βλέπε σημείο 4.2.2.3.): : Όταν το είδος ή η διάρκεια της ποινής που επιβάλλεται από το κράτος απόφασης δεν συμβιβάζεται με τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης, αυτό θα έπρεπε να έχει τη δυνατότητα να προσαρμόζει την ποινή που επιβλήθηκε από το κράτος απόφασης σε ποινή που προβλέπεται από το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης για τις αξιόποινες πράξεις του ίδιου είδους ;

Ερώτημα 26 (βλέπε σημείο 4.2.2.3.): Πρέπει να προβλέπονται κανόνες προσαρμογής (ή μετατροπής ή υποκατάστασης) στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή θα έπρεπε η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εκτέλεσης να διαθέτει πλήρη διακριτική ευχέρεια ;

Ερώτημα 27 (βλέπε σημείο 4.2.2.3.): Η προσέγγιση που προτείνεται από το Ινστιτούτο Μαξ Πλανκ Αλλοδαπού και Διεθνούς Ποινικού Δικαίου του Φράμπουργκ, η οποία συνίσταται στη χρήση μιας ορισμένης μεθόδου ανάλυσης και αξιολόγησης, καλούμενης «λειτουργικής σύγκρισης» μεταξύ των (εναλλακτικών) ποινών ή μέτρων του κράτους απόφασης και του κράτους εκτέλεσης θα αποτελούσε λύση ; Ποιες είναι οι αδυναμίες αυτής της προσέγγισης; Πως θα μπορούσαν να διορθωθούν ;

Ερώτημα 28 (βλέπε σημείο 4.2.2.4.): Η μεταφορά της εκτέλεσης ποινικής απόφασης θα έπρεπε να εξαρτάται από την αίτηση, από τη συμφωνία ή μόνο από τη διαβούλευση με τον κατάδικο; Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα διαφέρει εάν ο κατάδικος άρχισε ήδη να εκτίει την ποινή του σε φυλακή του κράτους καταδίκης ;

Ερώτημα 29 (βλέπε σημείο 4.2.2.5.): Με ποιόν τρόπο μπορεί να ληφθεί υπόψη το συμφέρον των θυμάτων κατά τη μεταφορά της εκτέλεσης της ποινής; Θα έπρεπε να

προβλέπεται η ενημέρωση του θύματος (σχετικά με την ύπαρξη αίτησης αναγνώρισης και μεταφοράς καθώς και σχετικά με το αποτέλεσμα της διαδικασίας), η διαβούλευση με αυτό ή ακόμα και η συμφωνία του, ενδεχομένως ως προϋπόθεση της μεταφοράς της εκτέλεσης;

Ερώτημα 30 (βλέπε σημείο 4.2.3.): Θα έπρεπε να προβλέπεται, στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προθεσμία για την απόφαση αναγνώρισης των ποινικών κυρώσεων και ιδίως για την επεξεργασία των αιτημάτων μεταφοράς φυλακισθέντων και εάν ναι, ποια ;

Ερώτημα 31 (βλέπε σημείο 4.2.3.): Ενόψει του διοικητικού βάρους που αντιπροσωπεύει η επεξεργασία αίτησης μεταφοράς του φυλακισθέντα, θα έπρεπε να προβλέπεται, στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι είναι επιλέξιμοι για μεταφορά μόνο οι φυλακισθέντες που έχουν καταδικαστεί σε ποινές φυλάκισης ορισμένης ελάχιστης διάρκειας ή αυτοί που πρέπει να εκτίσουν ακόμα ποινή ορισμένης ελάχιστης διάρκειας; Εάν ναι, ποια θα ήταν η κατάλληλη διάρκεια ;

Ερώτημα 32 (βλέπε σημείο 4.2.3.): Θα έπρεπε να προβλέπεται, στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προθεσμία απάντησης σε κάθε αίτηση ενημέρωσης που είναι αναγκαία στο πλαίσιο της αναγνώρισης των ποινικών κυρώσεων και ιδίως της μεταφοράς φυλακισθέντων;

Ερώτημα 33 (βλέπε σημείο 4.2.3.): Ενόψει της πολυπλοκότητας των δικαστικών και διοικητικών δομών των κρατών μελών και των διαφορών που υφίστανται μεταξύ τους, ποιες απλές και αποτελεσματικές δομές θα έπρεπε να προβλέπονται για την εφαρμογή της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών κυρώσεων και της μεταφοράς φυλακισθέντων;

Ερώτημα 34 (βλέπε σημείο 4.2.3.): Θα έπρεπε να προβλέπεται ενιαίο έντυπο υπόδειγμα, στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τη διευκόλυνση της εφαρμογής της αναγνώρισης των ποινικών κυρώσεων και της μεταφοράς φυλακισθέντων ;

Ερώτημα 35 (βλέπε σημείο 4.2.3.): Το κράτος εκτέλεσης θα μπορούσε να ζητήσει την επιστροφή των τρεχουσών δαπανών κατά την διάρκεια της εκτέλεσης των αναγνωρισθέντων ποινών;

Ερώτημα 36 (βλέπε σημείο 4.2.3.): Θα έπρεπε να δημιουργηθεί δίκτυο σημείων επαφής για τη διευκόλυνση - ή έστω τη συμβολή στην αξιολόγηση - της πρακτικής εφαρμογής ενδεχόμενου νομοθετικού μέσου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αμοιβαία αναγνώριση των ποινικών κυρώσεων και της μεταφοράς φυλακισθέντων ;

Ερώτημα 37 (βλέπε σημείο 4.2.4.): Σε περίπτωση αναγνώρισης στερητικής της ελευθερίας κύρωσης, υπάρχει λόγος απόκλισης από τον κανόνα σύμφωνα με τον οποίο η εκτέλεση θα έπρεπε να διέπεται πλήρως από το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης ;

Ερώτημα 38 (βλέπε σημείο 4.2.4) : Εάν η επιτήρηση των προϋποθέσεων αναστολής εναπόκειται στο κράτος εκτέλεσης, θα έπρεπε να προβλέπεται για το κράτος απόφασης η δυνατότητα διασφάλισης της τήρησης των προϋποθέσεων αναστολής από τον κατάδικο; Ποιος μηχανισμός θα έπρεπε να προβλέπεται για αυτόν το σκοπό ;

Ερώτημα 39 (βλέπε σημείο 4.2.4.): Ποιο από τα δύο κράτη (κράτος απόφασης ή κράτος εκτέλεσης) θα έπρεπε να μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα χορήγησης αμνηστίας ή χάρις ;